

OPUSCULA ACADEMICA

SEORSIM OLIM EDITA

NUNC RECOGNITA

IN UNUM VOLUMEN COLLEGIT

AUCTOR

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. PROF.

INSTITUTO NAT. FRANC. ADSCRIPTUS.

PARS POSTERIOR.

COMMENTATIONES PHILOLOGICAE.

ARGENTORATI

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS BIPONTINAE

MDCCCVI

ACADEMIA

1810

1811

1812

1813

1814

1815

1816

1817

1818

1819

1820

1821

1822

1823

1824

1825

1826

1827

1828

1829

1830

**VIRO ILLUSTR
CHRIST. GOTTL. HEYNIO SUO**

GOETTINGENSIS ACADEMIAE LUMINI

GERMANIAE PRAECEPTORI

DE OMNI LITERARUM GENERE

AD HUMANITATEM SPECTANTIUM

DE CUNCTISQUE STUDIA HAEC COLENTIBUS

IMMORTALITER MERITO

PIETATEM ET OBSERVANTIAM OBSTRICITUMQUE ANIMUM

PUBLICO TESTIMONIO DECLARATURUS

LIBELLUM HUNC

D. D. D.

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER.

THE FIRST COURT OF THE REYNOLDS

OF THE COUNTY OF YORK

IN THE YEAR OF OUR LORD 1811

AND OF OUR KING GEORGE THE THIRD 51

AND OF OUR KING GEORGE THE FOURTH 1

AND OF OUR KING GEORGE THE FIFTH 1

AND OF OUR KING GEORGE THE SIXTH 1

AND OF OUR KING GEORGE THE SEVENTH 1

AND OF OUR KING GEORGE THE EIGHTH 1

AND OF OUR KING GEORGE THE NINTH 1

AND OF OUR KING GEORGE THE TENTH 1

AND OF OUR KING GEORGE THE ELEVENTH 1

P R A E F A T I O.

PHILOSOPHICIS COMMENTATIONIBUS, quae superiori Parte huius Voluminis continentur, ut *Philologicas* adiungerem, quas in parato haberem, rogavit me Exterus, Vir doctus, qui typographiae Societatis Bipontinae, quae Argentorati hodie suas sedes habet, praeest. Cuius voluntati eo facilius morem gessi, quod ne harum quidem suppetebant exempla, quibus desiderio eorum, qui subinde a me ea requirebant, satisfacerem. Emendationibus & Observationibus in Suidam novum adieci Fasciculum: quem quidem *novum* non ita dico, ut, quae hoc fasciculo continentur, eadem a nemine ante me observata fuisse autumem, sed eo quod in aliorum scriptis commemorata legere non memini.

Scripsi Argentorati d. x. Iulii, MDCCCVI.

COMMENTATIONES
PHILOLOGICAE.

Pars II.

I

COMMENTATIONES
PHILOGICAE

I.
 EXERCITATIONES
 IN
 APPIANI ALEXANDRINI
 ROMANAS HISTORIAS.*

LECTURIS
 IOHANNES SCHWEIGHAEUSER
 S. P. D.

VIR humaniori omni doctrina politissimus SAMUEL MUSGRAVIUS, Medicinae Doctor Londinensis, qui, quidquid severioribus professionis suae negotiis decerpere otii poterat, id Graecis illustrandis Literis consueverat tribuere, editis immortalibus in EURIPIDEM laboribus, APPIANI ALEXANDRINI *Romanam historiam* nova editione decreverat perpolire, eamque adeo studiis Eruditorum, a quibus immerito eandem paene neglectam videbat, commendare. Illud consilium MUSGRAVIUS agitando, BRUNCKIO nostro, Viro Celeb. qui erat ei coniunctissimus, per literas significaverat, sibi ad novam cum fructu adornandam APPIANI

[* Reliquus huius Commentationis titulus olim hic fuerat: *Praefide Iohanne Schweighaeuser, Graecar. & Orient. Literar. Prof. Publ. Ord. solemnī Eruditorum examini subiicient, d. XIX. Martii, Sectiones tres priores, ac rationem totius Commentationis, Ioh. Georgius Dahler; d. XXI. Martii, Sectionem IV. & V. Godofredus Heisch; d. XXIII. Martii, Sectionem VI. Ioh. Iacobus Küss, Argentineses: in Universitate Argentoratensi, A. MDCCCLXXXI.*

editionem videri maximum fore momentum adlaturum, si *Codicis Augustani* eius, e quo olim DAV. HOESCHELIUS *Romano - Illyricam APPIANI historiam* ediderat, collationem cum impresso aliquo APPIANI exemplo nancisci posset. De quo MUSGRAVII desiderio quum mecum conferret BRUNCKIUS, lubens equidem meam qualemcumque operam ad illud conficiendum negotium doctissimo Britanno sponendi; atque haud ita multo post, per benevolam virorum mihi amicissimorum operam, HOERNERI, V. D. M. ac MERTENSII, *Lycei Augustani Rectoris, ac Bibliothecarii*, ab illustrium Praefectorum Bibliothecae Augustanae liberalitate praestantissimum illum APPIANI codicem nactus, mox eundem cum exemplo meo editionis HENR. STEPHANI coepi conferre.

Ea occasione studiose APPIANUM perlegens, duabus rebus certatim me haud vulgariter sensi commotum: hinc, singulari quadam ipsius lectionis dulcedine, ac nobili illa lucidaque simplicitate, quae mira cum gravitate in Scriptoris huius narratione felicissime coniuncta est; illinc, miserrimâ conditione Editionum praeclarissimi operis, quas ad hunc diem habemus, quas nimirum omnes innumeris vitiis atque indignissimis sordibus usquequaque scatere videbam. Cui rei quum accederet, ut plurimorum depravatorum locorum, ac in his maxime etiam desperatorum, paratam medicinam optimo illo *Augustano Codice* contineri viderem, atque ut praeterea ex eo, quod mihi imparato inter legendum usu veniebat, facili coniectura intelligerem, plurimis aliis locis felicem certissimamque medelam a viro in his rebus paulo exercitatori posse adferri; laetus mox MUSGRAVIO rescribens, adiectis compluribus speciminibus, demonstravi, quanto iure multum sibi & APPIANO suo ab illo Codice sperarit. Simul eidem, inter alia quae de APPIANO diserebam, significavi, quantam Scriptorem illum, in tam emendato praesertim Codice, perlegens caperem voluptatem, ut mihi paene ipsi, ni a longe feliciori exercitatorique ingenio occupatum hoc

opus gauderem, aliqua edendi APPIANI cupido esset coortura.

Ad haec MUSGRAVIUS perhumaniter mihi respondens, gratias primum agere amicas pro opera a me sui causâ suscepta; tum vero significare, se, quum ad eum diem, quo de APPIANO ad BRUNCKIUM scripserat, nonnisi velut e longinquo de edendo illo Scriptore cogitasset, neque adeo multum adhuc studii aut operae in ea re posuisset, proximis mensibus ea corporis infirmitate fuisse correptum, quae ipsum vitae summae brevis nimis etiam efficaciter admoneret, atque spes omnes vetaret inchoare longas. Quare se totum illud APPIANI edendi consilium deponere esse coactum; sed eo magis gaudere, quod sibi ex literis meis intellexisse videretur, me deserti Auctoris patrocinium haud gravate suscepturum. Hinc hortari me Vir optimus coepit, atque etiam urgere, ut serio id agerem; denique ultro offerre, se ea, quae quidem pauca admodum essent, quae ipse ad APPIANUM in schedis suis per occasionem adnotasset, ad me, si ita vellem, transmissurum.

Brevi interpositâ morâ MUSGRAVIO rescribo, me, quamquam vehementer dolerem, APPIANUM tali patrono, qualis ipse futurus fuisset, ac tali praesertim de causâ, debere carere, conditionem propositam, quoniam ita res ferret, libenter accipere, magnasque ipsi gratias habiturum, si, quae ad APPIANUM adnotata in schedis suis haberet, mecum communicasset: alia praeterea nonnulla de tota APPIANI edendi ratione adiungo, ipsius potissimum MUSGRAVII, ut qui primus illud consilium cepisset, sententiam iis de rebus requirens. Responsionis loco haud ita multo post tristis adfertur mihi nuncius de obitu longe nobilissimi Viri; quem mecum omnes politiorum literarum studiosi merito deplorant. Atque adeo ad APPIANUM quoque nostrum, etiam postquam consilium eius edendi deposuerat MUSGRAVIUS, pars illius luctus haud exigua haecenus pertinet, quod non solum illis sive adiumentis

sive ornamentis nunc carere necesse sit nostram APPIANI editionem, quae a summi Viri consiliis monitisque labori nostro fuerant accessura; sed quod etiam nulla amplius spes supersit, chartas illas ad APPIANUM pertinentes, de quibus mihi scripserat MUSGRAVIUS, umquam videndi. Monuit enim me per literas amicus defuncti, TYRWHITUS V. Cl. quem ea de re compellavi, omnes MUSGRAVII schedas, praeter paucissimas quasdam, per testamentum expressis verbis designatas, inter quas nihil erat ad APPIANUM pertinens, ex voluntate Auctoris paulo post eius obitum flammis esse traditas. [*]

Restat, ut eam iacturam nos, tanto maiori studio in nostram Scriptoris huius editionem conferendo, aliisque eruditis Viris in consiliorum partem tam studiose quam officiose invitandis, sarcire quoad optime fieri poterit nitamur. Atque equidem ex eo tempore, quo mihi velut ultimam suam de APPIANO voluntatem significans MUSGRAVIUS rem totam nostrae potissimum curae commendaverat, serio iam coepi editionem Scriptoris huius meditari; cum aliisque etiam Viris, quorum auctoritatem in huiusmodi rebus in primis magni faciendam arbitrabar, consilia conferre; denique quaecumque ad adornandam novam deserti iam pridem atque orbi Scriptoris editionem, & commentariis quoad opus fuerit eundem illustrandum,

* [Praeter spem opinionemque deinde, exacto fere biennio a Musgravii obitu, adlatum est ad me exemplum Appiani ex editione Caroli Stephani, illud ipsum quod olim *Musgravii* fuerat; cuius libri oris passim inscriptae erant ipsius Musgravii manu *Emendationes* ex doctissimi viri ingenio depromptae: quumque in illa editione non exhibeantur tres libri, Historiam Hispaniensem, Annibalicam & Illyricam continentes, adiectae erant schedae nonnullae, quibus similes Musgravii *Emendationes*, ad praedictos Appiani libros spectantes, erant inscriptae. Denique erat brevis Epistola, ab eodem Musgravio tremulâ manu paucis ante obitum diebus (d. XXVI. Iulii, MDCCLXXX.) ad me perscripta; qua significaverat Vir optimus, illud mihi munus a se esse destinatum. Quod munus quum equidem non dubita-

pertinere videbantur, comparare. Et quum tres illae, quas ad hunc diem habemus APPIANI editiones, (*Parisiensis* CAR. STEPHANI, MDLI. fol. *Genevensis* HENR. STEPHANI, MDXCII. fol. *Amstelodamensis* ALEX. TOLLII, MDCLXX. 8.) nonnisi ex uno eodemque vitiosissimo Codice [**] sint expressae; prima mihi ac praecipua cura comparandis aliorum *Manuscriptorum codicum* collationibus tribuenda videbatur. Quare, absolutâ *Augustani* collatione, non solum iam in eo sum, ut *Regios* duos *Parisienses* conferam Codices; sed ne *Italicorum* quidem manuscriptorum exemplarium subsidiis, (in eis certe APPIANI libris, qui in aliis mssis vel raro admodum, vel plane non inveniuntur, *Ibericum* dico librum, *Annibalicum*, & *Illyricum*) carituram esse nostram APPIANI editionem, spero. *Vaticani* autem illius *codicis* vice, quo olim usus est PETRUS CANDIDUS DECEMBER, ipsa antiqui huius ac minime quidem disertis Interpretis *Latina Versio*, plurimis in locis, satis tuto nobis atque commode poterit inservire. Denique ex *Syriaca* Auctoris nostri *Historia* amplam admodum *Epitomen*, a GEMISTO PLETHONE confectam, cuius duo exempla in *Caesarea Vindobonensi* Bibliotheca exstant, in usum nostrae editionis cum impresso APPIANI libro sese collaturum, ultro nobis receperat, de consilio nostro APPIANI edendi vix certior factus, illustris Graecarum Musarum

rem curante eodem Tyrwhitto, quem supra laudavi, in manus meas tandem pervenisse, quumque eo nomine deinde gratum meum animum Viro, quoad vixit, mihi amicissimo in Praefatione ad Appianum nostrum (p. xx.) publice essem professus, familiariter ille mihi rescribens negavit a se illud beneficium esse profectum. Quare aequum censui, ut hac denique oblata occasione gratias debitas, quas possem, agerem persolveremque nobili illi Viro, mihi incognito, qui istum Musgravii librum, cum eis quae inerant schedis, (quem librum ille haud dubie ex viri defuncti bibliothecâ, auctionis lege divenditâ, suo aere redemptum possidebat) cognitâ prioris possessoris voluntate, adeo non modo fideliter, verum etiam benevole liberaliterque ad me transmittendum curavit.]

[** Cf. vero deinde Comment. de Appiani Codd. c. II. §. 3. not. s.]

patronus idem atque amicus, ALOYSIUS EMERICUS *Liber Baro* A LOCELLA, *S. Caesareae ac Regiae Maiestatì a Consiliis Aulicis*; eamdemque spem, liberalissime nobis oblatam, his ipsis diebus Vir generosissimus incredibili humanitate, neque minus rara sagacitate, quam singulari diligentia, expletam nobis effectamque dedit.

Ac haec quidem praefari, cum *Exercitationes* hasce *Appianeas* edere adgredior, non alienum videbatur: quo scriptio-
 nis genere, quasi quadam futurae nostrae APPIANI editionis prolusione, & consilium illud nostrum cum orbe literato communicare, & Virorum doctorum de toto hoc instituto sententiam explorare liceat; simulque Eorum, qui de APPIANO nostro quoquo modo bene mereri haud gravate voluerint, cum consilia, tum operam, officiose flagitare. De his ipsis autem nostris Commentationibus denique monendus est lector, ubicumque loca vel adferuntur vel citantur APPIANI, semper indicari HENR. STEPHANI editionem: quod eo factum est, cum quod illam ipso usu commodissimam expertus sum, tum quod ea ratione simul illis qui hac eadem editione, simul his qui *Amstelodamensi* utuntur, consultum fuerit; quoniam ad editionis *Amstelodamensis* margines paginae editionis H. STEPHANI continua serie adnotatae sunt. [*] *Scripti Idib. Ianuar. MDCCLXXXI.*

[* Priusquam in nostra Appiani editione, quae quadriennio fere post ista perscripta prodiit, singuli Libri, per quos digestae sunt Scriptoris huius Historiae, fuissent in certum numerum *Capitulum* vel segmentorum divisi; quicumque viri docti, suis in scriptis auctoritatem Appiani invocantes, accurate indicare vellent sedem, qua quodque testimonium in Appiani libris reperiretur, ii *paginam* indicare debuerunt eius editionis qua quisque utebatur. Quare, quo facilius hi, qui nostram uterentur editione, reperirent Scriptoris huius loca, ad quae in historicis scriptis, quae superioribus seculis prodierunt, haud infrequenter provocatur, commode utique factum fuisset, si & Stephanianae editionis & Tollianae Amstelodamensis (quarum alterutra plerumque a viris

SECTIO PRIMA.

Appiani persona & aetas.

DE persona atque vita APPIANI, Romanae historiae scriptoris, nihil aliud compertum habemus, praeter pauca ea, quae in fine *Prooemii*, operi suo praemissi, ipse *a*) de se his verbis scripsit: Τίς δὲ ὦν ταῦτα σενέγραφα, πολλοὶ μὲν ἴσασι, καὶ αὐτὸς προέφηνα. σαφέστερον δ' εἰπεῖν, Ἀππιανὸς *b*) Ἀλεξανδρεὺς, ἐς τὰ πρῶτα ἦκων ἐν τῇ πατρίδι, καὶ δίκαις ἐν Ῥώμῃ συναγορεύσας ἐπὶ τῶν βασιλέων, *c*)

doctis citata est) paginae potuissent in oris nostrae editionis notari. Quod quum propter chronologicas rationes in oris eiusdem editionis nostrae notatas fieri non potuerit, studiosorum hominum commoditati in eo genere, quod modo dicebam, hactenus a nobis consultum est, ut cuique volumini Appiani nostri *Tabulam* subiiceremus, qua paginae superiorum trium editionum cum paginis & capitibus nostrae editionis conferuntur. Eamdem igitur *Tabulam* quisquis inspicere voluerit, is ea etiam loca, quae in hisce nostris *Commentationibus* ex Henrici Stephani editione citantur, in nostra editione citra difficultatem reperiet; eoque etiam facilius, si noverit memineritque, literis *a. b. c. d. e.* quae literae numeris paginarum editionis Stephanicae adiectae sunt, denotari quinque partes fere aequales, in quas quaelibet pagina eiusdem editionis distincta censeri debet.]

a) Quae enim PHOTIUS de APPIANI persona habet, Codice 57. pag. 24. edit. HOESCHELII, ea ex hoc ipso, quem adfero, loco desumpta sunt.

b) Ex optimo *Manuscripto Augustano*, atque ex antiqua PETR. CANDIDI *versione*, hoc nomen Ἀππιανὸς, quod in impressis Graecis exemplaribus desideratur, in contextum recipiendum videbatur. Per simplex autem π scribi a quibusdam nomen istud, monuit SUIDAS; quam scripturam equidem nullibi fere nisi apud EVAGRIUM reperi, loco infra Sect. IV. nota *b.* adferendo. Eadem autem in duobus *Codicibus Caesareis* occurrit, quibus PLETHONIS Excerptum ex APPIANI *Syriacis* continetur; de quibus vid. Sect. IV. not. *z.*

c) Ἐπὶ τῶν βασιλέων, non sub Caesaribus hoc loco vertendum

μέχρι με σφῶν ἐπιτροπεύειν ἠξίωσαν. Quinam vero sim, qui has conscripsi Historias, & multi norunt, & ego ipse in fronte libri indicavi. Planius autem etiam dicam. *APPIANUS* sum *ALEXANDRINUS*, ad primariam in patria mea dignitatem promotus, postquam Romae in causis coram Caesaribus agendis eram versatus, donec illi me Procuratorem suum constituere dignarentur. d)

II. Vixisse autem *APPIANUM* imperante Traiano ac Hadriano, ex ipsa eiusdem historia satis adparet. e) Sed produxisse etiam vitam usque in Antonini Pii imperium, qui Hadriano successit, atque hoc demum imperante edidisse Historiam suam; id quidem non solum, cum *Gerardo Ioanne VOSSIO* atque *Io. Alb. FABRICIO*, ex Praefatione Auctoris nostri per facilem rationum collationem colligi potest, sed

erat, ut fecit indisertus vetus Interpres; nam, imperantibus Romae Caesaribus se vixisse, non poterat *APPIANO* in mentem venire ut expressis verbis moneret. Melius verba illa latine reddidit alter interpres *SIGISM. GELENIUS*, apud Caesarum tribunalia; ut significare illis verbis videatur Auctor, se non vulgarem fuisse causarum patronum in iudiciis ordinariis, sed in Caesarum praesertim cognitionibus.

d) De Procuratoribus Caesarum, qui redditus aut res privatas Principis in provinciis administrabant, videndi Viri docti ad Lib. I. *Digestis* tit. XIX. de Officio Procuratoris Caesaris vel Rationalis; *BYNKERSHOEK* Lib. II. *Observationum Iuris Romani* cap. 20. &, qui ad eosdem provocavit auctores, *REIMARUS* ad *DIONEM CASSIUM* Lib. LIII. cap. 15. pag. 708. De Aegypti Procuratore, qui Alexandriae residebat, ibique cum Iuridico, qui dicebatur, proximam post Augustalem Aegypti Praefectum tenebat dignitatem, pauca quaedam adnotavit *RITTERUS* ad *HEINECCIUM Historiam Iuris Civilis* Tom. I. pag. 266. Eum Procuratorem *STRABO* (Lib. XVII. pag. 797. b. edit. Paris.) ἰδιον λόγον vocavit; quod idem fere sonat, quod latinum nomen *Rationalis*, quo sequiori aevo adpellati sunt hi, qui prius Procuratores dicti erant. Sed sicut commune Graecum nomen Procuratorum Caesarum, Ἐπιτροπος, erat; sic etiam Aegypti Procurator, ἐπιτροπεύων ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, memoratur *DIONI* lib. LXXVII. cap. 21. pag. 1306.

e) De Traiano vide *Nostrum de Bellis Civilibus* Lib. II. pag. 484. c.

etiam ex disertis Auctoris verbis, quae alibi in ipso operis cursu leguntur, sua sponte patet. f)

SECTIO SECUNDA.

Quam Rationem secutus sit in conscribenda Romana Historia APPIANUS.

I. Ille igitur *Alexandrinus APPIANUS*, amplo satis opere, *Romanam Historiam* ab urbis gentisque incunabulis ad sua fere tempora, Graeco sermone consignatam, qui patrius ipsi atque vernaculus erat, a) posteritati reliquit. In qua conscribenda historia quodnam consilium, quamve rationem sit secutus, ipsis fere verbis Auctoris explicare

edit. *Henr. Stephani*, De Hadriano, *Civil.* II. p. 481. d. & *Syriac.* p. 119. c. De utroque etiam *PHOTIUS* monuit.

f) *VOSSIUS* de *Historicis Graecis* Lib. II. cap. 13. & *FABRICIUS* *Bibl. Graeca* Lib. IV. cap. 12. §. 1. id ex eo probant, quod in *Praefatione* APPIANUS dicat, eo ipso tempore, quo historiam suam conscripserit, nondum quidem per ducentos annos Romam tenuisse Imperatores, at urbem per nongentos annos stetisse. Libro autem I. *Civil.* pag. 374. a. de instituto Hadriani, regiones Italiae proconsulibus regendas distribuendi, loquens idem Scriptor noster, non multum post mortem eiusdem Hadriani durasse illud institutum, refert. Idemque in *Hispanicarum rerum Historia* (pag. 275. extr. & pag. 276. ineunte) de Hadriano non secus ac de Traiano tamquam fato iam tum functis, cum illa scriberet, satis diserte loquitur.

Secl. II. a) Neque tamen Latinae linguae imperitiam, qua *PLUTARCHUM* in Romanorum vitis interdum in errorem inductum fuisse monuerunt Eruditi, APPIANO quispiam facile obiecerit. Praeterquam enim quod Noster Latinis historiae Romanae fontibus, quos raro quidem, sed passim tamen, citavit, diligenter usus sit, de quo *Sectione VI.* fusius dicetur; ex eo sane, quod, Romae cum ageret, non in scholae alicuius umbra aut in philosophico, quod dicebatur, otio tempus transmiserit, sed quod in foro, in civilibus negotiis, in causis agendis fuerit versatus, satis tuto colligi potest, non mediocri Latini sermonis usu eundem fuisse imbutum.

iuvabit. *Res igitur populi Romani, inquit, b) multi & Graeci & Latini scriptores memoriae prodiderunt. . . . Quos ego legens, quum cuperem per singulas Romani Imperii provincias continenti quadam ratione perspicere, quibus rebus in earum qualibet inclaruerit Romana virtus; iam me saepenumero ab harum rerum scriptoribus ex Africa in Hispaniam, ex Hispania in Siciliam, & hinc rursus in Macedoniam, aut ad aliam quamdam gentem, ad quam legatio suscepta aut cum qua societas inita esset, abreptum vidi; tum iterum, velut errabundum, Carthaginem aut in Siciliam reductum; atque inde subito, nec dum perfectis ibidem rebus, alio rursus translatum. Itaque dispersas historiae partes, quae ad Siciliam, quae ad Carthaginem reliquasque Africae nationes, quae ad unamquamque denique gentem atque provinciam Romano Imperio subiectam pertinerent, in unum collegi; ut, quid in earum quaque gesserint Romani, & quaenam fuerit illarum gentium sive infirmitas sive fortitudo, quaenam rursus victoris populi sive virtus sive fortuna, & quidquid denique aliud maxime memorabile in qualibet provincia incidisset, planius cognoscerem intelligeremque. Nunc autem cogitans, fore etiam alios, c) qui simili ratione res Romanorum cognoscere cupiant, eadem hac ratione Romanam Historiam, per singulas gentes atque provincias distributam, perscribere aggredior.*

II. Atque haec quidem ratio res Romanorum pertractandi non nimis forte commoda videri possit ad informandam lectoribus continentem atque lucidam universae historiae Romanae notitiam: siquidem ea ratione non adeo facile perspicui posse videantur incrementorum rei Romanae successio atque progressus, causaeque e pluribus atque variis plerumque momentis aptae atque connexae, quibus quaeque insignior, vel domi, vel foris, effecta rerum huius populi sive in melius sive in peius conversio est; tum vero quoniam, status reipublicae ac universi imperii quinam

b) In Praefatione universo operi praemissa, p. VII sq.

c) In Graecis, ubi impressi libri habent: νομίσας δ' αὐτίκα καὶ ἄλλον οὕτως ἐθελῆσαι μαθεῖν τὰ Ῥωμαίων, pro αὐτίκα, ex Codice Au-

quolibet tempore fuerit, eadem illa ratione non satis perspicue intelligi posse videatur; quippe de quo e rebus in una aut altera provincia figillatim gestis commodum ferri iudicium non possit, nisi rerum omnium memorabilium per singulas imperii partes eodem tempore gestarum descriptio simul unum sub conspectum lectoribus subiiciatur. Neque vero culpandum idcirco, aut etiam spernendum, APPIANI nostri consilium rationemque ullo pacto duxerim. Primum enim negari non potest, annales atque historias eas, in quibus res omnes per quascunque partes tam vasti imperii, quale Romanorum fuit, eodem fere tempore gestae, promiscue atque inter se confusae secundum temporum successionem exponuntur, illud ipsum habere incommodum, quod APPIANUS expertum se esse professus est; ut huius historiae studiosus lector, ubi rei cuiuspiam in una quadam parte imperii Romani gestae atque insignis fortasse rerum conversionis exordium viderit expositum, iamque huius catastrophes momenta suo ordine persequi cupiat, donec ad finem perducta res sit, nunc eius narrationis filum subito, atque iterum quidem iterumque, abruptum videat atque abscissum; ut non modo suspensum sese teneri, sed etiam veluti vagum atque errabundum per universum terrarum orbem hinc inde traductum, denique, ad pristinum locum vix tandem reducem, denuo inde ad alia omnia saepenumero abreptum, haud exiguo suo taedio, sentiat. Quare quum APPIANI aetate satis magna copia Annalium atque Historiarum eiusmodi exstaret, laudandum potius huius scriptoris institutum est, quod altera illa ratione maluerit uti, quae unumquodque rerum genus, (velut Mithridatica bella, velut civiles Romanorum turbas) itemque uniuscuiusque gentis atque provinciae historiam, a primis suis primordiis usque ad finem, perpetuo narrationis filo persequitur: quo tractationis genere, citra omnem controversiam, unumquodque rerum gestarum genus, atque unius-

gustano omnino reponendum est ἀν τινά, quod etiam citra dubium vetus Interpres in suo exemplari legerat.

cuiusque provinciae historia, clariori in luce poni potest, atque mirum in modum adiuvatur lector, quo facilius uno obtutu rem omnem animo possit complecti.

III. Huc accedit, quod in quinque priorum quidem ab Urbe condita seculorum historia, ubi non nimis dum dilatatae atque amplae fuerunt res Romanorum, ad id de quo nunc quaerimus non fere differat APPIANI institutum a reliquorum eiusdem historiae Scriptorum ratione; sequentibus autem seculis historia omnis Romana sponte quasi sua in duas summas dirimatur partes, alteram rerum domesticarum, alteram externarum. Domi civiles turbae, ac fratrum in fratres armatae manus: foris legationes, societates, bella, varia quidem interdum fortuna, sed splendida plerumque, gesta atque confecta; denique mirae finium imperii prolata-tiones ac infinita paene potentiae incrementa, aliis gentibus in fidem tutelamque receptis, aliis plane subiugatis atque in descriptam aliquam provinciae formam reductis. Atqui quemadmodum commodissimum erat, Civiles omnes turbas, a primis inde Gracchorum seditionibus, ad illa usque tempora quibus adversariorum omnium victor Octavianus Caesar excessit, continua quadam narratione persequi, id quod ab APPIANO nostro factum videmus; sic historiae rerum externarum distributio, per varias gentes atque provincias Romano imperio subiectas, iterum sua quadam sponte sese offerebat. *d)*

d) Neque vero in hac per provincias distributa historia respectum omnem ad universam totius imperii Romani historiam, aut ad ordinem eum, quo secundum continuos universi imperii annales res quaeque in qualibet provincia vel eodem tempore gestae essent, vel sese invicem exceperant, penitus neglexisse putandus est APPIANUS. Primum enim, quod ad locum adtinet quem in operis sui editione cuique singulari historiae assignavit, hunc ordinem a se observatum esse ipse declarat, ut quisque liber ita ante alterum collocaretur, ut prius cum ea gente atque in ea provincia, cuius historiam ille liber complectebatur, bella atque res habere coepissent Romani. (Vide Praefat. Auctoris pag. ix. a.) Tum vero in ipso historiae cuiusque cursu, si quid

SECTIO TERTIA.

Recensetur Series XXII. Librorum, per quos distributae erant APPIANI Romanae Historiae.

Illud igitur suum institutum viginti & aliquot libris persecutus est APPIANUS, quorum communis *Inscriptio* haec erat: Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία, vel Ῥωμαϊκαὶ Ἱστορίαι, aut brevius etiam Ῥωμαϊκά: a) quae generalis *inscriptio* in fronte cuiusque singularis libri ita repeti solebat, ut diceretur, verbi causa, Ῥωμαϊκῶν Βασιλικὴ, scilicet βίβλος vel συγγραφὴ, b) Ῥωμαϊκῶν Κελτικὴ, Ῥωμαϊκῶν Λιβυκὴ, & sic deinceps. De numero autem librorum, itemque de

erat ex alio libro repetendum, quod vel prae caeteris memorabile eodem fere tempore gestum esset, vel quod causas aliquas aut necessariam quamdam illustrationem earum rerum contineret, de quibus nunc agebatur; eius rei mentionem commodo loco iniicere, aut etiam narrationem breviter, quantum opus videbatur, (ὅσον εἰς ἀνάμνησιν, quae formula ei in huiusmodi occasionibus solennis est) repetere consuevit Scriptor noster.

Sect. III. a) PHOTIUS, loco ad *Sect. I. not. a.* citato, itemque SUIDAS, voce Πευτίλιος, & ZONARAS, loco quem sub finem huius Sectionis *not. ff.* adferemus, generalem huius operis *in*scriptionem hanc habent, Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία; quas voces *Codex Augustanus* interdum in plurali numero effert. Sed veriore & ab ipso APPIANO profectam *in*scriptionem brevem illam esse, Ῥωμαϊκά, ex eiusdem *Praefatione* pag. viii. c. d. e. colligi posse videtur. Unius autem vel alterius singularis libri *in*scriptione decepti librarii quidam, totius operis hunc titulum fecerunt, ut illud Βασιλικὴν, vel Ἰταλικὴν Ἱστορίαν *in*scripserint. Prior error in *Codice* illo obtinuit, ex quo *Excerpta ex Appiano* edidit VALESIVS, (Parisiis, anno 1634.) ubi vide p. 546. p. 566. & p. 6. num. 17. eundemque errorem SUIDAS erravit, voce Ἀππιανός. Alterum errorem habet *Codex Florentinus*, in BANDINII *Catalogo* T. II. col. 659. ubi vide *in*scriptionem totius *Codicis*, ac rursus *in*scriptionem Prooemii.

b) Sic e. gr. APPIANUS *Syr.* p. 120. d. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἐντελῶς ἐν τῇ Παρθικῇ συγγραφῇ λέξω. τῆς δὲ βίβλου τῆσδε οὔσης Συριακῆς, κ. τ. λ.

ordine, quo illi in universi operis serie collocati fuerint, hodie non certo constat; quum neque integra librorum omnium collectio ad aetatem pervenerit nostram, & inter eos auctores, qui libros APPIANI recensent, neque de numero neque de ordine satis conveniat. Duo sunt Auctores, quorum diligentia *Catalogus Librorum*, quibus constabat universa APPIANI *Romana historia*, nobis conservatus est: alter PHOTIUS; *Anonymus* alter, cuius monitum de numero atque serie Librorum Appianeorum in manu exaratis Codicibus passim reperitur. Et quoniam in PHOTII Catalogo, qui & ex ipsa eius *Bibliotheca* facile peti potest, & a FABRICIO etiam *Bibliothecae Graecae* insertus est, c) occurrunt nonnulla, quae sine dubio erronea sunt, atque ab ipsius APPIANI distributione aliena, †) nos ex illius, quem diximus, *Anonymi* praescripto recensionem hanc instituemus; d) interspersis vel subiectis quibusdam, ubi opus

c) FABRICIUS in *Bibl. Graeca* Lib. IV. cap. XII. Tom. III. pag. 393 seq. ex PHOTII *Bibliotheca*, Codice LVII. p. 22. PHOTIUS autem XXIV APPIANI libros, *Anonymus* noster nonnisi XXII numerat.

†) Vide infra, not. p. & †.

d) Hunc *Anonymi* illius *Catalogum librorum APPIANI* talem exhibeo, qualem in fronte *Codicis Augustani* scriptum reperi. Convenit autem fere, si eam discrepantiam excipias, quam ad librum VIII. notabo, cum eo Elencho, quem ex *Codice Florentino* iam ante hos duodecim annos publici iuris fecit diligentissimus BANDINIUS in *Catalogo Codicum Graecorum Bibliothecae Laurentianae*, Tomo II. col. 659 sq. Neque dubito, esse eundem, quem in *Codice Regio Parisino* num. 1681. exhiberi monetur in *Catalogo Codicum mssorum Biblioth. Reg. Paris.* Tom. II. pag. 387. Quemadmodum autem BANDINIUS monuit, illum elenchum non ab eodem librario, qui ipsum Codicem descripserat, sed recentiori manu esse perscriptum; sic & in *Augustano Codice* idem elenchus, (simul cum illa alterius *Anonymi* admonitione, quae in impressis exemplaribus etiam exhibetur, de qua vide *Sect. IV. not. t.*) ab recentiori manu in fronte libri adscriptus est. Mirum est autem, quorsum evaserit Codex is, e quo hic *Catalogus* transcriptus fuit: atque eo magis quidem in hoc ipsum inquirere operae pretium fuerit, quod ex iis verbis, in

fuerit, de uno aut altero libro observationibus. Sic igitur ille :

Ἡ τοῦ Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία ἐν λόγοις εὕρηται περι-
κλειομένη κβ'. *APPIANI Romana Historia viginti duobus libris
comprehensa reperitur :*

(I.) Καὶ ὁ μὲν πρῶτος λόγος περιέχει τῶν ἀπὸ Ῥωμύλου
μέχρι Ταρκυνίου βασιλέων ἑπτὰ (τὰς commodè addit *Cod.
Flor.*) πράξεις· ἐπιγράφεται δὲ Ῥωμαϊκῶν Βασιλικὴ ἱστο-
ρία. *Et primus quidem liber continet septem Regum, a Romulo
usque ad Tarquinium, res gestas, inscribiturque Rerum Roma-
narum Historia Regia.*

(II.) Ὁ δὲ β'. Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. *Secundus liber, Histo-
ria Romano-Italica.*

(III.) Ὁ δὲ γ'. Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτικὴ· ὅς καὶ π'. ἐτῶν πε-
ριέχει πολέμους. *Tertius : Historia Romano-Samnitica ; quo
libro & octoginta annorum bellum (Samniticum nimirum ac Ta-
rentinum) continetur. e)*

quae definit idem Catalogus, satis tuto colligi potest, eum prae-
fixum fuisse *Tomo primo* operum APPIANI, qui IX. priores libros,
quorum plerique hodie desiderantur, continebat. Cf. *Seç. IV.*
not. x.

e) Horum trium priorum librorum argumenta ipse Auctor in *Prooe-
mio* pag. viii. c. d. his verbis declarat: Τριῶν δὲ βίβλων οὐσῶν,
αἱ τὰ ἐς τὴν Ἰταλίαν, ὄντα αὐτοῖς πολλὰ, πεπραγμένα συνάγουσι·
τὰς μὲν τρεῖς ἡγητέον εἶναι Ῥωμαϊκῶν Ἰταλικάς· διὰ δὲ πλῆθος
ἔργων διήρηνται. καὶ δηλοῦσιν, ἡ μὲν πρώτη τὰ τῶν βασιλέων ἑπτὰ
γενομένων (sic ex *Ms. Aug.* legendum pro γερόμενα, quod habent
impressi libri) ἔργα, ἐφεξῆς ἅπαντα ἐφ' ἑαυτῶν, ὡς ἐγένετο· καὶ
αὐτὴν ἐπιγράφω Ῥωμαϊκῶν Βασιλικήν. ἡ δ' ἐξῆς τὰ ἐς τὴν ἄλλην
Ἰταλίαν, χωρὶς γε τῆς παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον· (sic recte, pro
vitioso Ἰόνιον, dat idem *Cod. Aug.*) ἐς δὲ σύγκρισιν τῆς προτέρας ἥδε
λέγεται ἡ ἐξῆς, Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. τελευταίῳ δὲ ἔθνει Σαυνίταις,
(sic numquam non *Cod. Aug.* illud nomen scribit, quod in impressis
perperam semper Σαννιτ. pro Σαυνιτ. scribitur) οἱ παρὰ τὸν Ἰόνιον
ῥέκνυνται, μεγάλῳ τε καὶ χαλεπῷ, ὀγδοήκοντα ἔτεσι συνεπλάκησαν,
μέχρι καὶ τούσδε, καὶ ὅσα σφίσιν ἐγγύς ἔθνη συνεμάχει, καὶ Ἕλληνας
ὅσοι ὑπὸ τὴν Ἰταλίαν εἰσιν, ὑπηγάγοντο· καὶ ἔστιν ἥδε, τῶν προ-
τέρων εἰς σύγκρισιν, Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτικὴ. *Quum autem tres sine*

Pars II.

(IV.) 'Ο δὲ δ'. Ῥωμαϊκῶν Κελτική. *Quartus liber: Historia Romano-Gallica.* Quo libro primum ea, quae in Italia Galli contra Romanos, tum quae Romani in Gallia gesserunt, exposita erant. His accedebat earum rerum commemoratio, quae trans Rhenum in Germania, nec non quae in Britannia, a C. Caesare gesta sunt. f)

(V.) 'Ο δὲ ε'. Ῥωμαϊκῶν Σικελική. *Romano-Sicula historia.* Hanc citat APPIANUS in libro *Iberico*, p. 256. d. & in *Punico* p. 2. b. & p. 3. c. Idem vero liber PHOTIO Σικελική καὶ Νησιωτική adpellatur; quo significatur, *Siculae historiae* reliquarum etiam insigniorum *Insularum* historiam, Sardiniae, puta, Corsicae, Cretae, Cypri, quo nimirum iusta libri mensura compleretur, fuisse subiectam. g)

libri, qui res populi Romani intra Italiam gestas, quae sane multae sunt, complectuntur; universos quidem communi inscriptione ITALICAE HISTORIAE comprehendi potuisse, intelligitur: sed eos tres libros, ob nimiam rerum copiam, distinximus. Illorum igitur primus ea quae sub Regibus gesta sunt, quos septem habuit Roma, suo ordine singula separatim exponit; eumque inscribo, Rerum Romanarum Librum REGIUM & DE REGIBUS. Sequuntur quae (extra Latium) per reliquam Italiam, excepta ea parte, quae Superum mare attingit, gesta sunt: hunc alterum librum, ad prioris discrimen, Romanarum Rerum Librum ITALICUM adpello. Postremo cum Samnitibus, qui Superum mare adcolunt, magno ac feroci populo, per octoginta annos conflictati sunt; donec & hos, & quotquot finitimae gentes eos adiuverant, & Graecos quotquot inferiorem incolunt Italiam, imperio suo subiicerent. Hic mihi liber, ad duorum superiorum differentiam, Romanarum Rerum Liber SAMNITICUS inscribitur.

f) Vide *Epitomen* huius libri, quae hodieque in exemplaribus APPIANI exstat, atque EXCERPTA ab URSINO ac VALESIO edita; quibus adde SUIDAM voce Ἀππιανός, & ipsum APPIANUM de *Civil. Bellis* Lib. II. pag. 437. a. SUIDAE verba paulo inferius, *Seç. IV. num. iv. not. f.* exhibemus.

g) Quare VALESIIUS in Adnotatione ad Fragmentum illud de Clodio, quod Excerptis ex *Historia Sicula* pag. 558. adiectum est, monuit, ea occasione isto in libro mentionem Clodii factam fuisse videri, quod eius viri iniqua rogatione Cyprus insula,

(VI.) 'Ο δὲ ε'. 'Ρωμαϊκῶν Ἰβηρικὴ. *Sextus liber, de rebus Romanorum in Hispania gestis.*

(VII.) 'Ο δὲ ζ'. 'Ρωμαϊκῶν Ἀννιβαϊκὴ. *h) De Romanorum bello cum Annibale.*

(VIII.) 'Ο δὲ η'. 'Ρωμαϊκῶν Λιβυκὴ καὶ Καρχηδονικὴ. *Historia Libyca ac Punica, sive de rebus Romanorum in Africa, cum Carthaginensibus praesertim, gestis. Quem librum PHOTIUS non solum Λιβυκὴν καὶ Καρχηδονικὴν, sed etiam Νομαδικὴν, id est, Numidicum adpellat; siquidem Punicae historiae historia Numidica subiecta erat. i) Male autem a Libyco dirimitur Punicus liber in eo Catalogi nostri exemplari, quod in Florentino exstat Codice. k)*

(IX.) 'Ο θ'. 'Ρωμαϊκῶν Μακεδονικὴ. *De rebus Macedoni-*

cuius nimirum historia eodem libro comprehensa fuisse censenda est, in populi Romani ditionem pervenerit. (Vide *Adnotationes VALESII* pag. 79. Ac confer APPIANUM, de *Bellis Civilibus*, Lib. II. pag. 441. a. Ad cuius loci sententiam constituendam, ex Msti *Augustani* & ipsius historiae praescripto, pro Κάτων reponendum Κάτωνα est, & maior distinctio, quae illam vocem praecedat, cum minori commutanda.) Similiter Fragmentum illud XXXmum de *Creta Insula*, quod exstat in *Excerptis* ab URSINO editis p. 371. non ex *Macedonico* libro, ut suspicatus URSINUS erat, (in *Notis* p. 126.) sed ex eodem hoc libro V. qui *Siculam* atque *Insularem* historiam continebat, decerptum esse videtur.

h) In *Praefatione* APPIANI pag. ix. a. itemque in *Punica* historia pag. 2. b. *Codex August.* legit Ἀννιβαϊκὴ, quae mollior nominis forma, ac nescio an verior, videtur; quam eandem formam ISAACUS CASAUBONUS ad *Polybii* Lib. I. cap. 3. in Codicibus suis Polybianis sese reperisse testatur. [* Vide quae ad Polyb. I. 3, 2. adnotavimus.]

i) Quod patet etiam ex *Excerptis Valesianis* pag 561. ad quae vide *Adnotationes VALESII* pag. 79. Idem testantur *Fragmenta* duo apud URSINUM num. xxviii. & xxix. pag. 370.

k) Ibi scilicet ita legitur: ὁ δὲ η' 'Ρωμαϊκῶν Λιβυκὴ. - Καὶ Καρχηδονικὴ ὁ θ'. - 'Ρωμαϊκῶν Μακεδονικὴ δὲ ὁ δέκατος. - ὁ ια' 'Ρωμαϊκῶν Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνικὴ. Vide BANDINII *Catal. Biblioth. Laurent.* Tom. II. col. 659.

cis. — Hos novem priores libros eodem ordine ipse APPIANUS in *Praefatione* nominavit. *l*)

(X. & XI.) 'Ο ι'. καὶ ια'. 'Ρωμαϊκῶν Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνικὴ. *Liber decimus atque undecimus: Historia Romano-Graeca vel Achaïca; atque Ionica, sive Asiatica.* Ἑλληνικὴν γραφὴν citat ipse APPIANUS in *historia Syriaca* p. 87. a. Ἰωνικὴν, hoc nomine, ab APPIANO in libris, qui supersunt, non memini commemoratam legere; sed Ἀσιανὴν συγγραφὴν, ad quam provocat *Civil. II.* p. 485. c. videtur esse haec eadem quae ab *Anonymo* nostro Ἰωνικὴ adpellatur. *m*)

(XII.) 'Ο ιβ'. 'Ρωμαϊκῶν Συριακὴ. *Historia Romano-Syriaca:* quo libro etiam universa Principum Macedonicorum historia, qui Syriam ab obitu Alexandri M. usque ad Romanorum tempora tenuerunt, breviter pertractatur.

(XIII.) 'Ο ιγ'. 'Ρωμαϊκῶν Παρθικὴ. *Historia Romano-Parthica.* Parthicae suae historiae in reliquis libris plus semel mentionem fecit APPIANUS. Atque hunc quidem locum, inter *Syriacam* atque *Mithridaticam*, *Parthicae* historiae, cum *Anonymo* nostro, non solum PHOTIUS quoque tri-

l) Nimirum post verba illa, quae sunt a nobis supra (not. e.) adlata, ita pergit APPIANUS, pag. viii. extr. & pag. ix. Τὰ δὲ λοιπὰ, τούτων ἑκάστη κατὰ λόγον (in impr. male λόγους) ἐπιγράφονται. 'Ρωμαϊκῶν Κελτικὴ τε, καὶ Σικελικὴ, καὶ Ἰβηρικὴ, καὶ Ἀννιβιακὴ, καὶ Καρχηδονικὴ [καὶ Μακεδονικὴ] καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως. *Reliquas vero (Romanorum) res gestas quod adtinet, quilibet liber pari ratione cum istis (tribus prioribus) inscribitur; scilicet, Rerum Romanarum Liber Celticus, Siculus . . . & sic deinceps.* Quo loco in impressis libris Καρχηδονιακὴ scribitur, & Μακεδονιακὴ, pro Καρχηδονικὴ & Μακεδονικὴ. In Codice autem *Augustano* defunt verba, καὶ Μακεδονικὴ: ut nomen hoc libri IX. a librario quodam additum putari possit, qui, quum illud deesse videret ad complendum numerum eorum novem librorum, qui primo volumine *Historiae* APPIANI continebantur, illud nomen *Macedonici* Libri adiiciendum hoc loco duxerit.

m) Ἑλληνικὴν & Ἰωνικὴν, pro uno libro, scilicet *decimo*, numerat PHOTIUS; qui quidem in novem priorum librorum recensione ab *Anonymo* nostro non dissenserat.

buit; sed etiam manuscripti Codices, qui quidem nostra aetate exstant, scriptionem eam, quam pro *Parthico* APPIANI libro venditant, eodem hoc loco proxime ante *Mithridaticum* ponunt. Sed, id quidem invito sane auctore, & plane contra eius rationem factum esse, facile patet, cum ex eo, quod cum Parthis nonnisi devicto Mithridate, atque etiam post prima civilia bella, res habere coeperunt Romani; n) tum vero ex fatis etiam disertis ipsius Auctoris testimonio, qui in libris *de Bellis Civilibus Parthicam Historiam* tamquam deinceps secuturam commemorat. o) Quo magis etiam PHOTIUS errasse censendus est, quum *Parthicam* historiam cum *Syriaca* in unum eundemque librum, quem is *Undecimum* numerat, coniectam ab APPIANO fuisse refert. p)

(XIV.) 'Ο ιδ'. Ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτειος. *Mithridatica Romanorum Historia*. Hic liber etiam *Pontica Historia* inscriptus fuisse videtur. Certe quum alter ille *Anonymus*, cuius Admonitio exstat *de selectis APPIANI Libris in duo volumina digestis*, q) τὰ Ποντικά quoque a se inter selectos AP-

n) Quare iuxta eam rationem, quam in collocandis libris suis se secuturum professus est APPIANUS, (in *Praef.* pag. ix. conf. supra Sect. II. not. d.) post libros *de Civilibus Bellis* reponenda erat *Parthica* Romanorum historia.

o) Vide *de Bell. Civil.* Lib. II. p. 438. b. ubi pro Παρθιακή, quod impressi habent, in Codice *Augustano* legitur Παρθυακή: adde *de Bell. Civil.* Lib. V. pag. 709. e. ubi in scriptura Παρθυϊκή cum impressis consentit idem *Augustanus* liber.

p) Cui rei, praeter ea quae iam modo a nobis observata sunt, aliud etiam disertum APPIANI testimonium repugnat, cum in *Syriaco* libro pag. 120. c. d. ita scribit: Ἀλλὰ τὰδε μὲν (scilicet de Parthorum post Crassi cladem irruptione in Syriam atque Asiam) ἐντελῶς ἐν τῇ Παρθικῇ (sic etiam h. l. Ms. Aug. legit) συγγραφῇ λέξω. τῆς δὲ βίβλου τῆσδε οὔσης Συριακῆς &c.

Facile autem intelligitur, a librariis interdum varios APPIANI libros alio ordine, quam quem secutus erat Auctor, collocari potuisse; atque eiusmodi Codicis auctoritate deceptus ista scripsisse videtur doctissimus Constantinopolitanus Praeful.

q) Conf. supra not. d.

PIANI libros relata esse ait, nullum alium nisi ipsum hunc *Mithridaticum* librum dixisse putandus est; quippe quo bella exponuntur adversus *Ponti* Regem gesta, quibus iisdem bellis *Bithynia*, *Cappadocia* & quaecumque his finitimae ad *Pontum Euxinum* adcolebant gentes, *Romano imperio subiectae sunt.* r)

(XV.) 'Ο ιε'. 'Ρωμαϊκῶν Ἰλλυρικῇ. *De rebus Romanorum Illyricis.* Hunc librum plane ignorat PHOTIUS, cuius tamen libri non solum in aliis APPIANI libris s) mentio fit, sed qui etiam ipse sine dubio genuinus & integer ad nostram aetatem pervenit. Sed falso, & contra Auctoris consilium, in hunc locum post *Mithridaticum* librum, & ante histo-

r) Vide ea, quae in libris impressis atque in Manuscriptis exemplaribus hodie *initio Libri Mithridatici* leguntur, pag. 170. -- Quibus quidem verbis, usque ad mediam paginam sequentem, quod in transitu hoc loco monere liceat, non tam *Exordium* illius libri, quam *Epilogum* contineri (quamquam illud nemini adhuc observatum video) facile sibi persuadebit, quisquis vel ipsum quem dico locum per se paulo adtentius considerarit, vel cum aliorum etiam APPIANI librorum *Exordiis* atque *Epilogis* conferre voluerit. Certe solenne est APPIANO, cuiusque singularis libri initium a gentis eius, cuius historia eo libro traditur, origine atque sedibus capere; quod in *Libyca*, in *Hispanica*, in *Illyrica* historia videre licet. Atque, secundum eandem rationem, omnino ab iis, quae p. 171. *mediâ* leguntur, *exordium* libri huius *Mithridatici* s. *Pontici* fecisse putandus est idem scriptor. Vix autem rursus ovum ovo similis est, quam ei, quem dico, praepostere in frontem libri reiecto *Epilogo* est *Punici* libri conclusio p. 85. c. aut *Epilogus* historiae *Romanorum Syriacae* pag. 119. b. Quare in antiquo aliquo exemplo, e quo hodierni fluxere codices, folium illud quod ultimum erat huius libri, luxatum primo, tum loco suo plane motum, atque temere in fronte eius libri, cuius *epilogum* illud continebat, reiectum fuisse putandum est.

s) Vide de *Bell. Civil. Lib. V. extrem.* Eundem *Illyricum* librum etiam STEPHANUS BYZANTINUS ob oculos habuerat, quum ad vocem *Δάλμιον* scripsit: Ἀππιανὸς δὲ τὴν πάλιν Δελμίνιον καλεῖ. Locus APPIANI est *Illyr.* p. 761. col. b. lit. c, in HOESCHELII autem *Graeca* editione pag. 6. *mediâ*.

riam *de Bellis Civilibus* hic *Illyricus* liber ab *Anonymo* nostro refertur. Etenim post *Mithridaticam* historiam proxime ab APPIANO collocatos fuisse *Libros de Bellis Civilibus*, ipse auctor diserte docet. *t)* Atque idem alibi monet, *res Illyricas*, iustam separati libri mensuram non complentes, ac non nimis etiam sibi compertas, finitimae *Macedonicae historiae* adiunxisse. *u)* Neque nos turbare debet

t) *Civil. Lib. I. pag. 383. b.*

u) *Civil. Lib. V. extrem.* Quem locum, paulo mihi quidem adhuc obscuriorem, eo consilio hic adscribere liceat, ut a sagacioribus ingeniis sive explicationem eius, sive emendationem, eadem occasione anquiram. *Editi libri ita habent: Καί μοι ἔδοξε τὰ Ἰλλυρικὰ, οὔτε ἀκριβῶς γενόμενά μοι γνῶριμα, οὔτε συντελοῦντα μῆκος ἰδίας συγγραφῆς, οὔτε χώραν ἔχοντα ἐτέρωθι λεχθῆναι τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐλήφθησαν· ἔδοξε δὲ συνάγοντος αὐτὰ ἐς τέλος προαναγράψαι, καὶ ὑποθεῖναι αὐτὰ τῇ ὁμόρῳ Μακεδονικῇ.* Aducratus alias interpres GELENIUS posteriora verba ita exponit: *Visum est mihi eas in id tempus conferre, quo Romanis sunt subditae, & in summam redactas Macedonicis finitimis subiungere.* Vetus interpres barbare, ut fere solet: *Visum est Illyriorum res eius temporis, quo gestae sunt, in fine prius iungendo scribere, easque Macedoniae illis finitimae subiicere.* Codex Augustanus, inde a verbis οὔτε χώραν, sic legit ac distinguit: οὔτε χώραν ἔχοντα ἐτέρωθι λεχθῆναι, τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐλήφθησαν συνάγοντος αὐτὰ ἐς τέλος, προαναγράψαι, καὶ ὑποθεῖναι αὐτὰ, τῇ ὁμόρῳ Μακεδονικῇ. Ut, omissis post ἐλήφθησαν verbis ἔδοξε δὲ, illa verba τοῦ χρόνου non pendeant ab ἐτέρωθι, sed cum sequentibus usque ad ἐς τέλος tamquam in parenthesi posita sint; tum vero ut pro προαναγράψαι, quod a prima manu scriptum erat, ex emendatione exhibeatur προαναγράψαι, quod verbum, sicut sequens ὑποθεῖναι, referatur ad τῇ Μακεδονικῇ. Quoquo modo legatur, illud dicere videtur APPIANUS, » sibi *res Illyricas* (pro ea scilicet ratione, de qua *Seç. II.* diximus, quam in collocandis suis libris tenuit,) » non alio loco collocandas visas esse, » quam eo, quem postulasset temporis ratio, quo *eae res Illyricae primum a Romanis fuerint susceptae*; ex quo tempore deinde » omnia quae ad *Illyricam* pertinerent historiam, usque ad finem, coniunctim & continuata serie cum prioribus fuerint » exponenda. « Quamquam autem ἔθνη εἰλημμένα apud ipsum etiam Nostrium, (v. c. in libro *Mithridat.* pag. 251. b.) designet

quod alibi significare videtur Auctor noster, *Illyricum* hunc librum postremum omnium demum esse perscriptum. w)

(XVI.) 'Ο 15'. Ἀραβίος. *Historia Romano - Arabica*. Hunc librum, quem nusquam ab APPIANO memoratum reperi, PHOTIUS extremum omnium ponit, & *viceſimum quartum* numerat. Ac, si modo separatim editus ab APPIANO liber est hac inscriptione insignitus, rectius in finem reiecerit eum PHOTIUS, quam hunc ei locum ante *Civilem* historiam adſignavit *Anonymus* noster; quoniam non nisi Monarchiae tempore, & primum quidem Augusti iussu nutuque, sed potissimum deinde Traiano impe-

gentes vel provincias subiectas; tamen in hoc nostro loco τὰ Ἰλ-
λυρικά ἐλήφθησαν nihil aliud dicere videtur, nisi *res Illyricae a Romanis susceptae sunt, Romani cum Illyriis res atque bella habere coeperunt*. In quo tamen illud iterum quodammodo importunum est, quod, siquidem ex eius temporis ratione collocandus fuerat hic liber, quo primum cum *Illyriis* congressi sunt Romani, regnum administrante Teuta, Agronis vidua, (quo bello iam pars aliqua Illyrici potestati eorum subiecta est) ante ipsum etiam *Ibericum* librum hic *Illyricus* fuerit reponendus: quippe eo ipso anno, quo in Hispania Amilcari successit Asdrubal, antequam pedem cum exercitu in Hispaniam posuissent Romani, hoc primum bellum Illyricum, a quo etiam historiam hanc inchoavit APPIANUS, susceptum est. Sed nimirum, quia ob nimis exiguum libelli molem historia haec *Illyrica* alii libro adnectenda erat; commodissime subiungi illa potuit *Macedonicis* rebus, utpote & in vicinia gestis, & cum quibus iisdem mox etiam sub Gentio, Illyriae rege, Persei socio, commixtae res *Illyricae* fuerunt. [* Cf. Adnotationes nostras ad Appian. pag. 885 sq.]

w) In fine scilicet ipsius libri *Illyrici* ita de rebus sub Imperatoribus gestis, quae *viceſimo secundo Libro* comprehensae erant, loquitur APPIANUS, tamquam iam tum, cum *Illyricam* ederet historiam, perscriptus ille liber fuisset qui res sub Imperatoribus gestas complectebatur: ἀ δὲ μετ' Αἰγυπτον αὐτοκράτορες οἶδε ἐκρατύναντο ἢ προσέλαβον, ὥς ἴδια αὐτῶν ἔργα, μετὰ τὰ κοινὰ εἶρηται. At nimirum in *Iberico* etiam libro, (p. 262. b.) qui ex ipsius Auctoris testimonio ante *Punicum* collocatus erat, (vide Praef. pag. 1x. a.) tamen *Punicus* liber simili ratione citatur, ἐν τῇ Καρχηδονικῇ βίβλῳ συγγέγραπται; sive quod re ipsa liber

rante, expeditiones contra Arabes susceptae sunt. x) Sed historia haec *Romano - Arabica* non videtur integrum ac separatum librum potuisse complere, tantummodo pars fuisse eius libri, quo res sub Imperatoribus ab Augusto usque ad Traianum gestae continebantur, de quo deinceps num. XXII. dicetur.

(XVII-XXI.) Ἐπὶ δὲ τούτοις εἰσὶν οἱ ἐπιγραφόμενοι Ῥωμαϊκῶν Ἐμφυλίων πέντε. Hos sequuntur quinque Libri, qui de Romanorum Bellis Civilibus inscribuntur. Hos libros in totius operis compage proxime post *Mithridaticam* historiam fuisse ab Auctore collocatos supra diximus; γ) quo eodem loco & PHOTIUS eos posuit. Sed nescio, quo casu, quove consilio, novem Civilium Bellorum libros idem

unus aut alter, qui post alium collocandus esset, tamen ante eundem ab auctore perscriptus fuerit; five quod huius generis citationes confecto toto opere demum sint ab auctore adiectae; ut de libro, qui quidem ordine posterior erat, non incommode tamen tamquam de libro iam conscripto mentio fieri potuerit: five denique, quod, antequam de edendo opere suo cogitavit APPIANUS, & priusquam illud aliorum in usum secundis curis retexeret, atque ultimam ei manum imponeret, iam singuli libri, e quibus totum opus constabat, in privatum auctoris usum compositi fuerint atque conscripti; quod & ipse in *Praefatione* (p. VII. d.) testari videtur. Sed, ut dicam quod sentio, huius quidem loci, de quo nunc quaero, alia videtur ratio esse; atque facile mihi persuaferim, syllabam e Graeco verbo excidisse, ut pro εἴρηται legendum sit εἰρήσεται, in futuro tempore; sicut ibidem proxime aliud futurum sequitur, ἐνθα καὶ περὶ Μυσῶν εἰρῶ πλέονα. Conf. infra, num. XXII.

x) Quam enim Pompeius in eandem Nabathaeam vel Petraeam Arabiam, quae a Traiano subiugata est, iam olim susceperat expeditionem, quam APPIANUS etiam tangit, (*Mithridat.* pag. 244. b. & PLUTARCHUS in *Pompeio* pag. 640. d.) ea non nisi ad terrorem nominis Romani Arabibus incutiendum suscepta erat. Atque si de ea in hoc *Arabico Libro* copiosius fuisset dicturus APPIANUS, sine dubio ad illum librum eo loco lectores suos ablegasset.

γ) Vide num. xv.

numeret literatissimus Scriptor. ζ) Neque enim plures umquam, quam quinque huius argumenti libros ab APPIANO editos esse censendum est. Certe qui hodie, cum in manuscriptis Codicibus, tum in impressis exemplaribus, *quartus* numeratur, eum ab ipso etiam Auctore (in ipso libri exordio) *quartum* nominatum videmus. Qui autem *quintus* habetur, is idem est ille, qui tam a PHOTIO, quam ab ipso APPIANO postremus ponitur. Nam sicut ultimum librum *de Bellis Civilibus* eum numerat PHOTIUS, qui & mutuum Augusti atque Antonii bellum exposuerit, & qui in succinctam devictae per Augustum Aegypti historiam desierit; sic initio *quinti* libri quo illud ipsum Octaviani atque Antonii bellum exponitur, declarat Auctor, eodem libro etiam *de Aegypto* agi; aa) eundem autem esse *ultimum* de *Civilibus Bellis* librum, in *Prooemio* (p. ix. b.) itidem diserte docuerat. Ex his autem iam modo dictis simul illud colligitur, *Aegyptiacam historiam*, ad quam aliis etiam

ζ) Libros APPIANI *de Bellis Civilibus* numquam ipse vidisse videtur PHOTIUS. Cum autem tribus voluminibus comprehensum fuisse totum APPIANI opus cognovisset, primoque volumine novem libros contineri vidisset, putavit fortasse, *Civilium* Bellorum libros, qui aliud volumen eiusdem fere molis completerent, non pauciores esse numero posse. Neque enim suspicari licet, illum numerum ex aliquo exemplari retulisse PHOTIUM, in quo omnis APPIANI *de Civilibus Bellis* historia re ipsa in IX. libros fuisset distributa. Nam quum liber ille, qui bellum Octaviani cum Antonio exponit, qui hodie *quintus* idemque *ultimus* numeratur, ex ipsius etiam PHOTII ratione postremus fuerit, a quo etiam in *quarto* libro numerando ipse Auctor cum distributione vulgo recepta consentiat; nulla omnino partium fuerat proportio, si antecedentes tres libri in septem fuissent discissi.

aa) Locus ille initio Libri V. *Civil.* pag. 671. a. paulo corruptior sic legitur in impressis: ὁ δὲ ἔρως ὅδε αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐς ἔσχατον ἔληξε κακοῦ, καὶ ἐς ὅλην Αἰγυπτὸν ἐπ' ἐκείνοις. ὅθεν ἂν τι καὶ Αἰγυπτὸς εἴη τῆσδε τῆς βίβλου μέρος. Pro Αἰγυπτὸς ex Codice *Augustano* reponendum est Αἰγύπτιον. In eodem Codice praepositio ἐς ante ἔσχατον omissa est, male: sed

in locis provocat Auctor noster, ††) non peculiari libro fuisse comprehensam, neque aliam intelligendam esse, quam eam, quae *Librum quintum de Civilibus Bellis* claudebat.

(XXII.) 'Ο δὲ ἐφεξῆς κβ'. ἐπιγράφεται Ἑκατονταετία. ὁμοῦ λόγοι κβ'. Qui sequitur *vicesimus secundus Liber*, inscribitur *Centum annorum spatium*, vel *Centum annorum historia*. Omnes simul viginti duo Libri. Eandem libri inscriptionem PHOTIUS refert, qui etiam cum *Anonymo* nostro proxime post libros *de Civilibus bellis* Ἑκατονταετίαν hancce collocat. bb) Et quamquam novem libros *de Civilibus bellis* idem numeraverit PHOTIUS; tamen apud eundem *Secularis* haec *Historia* similiter *vicesimus secundus* liber numeratur; nimirum quoniam is omisso *Illyrico*, & in finem operis reiecto *Arabico*, *Achaicum* cum *Ionico*, itemque *Parthicum* cum *Syriaco*, in unum coniunxerat. De argumento autem huius, de quo nunc quaerimus, Libri, quod quidem ex ipsa inscriptione haud facile intelligitur, nihil plane referunt neque PHOTIUS, neque *Anonymus* noster. Apud ipsum APPIANUM, in eis libris, qui hodie exstant, eandem libri inscriptionem nullibi memini commemoratam. Argumentum autem *ultimi* universae historiae suae libri his verbis declaravit Auctor: cc) *Postremus autem liber* (qui res continet post devictam ab Augusto Aegyptum gestas) *copias quoque quantas alant Romani, & quos reditus ex quaque provincia capiant, quidve in custodias navales quarundam provinciarum amplius quam eis ex iisdem provinciis redit*, dd) im-

nimirum alterum illud εἰς ante ὅλην Αἴγυπτον omitti debuerat; ac pro ὅλην Αἴγυπτον scribendum fuerat ὅλη Αἰγύπτῳ. Hic vero amor & illis ipsis, scilicet Antonio ac Cleopatrae, & toti praeterea Aegypto perniciem adtulit. Quare etiam Aegyptiaca nonnulla idem hic liber continebit.

††) Vide *Mithridat.* pag. 251. a. & *de Bellis Civil.* Lib. II. pag. 484. c.

bb) Interponendam autem hoc loco fuisse *Parthicam* historiam, supra declaratum est, num. XIII.

cc) *Praefat.* pag. IX. c.

dd) *Conf. Praef.* pag. IV. d.

pendant, & eiusdem generis alia, declarabit. De eodem libro intelligenda videntur ea, quae sub finem *Illyrici* libri in hanc sententiam dicit Auctor: *Quaecumque (in Illyrico) ante subactam Aegyptum sub libera Republica gesta sunt, ea separatim exposita sunt. Quas autem (huius tractus) gentes post illud tempus Caesares aut in obsequio confirmarunt, aut primum subegerunt, de his tamquam propriis ipsorum factis post communes res dicetur, ee)* ubi etiam de *Moesis* plura dicam. Quare mihi quidem omnia, quae sub Imperatoribus inde ab Augusto ad suam fere aetatem gesta sunt, simul cum descriptione formae, status, virium atque redituum Imperii Romani, uno eodemque postremo Libro complexus esse videtur APPIANUS. Nam, quod hoc loco promittit, se de Imperatorum factis relaturum esse, id fere non nisi postremo libro fieri poterat: atque librum eum, qui de rebus ab Imperatoribus gestis agebat, *viceſimum ſecundum* fuiſſe numeratum, ex ZONARAE etiam *Annalibus* conſtat. ff) Ac quum, quae liberâ Republicâ in Illyria & in Moesia gesta sunt, ea *ſeparatim*, ἐφ' ἑαυτῶν, (ſcil. ſingulari illa ſcriptione *de rebus Illyricis*) a ſe narrata eſſe dicat APPIANUS; tum vero hoc ipſo ſimul declarare videtur, ſe ea, quae Monarchiae tempore geſta ſunt, alia quadam ratione eſſe tractaturum; nimirum, ut res omnes ſub Imperatoribus per univerſum imperium geſtas uno eodemque libro coniunctas complecteretur.

Ex hoc autem libro a nonnullis librariis dein partes aliquae ſingulares decerptae eſſe videntur, ut eiusdem libri pars aliqua fuiſſe videatur *Arabica* illa hiſtoria, quae in

ee) Vide ſupra not. w. ad num. xv.

ff) Nam in Flavii Veſpaſiani Hiſtoria ad hunc *viceſimum ſecundum Appiani librum* provocat ZONARAS *Annal.* Lib. XI. pag. 575. edit. Pariſ. ubi, cum de Iosephi calliditate dixiſſet, oraculum divinarum Scripturarum ad Veſpaſianum referentis, eique imperium vaticinantis, ita pergit ZONARAS: Τούτου δὲ χριſμοῦ μέμνεται καὶ Ἀππιανὸς ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ λόγῳ τῆς Ἱſτορίας αὐτοῦ Ῥωμαϊκῆς.

quibusdam exemplaribus seorsim excerpta exhibebatur, gg) itidem *Dacica* historia, quam PHOTIUS tamquam peculiarem librum, numero *viceſimum tertium*, refert; quam eandem *Anonymus* ille, cuius monitum de *ſelectis APPIANI libris* in impreſſis etiam exemplaribus exſtat, his verbis commemorat: τὰ Δακικὰ, οἷς ὁ Τραϊανὸς ἐλαμπρύνετο. Denique & τὰ Ἰουδαϊκὰ, quae idem ille *Anonymus* ex APPIANI operibus a ſe excerpta fuiſſe proſitetur, eodem poſtremo univerſae *hſtoriae Romanae libro* comprehenſa fuiſſe videntur.

De Inſcriptione autem huius Libri, quam ex *Anonymo* noſtro atque PHOTIO retulimus, (quam FABRICIUS hh) non male his verbis interpretatur, de *Primis centum annis ſub Caesarum imperio exactis*,) dubitari poteſt, an ipſum APPIANUM habeat auctorem; ſiquidem *hſtoria* poſtremo illo libro comprehenſa, a ſubacta per Octavianum Aegypto uſque ad mortem Traiani, aut etiam Adriani, non centum ſolum, ſed ad minimum *quinquaginta ultra centum*, annorum ſpatium complecti debebat. Niſi forte ſic ſtatueremus: APPIANUM primo omnem ſuam *hſtoriam* non ultra Veſpaſianorum fere aut Domitiani tempora perductam edidiſſe, eaque de cauſſa poſtremum operis eius librum, qui poſt devictam ab Auguſto Caefare Aegyptum centum incirca annorum complectebatur *hſtoriam*, Ἐκατονταετίαν inſcripſiſſe; tum vero operi ad finem perducto ſeparatos libellos de *Dacicis*, itemque de *Arabicis* rebus, ab Adriano geſtis, adieciffe.

SECTIO QUARTA.

Testimonia de APPIANO, atque ex eius opere Excerpta apud alios ſcriptores.

Quamquam non nimis frequenter citatam APPIANI *Romanam hſtoriam* ab aliis, vel antiquioribus, vel medii quod

gg) Conf. ſupra, num. XVI.

hh) FABRICIUS *Bibl. Graec.* Tom. III. pag. 394.

III. Sequitur nono seculo, quem passim iam allegavimus, PHOTIUS, qui in instructissima sua illa *Bibliotheca*, Codice LVII. postquam Catalogum librorum, quibus continebatur universum APPIANI opus, recensuit, brevem primi libri Epitomen exhibet, tum vero de ipso Autore eiusque opere tale iudicium adnectit: c) *In dictione simplex est (APPIANUS) atque pressus, & ab omni fastu affe-*

Αἱ δὲ κατὰ Ῥωμαίους πράξεις, πᾶσαν κοσμικὴν ἱστορίαν ἐν αὐτοῖς περιλαμβάνουσαι, ἢ εἴ τι καὶ ἄλλο γέγονεν, εἴτ' ἐς ἑαυτοὺς διαιρουμένων, εἴτε καὶ καθ' ἑτέρων πραττόντων, πεπόνηται ΔΙΟΝΥΣΙΩι μὲν τῷ ἈΔΙΚΑΡΝΑΣΣΕΙ, ἀπὸ τῶν λεγομένων Ἀβοριγίνων τὴν ἱστορίαν ἐλκύσαντι μέχρι τοῦ Ἡπειρώτου Πύρρου. ἐξ ἐκείνου δὲ ΠΟΛΥΒΙΩι τῷ Μεγαλοπολίτῃ, καταγαγόντι ἕως τῆς Καρχηδόνος ἀλώσεως. Ἀπερ' Αἰπιανὸς (sic h. l. simplici litera Π scriptum nomen legitur, conf. Sect. I. not. b.) εὐκρινῶς διέτεμεν, ἑκάστην πρᾶξιν ἐς ἓν ἀγείρας, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους γέγονε χρόνους. Καὶ τὰ μετ' ἐκείνους ὡσαύτως εἰργασμένα ΔΙΟΔΩΡΩι τε τῷ ΣΙΚΕΛΙΩΤῃ, πεποίηται, (lege πεπόνηται, ut supra, elaborata, perscripta sunt) τὰ μέχρις Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ ΔΙΩΝΙ τῷ ΚΑΣΣΙΩι, γράφαντι μέχρις Ἀντωνίνου τοῦ ἐξ Ἑμέσης. (Id est, usque ad Heliogabalum.) Ἐκθεμένου δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ Ἡρωδιανοῦ, τὰ μέχρι τῆς Μαξίμου τελευτῆς δηλοῦται. κ. τ. λ. Ex quo adparet, falli FABRICIUM, cum *Punicum APPIANI* librum ab EVAGRIO, *Hist. Eccles. Lib. V. cap. ult.* laudari monet; (*Bibl. Graec. Tom. III. p. 394.*) quippe de quo APPIANI Libro ne ulla quidem mentio hoc loco iniicitur. Sed illud ex eodem loco conicere licet, quod de aliis itidem nonnullis Scriptoribus mox videbimus, non nisi novem priores APPIANI libros EVAGRIO fuisse cognitos; siquidem, a *Diodoro Siculo*, ait, historiam Romanam *ultra ea tempora*, quae *Dionysius*, quae *Polybius* atque etiam APPIANUS persecuti sunt, *usque ad Iulium Caesarem* fuisse deductam; cum satis quidem constet, res Romanas non solum usque ad eundem Caesarem, sed etiam ultra, ab APPIANO fuisse pertractatas.

- c) PHOTIUS *Biblioth.* pag. 24. edit. Dav. Hoefschelii: ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριτος καὶ ἰσχνός· τὴν δὲ ἱστορίαν, ὡς εἶδόντ' ἐστὶ, φιλαλήθης· καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μεθόδων, εἴ τις ἄλλος, ὑποφύτης. ἐπᾶραι δὲ λόγοις τεταπεινωμένον φρόνημα στρατοῦ, καὶ διαπραῦναι φλεγμαῖνον καὶ πάθος δηλῶσαι, καὶ εἴτε ἄλλοι λόγοις ἐκμιμήσασθαι, ἄριστος.

orationeque alienus, d) in ipsa rerum historia, quantum fieri poterat, e) veritatis studiosissimus; in explicandis bellicis artibus, de quibus in historiae cursu dicendum erat, si quis alius, adcuratus; fractos militum animos oratione erigendi, ardentioresque mitigandi, adfectus denique omnes, & quidquid aliud oratione imitari effingereque licet, exprimendi, inprimis peritus. Quas quidem cum stili, tum vero & fidei historicae, caeterasque laudes verissime esse Scriptori nostro a Photio tributas, (quidquid contra dicant multi, qui sive vix a limine salutasse APPIANI scripta videntur, sive qui vel apertissima librariorum sphalmata, aut Editorum negligentias, ipsi Auctori vitio vertere non erubuerunt;) nemo facile negaverit, qui sine praeiudicata opinione, sine ira, ut recte praecipi solet, ac studio, denique qui cum aliquo iudicio, atque usu quodam discernendi quid ab ipso Auctore profectum sit, quid librariorum debeatur vel socordiae vel temeritati, ad legendum APPIANUM accesserit.

IV. Errore non carent quae apud SUIDAM, voce ἈΠΠΙΑΝΟΣ leguntur; f) neque tamen ea ita ieiuna aut tur-

d) Ea videtur vis esse verborum, τὴν φράσιν ἀπέρिटτος καὶ ἰσχυρός. HESYCHIUS: περιττοί· περίεργοι. & vicissim: περίεργον· περιττὸν ἢ στρεβλόν. Idem, similiterque SUIDAS: Ἰσχυρομυθοῦντες· λεπτολογοῦντες, ἀκριβολογοῦντες.

e) Verba illa, ὥς οἶόν τ' ἐστὶ, quoad fieri potest, eo videntur valere, ut, quum non nisi priores APPIANI libros legisset PHOTIUS, (cf. Sect. praec. not. γ.) in antiquiore parte historiae Romanae, in traditionum Annaliumque repugnanti saepenumero, aut omnino fabulosa, incompleta, turbata denique ratione, fieri plane non posse dicat, ut illius Historiae scriptor indubitatum per omnia atque illibatam veritatem tradiderit.

f) Ἀππιανός· ὄνομα κύριον. οὗτος ὁ Αππιανὸς ἔγραψε Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, τὴν καλουμένην Βασιλικήν. καὶ αἱ μὲν τρεῖς βίβλοι Ἀππιανοῦ αἱ πρῶται περιλαμβάνουσιν ὅσα Ῥωμαίοις ἀγωνιζομένοις ἐς Ἰταλιώτας ἐτι περὶ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἐπράχθη. ὅσα δ' ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν ἄλλα Κελτοί τε καὶ Λίβυες ἐδράσαν τε καὶ ἔπαθον, καὶ εἰ τί που καὶ τῆς Ἰταλίας μέρος ἀνάγκαις, ἢ ἐνέδραις, ἢ πλάναις ἐς αὐτοὺς μετέθετο, ἐν τοῖς περὶ Κελτῶν καὶ Λιβύων. συγγέγραπται δ' ἐφ' ἑαυτῶν ὅσα καὶ ἐς τὰς ἐμφυλίους Ῥωμαίων στάσεις ἢ Ἰταλία

bata sunt, sicut prima specie esse videntur. Eorum autem haec maxime est sententia: *APPIANUS*, nomen proprium. *APPIANUS* hic Romanam conscripsit historiam, quae Regia g) vocatur. Ac tres quidem primi *APPIANI* libri continent quaecumque Romani, Italicis nationibus bella facientes ac de imperio adhuc & principatu contendentes, gesserunt. Reliqua vero bella in Italia gesta, cum Gallis, puta, & Afris; horumque sive victorias, sive clades, & si qua forte Italiae pars vel necessitate coacta, vel insidiis circumventa, vel inconstantia ducta, his sese adiunxit; ea in Celtica atque in Poenorum historia h) exponuntur. Quaecumque vero in eadem Italia, cum civilibus Romanorum bellis ea discinderetur, gesta sunt, eorum itidem separatim descripta historia est. i) Quarto autem libro

διηρεῖτο. ἔτι τοὺς πρὸς Κελτοὺς, τουτέστι Γερμανοὺς, οἱ ἀμφὶ τὸν Ῥῆνον ποταμὸν εἰσιν, καὶ τοὺς Γαλάτας, τουτέστι Γάλλους, πολέμους, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν, ὅσαι τε συνθῆκαι, καὶ συνθηκῶν παραβάσεις, ἢ ἐπαναστάσεις ἐγένοντο Κελτῶν, ἕως ἐπὶ τοῦ Γαίου, ἡ τετάρτη βίβλος περιέχει συλλαβοῦσα. εἰ δὲ τί πού Κελτοὶ μὴ κατὰ πρόφασιν οἰκείαν, ἀλλὰ συμμαχοῦντες Ἰταλῶν τισιν ἢ μισθοφοροῦντες, ἐπραξαν, ἐν τοῖς περὶ ἐκείνων συγγέγραπται, καὶ ὅσον εἰς γνώρισμα μόνον αὐτῶν μέμνηται Ἀππιανός. ἔγραψε δὲ Ῥωμαϊκοὺς λόγους ἑννέα. οἱ δὲ διὰ τοῦ ἐνὸς πῖ γράφουσιν Ἀππιανός.

g) De hoc errore, quo *Libri primi* inscriptio universo tribuitur *APPIANI* operi, aut novem saltem prioribus libris, qui nimirum primo volumine operum *APPIANI* continebantur, vide *Sect. III.* not. a.

h) *Annibalica* intelligenda historia, qui est ex iis libris, quos περὶ Λιβύων scripsit *APPIANUS*.

i) Huius loci sententiam pessime pervertit *KÜSTERUS*, cuius latinam *SUIDAE* versionem non uno hoc loco peiorem quam *AEMILII PORTI*, quam ille alibi feliciter emendavit, inveni. Ad verba illa: συγγέγραπται δ' ἐφ' ἑαυτῶν - - ἡ Ἰταλία διηρεῖτο: Locum hunc, inquit *KÜSTERUS*, nec integrum, nec emendatum satis puto, quem proinde sic legendum existimem: Συγγέγραπται δ' ἐπ' αὐτοῖς ὅσα [συνέβη, ὅταν] ταῖς ἐμφυλίαις Ῥωμαίων στάσεσιν ἡ Ἰταλία διηρεῖτο. Ubi primum pessimo consilio illud ἐφ' ἑαυτῶν, quod notat seorsim, separatim, in ἐπ' αὐτοῖς, quod sonat, post illa, mutandum censuit sagacior aliàs *Commentator*. Satis enim perspicue hoc dicit *SUIDAS*: » Sicut ea quae Galli, quae Afri, in Italia

(qui nimirum *Celticus* est, & Gallorum bella in Italia gesta exponit,) etiam ea bella, quae cum *Celtis Rhēni* accolis, id est *Germanis*, k) & cum *Galatis*, id est *Gallis* (proprie dictis) gesta sunt, caussaeque eorum bellorum, foederaque sancta, aut violata, defectiones denique, usque ad *Caicum Caesarem*, enarrantur. Si quid autem *Galli* non suo nomine, sed vel tamquam socii populorum quorundam *Italicorum*, vel mercede conducti, adversus Romanos gesserunt; illud in horum eorundem populorum historia expositum legitur; ita ut ibi Gal-

„gessere, non tribus illis libris, quibus priorum seculorum
„*Italica* historia continebatur, sed separatis libris, descripta
„erant; sic ne ea quidem, quae *Civilibus* Romanorum *Bellis*
„in eadem Italia gesta sunt, *Italicis* illis libris continentur; sed
„simili ratione etiam haec *seorsim*, scilicet separatis libris de
„*Bellis Civilibus*, exposita sunt.” Quod autem ad reliquam
KÜSTERI emendationem adtinet, quam Graecis verbis adferre
tentavit, eā non admodum opus esse, equidem existimaverim.
Nam satis bene Graece, ac non sine elegantia quadam, ὅσα
καὶ εἰς τὰς ἐμφυλίους Ῥωμαίων στάσεις ἡ Ἰταλία διηρῆτο, dici
videtur, pro ὅσα - - ἡ Ἰταλία διηρημένη ἐδράσε τε καὶ ἐπάθε,
quae postrema verba ex proxime praecedentibus facile hoc
loco intelliguntur. Ac nescio an cum hac locutione conferri
quodammodo possit illa, qua in eodem argumento usus est
APPIANUS, ubi in *Praefatione*, pag. ix. scribit: Ὅσα δ'
αὐτοὶ Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἔστασιασαν. Quod si vel ma-
xime urgeatur, neque satis sanum neque integrum esse istum
Suidae locum; videndum erit, an aliā potius, quam quae est
a KÜSTERO tentata, medicinā ille egeat, atque ex ipso hoc,
quem modo dixi, APPIANI loco (ὅσα δ' αὐτοὶ Ῥωμαῖοι
πρὸς ἀλλήλους ἔστασιασάν τε καὶ ἐπολέμησαν ἐμφύλια, - -
εἰς τοὺς σιατηγούς τῶν στάσεων διήρηται) ductus ille locus
depravatusque putandus sit. Sed sicut ego nihil hic temere mu-
tandum puto, sic vix mihi dubio carere videtur, alia parte
mancum esse hunc eundem, de quo quaerimus, SUIDAE lo-
cum; scilicet ut ante συγγέγραπται δ', exciderit verbum, quod
praecedentem periodum claudebat. Neque ullus dubito, quin
bis ab Auctore positum fuerit verbum συγγέγραπται; hoc modo:
- - - ἐν τοῖς περὶ Κελτῶν καὶ Λιβύων συγγέγραπται. συγ-
γέγραπται δ' ἐφ' ἑαυτῶν κ. τ. λ.

k) Hoc loco per errorem transposita videri possunt graeca SUIDAE

lorum non, nisi quatenus ad eius rei notitiam opus est, mentionem faciat APPIANUS. Scripsit autem Rerum Romanarum libros novem. l) Nonnulli APIANUS, per simplex tantum P, scribunt.

Apud eundem SUIDAM alia praeterea exstant Testimonia, eaque & copiosa satis & luculenta, e quibus adparet, studiose eius aetate perlectam fuisse APPIANI Romanam Historiam. Scilicet amplius septuaginta ex hoc APPIANI opere decerpta *Fragmenta*, commodis locis, eidem SUIDAE *Lexico* inserta leguntur. m) Ac eorum haud pauca quidem ἀδέσποτα ibi sunt, nonnulla etiam alieni auctoris nomen adscriptum habent; sed eorum pleraque LUD. KÜSTERI diligentia APPIANO auctori adferta sunt, qui & librum atque sedem, ubi eorum quodque in ipso Aucto-

verba, ut legendum putes: πρὸς Κελτοῦς, οἱ ἀμφὶ τὸν Ῥῆνον ποταμὸν εἰσιν, τοῦτέστι Γερμανούς. Nihil tamen mutarim. Conf. eundem Suidam *Art. Κελτοὶ*, & Dionem Cassium, Lib. XXXIX. 49. & LIII. 12.

l) Non nisi novem priores APPIANI libros inspectos atque perlectos fuisse SUIDAE, ex *Excerptis* eius, de quibus iam iamque dicitur, colligitur; atque illos ipsos novem priores libros hoc loco dici, dubium esse vix potest. Putem tamen, ab alia manu hanc laciniam auctori esse adsutam. Cum enim novem libros ipse SUIDAS perlegerit, atque praeterea historiae *Civilium Bellorum*, ab eodem Auctore conscriptae, iam modo mentionem fecerit; vix intelligi potest, quo pacto iam dicere potuerit, non nisi novem historiae Romanae libros ab APPIANO editos esse: nisi forte illam *Civilium Bellorum* historiam pro peculiari plane opere, non solum separatis libris perscripto, sed & seorsim a reliqua historia Romana edito, habuerit SUIDAS; in quo tamen disertum Appiani testimonium, in *Praefatione* totius operis exhibitum, sibi adversum habebat. Confer vero quae infra not. q. dicta sunt.

m) Eorum *Fragmentorum* Catalogum, qui quidem, si quis ex professo eam rem agat, variis adhuc accessionibus poterit augeri, exhibet LUD. KÜSTERUS ad SUIDAM ab ipso editum, *Tomo III. Indice II.* qui est: *Auctorum a SUIDA laudatorum*; & *Indice III.* qui est: *Locorum investigatorum, quae absque nomine auctoris in SUIDAE Lexico citantur.*

ris opere legitur, indicavit; pars etiam vindicem adhuc suum requirit. *n*) Longe vero plurima pars illorum fragmentorum Auctoris quidem nomen, non autem librum, unde unumquodque decerptum est, adscriptum habent: quorum fragmentorum sedes in APPIANI historia, si modo sunt e libris ad nostram aetatem conservatis desumta, ad eorum pleraque idem adnotavit diligentissimus SUIDAE *Editor*; ita tamen, ut nec in his aliorum industriae nihil supplendum reliquerit. *o*) Quae vero in libris, quos hodie in manibus habemus, non inveniuntur, ea quosnam sint ad libros referenda, in bene multis haud obscure in-

n) Sic de Fragmento illo, quod ad vocem Δημοκοπία sine auctoris nomine adfertur: Ὑπάτους αἰροῦνται, ἐκ δόξης πολεμικῆς, Λεύχιον· ἐκ δὲ δημοκοπίας, Τερέντιον· quod idem Fragmentum ad voc. Δοξοκοπία, in fine eius articuli, repetitum est; de eo igitur nihil adnotavit KÜSTERUS: est autem locus ex *Annibalica* APPIANI *Historia*, pag. 323. c. decerptus. Ad vocem Λιθάζω adlatum Fragmentum, ARRIANI nomen praefert, neque quidquam ibi adnotatum a KÜSTERO video; esse tamen idem non ex *Arriano* sed ex *APPIANO* decerptum, alio loco, ad voc. Ἐς τε, ipse Lexicographus monuerat. Atque curatius in haec inquirenti patebit fortasse, alia nonnulla apud SUIDAM fragmenta, quae *Arriani* aut etiam *Aeliani* nomen hodie adscriptum habent, *APPIANO* nostro esse vindicanda; quemadmodum & illud, quod voc. Ὀσατο AELIANO in prioribus SUIDAE editionibus tribuebatur, nostro Scriptori ex *Manuscriptis Paris.* iam vindicavit KÜSTERUS.

o) Sic quod voce Δοξοκοπία prius adfertur fragmentum: (ὁ δὲ Φλαμίνιος τὴν ἀρχὴν ἀπὸ δοξοκοπίας ἡρημένος, ἠπεύγετο Ἀντίβα συμπλακῆναι.) APPIANI nomen praefixum habet; sed locus, ubi illud in Scriptoris nostri historia legitur, praeteriit KÜSTERUM. Est autem ex *Annibal.* p. 319. a. decerptum; qui quidem APPIANI locus, quem ex suo exemplari corruptum edididit HENRICUS STEPHANUS ex eodem hoc fragmento a SUIDA conservato (quamquam nec apud ipsum SUIDAM mendo caret, cum ibi ante τὴν ἀρχὴν praepositio ἐς exciderit) corrigi poterat atque debebat. Non solum enim accusativus ἀρχὴν, ad sensum necessarius, e SUIDA in contextum APPIANI recipiendus erat, quod STEPHANUS in *Adnotationibus* iam monuit; sed etiam pro δοξοκοπίας, quod

telligitur. p) Quorumcumque autem ex hisce SUIDAE *Lexico* insertis fragmentis certae, quas apud primum Auctorem suum occupant, sedes adhuc inventae sunt, ea cuncta ex novem priorum APPIANI librorum aliquo desumpta sunt: ex quo satis probabili ratione colligitur, reliqua etiam, quae quidem pauca sunt, ex horum eorumdem numero librorum esse deprompta.

V. Inter *Testimonia* de APPIANO utique etiam numerari merentur *Excerpta* illa, vel *Collectanea*, quae decimo post C. N. seculo, Imperatoris CONSTANTINI PORPHYROGENNETI iussu, sicut ex aliis praeclarissimis Romanae Historiae scriptoribus, ex *Polybio*, ex *Nicolaο Damasceno*, ex *Dionysio Halicarnassensi*, *Dione Cassio*, aliisque, sic et-

& caeteroquin sublestae fidei nomen est, & nullibi aliās apud Scriptorem nostrum occurrit, omnino *δοξοκοπίας* (quo probato vocabulo etiam alibi uti solet Auctor noster) ex eodem SUIDA in APPIANI exemplaribus erat reponendum. Aliud Fragmentum APPIANI quod *voc. Σύφαξ* apud SUIDAM legitur, cuius sedem itidem non adnotavit KÜSTERUS, est ex *Libyca Historia* p. 9. d. e. Quod *voc. Συνήδομαι* citatur, id ex *Macedonico* APPIANI libro est, atque exstat in copiosioribus illis ex Appiani Historia *Excerptis*, a FULVIO URSINO editis, num. xxvii. pag. 369.

p) Sic, ut hoc utar, Fragmentum illud, quod *voce* Λιθάζω falso ARRIANO tribui supra notavimus, (not. n.) esse ex APPIANI *Libro I. de Regibus*, & agere de historia illa, quam LIVIUS *Lib. I. cap. xi.* refert, facile patet. Istud, *voc. Βλασφημῶ. Οἱ δὲ ἐβλασφήμουν αὐτὸν, ὡς κακῶς ἐπὶ τρισὶν ἀνδράσι τὰ πάντα θέμενον*; vix dubitari potest, quin ex eodem *Regio Libro* depromptum, & ad Horatiorum cum Curiatiis tergeminum certamen sit referendum: de quo LIVIUS I. 25. *Confederant utrimque*, inquit, *pro castris duo exercitus, periculi magis praesentis, quam curae, expertes: quippe imperium agebatur in tam paucorum virtute ac fortuna positum &c.* Quae *voc. Πίμπραται*, itemque *voc. Ἀλλάζαμενος* de Marcio (Coriolano) ad Volscos transeunte inferuntur, ex *secundo* APPIANI libro s. *Italico* esse, perspicuum est. Fragmentum ad *voc. Λιφαιμεῖ* (de cuius argumento vide LIVIUM VII. 26.) ex *Celtico* esse libro, per se patet; eodemque pertinere illud, quod est de Britannis *voc. Παρορχῆσαι*, ex iis intelligitur, quae de *Celtico* libro *Sect. III. num. iv.* dicta sunt. --

iam ex APPIANI nostri *Romana Historia* congesta sunt. †) Quorum *Excerptorum* ea, quae Περὶ Πρεσβειῶν, de *Legationibus*, ex ipsius argumenti ratione, in quo versantur, inscripta sunt, & a IOHANNE quodam *Constantinopolitano* collecta, cum *Polybii* aliorumque fragmentis publici iuris fecit atque Notis illustravit FULVIUS URSINUS, *Antwerpiae*, MDLXXXII. Quae sub titulo *de Virtutibus ac Vitiis* in ampla illa literatissimi Imperatoris collectione continebantur, ea ex Codice *Peiresciano*, cum *Polybii* aliorumque *Excerptis*, graece edidit, latine vertit, Notisque illustravit HENR. VALESIUS, *Parisiis* MDCXXXIV. Utroque autem horum locorum, quemadmodum & apud SUIDAM, non nisi ex novem prioribus APPIANI libris, quos nimirum solos instructissima Imperatoris Bibliotheca possidebat, *Excerpta* exhibentur: & in his quidem illud commodius, quam apud SUIDAM, factum est, quod in margine utriusque codicis, e quibus haec edita *Excerpta* sunt, tituli librorum ubique adscripti fuerint, unde illa desumpta erant. Atque haec quidem *Constantini Porphyrogeneti Excerpta*, ex temporum ratione fortasse ante illa sive testimonia sive fragmenta nominanda fuerant, quae apud SUIDAM legi paulo ante monuimus: siquidem non solum ipsius illius Imperatoris aetate, aut etiam postea, vixisse vulgo ab eruditis creditur SUIDAS, sed etiam APPIANI illa fragmenta, lexico suo inserta, ex ipsis his *Constantini Collectaneis* descripsisse a nonnullis perhibetur. q)

Sed iam mitto reliqua; ad idem argumentum alio forte tempore rediturus.

†) De totius illius Collectionis ratione vide 'Υπόθεσιν τοῦ περὶ Ἀρετῆς καὶ Καχίας βιβλίου πρώτου, apud VALESIUM pag. 2. & 5. Conf. FABRICIUM in *Biblioth. Graec.* Lib. V. cap. v. Tom. VI. pag. 490 sqq. & p. 230.

q) Sic certe VALESIUS, in Praefatione, editioni suae *Excerptorum de Virtutibus ac Vitiis* praemissa, non dubitavit pronunciare, ex *Constantini Excerptis* SUIDAM fragmenta *Polybii*, APPIANI, aliorumque in Lexicon suum coniecisse. Itidemque KÜSTERUS, in *Notis ad SUIDAM*, nonnumquam, ubi fragmentum aliquod AP-

VI. ZONARAE de Scriptore nostro testimonium, quo quidem non nisi in transcurso *Liber viceſimus ſecundus Hi-*

PIANI a SUIDA prolatum, in *Excerptis* illis *Constantini* legi monet, (verbi cauſſa, ad vocem Ἐπιχρύδης, ad vocem Μάρκος Μάλλιος) ſimul expreſſis verbis addit: *ex iisdem Excerptis eum locum a Suida eſſe deſcriptum*. Cui quidem ſententiae illud non poteſt opponi, quod pleraque fragmenta a SUIDA adlata in illis *Collectaneis* hodie fruſtra quaerantur. Notum eſt enim, ex *quinquaginta tribus Titulis*, vel *Locis communibus*, per quos uniuerſa illa *Constantini Collectanea* diſtributa erant, nonniſi *duos* illos *Titulos*, quorum alter ab *Urſino*, alter a *Valeſio* eſt editus, ad hunc diem eſſe repertos. At vero SUIDAM quod adtinet, in Praefatione ad eius *Lexicon* oſtendit KÜSTERUS, lubrico quodammodo fundamento niti illam rationem, ex qua vel *Constantini Porphyrogenneti* aetate, vel poſt eam, vixiſſe creditur SUIDAS. Tum vero qui tot Graecos Auctores, cum poëticos, tum proſaicos, ſtudioſe perlegit excerptſitque Grammaticus & Lexicographus, neſcio, cur in nobiliſſimis Romanae hſtoriae ſcriptoribus *Collectaneorum* quorundam rivum potius, quam ipſos fontes, ſecutus eſſe, niſi id firmis rationibus demonſtratum fuerit, putandus ſit. Quamquam, ſi modo quae SUIDAS voce Ἀππιανὸς habet, omnia ab eius manu ſunt, in quibus non ſolum erronea quaedam, ſed etiam pugnantia inter ſe, poſita eſſe ſupra (not. l. ad h. Sect.) monuimus, minime equidem diffiteor, facilius id quo pacto evenerit intelligi poſſe, ſi *APPIANI Rom. Hſtoriam* nonniſi ex *Excerptis* hiſ cognitam Lexicographo noſtro fuiſſe ſtatuamus. Denique curatius mihi hanc totam quaestionem conſideranti, duo illa SUIDAE peccata, quod cum uniuerſam *APPIANI Hſtoriam Βασιλικὴν* adpellatam fuiſſe ſcribit, tum vero nonniſi *novem* Romanae huius Hſtoriae *libros* numerat, videntur revera eius hominis eſſe, qui nec *Praefationem APPIANI*, univerſo eiſdem operi praefixam, umquam viderit, & qui totam huius Scriptoris hſtoriam nonniſi ex hiſ ipſis *CONSTANTINI Excerptis* cognitam habuerit. Cf. ſupra Sect. III. not. a. Sed ubi nobis vacaverit curatius aliquod *Fragmentorum* omnium *APPIANI*, quae apud SUIDAM reperiuntur, examen inſtituere; tum demum fortaſſe certius quiddam de hac quaestione pronunciare nobis licebit. Interim, ſi fragmentum illud de Traiano, quod voc. Ναῦς ARRIANO tribuitur apud SUIDAM, APPIANO potius noſtro vindicandum ſit; (quod non ſine quadam veri ſpecie contendit ipſe KÜSTERUS, probante TOURIO *Emend. ad*

storiae Romanae APPIANI laudatur, supra iam a nobis relatum est. *r*)

VII. Sequuntur duo illi incertae aetatis ANONYMI, quorum testimonia de Scriptoris nostri *Historia Romana* in *Manuscriptis APPIANI Codicibus* exstare monuimus. *s*) Ac eorum alter quidem, qui selectos Auctoris nostri libros duobus voluminibus olim complexus est, profitetur, » se, » neglectis eis APPIANI libris, qui res Romanorum antiquiores, itemque qui res sub Imperatoribus gestas exponebant, (quarum quippe illae uberius a DIONYSIO HALICARNASSENSI, hae a CASSIO DIONE perscriptae essent) ex APPIANI *Historia* eos potissimum libros, qui » *res Romanorum externas ac variarum Provinciarum historiam* » persequerentur, selegisse, iisque *Prooemium* Auctoris praemisisse. « *t*)

Alterius *Anonymi* auctoris testimonium, quo librorum omnium quibus constabat APPIANI *Historia Romana*, In-

Suidam Parte II. p. 165.) iam rursus inde hoc colligetur, non ex solis CONSTANTINI *Excerptis APPIANEA sua Fragmenta* hausisse SUIDAM. - - [* Haec tum ita scripseram. Deinde vero in editione nostra Appiani, Vol. III. pag. 901. de eodem Suidae loco (voc. Νεῦς) loquens, professus sum videri mihi viros illos doctos, qui fragmentum istud *Appiani* esse, non *Arriani*, contendunt, praeter rationem indulgisse suae coniecturae. » Etenim » nec stylus (inquam) magnopere istius fragmenti *Appianum* auctorem prodit, nec argumentum alienum est ab *Arriani* instituto; quippe quem scriptorem in *Parthica* quam edidit *Historia*, » *Traiani res adversus Parthos gestas* persecutum esse Photius docet in Biblioth. Cod. CVIII. nec video quid obftet quo minus » fluvium in Fragmento illo memoratum, *Euphratem* intelligamus. « - Caeterum in Appiani editione, Tom. III. pag. 898 sq. certis rationibus evicimus, in citandis Appiani testimoniis non nisi Constantini Collectaneis usum esse Suidam. }

r) Vide *Secl. III.* not. ff.

s) Vide *ibid.* not. d.

t) Eius hac de re Admonitio legitur in editione HENR. STEPHANI post Praefationem Auctoris, pag. x. in Tollii autem edit. in fine libri, pag. 1228. his verbis: Τὸ προοίμιον μόνον τῆς Ἱταλικῆς τοῦ Ἀππιανοῦ Ἱστορίας τῇ παρούσῃ ἀνέταξα δέλτω. - - -

dex continetur, *u*) sectione praecedenti, distinctis quidem particulis, integrum exhibitum est, exceptis postremis verbis, quibus declaratur, in eo volumine, cuius fronti Elenchus ille praefixus erat, non nisi novem priores APPIANI libros fuisse comprehensos. *x*)

VIII. Ultimus ex Graecis scriptoribus, quem testem quodammodo de APPIANO nostro invocare possumus, GEORGIUS ille GEMISTUS sive PLETHO est, in philosophica historia ut Platonicae Philosophiae restaurator quidam acrisque defensor celebratus; qui paulo ante ea tempora, quo in Italia etiam innotescere coepit APPIANI *Romana Historia*, scilicet post seculi decimi quinti initium, omni scientiarum genere claruit. Is igitur PLETHO, sicut ex *Diodoro Siculo* atque *Plutarcho* Excerpta de gestis Graecorum post pugnam ad Mantineam; ex eodem *Diodoro*, de Assyriorum ac Medorum regno; ex *Dionysio Halicarnasseo* aliisque alia Excerpta confecit: *y*) sic etiam ex APPIANI nostri *Syriaca Historia* amplum admodum *Excerptum* reliquit. *z*)

Δεῖ μέντοι τὴν μὲν ἀρχαιολογίαν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκ τοῦ Διονυσίου λαμβάνειν. - - τὰ δὲ μετὰ τοὺς μονάρχους, ἐκ τοῦ Δίωνος· τὰς δὲ κατὰ ἔθνος πράξεις, ἐκ τοῦ παρόντος ἈΠΠΙΑΝΟΥ. ἀφ' οὗ ἀναλεξάμενος ἔγωγε τῶν μὲν Ἑμφυλίων τὰ τοῦ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου, καὶ ἐξῆς τούτοις τὰ Ῥωμαίους πρὸς Αἰγυπτίους ἄχρι Κλεοπάτρας γένομενα· ἔτι δὲ τὰ Ἰουδαϊκὰ, καὶ τὰ Ποντικὰ, καὶ τὰ Δακικὰ, οἷς ὁ Τραϊανὸς ἐλαμπρύνατο, τὰ τε Ἰβηρικὰ, καὶ τὰ Ἀννιβαϊκὰ, τὰ τε Καρχηδονικὰ, καὶ τὰ Σικελικὰ, καὶ πρὸς τούτοις τὰ Μακεδονικὰ, καὶ τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ, πολλῶν καὶ ἄλλων ὄντων, τούτοις ἀρκεσθεῖς, ἐν δυσὶν αὐτὰ συνέθηκα τεύχεσιν.

u) Vide *Seç. III.* pag. 16 sq. ibidemque not. *d*.

x) Ὅμοῦ λόγοι *κβ'*. ἐξ ὧν ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ εἰσὶν *θ'*. μόνοι. Quae verba tam in *Florentino* Codice, quam in *Augustano*, leguntur.

y) De quibus vide FABRICIUM in *Bibl. Graec.* Tom. X. pag. 741. num. 1. p. 744. num. VII.

z) Ex APPIANI *Syriacis Excerptum* PLETHONIS de Macedonibus Syriae Regibus exstare inter Codices Mss. Bibliothecae Caesareae Vindobonensis, iam ex eius Bibliothecae Catalogo adnotaverat FABRICIUS, loco paulo admodum ante citato, pag. 744. not. *z*.

SECTIO V.

Recensentur Libri ex universa APPIANI Historia Romana hodie superstites.

De universo APPIANI opere, cuius singulos libros (*Sectione III.*) recensuimus, de quo eodem (*Sectione proxime praecedente*) varia Veterum Testimonia, quoad ea quidem adhuc ad nostram pervenire notitiam, collecta dedimus, dimidia fere pars iniuriâ temporum periit: *a*) ad nostram aetatem, praeter *Fragmenta* ea, aut *Excerpta*, de quibus proxime diximus, *b*) non nisi *undecim libri*, qui quidem vere APPIANI sint, cum unius libri *Epitome*, pervenerunt. Et EPITOME quidem, quam dixi, CELTICI est LIBRI, *sive Historiae Romano-Gallicae*, ab incerto auctore, eâdem fere ratione qua latinae LIVII librorum *Epitomae*, brevissime contracta. Reliqui autem Libri, qui, sive omni ex parte, sive maiori saltem, integri ad nos pervenerunt, hi sunt: Liber *Ibericus*, *Annibalicus*, *Punicus*, *Illyricus*, *Syriacus*, *Mithridaticus*, denique *de Bellis Civilibus Libri V.* Quorum Librorum ut paulo uberiores aliquam notitiam

Cuius *Excerpti* planiorem notitiam nobiscum communicasse, atque etiam ex duobus *Caesareis* Codicibus enotatas sua opera manuque varias Lectiones, pro sua humanitate atque singulari Graecas literas iuvandi studio, ad nos transmisisse Virum Generosiss. ALOYS. EMERICUM A LOCELLA, iam supra in *Epistola ad Lectorem* ostendimus. Est autem in utroque eorum Codicum *Excerpti* illius inscriptio huiusmodi: Πλήθονος ἐκ τῶν ἈΠΠΙΑΝΟΥ ἱστοριῶν περὶ τῶν κατὰ Συρίαν Μακεδονικῶν Βασιλείων. De ista scribendi nominis ratione per simplex π conf. supra *Seç. I.* not. *b.* & huius Sectionis notam *f.* in fine.

Seç. V. a) Non enim ex iis solum APPIANI Libris, qui consulto a quibusdam (quemadmodum ab *Anonymo* illo, qui selectos ediderat Scriptoris nostri libros) neglecti videri possunt, perierunt haud pauci; sed etiam horum ipsorum, quos prae caeteris conservare idem ille selectorum librorum editor studuerat, maior pars intercidit.

b) Vide *Seç. IV.* num. *IV.* & *V.*

cum Lectoribus nostris hoc loco communicemus, instituti ratio postulare videtur.

I. Est ergo primo *Liber IBERICUS s. HISPANICUS*, id est, *de rebus Romanorum in Hispania gestis*. Is in duas quasi partes distributus, primum ea, quae cum Carthaginiensibus in Hispania gessere Romani; tum, quae cum ipsis Hispanis, sive Iberis sive Celtiberis, exponit: c) ut uno hoc libro omnis Hispanica historia, inde a prima Amilcaris Barcae, Carthaginiensis, qui pater Annibalis fuit, in illam regionem facta irruptione, usque ad Hispaniam in Romanae provinciae formam redactam, continua serie perscripta sit. Quae ab eo tempore usque ad Caesarem Augustum gesta sunt, non nisi levi stilo percurruntur: nam de Sertorianis turbis, quod civile potius bellum quam cum Hispanis erat, similiterque de Iulii Caesaris Hispanico bello, commodiori loco copiosius dictum est; d) quae autem ab Augusto in Hispania sunt administrata, ea sine dubio in deperdito libro, quibus res gestae Caesarum continebantur, pertractavit Auctor.

II. *Historia ANNIBALICA*: quo libro expeditio ab Annibale in Italiam adversus Romanos suscepta, & quidquid per illos sedecim annos gestum est, quibus Italiam devastavit Poenus, adcurate perscribitur.

III. *Historia LIBYCA*, vel potius sola *PUNICA*, sive *Carthaginiensis* historia; nam, quae cum *Punica* coniunctim *Libyco libro* continebatur, *Numidica* intercidit. e) In hoc libro, initio ab origine urbis Carthaginis facto, prae-

c) Vide pag. 256. d.

d) De bello Sertoriano in Hispania gesto agitur Libro I. *de Bellis Civil.* p. 418 sqq. ad quem locum etiam ablegavit lectores suos Auctor in ipsa hac *Iberica* historia pag. 313. a. De Iulii Caesaris expeditione contra iuniorum Pompeium in Hispaniam suscepta, vide Lib. II. *de Bell. Civ.* p. 492 - 494.

e) Ex *Numidica* Historia Fragmenta duo exhibentur in *Excerptis* ab URSINO editis, p. 370. num. XXVIII. & XXIX. duoque alia in *Excerptis Valesianis* p. 560.

missaque strictissima bellorum omnium descriptione, quae Romanis cum Carthaginiensibus in Sicilia, in Hispania, in Italia, in ipsa Africa intercesserunt, ea ex professo persequitur Auctor, quae sunt in Africa adversus Carthaginienses gesta. Et quidem, quae primo Punico bello, Atilio Regulo duce, haud admodum feliciter administrata erant, leviter perstrictis; ea potissimum, quae secundo tertioque Punico bello, usque ad everfam a Romanis Carthaginem, Africamque in Provinciae formam redactam, gesta sunt, copiose exponuntur. Ibi cum reliqua narratio lectu dignissima, tum vero ultimae inprimis oppugnationis excidiique florentissimae urbis historia graphice ab Auctore nostro descripta est, atque eo etiam praeterea maxime memorabilis, quod unus Auctor APPIANUS ad nostram aetatem pervenerit, e quo historiae illius plenior notitiam repetere possimus. Brevissima quaedam verba de coloniis Romanis in Africam missis, ac de restituta per Augustum Carthagine, librum istum claudunt.

Ac mihi quidem hanc *Punicam* historiam legenti relegendique visum est nonnumquam, *non satis integrum* eum librum, paulo post exordium, ad nos pervenisse. De Atilii certe Reguli adversus Carthaginienses expeditione, cuius describendae proprius hoc libro locus erat, nimis quodammodo, pro ea quidem ratione quam caeteroquin in rebus huiusmodi exponendis sequi solet APPIANUS, stricta atque concisa videbatur narratio. *f)* Sed illam suspicionem non

f) Mihi sic plane videtur, universam illam Reguli Historiam, ab Epitomatore, nescio quo, in breve illud spatium, quod ea nunc apud *Appianum* occupat, esse redactam. Quidquid autem eius rei sit, quum in mentionem huius partis *Libri Punic*i inciderim, iuvabit eadem occasione loco cuidam, librariorum socordiâ depravato, qui sub finem eiusdem historiae Reguli occurrit, medicinam adferre. Scilicet de hoc Regulo, quem cum legatis e suis popularibus (ὁν οἰκεῖοις πρέσβεσιν, non πρέσβευσιν, quomodo monstrose in editis omnibus libris legitur) Romam miserant Carthaginienses, legimus *Hist. Punic.* pag. 3. b. » Postquam is Romanos magistratus ad continuandum cum Poenis

solum auxit, verum etiam plane confirmavit, quod in *Iberica* Historia proficitur Auctor noster, de iis, quae a Tib. Sempronio Longo, ac post eum ab aliis Romanorum ducibus, dum in Hispania Scipiones bellum administrarent, circa Afri-

»bellum erat cohortatus, ἐπανῆλθεν εἰς λίμνην ἑτοιμος, reversus
»est ad lacum paratus.« Ubi vocem λίμνην vitiosam esse, facile
adparet; neque dubium est, eandem ex praecedenti pagina, ubi
ea bis occurrebat, per incogitantiam librarii, qui eam adhuc in
animo habebat, in locum alterius cuiusdam nominis, quod sive
sono sive scribendi formâ huic quodammodo vicinum erat, per-
peram esse traductam. Λιμένα confidenter reponi iussit PALME-
RIUS, in *Exercitationibus in Auctores Graecos* p. 151. ac latine
vertit, in portum reversus est ad omnia paratus. Sed sic, neque
qua ratione portus adeo nude & abrupte hoc loco positus sit,
intelligitur; neque in Graecis leguntur verba illa, ad omnia,
sine quibus sensus omnino non constat emendationi versionique
a Palmerio prolatae.

Longe ingeniosius, atque (ob literarum ν & υ, itemque μ
& β, prout lit. β in Mss. Codicibus, inde a nono seculo fre-
quenter pingi solet, similitudinem) simplicius etiam ac proba-
bilis videri possit, si pro λίμνην legendum dicas Λιβύην, in
Africam reversus est: quam eandem medicinam, ni etiam sic ob-
staret orbem illud ac desertum ἑτοιμος, huic loco se adlaturum
fuisse, nuper mihi HEYNIUS, Vir Celeb. significavit, cuius &
iam nunc praeclara in *Appianum* nostrum merita exstant, &
plura quoque deinceps esse futura, confido. Atque ea quidem
ratione antiquus latinus interpres PETR. CANDIDUS vel legisse
hunc locum, vel saltem intellexisse, videri potest; quem locum
ille, omisso vocabulo ἑτοιμος, sic interpretatus est: Ita Car-
thaginem reversus, cavea clavis circumvallata inclusus, exstinguitur.
At vero, qui cum his latinis Graeca contulerit, is facile sibi
persuadebit, interpretem nomen illud Carthaginem, ex sequenti
voce Καρχηδόνιοι expressisse, atque tria ea verba, de quibus nos
quaerimus, εἰς λίμνην ἑτοιμος, sive quod ea in suo exemplari non
legisset, sive quod non intellexisset, plane praeteriisse. Atqui
ea verba, quae in *Augustano* etiam Codice, sicut in impressis,
exhibentur, (nisi quod pro ἑτοιμος legatur ἑτοιμόν) eo minus vi-
dentur negligenda, quo aptior sententia, si levissimam adferas
mutationem, eamque omnino necessariam, iisdem continetur.

Mihi quidem nullum est dubium, quin ea huius loci sententia
sit, quam (sicut aliorum plurimorum Auctoris nostri locorum

cam gesta sint, in ipso hoc Carthaginiensi libro a sese dictum esse; in quo libro tamen, prout eum quidem in exemplaribus hodie exstantibus legimus, nulla omnino mentio neque Sempronii illius, neque ullius alterius ducis Romani, qui post eum, ante Scipionem, in Africa vel circa Africam

fenfum, qui vel librariorum culpâ, vel editorum, corrupti hodie leguntur) acute expressit doctissimus alter interpres SIGISM. GELENIUS: *reversus est paratus ad supplicium*; nisi quod ex Msti Augustani praescripto melius ita verti videatur, *ad paratum supplicium, ad cruciatus eos qui illum (Carthagine) manebant*. Neque vero admodum obscurum videri debet, λῆμνην ex λύμην esse corruptum; quo quidem nomine, id ipsum, quod volumus, significante, alibi etiam utitur Appianus. Sic enim *Civil. Lib. I. pag. 400. b.* coniunguntur λῦμαι καὶ θάνατοι καὶ δημεύσεις, *cruciatus, caedes, ac proscriptiones*. Sic rursus in *Fragm. X. apud URSINUM pag. 351.* quod ex *Celtico* libro excerptum est, Κορνήλιος, inquit, Βριτόμαριν μόνον ἤγεν αἰχμάλωτον ἐπὶ λύμῃ. *Unum Britomarin captivum abduxit Cornelius, gravioribus cruciatibus reservatum*. Itemque verbo λυμαίνεσθαι, *cum cruciatu enecare*, plus semel utitur idem Auctor noster; ut *Mithridat. p. 205. d.* Ibid. p. 206. d. Item de *Bellis Civil. Lib. I. p. 420. e.* ἀγρίως καὶ βαρβαρικῶς ἐλυμαίνετο πολλοῖς, *multos barbarica saevitia ex-cruciatos necavit*. Dicitur autem ἐς λύμην ἑτοιμον, fere ut ἐπὶ ἔργον ἑτοιμον, *Syriac. p. 92. e.* ἐπὶ θήραν ἑτοιμον, *Civil. Lib. V. pag. 730. b.* Et sicubi alibi in impressis Appiani exemplaribus forma foeminina illius adiectivi diversa legitur, (ut τὴν πομπὴν οὐχ ἑτοιμὴν ἔχων, *Civil. Lib. II. pag. 432. c.* & *Mithrid. pag. 177. c.* ἑτοιμὴν ἔχων δύναμιν) vitiosa illa lectio est, ac pro ἑτοιμὴν, ex sermonis usu, & ex Codicis Augustani (in loco quidem ex *Civil. Lib. II. adlato*) praescripto, ἑτοιμον reponendum; sicut eodem Libro p. 492. c. in impressis quoque recte scriptum legitur γνάμην ἑτοιμον, ac loco paulo ante citato θήραν ἑτοιμον. Si quis tamen in nostro hoc loco, de quo disputavimus, vocem ἑτοιμος im primo casu retinendam duxerit, nolim pertinacius repugnare; quamquam praepositio εἰς commodius a verbo ἐπανήλθεν pendere videtur, quam a nomine ἑτοιμος, verbo sine regimine relicto. -- [* Istis ita scriptis comperi deinde, manuscriptos Codices omnes, quotquot hodie supersunt, accusativum ἑτοιμον tueri; emendationem autem nostram, λύμην, auctoritate vetustissimi Codicis Vaticani, qui hoc ipsum vocabulum agnoscit, confirmari; eiusdemque vocabuli haud dubium

aliquid gefferit, occurrit. g) De alia huius Libri lacuna, per adiectam in ipsis exemplaribus, cum manu exaratis, tum typis excusis, *notam* monetur lector. h) Est autem in eodem libro, in earum rerum historia, quae Censorino Cos. Carthaginem oppugnante, a Scipione minori gesta

vestigium in Bavarico Codice ipse reperi, in quo *λοιμην* scriptum, usitatâ imperitis librariis confusione vocalium *oi* & *u*.]

g) Vide *Ibericam* historiam p. 262. b. ac confer *Punicam* p. 4. ubi a brevi commemoratione exordii belli *Punici* II. ac rerum in Hispania per id tempus gestarum, subito transitur ad P. Scipionis in Africam profectiorem, nullâ neque Sempronii, neque aliûs cuiusquam ducis Romani, qui ante Scipionis adventum aliquid adversus Africam vel tentaverit, vel suscepit, factâ mentione. Atqui post Sempronium Longum, qui quidem Africae ipsius non adtigit oram, sed tamen Africam Provinciam fortitus erat, A. U. C. 536. atque in mandatis habuerat, ut in Africam transmitteret, (conf. LIVIUS Lib. XXI. cap. 17. & 50 seq.) variae a Romanis classibus in Africam expeditiones, ante Scipionis ex Hispania reditum, fuerant susceptae: a Cn. Servilio Cos. A. U. 537. (LIVIUS XXII. 31.) a L. Furio Praetore A. U. 538. (LIV. XXIII. 21.) a M. Valerio Messalla A. U. 544. (LIVIUS XXVII. 5.) a M. Laevinio Procos. A. U. 547. (LIV. XXVIII. 5.) Quibus expeditionibus quamquam parum effectum est adversus Carthaginenses; earum tamen mentionem aliquam utique in hac *Punica* historia iniicere debuit *Appianus*.

h) Ea lacuna est pag. 31. c. d. & quidem aliquanto maior videtur eo loco esse hiatus, quam ad marginem Codicum quorundam adnotatum legimus. Scilicet in Codice *Augustano* ad hunc locum in margine notatum est: *ἐνταῦθα λείπουντι στίχοι ι'.* In *Florentino* Codice (cuius notitiam cum orbe literato communicavit BANDINIUS in *Catalogo Codicum Graecorum Biblioth. Laurentianae* Tom. II. col. 660.) spatium paucorum versuum vacuum reliquit librarius; ibidemque alia manu adscriptum est: *Ζήτει τὸ λείπον τοῦ καταβάτου· ὀλίγον γάρ ἐστι.* Ubi quidem quid sibi velit illud τοῦ καταβάτου, non valeo hariolari. [* τὸ κατάβατον ex mediae & infimae Graecitatis usu *paginam libri* dici, docuit Du Cange in Glossario, sub hoc ipso vocabulo.] In veteris versionis latinae editione *Moguntina* (an. 1522. in 4to. pag. 494.) & in *Lugdunensi* (an. 1551. in 16. p. 748.) ad eundem locum, exiguo relicto spatio, haec legitur adnotatio: *Desiderantur hic pauca quaedam de populi tumultu, atque Romanorum consul-*

sunt, locus lepide quodam modo depravatus, atque ita quidem, ut, qualis ille in impressis libris exhibetur, non possit non mancus etiam atque mutilus videri; sed is locus nullâ omnino lacunâ laborat, ac levi unius alteriusque literae immutatione & emendari & perfectae integritati suae restitui potest debetque. i)

tatione de Rebus Carthaginiensium; id quod ex sequentis orationis fragmento facile constare videtur. Sed in antiquioribus eiusdem versionis editionibus, quarum nobis duae ex instructissima Universitatis nostratis Bibliotheca ad manus sunt; altera Veneta an. 1477. altera partim Regii an. 1494. partim Scandiani an. 1495. impressa, hoc loco integra pagina, & in Veneta editione pars etiam praecedentis paginae, ad indicandam lacunam, vacua relicta est, atque ad marginem adnotatur: Defectus unius folii: in quo tumultus populi contineri videbatur; deinde Romanorum consultatio de Rebus Carthaginiensium, ut patet ex fragmento orationis insequentis. [Eam ipsam lacunam deinde, vetusti Codicis Bavarici ope, quo Excerpta de Legationibus continentur, praeter spem nobis contigit ita expletam dare, ut nihil amplius desideretur. Vide Praefationem nostram in Appian. p. xxx - xxxii. & ipsam Appiani Historiam Punicam, cap. 56 - 59. p. 372 - 378. nostrae editionis.]*

- i) Scilicet in eadem Historia *Punica*, p. 58. d. e. praeclare factum Scipionis posterioris ad Carthaginem, in cuius urbis oppugnatione ille tum sub Censorino Consule tribunus militabat, commemoraverat APPIANUS, eamque Scipionis mentionem his verbis concluderat: (pag. 58. extr. & 59. ineunte) καὶ τοῦτο πρῶτον αὐτὸν ἐπὶ δόξης ἐποίησεν, εὐβουλότερον τοῦ στρατηγοῦ φανέντα: quod eius factum primam comparavit illi gloriam, quum plus quam Consul sapere visus esset. Iam vero post ea verba, in editis APPIANI exemplaribus, proxime ac immediate leguntur haec, κοινὸς δ' ἦν ἐπιστολή. καὶ τὸ Κησωρίνου στρατόπεδον ἐνόσει, σταθμεῦον ἐπὶ λίμνῃ σταθεροῦ καὶ βαρέος ὕδατος, καὶ ὑπὸ τείχεσι μεγίστοις, οὐ καταπλεόμενον ἐκ τῆς θαλάσσης. Quem locum ita interpretatus est doctissimus alioquin interpres GELENIUS: Communis autem erat epistola. Censorini castra tum laborabant morbis, ut stagnantibus aquis apposita, & a mari disclusa magnis aedificiis.

In tribus vel quatuor prioribus verbis omnis inest difficultas: satis enim clara sunt, quae sequuntur, de morbis in Censorini

IV. Sequitur ILLYRICA historia, a PETRO CANDIDO e Vaticano Codice iam olim cum reliquis APPIANI libris, qui eo Codice continebantur, *latine* facta; sed a DAVIDE HOESCHELIO demum anno MDIC. ex ipso hoc *Augustano* Codice, cuius nobis usus concessus est, primum *Graece*, ac separatim quidem, (non amplius sedecim paginis

castris grassantibus, quippe quae ad paludem posita essent, cuius stagnante ac graveolentâ aquâ facile infici poterat aër; eoque etiam magis, quod murorum urbis altitudine, quibus subiecta erant illa Cenforini stativa, marinae *aerae* refrigerans prohiberetur *adflatus*. Nam, pro vitioso *καταπλεόμενον*, ex Cod. *Aug.* recipiendum esse *καταπνεόμενον*, vix opus est, ut moneamus; quam lectionem etiam CANDIDUS ex Vaticano, quo is usus est, Codice in versione latina expressit. Sed quamnam *communem epistolam* tam subito atque ex abrupto nobis hic narret APPIANUS, id quidem nulla ratione adparet; quod eo magis etiam mirum videri potest, quoniam lacunae nullum signum, (quae tamen, si ea verba caeteroquin sana essent, necessario proxime ante illa verba esset statuenda) in manuscriptis Codd. ad hunc locum conspicitur. Neque enim in *Augustano* Codice quidquam tale, vel in ipso contextu, vel ad marginem notatum aut indicatum, occurrit; neque CANDIDUS in suo exemplari ullam defectus suspicionem hoc loco viderat; qui quidem, quum ibi eadem plane verba, *κοινὸς δ' ἦν ἐπιστολὴ*, continua serie cum reliquis legisset, commode etiam cum praecedentibus haec cohaerere putavit, ac latine hoc modo reddere conatus est: *exstat enim de hac re ipsius epistola*. Et CAROLUS STEPHANUS, ex cuius editione duae alterae APPIANI editiones expressae sunt, quum *Asterisco* hunc locum notaverit, tamen ne unius quidem literae vacuum spatium reliquit; adeoque per asteriscum illum non tam pro mutilo, quam alia ratione insigniter depravato, hunc locum declaravit: quod & frater eius ROBERTUS in Graecorum Scriptorum editionibus facere consueverat; de quo eius more videri potest eiusdem ROBERTI STEPHANI admonitio ad lectorem, editioni Dionysii Halicarnassensis subiecta.

Importunae voci *κοινὸς*, quae caeteroquin neque cum nomine *ἐπιστολὴ*, neque cum alio quovis nomine foeminino, stare poterat, praesentem medicinam adfert idem, quem iam toties laudavi, *Augustanus* Codex, qui, pro *κοινὸς*, legit *κυνός*. Quo adhibito remedio, toti desperato paene loco felicissima fanatio nullo

in forma quarta) *Augustae Vindellicorum* edita. Cuius libri cum in *Stephanorum APPIANI* editionibus non nisi breve fragmentum, exordium fere continens, Graece exstaret; ne in Batava quidem editione, quae anno MDCLXX. *Amstelodami* prodiit, & *Alexandri TOLLII* Editoris nomen prae se fert, integer liber est insertus: scilicet ne putidae negligentiae, quam in ea editione procuranda prodidit ille Editor, vel hoc etiam specimen deesset. *Illyrico* autem hoc libro, expositâ gentium earum, quae *Illyricarum* nomine comprehenduntur, origine, sede, priscaque historia, atque enarratis superioribus Romanorum adversus Illyrios bellis, Caesaris Augusti dehinc expeditio, ex propriis eiusdem *Commentariis* describitur; qua Expeditione Dalmatia Illyriaque omnis, quae sive olim Romanis subiecta defece-

negotio parata est. Nam ad vocem ἐπιστολὴ quod adtinet, quae & ipsa corrupta est, eam quidem etiam Codex ille noster exhibet; sed nihil in msstis libris vulgatius est, quam figurarum τ & ς commutatio: qua ratione, cum apud alios, tum & apud ipsum Auctorem nostrum ἐπιστέλλω & ἐπιτέλλω saepius inter se perperam commutantur: velut cum de *Bellis Civil.* Lib. III. p. 557. a. in *Impressis* legitur ἐπέτελλε τῇ βουλῇ, pro quo recte *Codex August.* habet ἐπέστελλε τῇ βουλῇ. Igitur nemo, puto, harum rerum vel paulisper peritus dubitabit, in Graecis hoc loco, de quo quaerimus, mecum reponere: Κυνὸς δ' ἦν ἐπιστολὴ, καὶ τὸ Κηισωρίνου στρατόπεδον ἐνέσει, κ. τ. λ. *Exorta erat Canicula;* (aderat

Flagrantis atrox hora Caniculae.)

Itaque morbi grassabantur in Censorini castris &c. Solis ortus plerumque ἀνατολὴ dicitur, quamquam & μεθ' ἡλίου ἐπιστολὴν minime male apud Nostrum legatur, de *Bell. Civil.* V. p. 724. b. Sed in *reliquorum siderum* ortu inprimis proprius huic vocabulo ἐπιστολὴ locus est: adeoque κυνὸς ἐπιστολὴ est *Caniculae exortus*: quemadmodum etiam, ubi apud APOLLONIUM RHODIUM, *Argonaut.* Lib. II. v. 529. legitur:

Ἀντολέων προπάροιθε κυνὸς ῥέζουσι θυνλάς.

illae ἀνατολαὶ κυνὸς vulgari sermone a Scholiaste exponuntur per ἐπιστολὴν τοῦ κυνός. *Caniculae* autem *exortum* pro ipsis diebus *Canicularibus* dici, ita usitatum & Graecis & Romanis, ut nemini alienum videri debeat. Denique tota illa verborum constructio,

rat, five ad id tempus libertatem suam vindicaverat, devicta est, Romanoque imperio subiecta. *k*)

V. SYRIACUS hunc excipit *Liber*; *l*) quo res a Romanis adversus Antiochum M. Syriae Regem, five in Europa, five in Asia gestas, copiose exponit APPIANUS; tum vero succedentium Syriae Regum breviter historiam persequitur, usque ad ultimum illum Antiochum, quem Pompeius, victo Tigraue, qui Syriam per quatuordecim annos tenuerat, precario regno spoliavit, Syriamque in Romanae provinciae formam redegit. Ut iustam libri mensuram compleret Auctor, *Romano-Syriacae* illi historiae praecedentium Seleucidarum Syriae Regum res gestas & fata usque ad Antiochum M. subiecit.

Qui vero Vir longe doctissimus, cuius alias auctoritas, apud me, sicuti debet, plurimum valet, APPIANUM nostrum conceptissimis verbis accusavit, quod in hoc *Syriaco libro PLUTARCHI compilatorem* sese prodiderit, atque etiam *inepte* Biographum illum *descripserit*; *m*) is certe (nisi

κυνὸς δ' ἦν ἐπιτολὴ, καὶ τὸ Κηνσωρίνου στρατόπεδον ἐνόσει, cum & aliàs admodum usitata, tum vero simillima ei est, qua utitur idem noster Auctor, *Bell. Civil.* I. p. 358. a. Θέρως δ' ἦν ἡ δὴ, καὶ προγραφαὶ δημάρχων εἰς τὸ μέλλον. καὶ οἱ πλούσιοι . . . ἐνδηλοῖ σαφῶς ἡσαν ἐσπουδαχότες κ. τ. λ. Cum iam aestas atque tempus creandorum tribunorum plebis adesset; aperte operam dabant divites &c.

Quod si cui nimius etiam fortasse videar fuisse in adstruenda satis perspicua loci istius nostri emendatione, nos quidem non poenitebit, uno aut altero exemplo demonstrasse, quamquam multis errorum millibus Graeca APPIANI, quae in *impressis* Exemplaribus ad hunc diem leguntur, nostrâ operâ liberatum iri recipimus, non tamen eos nos esse, qui novaturiendi quodam pruritu, aut alia temeritate, ad vulgatas lectiones citra iustas causas loco suo movendas, cum aliisque commutandas, abripiamur.

k) De eodem *Illyrico* Libro conf. *Seç. III.* num. xv.

l) Vide *Seç. III.* num. xii.

m) IO. AUG. ERNESTI in *Dissert. de Fide Historica recte aestiman-*

forte aliud quid in mente habenti haec ei excidisse putanda sunt) vereor, ut umquam APPIANUM vel cum *Plutarcho* contulerit, vel etiam per se ipsum inspexerit. Ex PLUTARCHO in caeteris libris nihil sumfisse APPIANUM, deinceps demonstrabimus; *n*) sed in hoc *Syriaco* libro nihil magnopere ne sumere quidem potuisse, res paene ipsa loquitur; quoniam nullius vitam ex iis viris, quorum res gestae aut fata paulo copiosius hoc libro exponuntur, *Plutarchus* conscripsit. *o*) Sed nimirum *Parthicum* illum librum, qui falso a plerisque APPIANO tribui solet, in mente habuisse Vir doctissimus videtur.

VI. MITHRIDATICO libro grave illud ac tam diuturnum, quam varium atque multiplex, cum Pontico Mithridate a Romanis gestum bellum, feliciterque tandem, Pompeio duce, confectum, copiose adcurateque descriptum est. Eidem libro quasi episodica historia *Piratici belli*, eodem Pompeio duce confecti, opportuno loco inseritur. In eo libro, qualis hodie cum in *manuscriptis* Codicibus, tum in *impressis* exstat, unum folium, quo finis illius con-

da, Lipsiae 1746. defensa, & recusa in *Opusculis Philologicis Criticis*, quae Lugd. Bat. 1764. multis locis emendata & aucta prodierunt. Ibi §. 47. pag. 98. edit. Lugd. de innocentissimo nostro Scriptore durum hoc ac nimis sane (praefiscine dixerim) iniquum legitur iudicium: APPIANUM omnes, qui diligenter intelligenterque legerunt, cognoverunt ineptum Graecorum, imprimisque PLUTARCHI compilatorem, quem etiam interdum ita descripsit, nominatim in *Syriacis*, ut aut non intellexisse aut festinantissime scripsisse appareat.

n) Vide *Sect. VI.*

o) Nam quae de Pompeio (p. 119.) itemque de Demetrio Poliorceta, Antigoni filio, (pag. 122.) brevissimis verbis commemorat APPIANUS, ea ex PLUTARCHO desumpta esse, frustra ac praecario aliquis dixerit; non esse autem e PLUTARCHO descripta, quisque se ipse condocere potest, qui nostrum Scriptorem cum Chaeronensi polygrapho conferre voluerit. Neque vero illam de amore Antiochi I. Seleuci Nicatoris filii, historiam, quam (pag. 126. med. & sq.) APPIANUS refert, ex eiusdem Plutarchi *Demetrio* (pag. 907.) descriptam putabit quisquis cum

tinebatur, perperam in frontem libri esse reiectum, iam supra est a nobis data occasione monitum. p)

VII. Sequitur CIVILIVM BELLORUM historia; cuius primo Libro intestinarum illarum turbarum enarratio, quibus lacerata diu ac tandem oppressa est Romanorum Respublica, a Gracchorum seditione usque ad Syllae obitum perducitur; primique triumviratus calamitatibus historia Sertoriani belli in Hispania gesti, motuumque a Spartaco in Italia excitatorum, subiicitur.

VIII. Secundus de BELLIS CIVILIBUS Liber, a Catilinae incipiens coniuratione, alterum triumviratum exponit, in Iulique Caesaris caede definit.

IX. Tertius turbarum ab Antonio Octavianoque post mortem Caesaris excitatarum continet initium, ac novorum Triumvirorum gesta adversus Caesaris interfectores, usque ad Decimi Bruti interitum, exponit.

X. Quartus CIVILIVM BELLORUM Liber proscriptionum caediumque a Triumviris editarum horrendas scenas graphice depingit, ac bellum adversus reliquos Caesaris interfectores, M. Brutum Cassiumque, confectum refert.

XI. Quintus Liber Octaviani Antoniique mutuas dissensiones enarrat, & in Sexti Pompeii, cum quo grave bellum Octavianus sustinuit, interitu finitur. Is liber in fine mutilus est; nam & extremi inter Octavianum Antoniumque diffidii pugnaeque Actiacae enarratio, & devictae ab Octaviano Aegypti historia, de qua supra dictum est, q) desiderantur.

Appiani narratione Plutarchum contulerit. In eorum autem gratiam, quibus istam instituere collationem libuerit, hoc loco adnotare iuvabit, in illa APPIANI narratione pag. 126. c. pro ἐς τὸ πάθος αὐτὸ, legendum esse ἐς τὸ πάθος αὐτοῦ. Ibidem, e. pro ἐπιμελείας legendum ἐπιθυμίας. Pag. 127. c. pro προτιμότερον αὐτῷ θανάτου leg. προτιμώμενον αὐτῷ θανάτου. Pag. ead. e. pro τὴν ὁρμὴν leg. τὴν γνώμην: idque cum ex Augustani Codicis, tum ex Vaticani, auctoritate.

p) Ad Sect. III. num. XIV. not. ζ.

q) Sect. III. num. XXI.

SECTIO VI.

Demonstratur: PARTHICUM LIBRUM, qui inter APPIANI Scripta legitur, NIHIL AD APPIANUM PERTINERE; FALSOQUE PLAGII CULPAM in Scriptorem nostrum esse collatam.

I. Exstat inter APPIANI opera cum in *impressis* libris, tum in *manuscriptis* cunctis Codicibus, qui quidem pleniorum aliquam collectionem librorum Scriptoris nostri superstitum continent, †) monstrum quoddam libelli, e PLUTARCHI *vitae Crassi Antonii*que miserrime confarcinati; quo bellorum adversus Parthos, a Crasso primum, tum ab Antonio gestorum, minime inter se apta atque cohaerens enarratio quaedam continetur. Atqui ad intelligendum, ab APPIANO nostro proficisci minime potuisse putidum illum, nescio cuius, plagiarii foetum, satis superque esse debebat, hoc ipsum observasse, quod iam modo dixi; quod idem etiam a plerisque, qui APPIANUM tractarunt, observatum est: nimirum, e *Plutarcho*, atque admodum quidem puerili etiam ratione, compilatum esse eum libellum, ac neque dictionis colore, neque tota ratione, qua eius libri argumentum pertractatum est, quidquam cum APPIANI scriptis commune habere. Sed nescio, quo casu, quove APPIANI infortunio, aut qua summorum quoque Virorum sive dormitatione, sive etiam obstinata quadam occaecatione, factum est, ut nihilo minus, quoniam scilicet in *manuscriptis* Codicibus ei libello nomen praefixum *Appiani* erat, hi puerilem istam ineptissimamque compilationem, pro PARTHICO eo LIBRO, qui ab APPIANO scriptus iam pridem intercidit, uno ore venditarint, totiusque illius flagitii culpam in gravissimum nostrum innocentissimumque Scriptorem non erubuerint conferre.

†) In *Augustano* Codice, in *Mediceo*, in duobus *Regiis Parisiensibus*, duobus *Vaticanis*, & *Venetis* duobus: quorum quidem Codicum nullus ante Seculum decimum quartum, plerique recentiori etiam aetate, conscripti sunt.

II. Ea res, dici vix potest, quantam nihil tale merito APPIANO conflaverit invidiam, quantumve ad deprimentam nobilissimi Scriptoris auctoritatem contulerit. Nam ex quo ipse APPIANI *Editor*, HENRICUS STEPHANUS, qui sane Scriptorem eum, cui patrocinium addixerat suum, non temere, neque incognitâ causâ diffamaturus debebat videri, non solum persuaderi sibi passus est, ut inconditum hunc atque informem libellum pro *Parthica* illa historia haberet, quam suo nomine APPIANUS edidisset; verum etiam singulari *Commentario* de professo conatus est ostendere, qualis fuerit ista, quae APPIANO peculiaris esse existimatur, alienorum Scriptorum usurpatio: a) ex eo igitur tempore, mirum non est, auctoritate STEPHANI deceptos multos in eandem de eo libello eiusque auctore sententiam ivisse. Ac STEPHANUS quidem non sane obtrectandi animo illud in auctorem, quem edebat, dixerat; potius eo magis in pretio habendum censuerat APPIANUM, quod eo potissimum modo & PLUTARCHUM & alios Scriptores excerptisset. Sed mox eam rem, prout nimirum illa, si modo vera esset, merebatur, in aliam partem interpretati sunt alii; ut per risum iam atque contemptum alienorum laborum fucum vocitarent APPIANUM: quae infamiae nota, gravissimi Scriptoris nomini iniusta, praeludente acerrimo eiusdem obtrectatore IOSEPHO SCALIGERO, b) mox com-

a) HENR. STEPHANUS in fine *Adnotationum in APPIANI Librum de Rebus a Romanis adversus Parthos gestis*, pag. 46.

b) IOS. SCALIGER in *Animadversionibus in Chronologica EUSEBII*, ad an. MMXXI. pag. 177. col. b. -- Quod quoniam SCALIGER a se impetrare potuit, ut eiusmodi plagii, tam puerili praesertim conatu commissi, bonum APPIANUM convictum declararet, iam minime mirum est, si alia praeterea multa, tam dura, quam iniuriosa, in eundem praeclarissimum Scriptorem ab homine supercilioso dicta legimus; cuius nota caeteroquin atra bilis est, ac iniuriarum torrens, quas in eos effundere solebat, quorum finistrum fidus ita tulerat, ut magno SCALIGERO displicerent. Igitur, quum de *Deliriis APPIANI*, (*Canon. Isagog. Lib. III. p. 346.*) de iis quae ab eodem balbutita, (*Animadvers. ad Eusebii*

muni doctorum virorum calculo comprobata est, atque

Chronol. ad an. DCCCXC. pag. 84.) quae *imperite* (ibid. ad an. MCMXCII. p. 168.) quae *portentose dicta* (ibid. ad an. MMXL. p. 212.) criminatur SCALIGER, & quae sunt eius generis alia APPIANO tributa elogia, lego; tum iratum quidem APPIANO SCALIGERUM fuisse, video: quo iure id factum sit, sine ira & studio mihi quaerere licet. Et quamquam a communi mortalium forte non exemptum inveni Scriptorem meum, quin hinc inde aliquid ita dixerit, ut curatius quodammodo, aut propius ad rei veritatem, dici potuisse videatur; tamen vel plane iniuriose, vel nimis saltem acerbe ac nimis confidenter de Scriptore nostro iudicasse SCALIGERUM reperio.

Nam ut ad quasdam ex obtrectionibus, in APPIANUM a vehementissimo adversario collatas, figillatim accedam: quis credat, universae historiae Romanae Scriptorem, qui regum Romanorum res gestas peculiari etiam Libro (ac summa quidem cum veracitatis laude, iudice PHOTIO) descripserat, qui idem in *Prooemio* operis sui (p. III. e.) disertis verbis dixerat, „per „ dimidiam partem priorum quinque seculorum, intra quae Italiam si- „ bi subiecerunt Romani, penes Reges fuisse imperium:“ quis ergo credat, eundem Scriptorem alibi (de *Bellis Civ.* Lib. I. p. 412. c.) dicturum fuisse, *ultra quadringentos annos* regibus subiectos fuisse Romanos? Quis, nisi obtrectandi studio plane occaecatus, non videat, non delirasse eo loco APPIANUM, quod SCALIGERO (*Canon. Isagog.* Lib. III. p. 346.) dicere placuit; sed pro ἐξήκοντα ὀλυμπιάδας, quod citra ullum dubium scripserat APPIANUS, a festinante quodam librario ἐκατὸν illud, quod in lineis sequentibus his occurrit, vitiose etiam huc fuisse traductum? Qui si idem error eum quoque Codicem, quo *vetus Interpres* olim usus est, occupaverat; non tamen omnia exemplaria pervasit. Nam in *Augustano* quidem Codice itidem vitiose hic locus expressus est, quod in numero designando minime mirum videri debet; sed, alio errore, pro eodem ἐξήκοντα ibi εἴκοσι legitur.

Libro quarto de *Bellis Civilibus* historiam caedis Ciceronis, quae ad Formianum eius, prope *Caletam*, facta est, enucleate satis exposuit APPIANUS, atque etiam hoc diserte adiecit, (p. 600. a. b.) *se se, ut suis oculis quodammodo casum istum celebra-* *tissimi viri* (conf. ibid. p. 601. b.) *subiiceret, ipsum etiam locum* *eum, quo ea caedes patrata est, visitasse.* Iam cum in illis Appiani verbis, pro KAIHTHN vel KAHHTHN (sic enim sine litera *iota* etiam scriptum hoc nomen invenitur in Codice *Diodori Siculi*, Lib. IV. conf. edit. *Wesselingii*, T. I. p. 300. not. a.) vitiose legatur

cum in aliorum scriptis, c) tum in GERARDI IO. VOSSII

ΚΑΠΥΗΝ: quis non videat, quam pronus fuerit librariorum lapsus, in proprio nomine praesertim eo minus etiam mirandus, quamque levissimus ex ΚΑΗΤΗΝ in ΚΑΠΥΗΝ fuerit transitus? aut quis iam ferat *portentosam* (sic enim vere adpellaveris) SCALIGERI in illa APPIANI verba observationem? quum, *Locum*, inquit, *ubi Cicero interfectus est*, PLUTARCHUS *Καίρας* vocat. Nescio, an *Καίρας*, vel *Καίρας* legendum, ut apud EUSEBIUM. APPIANUS ex hac depravata PLUTARCHI lectione divinat, prope *Capuam* interfectum esse.

Qui sibi eiusmodi lasciviam in nobilem Scriptorem permisit; nae is, mirum non est, si idem, ubi eius auctoris aliquod non nimis forte adcurate dictum ipsi stomachanti in manus incidit, illud *portentosum* esse clamavit; si, ubi a narratione alterius cuiusdam scriptoris, quem defendendum SCALIGER susceperat, paululum dissentire aliquid, quod APPIANUS habet, visum est, id eo ipso pro *falso*, minimeque *audiendo*, declaravit; denique si ei interdum usu venisse videtur, ut verbis quibusdam nostri Auctoris, quum sanum per se sensum satis plane funderent, contradicendi studio abreptus, eam sententiam subiiceret, in qua confutanda iactare se posset ipsius oratio. Cuius generis, de quo postremo loco dixi, unicum exemplum liceat adiacere. In *Animadversionibus in Chronologica Eusebii* ad an. MDCCCCXCII. (p. 168. col. a.) haec scripsit SCALIGER: *Reges quidam ὑπόφοροι (Romanis) erant; in quibus Herodem Magnum ponit APPIANUS, satis imperite. Nam nunquam Herodes Caesari tributarius fuit. Hoc si verum esset, eius clara exstarent in Iosepho indicia; ex cuius libris palam est, Herodem nihil minus, quam stipendiarium populi Romani aut tributarium Caesaris fuisse. In eiusmodi non semel lapsum APPIANUM deprehendimus. Quare audiendus non est. Eamdem Scriptoris nostri reprehensionem paulo deinceps repetit ferox obrectator, eodem loco, quo alienorum laborum fucum lepide, ut ipsi videbatur, APPIANUM nominavit. Iam vero ipsa auctoris verba si inspicias, quae hinc confutasse sibi visus erat SCALIGER; (sunt autem Libro V. de *Bellis Civil.* p. 715. c. d.) nihil ibi videas de Herode sive populi Romani stipendiario, sive Caesaris tributario. Nihil amplius, quam hoc, dicit Appianus: » M. Antonium, quum in eo esset, ut in bellum proficisceretur Parthicum, pro ea auctoritate, qua apud Senatum valebat, qui, quidquid ipse vel effecisset, vel effecturus esset, ratum fore declaraverat, pro lubitu plures Asiae principes, & in his Herodem, Reges adpellasse: illud autem utique non fecit, (inquit*

Commentariis de Historicis Graecis, itemque de Arte Histo-

Appianus) » nisi certam ab eis mercedem pactus : « ἐπὶ φόροις ἀρα τεταγμένοις. Quod ipsum, mutatis verbis, eâdem sententiâ, de Herode IOSEPHUS tradit, *Antiq. Iudaic.* Lib. XIV. cap. 26. (edit. Havercampi cap. xiv. §. 4. Tom. I. pag. 727.) ubi, Antonium, dicit, Herodi operam suam in ea re pollicitum esse, τὰ μὲν κατὰ μνήμην τῆς Ἀντιπάτρου ξενίας, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων, ὧν αὐτῷ Ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, καθὼς καὶ πρότερον, ὅτε Τετράρχης ἀπεδέδεικτο : partim Antipatri recordatione, cuius ipse usus fuerat hospitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum se promittebat Herodes, si Rex factus esset, quemadmodum antea, cum Tetrarcha factus fuerat. Atque deinceps etiam, in bello Antonii cum Caesare, pecuniam atque frumentum ad Antonium misisse Herodem, discimus ex eodem IOSEPHO, Lib. XV. c. 10. (apud Havercampum cap. vi. §. 6. T. I. p. 758.) Neque vero aliena videri debet significatio illa, quam nomini φόροι eo Appiani loco convenire diximus; similiter enim, ut hoc utar, in alia quidem re, φόρους ἐρανίζεσθαι παρὰ τῶν μαθητῶν, vulgo etiam dici, pro ἐπὶ μισθῷ, ἐπὶ χρήμασιν διδάσχειν, POLLUX monuit, in *Onomastico* Lib. IV. cap. 6. §. 43. Denique si vel maxime ita interpretanda nitaris APPIANI verba, ea conditione, ut stipendium vel tributum sibi penderent; ne sic quidem quisquis non admodum fuerit calumniandi cupidus, vel inepti quidpiam vel falsi in illis Scriptoris verbis deprehenderit.

- ε) CASPAR BARTHIUS, sicut ipse a Iosepho Scaligero, admodum etiam tum iuvenis, (cf. BAYLE art. Barthius, not. B.) maximi factus erat, ac velut divinum in primis ingenium celebratus; sic suo illi praeconi & admiratori hanc videtur referre gratiam voluisse, ut, quae illi temere interdum exciderant, ea honoris & officii causa non modo repeteret, ac circumferret, sed verbis etiam includeret. Nam quum alienorum laborum fucum APPIANUM adpellasset SCALIGER, atque alibi (*Can. Isagog.* Lib. III. p. 335.) monuisset studiosos, ut cum delectu tractarent illum auctorem; iam BARTHIUS distichon istud in Appianum confecit, quod FABRICIUS in *Biblioth. Gr.* adposuit:

*Legas, monebo, cautior vagum auctorem;
clepit subinde versa dicta maiorum.*

Idem, nullo omnino documento criminationem suam confirmare dignatus, atque etiam iniquissimo adeo loco, ubi illud haud sane absurdum APPIANI de Philosophorum genere quodam iudicium (ex *Historia Mithridatica* p. 189.) adlaturus erat,

rica, in FABRICII *Bibliotheca Graeca*, d) ac tantum non in omnibus denique vel libris eis vel libellis, e quibus notitia aliqua Graecorum Auctorum peti solet, ita confidenter consignata, ut ne audiendi quidem visi sint rari nonnulli, qui ab ea culpa defendere APPIANUM conarentur. e)

Nostrium, veluti confecta res & convictus reus esset, *Exscriptoris aliorum Historici* titulo ornavit; (*Adversar. Lib. II. c. 12. p. 74.*) atque iterum alio loco, sed in eodem argumento, *de toto hoc genere*, inquit, *inprimis pulcre APPIANUS*; quamquam non negem ex alio quopiam, ut ei solitum. (*Adversar. Lib. XLIX. cap. 3. p. 2284.*) -- IOANNES RUALDUS, *Animadversione XX. in PLUTARCHUM* (ad calcem Tomi I. Edit. Paris. Operum PLUTARCHI p. 99. a.) PLUTARCHI *Compilatorem & in multis Exscriptorem* plane adpellare APPIANUM non dubitavit; & *Animadv. XXI. p. 101. a. APPIANUS*, inquit, *PLUTARCHUM syllabatim plerumque amat describere.* -- Eandem fere sententiam IO. AUG. ERNESTI calculo comprobata, iam supra vidimus, *Sectione V. not. m.*

d) VOSSIUS, *de Historicis Graecis Lib. II. cap. 13. p. 223. & de Arte Historica cap. 22.* FABRICIUS, *Bibl. Graec. Lib. IV. c. 12. T. III. p. 398.*

e) Retulit quidem FABRICIUS, loco iam modo citato, aequissimum FREINSHEMII iudicium, qui, in *Notis ad Flori Librum IV. cap. x. §. 4.* de auctore Parthici illius Libri loquens, *Exscriptorem Plutarchi eum vocaverat, qui Appiani nomine circumfertur; cum Appianus* (inquit) *Plutarchi coaetaneus, ne si voluisset quidem, furta tam insignia potuisset impune facere.* Sed satis esse visum est FABRICIO, si illam FREINSHEMII suspicionem (sic eius gravissimi Viri verissimam sententiam adpellat) *miro argumento ac parum solido niti*, diceret. Neque magis audiendus eidem FABRICIO visus est FRANCISCUS BALDUINUS, qui, cum Libro I. de *Institut. Historiae* pag. 87. observasset, *bene multa e Plutarchi Crasso in Appiani Parthicis reperiri; id factum, coniecerat, non ab ipso Appiano, qui Plutarchi fuerit aequalis, sed a librariis, ut supplerent aliquam in Appiani commentariis lacunam.* -- Dubitandum saltem etiam atque etiam esse, ulla-ne ratione APPIANO tribui Parthicus ille Liber posset, monuerat ANDREAS SCHOTTUS, in *Commentario ad M. SENECAE RHETORIS Controversiarum Librum II. Controv. IX.* (p. 105. b. Edit. Paris. 1613. in fol.) Ubi quum, post PLUTARCHUM in *Crasso*, etiam ad APPIANUM in *Parthicis* provocasset, haec verba

III. Iam, quin APPIANUS *Parthicam Romanorum Historiam* ediderit, dubium vix ullum esse potest; atque de eo libro iam supra a nobis nonnulla commodo loco (*Sección III. num. XIII.*) dicta sunt. Sed quod si haec, de quo nunc quaerimus, compilatio hac unâ de causâ, quod librario cuidam nomen eidem APPIANI praefigere placuit, pro genuino illo Scriptoris nostri *Parthico libro* habenda sit; cum reclamet refrageturque quidquid de toto APPIANI genere conscribendi historiam ex reliquis eiusdem Scriptoris libris, deperditorumque librorum fragmentis, compertum habemus: iam valere profecto iubeamus necesse est omnem Criticam Artem, ac pro meris sive somniis sive calumniis habeamus quaecumque a Viris doctrinâ ac sagacitate praestantibus de librorum quorundam *Πευθεπὶ γρά-*

adiecit: *Si modo ille Liber APPIANI est, quod hic ex illo ad verbum transcriptus sit.* -- Sed iam multo ante hos omnes, atque etiam prius quam ipsius HENR. STEPHANI Editio APPIANI *Annotationesque* in hunc *Parthicum Librum* lucem vidissent, factis quidem praeclare, sed nemine aurem praebente, APPIANI nostri causam defenderat, ac putidum illud *plagii crimen*, nobilissimo Scriptori temere impactum, diluerat GUILIELMUS XYLANDER in *Annotationibus in Dionem Cassium*, Latinitate ab ipso donatum. Cuius verba ex REIMARI editione DIONIS, Tom. II. p. 1396.) operae pretium fuerit huc transcribere:

» *Augarus* (inquit) a PLUTARCHO *Ariamnes* nominatur: ab
 » APPIANO *Acbarus*; cum tamen tota narratio (PLUTARCHI)
 » de Crassi bello Parthico interituque ad verbum ferme Appiani
 » *Parthico libro* sit inserta, non minor ea septem paginis. Quod
 » cum demirarer animadversum a me utriusque lectione, in eam
 » veni cogitationem, primam ac maiorem partem eius libri, qui
 » fuit de rebus Parthicis ab Appiano conditus, intercidisse, ac a
 » quodam alio ex Plutarcho, quantum eius potuit fieri, supple-
 » tum fuisse. Nam profecto etiam haec, quae post finem ver-
 » borum Plutarchi Appiano intextorum sequuntur, minime cum
 » prioribus cohaerent: deest enim omnis Parthica Historia a morte
 » Crassi usque ad Ventidii contra Labienum bellum, quam haud
 » dubie diligenter Appianus persecutus fuerat, sed cum anteceden-
 » tibus periit. Quin immo reliqua etiam pars istius Parthici fere
 » tota ex Antonio Plutarchi est descripta. Id, etsi nonnihil alie-

ᾠων ac supposititiorum, quos vocamus, ratione, qui celebrium Auctorum nomina mentiantur, passim disputata legimus.

IV. Sed quoniam, veluti coniuratione quadam contra APPIANUM facta, ita solet a plerisque plagii crimen eidem impingi, ut non solum *Plutarchum*, sed etiam alios saepe Scriptores, compilasse dicatur; de toto hoc genere accusationis video mihi esse hoc loco dicendum. Ac primo quidem, *Utrum omnino*, quum nono ab Urbe condita seculo universam Romanam historiam, inde ab origine gentis, conscribendam suscepit APPIANUS, earum rerum memoriam, quae ante ipsius aetatem gesta sunt, ex aliis Scriptoribus repetere debuerit, nec ne? de hoc quidem nulla, opinor, quaestio esse debet. f) Quibus auctoribus usus sit? &

» num ab hoc loco, tamen obiter commemorare volui; ut, si
» qui haec nostra legentes fortassis eandem rem animadvertis-
» sent, quid nos sentiremus, intelligerent, rudioresque dubita-
» tione aliquantum solverentur. «

Cui aequissimae pariter verissimaeque XYLANDRI sententiae qui e recentioris memoriae scriptoribus accesserit, satis mirari non possum, me neminem adhuc praeter unum doctissimum DIONIS CASSII Editorem HERM. SAM. REIMARUM, reperisse. Is autem, postquam Xylandri verba, modo a nobis adposita, & ipse in *Praefatione ad Dionem suum*, §. 14. pag. XXII. retulerat, haec subiecit: *Vere omnino haec Xylander; nec dubito, illum alium, qui haec Plutarchi mutilo Appiani Parthico inserit, fuisse librarium, qui ut vendere magis integrum Appianum posset carius, ex furto lucrum captarit.* In quo caetera perspecte ac praeclare REIMARUS; hoc minus accurate, quod, Plutarchi narrationem mutilo Appiani Parthico insertam esse, dixit. Non enim mutilus Appiani Parthicus, sed nullus, ad nos pervenit: neque inferta Appiani Parthico libro sunt illa, quae PLUTARCHO debentur; sed ex his ipsis tota farrago supposititii illius Parthici libri corrasa atque confuta est, praeter *Exordium libelli*, quod nimirum ex ipsius APPIANI Syriaco libro (pag. 120.) repetivit Compiler.

f) Sunt tamen inter APPIANI obtrectatores, qui ita incaute hunc nostrum Scriptorem accusare sustinuerint, tamquam id ipsum, quod ex aliis Scriptoribus Historiam suam hausserit, ei vitio ver-

qua ratione scripta horum in usum converterit suum? id unice in hac tota disputatione quaeri cum ratione potest. Ac ad priorem quidem quod adinet quaestionem, *de Auctoribus*, quos *secutus sit Scriptor noster*; non nimis facile ad eam responderi posse, fateor: quoniam & parcissimus APPIANUS est in citandis suorum Auctorum nominibus, & longe etiam maxima pars antiquiorum illorum Scriptorum, e quibus citra dubium sua hausit Noster, iam dudum periit, ut, quibusnam prae caeteris usus sit, aut quid ex eorum quoque desumerit, frustra hodie quaeras. Quod si tamen ex iis Auctoribus, quos ab APPIANO per occasionem & velut in transitu advocatos reperimus, de caeteris licet coniecturam capere; summa cum veri specie colligetur, nonnisi probatissimos quosque ac vetustissimos Auctores, & quoad fieri poterat, coevos, in quaque historiae suae parte esse secutum. Atque id eo facilius, quisquis non praeoccupatum contra APPIANI auctoritatem ad hanc quaestionem animum adtulerit, sibi persuadebit; si illam ab omni adfectione alienam gravitatem, illamque sine humilitate simplicitatem, quae universam APPIANI scriptionem nobilitant, consideraverit; si porro illam summae veracitatis laudem cogitaverit, Scriptori nostro a PHOTIO tributam; denique si secum reputaverit, quam parum sit probabile, hominem literatum, qui primum Romae sub ipso Imperatorum conspectu in causis agendis fuisset versatus, qui dein in nobilissima provincia, eademque literarum studiis eo ipso tempore florentissima, ad praecipuam dignitatem fuisset evectus, tam parum parcere suae famae voluisse, ut, cum & nominis celebritate g) & muneris dignitate inter caeteros

tere voluissent. E quorum numero ne VOSSIUS quidem exemptus est, qui (*de Historicis Graecis* l. c.) ita scribit: *APPIANUM Scaliger vocat alienorum laborum fucum. Sane, multum Polybio debere, ac Plutarchum ad verbum exscribere solitum, viri docti iam diu observarunt.*

g) Certe nominis sui celebritatem (minime quidem gloriose, sed

conspicuus esset, nunc miseram aliquam compilationem, ex proximo quoque & mediocri ac minoris ordinis scriptore, aut etiam ex nobilioris cuiusdam Scriptoris, sibi coevi, paulo ante in lucem editis voluminibus confarcinatam, pro *Historiarum Romanarum Corpore*, cuius ipse se *Auctorem* profiteretur, in vulgus edere non dubitasset.

V. Ac ne temere a nobis, aut nimio quodam in nostrum Scriptorem studio, dictum hoc videatur, quod de *Auctoribus ab APPIANO citatis* monuimus; haud abs re erit, seriem eorum Scriptorum, quotquot ab eodem citatos enotavimus, hoc loco adponere. Eos autem pro temporum ordine, in quorum temporum rebus gestis illi scriptores ab APPIANO citantur, collocare, commodissimum putavimus.

1. Igitur primum in *Celtico libro*, ubi Dorsonis cuiusdam, sacerdotis, tam felicem quam religiosam audaciam commemoravit, qui, obsessio a Gallis Capitolio, solenne sacrificium in Vestae templo peracturus, ex arce per medios hostes illaesus transierat, peractisque sacris in Capitolium rursus incolumis evaserat; ibi eius rei, cuius nullam apud alium scriptorem, qui hodie supersit, mentionem factam reperio, CASSIUM auctorem testatus est Appianus. *h)* Is autem sine dubio LUCIUS ille CASSIUS HEMINA est, quem A. GELLIUS quoque simpliciter CASSII nomine citavit. *i)* Is quatuor libros *Annalium* ediderat; &, quamquam longe posterior fuit iis temporibus ad quorum

ingenua illa simplicitate, quae in universo APPIANI opere perlucet) in fine *Prooemii* cum aliis verbis, tum his ipsis indicare videtur, quum, *quinam autem sim*, inquit, *harum historiarum scriptor, multis notum est. Τίς δὲ ὢν ταῦτα συνέγραψα, πολλοὶ μὲν ἴσασι. . . καὶ εἰ τῷ σπουδῇ καὶ τὰ λοιπὰ μαθεῖν, ἔστι μοι καὶ περὶ τούτου συγγραφὴ. Caetera autem qui volet (de vita mea) scire, ex Commentariis nostris de eo argumento scriptis poterit cognoscere.*

h) In *Excerpto* apud VALESIUM p. 557. ubi in Ms. quidem Κάσσιος erat; quod recte utique a VALESIO in Κάσσιος mutatum videtur.

i) *Noct. Attic. Lib. XVII. c. 21.*

historiam eo loco testis ab APPIANO advocatur, quum in-
eunte septimo demum post Urbem conditam seculo vixe-
rit, erat tamen *ex antiquissimis*, qui exstarent, rerum Ro-
manarum scriptoribus, eoque nomine & a PLINIO plus
semel laudatus est, qui etiam disertis verbis *vetustissimum*
auctorem Annalium eundem adpellavit. *k)*

2. De Alexandri M. rebus in Asia minori gestis, HIE-
RONYMUM testem citavit. *l)* Is HIERONYMUS CARDIA-
NUS est, qui proxime post Alexandri aetatem vixit, at-
que *Rerum ab Alexandro itemque a proximis eius successoribus*
gestarum Historiam conscripserat. *m)*

3. In *Annibalica* Historia Q. FABIIUM PICTOREM, ae-
qualem temporibus illis scriptorem, citavit; quem eum-
dem LIVIUS in eadem historia potissimum habuerat aucto-
rem. *n)*

4. In historia excidii Carthaginis, POLYBIUM adfert
auctorem. *o)*

5. In belli Numantini historia P. RUTILIUM RUFUM te-
stem advocat, qui eo ipso bello tribunus sub Consule Sci-
pione militaverat. *p)* Is autem doctus vir, & graecis li-
teris eruditus, Romanam historiam Graeco sermone con-
scriptam ediderat. *q)*

k) PLINIUS *Hist. Nat.* Lib. XIII. c. XIII. §. 27. & Lib. XXIX. c. 1.
§. 6. Conf. VOSSIUM, *de Historicis Latinis* L. I. c. 7. p. 26 sq.

l) Libro *Mithridat.* p. 175. d.

m) De eo vide VOSSIUM *de Hist. Graecis* L. I. cap. XI. p. 65 sq.
De aetate autem ac persona eiusdem HIERONYMI praecipue
constat ex DIODORO SICULO, Lib. XVIII. c. 42. & 50. & Lib.
XIX. cap. 44.

n) APPIAN. *Annibal.* p. 329. b. LIVIUS Lib. XXII. cap. 7. & ali-
bi. Eius FABII fidem historicam contra POLYBII reprehensio-
nes peculiari commentatione defendit IOH. AUG. ERNESTI,
quae *Opusculis* eius *Philologicis Criticis*, p. 102 sqq. inserta est.

o) Libro *Punico* p. 82. e.

p) APPIAN. *Hist. Iberica* p. 305. b. & ex eo SUIDAS v. Πουτίλιος.

q) Vide VOSSIUM *de Hist. Lat.* Lib. I. cap. 9. p. 37 sq. & *de Hist.*
Graec. Lib. I. cap. 22. p. 141 sq.

6. In rerum *Gallicarum* historia, ubi de Caesaris bello cum Helvetiis ac Tigurinis agit Scriptor noster, eodem loco cladis illius ignominiaeque mentionem facit, quam superiore tempore A. U. 647. a Tigurinis passus erat L. Cassius Consul; ibique, quamquam & ipse CAESAR in *Commentariis* suis *r*) eiusdem rei eodem loco mentionem fecerat, tamen alium antiquiorem atque coevum, ut videtur, testem advocare maluit. In *Epitoma* certe libri *Celtici*, quae hodie superest, *s*) ubi de illa clade agitur, ad CLAUDII PAULI *Annales* (Παύλου τοῦ Κλαυδίου χρονικὰς Συντάξεις) provocatum videmus. Sed cum non nisi singulari quadam oblata occasione Scriptorem aliquem nominatim advocare soleat Appianus, suspicor, etiam eo loco ad singulare aliquod eius casus momentum, (forte, ubi de numero caesorum captorumque, de quo dissentirent scriptores, agebatur; *t*) aut quod ille Annalium Scriptor in eo ipso bello *u*) militasset) eum Auctorem fuisse a Nostro citatum; *x*) temere autem ab *Epitomatore* nomen illius Scriptoris, omissa ea re ad quam testimonio eiusdem usus APPIANUS erat, *Epitomae* huic fuisse insertum.

7. De Caesaris cum Crasso atque Pompeio conspiratione verba faciens APPIANUS, *Scriptorem eius temporis VAR-*

r) CAESAR *de Bell. Gall.* Lib. I. c. 12.

s) In APPIANI Operibus, pag. 755. c. d. eiusdem, quae semper a nobis citatur, *Henr. Stephani* Editionis.

t) Sic ubi de *numero caesorum* agitur in pugna Pharfalica, auctorem citat APPIANUS *Asinium Pollionem*, qui ei pugnae inter Caesaris duces interfuerat. De caesorum autem numero in aliis praeliis, CLAUDII *Annales* a LIVIO duobus locis citatos legimus. Lib. XXV. 39. & XXXIII. 10.

u) Simili occasione RUTILIUM RUFUM citaverat Noster; neque dispari admodum ratione POLYBIUM & Q. FABIUM PICTOREM; locis iam modo ad *num.* 3. 4. 5. indicatis.

x) CLAUDII quidem, *Annalium Auctoris*, cum apud alios Scriptores, tum saepe apud LIVIUM, ac saepissime apud A. GELLIUM mentio occurrit. Mihique *Livium* cum *A. Gellio* conferenti, vix dubium videbatur, quin CLAUDIUS ille, quem *Livius* citavit,

RONEM, ait, *Historiam illius conspiracy singulari libro esse complexum, eumque Librum inscripsisse, Τρικάρωνον*, id est, *Tria Capita*, vel *Monstrum Triceps*, aut, quemadmodum GELENIUS interpretatus est, *Tricipitinam Historiam*. γ) Is autem Scriptor, utrum sit doctissimus ille Romanorum

quem is *Graecos Acilianos Libros secutum esse, eosdemque ex Graeco in Latinum sermonem vertisse* ait, (Lib. XXV. cap. 39. XXXV. 14.) quem eundem idem *Livius* plus semel una cum *Valerio Antiate*, alio *Annalium* Scriptore, nominat, (Lib. XXV. 39. XXXIII. 10.) non diversus habendus sit ab eo, quem *A. Gellius* aliàs simpliciter *CLAUDIUM*, aliàs *Q. CLAUDIUM*, tum *CLAUDIUM QUADRIGARIUM*, aut etiam nude *QUADRIGARIUM* vocat; quem eundem idem *A. Gellius* quoque cum *Valerio Antiate* saepius coniungit; & quem *VELLEIUS PATERC.* Lib. II. cap. 9. sicut & *RUTILIUM*, & eundem, quem modo nominavi, *Valerium Antiatem*, *Sisennae* aequalem fecit. *Sisenna* autem, (quod ibidem *Velleius* testatur) bello Numantino (circa A. U. 620.) iuvenis fuerat; sed opus belli Civilis Syllani post aliquot annos (scil. quam illud civile bellum compositum fuerat) ab eo seniore editum est. Ex quo colligitur, *CLAUDIUM* hunc eo ipso tempore vixisse, in cuius temporis historia eum ab *Appiano* testem videmus fuisse advocatum. Quoniam autem superiori seculo vixerat *ACILIUS*, eius *Annales* *CLAUDIUS* non modo in Latinum sermonem transtulisse, sed ad sua etiam tempora continuasse, intelligendus est.

Neque vero lectio ea, quae in *APPIANI* exemplaribus vulgo exhibetur, cum *Claudius Paulus*, non *Quadrigarius* aut *Q. Claudius*, vocatur, nobis ob stare debet, quo minus eundem *Q. Claudium Quadrigarium* ibi ab *Appiano* indicatum fuisse putemus. Sed quoniam caeteroquin non solum inter tot auctores *Annalium Romanorum*, quorum nobis nomina conservata sunt, nulla omnino *Claudii PAULI* mentio fit, sed etiam in tota *Claudia* gente nullus umquam *PAULUS* cognomine memoratur; vix dubitandum est, quin corruptum *PAULI* illud nomen debeat haberi: quod etiam *Vossius* iudicavit de *Historicis Latinis* Lib. I. c. 10. pag. 44. *Augustanus* quidem Codex hoc loco nullum adiumentum potest adferre, quum tota haec *Celtici Libri Epitoma* in eo Codice non contineatur. Videndum interim erit, an, pro *Παύλῳ τῷ Κλαυδίῳ*, in aliis Codicibus *Κοίντῳ Κλαυδίῳ*, aut alia quaedam huius loci emendatio, inveniatur.

γ) *Civil.* II. p. 433. a. Καί τις αὐτῶν τήνδε τὴν συμφροσύνην συγ-

ac πολυγραφέατος M. TERENTIUS VARRO, an ab hoc diversus, quum a nemine alio ex Veteribus scriptionis eius mentionem factam reperiam, in medio relinquo. Illud moneo, in *Augustano* Codice, quemadmodum & in Impressis, hoc loco *Varronis* illius nomen per literam B, Βάρρων, scriptum esse; quum alibi, ubi *Varronis Historici ac Philosophi*, inter eos qui tertio Triumviratu in proscriptorum numero fuerunt, mentionem fecit Noster, recte Ουάρρων exhibeatur. ζ)

γγραφεὺς, ΒΑΡΡΩΝ, ἐνὶ βιβλίῳ περιλαβὼν ἐπέγραψε ΤΡΙΚΑΡΑ-
NON. -- Τριχάρανον autem aliàs etiam nomen olim fuisse invenitur Castellum cuiusdam in Argivorum ditione situm; quod castellum Demosthenis aetate sibi vindicabant Phliasii. Vide DEMOSTHENEM ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν, Tom. I. Edit. REISKII pag. 206. & HARPOCRATIONEM ac SUIDAM in ea voce. Quare quamquam vulgo Κάρνηρον, caput, per η litteram in media voce scribitur; tamen nihil opus erat, scripturam illius nominis apud Nostrum h. l. in Τριχάρνηρον mutare; quod fecit FREINSHEMIUS in *Supplementis Livianis*, Lib. CIII. cap. 74. quem secutus est REIMARUS ad DIONEM CASSIUM Tom. I. pag. 146. not. 218. *Freinshemius* autem hac etiam parte aliter cepisse *Appiani* verba, quam illa per se sonant, videtur, quod totam istam *Varronis* scriptionem pro mera *Satyra* habuerit, non pro *Historia* illius Triumviratus, cui historiae mordax ille titulus fuerit inscriptus. *Tricipitem illam conspirationem*, inquit, *velut infernale monstrum Cerbereo rictu absorbentem omnia*, M. VARRONIS SATYRA, sub titulo TRICARENI, perstrinxit.

ζ) Ουάρρων δὲ ἦν φιλόσοφος τε καὶ ἱστορίας συγγραφεὺς, ἐστρατευμένος τε καλῶς καὶ ἐστρατηγηκώς. κ. τ. λ. De *Bellis Civil.* Lib. IV. p. 616. e. Similiter aliorum *Varronum* nomen apud Nostrum Ουάρρων, non Βάρρων, scriptum reperitur. Vide *Librum Hisp.* pag. 286. b. & *Annibalicum*, pag. 323. c. Neque vero silentio praeterire debeo, a *Vaticano* Codice, e quo *Appianum* translulit CANDIDUS, hoc nostro loco nomen illud *Varronis* plane abfuisse. *Interpres* certe, omisso Scriptoris nomine, quem dicit *Appianus*, his verbis locum istum latine reddidit: *Horum igitur consensum uno libro reprehendens quidam, Tricipitium eos nuncupavit.* pag. 90. edit. Mogunt. 1522. nec aliter antiqua *Veneta* habet anni 1477. Sed & saepe aliàs in illo *Romano* Codice unam aut alteram vocem, nonnumquam etiam plures quasdam, fuisse

8. In earum rerum historia, quae sunt a Caesare in Gallia gestae, ipsius etiam *Caesaris Ephemeridas* sive *Diarium rerum a se gestarum* citavit APPIANUS. aa) Quod si in eodem argumento a PLUTARCHO quoque ad id, quod ea de re scripserit CAESAR, provocatum videmus; satis ta-

omissas, quantum quidem ex *latina Versione* colligere licet, (quae satis presse Graeca verba, quatenus eorum vim perceperat Interpres, sequi solet) comperimus: atque hoc ipso quidem loco non solum nomen Βάρρων vel Ουάρρων, sed etiam alterum, συγγραφεὺς, simul cum eo abfuisse, ex eadem versione facile patet. -- [* Verumtamen, quum satis sit notum, nomina Romana a *Vau* literâ incipientia, apud Graecos scriptores, pro librariorum lubitu, promiscue ita scribi solere, ut pro latina litera *Vau* modo diphthongum ου ponant, modo β consonam, quam fere ut *F* pronunciare vulgo consueverant; ista in scribendo *Varronis* nomine differentia haud satis utique causae est, cur dubitemus quin eo loco, de quo quaerimus, eundem *Marcum Terentium Varronem*, cuius nomen alibi Ουάρρων scribitur, dixerit Appianus. Neque vero adeo incommoda videtur doctissimi FREINSHEMII interpretatio huius loci, supra a nobis relata: quam eandem etiam in Adnotationibus nostris ad Appiani librum II. de Bellis Civilibus, cap. 9. probavimus. Satis quidem illi interpretationi convenit cum his, quae alioqui de VARRONIS scriptis novimus.]

aa) In *Excerpto* ex APPIANI libro *Celtico*, num. XVI. apud URSINUM p. 353 sq. [* in nostra editione Appiani, n. XVIII. T. I. Part. I. p. 90.] de internecino illo bello agitur, quo Usipetes & Tenchtheros, Germanas gentes, prostravit extirpavitque Caesar; qua clade *quadraginta* non χιλιάδες, quod vitiose apud URSINUM legitur, sed *quadraginta μυριάδες* hostium perierunt; quemadmodum recte (cum Caesare de *Bello Gall.* IV. 15. & Plutarcho in *Caesare* pag. 718. f.) exhibetur in *Epitome* Libri *Celtici*, operibus APPIANI inserta p. 756. c. In eodem igitur *Fragmento*, postquam de gentium illarum Germanicarum clade dixerat, sic pergit APPIANUS: Κάτωνά τε ἐν Ρώμῃ, τῶν τις συγγραφέων φησὶ, γνώμην ἐσενεγκεῖν, ἐκδοῦναι τοῖς βαρβάροις τὸν Καίσαρα, ὡς ἐναγὲς ἔργον ἐς διαπρεσβευσαμένους ἐργασάμενον. Ὁ δὲ Καῖσαρ, ἐν ταῖς ἰδίαις Ἀναγραφαῖς τῶν ἐφημέρων ἔργων, φησὶ, τοὺς Οὐσιπέτας καὶ Ταγχρέας, κελευσμένους ἐκπιδᾶν ἐς τὰ ἀρχαῖα σφῶν, φάναι, πρέσβεις ἐς τοὺς

men evidenter ex PLUTARCHI cum APPIANO collatione adparet, Nostrum Chaeronensi scriptori, neque hoc ipso loco, neque in tota Caesaris Gallica Historia, quidquam debere. *bb*) Vellem, aequae facile alia difficultas expediri

ἐκβαλόντας Σουήβους ἀπεσταλκέναι, καὶ τὰς ἀπο-
κρίσεις αὐτῶν ἀναμένειν. Καὶ ἐν ταῖςδε ταῖς διαπρεσβεύ-
σεσιν ἐπιθέσθαι κ. τ. λ. *Romae Catonem*, ait non nemo ex illius
temporis Scriptoribus, (is Scriptor Tanusius Geminus est, cuius
nomen male in *Plutarchi Exemplaribus* Γανύσιος legitur,) cen-
suisse, barbaris tradendum esse Caesarem, ut qui nefarium facinus
adversus eos, qui per legationes cum ipso egissent, patrasset. CAE-
SAR autem ipse in *DIARIO RERUM A SE GESTARUM* scribit,
Ufipetes atque Tenchtheros, quum ab eo iussi essent pristinas suas
sedes ocys repetere, dixisse: se ad Suevos, a quibus pa-
tria pulsi fuissent, misisse legatos, eorumque re-
sponsa expectare: atque inter eas legationes de improvviso
in Romanos impetum fecisse.

bb) Scilicet quoniam in eadem historia PLUTARCHUS quoque (pag.
718. f.) ad id provocavit, quod ea de re CAESAR ἐν ταῖς
Ἑφημερίαις scripserit; possit fortasse aliquis, praeiudicio eorum
imbutus, qui e *Plutarcho* plurima sua hausisse *Appianum* sta-
tuerunt, sibi persuadere, etiam hanc ipsam, de qua agimus,
verborum *Caesaris* citationem eidem *Plutarcho* debere Nostrum.
Sed, praeterquam quod plane precario, ac nulla omnino ratio-
ne, illud affirmaretur; quoniam, quae via ad *Caesaris* scripta
Plutarcho patuerat, eadem sane *Appiano* non minus erat aper-
ta; quisquis sive hunc ipsum, de quo quaerimus, Scriptoris
nostri locum, sive reliqua *Fragmenta*, ex eadem *Gallica AP-
PIANI* Historia (num. XIII. XIV. ac XV. apud *Ursinum*) vo-
luerit cum *Plutarcho* conferre, is facile se ipse docere poterit,
ne posse quidem ea, quae *Appianus* habet, e *Plutarcho* esse
deprompta: siquidem in quoque illorum *Fragmentorum* mentio-
nem factam rerum quarumdam aut momentorum deprehendimus,
quarum rerum ne vestigium quidem apud *Plutarchum* occurrit.
Quo pertinent ea, quae hoc ipso loco respondisse *Caesari* Ger-
manorum legati referuntur; tum, quae *Fragm. XV.* de collo-
quio *Ariovisti* cum *Caesare*; quae *Fragm. XIV.* de occasione qua
Ariovistus petiverat, ut a populo Romano rex & amicus ad-
pellaretur; denique quae *Fragm. XIII.* de muro a *Caesare* ad
intercludendum iter *Helvetiis* exstructo, itemque de legatione
Helvetiorum ad *Caesarem*, relatum ab APPIANO legimus.

posset, qua premi eundem hunc APPIANI locum, in quo versamur, video. cc)

cc) Scilicet illud importuni habere idem *Appiani* locus, in quo versamur, videri potest, quod, quae verba ex *ipsius Caesaris scripto se adtulisse* diserte professus est APPIANUS, ea in *Commentariis* quidem *de Bello Gallico*, eo loco, ubi de eadem legatione Germanicarum nationum agit CAESAR, frustra quaerantur. Nam pro eo, quod apud *Appianum* est, *Usipetes atque Tenchtheros Caesari dixisse, se ad Suevos, a quibus domibus pulsi fuissent, misisse legatos, eorumque responsa expectare*, apud CAESAREM, *de Bello Gall. Lib. IV. cap. XI.* ad verbum sic legimus: *Petebant (Usipetes atque Tenchtheri) sibi potestatem faceret (Caesar) in Ubios legatos mittendi; quorum si Principes ac Senatus sibi iureiurando fidem fecissent, ea conditione, quae a Caesare ferretur, se usuros ostendebant: ad has res conficiendas sibi eridui spatium daret.*

Iam hoc quidem non magnopere movere nos debet, quod in rerum, de quibus ibi agitur, expositione a *Caesare* discrepare videatur *Appianus*; neque eo nomine reprehendendum Scriptorem nostrum, putaverim. Primum enim, quin potuerit atque etiam debuerit adcuratus Scriptor, non modo integra manente, sed etiam postulante, rei veritate, nonnumquam ab eo paulisper recedere, quod in *Commentariis* suis ipse *Caesar* retulit; id quidem non facile dubitabit is, qui iudicium illud, per se etiam satis probabile, cogitaverit, quod de eorundem *Commentariorum* ratione auctoritateque, ab ASINIO POLLIONE latum, apud SÜETONIUM legimus, in *Iulio*, cap. LVI. Atque ubi de eiusmodi re praesertim agebatur, quae magnam *Caesari* invidiam conflaverat, eumque in criminationem laesae iuris gentium sanctitatis adduxerat; ibi eo facilius fieri potuit, ut sui quodammodo purgandi causâ nonnulla paulo aliter, quam res habuerat, ipse exponeret: quemadmodum etiam initio eius *Fragmenti*, de quo hoc loco agimus, haud obscure innuit *Noster*, se in ea re non nimis fidere *Caesaris* narrationi, *sibi*que (alios procul dubio probatos Scriptores de eadem re conferenti) videri, postquam illam de equitatu *Caesaris* victoriam retulissent Germani, tum primum demum legatos ad *Caesarem* misisse; *Caesarem* vero, retentis legatis, eos esse adortum. Sed in ea parte narrationis, ubi quaeritur, *Caesari* quid dixerint legati Germanorum? ne pugnare quidem tam directâ fronte cum *Caesare* *Appianus* putandus est, quin conciliari inter se ambo Scriptores,

9. In pugnae Pharsalicae descriptione, ubi de strategemate quodam agitur, quo in ea pugna usus erat Pom-

fi id tanti videatur, facili quadum ratione possint. Nam in legationibus illis, quas plus semel intra paucos dies ad Caesarem miserunt Germanicae illae nationes, facile intelligitur, varios sermones ultro citroque cecidisse; Usipetesque illos ac Tencheros, ut solet esse leve & ad quodvis momentum mobile barbararum gentium ingenium, Caesari urgenti, neque moram patienti, iam hoc, iam illud respondere potuisse. Adeoque, ex illis colloquiis alia pars a *Caesare* in *Commentariis* suis relata esse, possit putari; alia ab alio Scriptore commemorata, quem secutus *Appianus* fuerit. Quemadmodum etiam *Cassius Dio*, in eadem historia, nihil memorat de sedibus in *Ubiorum* ditione capiendis; sed diserte scribit: »Germanos illos Caesari promississe, se in patriam suam regressuros, adeoque inducias petivisse.« ἐθέλονται οἱ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὑπαίχοντο, καὶ διαχωρὴν ἤτήσαντο. Lib. XXXIX. c. 47. Tom. I. Edit. *Reimari*. pag. 215.

Sed nimirum, quum ea potissimum sit loci huius, in quo versamur, difficultas, quod verba illa, quae tamquam a *Caesare* perscripta retulit *Appianus*, apud eundem *Caesarem* hodie non legantur; de hoc genere diffensionis, quae inter eos Scriptores intercedere videtur, quid tandem dicemus? -- Continuone arguemus Nostrum, quod negligentius inspexerit eum, quem citavit, auctorem? Humani aliquid pati *Appianum* potuisse, minime equidem negaverim. Sed, quatenus commoda ratio superest, illius negligentiae culpâ adcuratum caeteroquin Scriptorem liberandi, nimis dura atque praepropera fuerit illa sententia, in istam partem pronunciata. An igitur ex alio quodam Scriptore, in quem negligentiae illius accusatio recidat, istam *Caesaris* citationem in suam Historiam transtulisse, dicamus *Appianum*? Facere illud quidem, citra gravem magnopere culpam, potuerat: sed non dissimulandum est, ita scribere Nostrum, tamquam ipse suis oculis id quod ex *Caesaris Ephemeridibus* refert, in eo libro, ad quem provocat, legisset. Quid ergo? An vitiose hunc totum locum expressum fuisse dicemus in eo Codice, e quo *Fragmenta* haec *Appiani* edidit *Ursinus*? Scatuisse sane vitiis Codicem illum, cum ex vitiosis illis lectionibus adparet, quas satis frequentes in impressis exemplaribus reliquit Editor; tum véro ex eiusdem Editoris *Notis*, quibus ille docet, infinitis in locis vitiosas msti lectiones a se

peius, ex *EPISTOLIS CAESARIS* locum quemdam adfert *APPIANUS*; quo, eiusdem rei mentionem faciens *CAESAR*,

esse emendatas. In quo quidem illud non optime fecit *Ursinus*, quod saepius omiserit docere lectorem suum, quid fuerit quod in Codice scriptum reperisset: quod eo magis etiam dolendum est, quoniam eundem Editorem, quum vitiis purgare Graeca, quae edebat, vellet, nonnumquam probas etiam Codicis lectiones loco movisse, aut, quae in vitio quidem cubabant, ea cum aliis aequae vitiosis commutasse, deprehendimus. Ac hoc quidem eodem loco, de quo quaerimus, mendo non caruerat Codex mstus; quum in illo, pro ἐς τοὺς ἐκβαλόντας Σουήβους, scriptum fuerit, ἐς τὰς ἐκβαλόντας νήβους, quod diserte ad eum locum monitum ab Editore legimus. Sed, quamquam forte de alia medicina eidem loco adferenda cogitare aliquis posset; equidem, ut dicam quod sentio, *Ursini* illam huius loci emendationem eo minus dubito ratam habere, quod & per se simplicissima, & *Dionis Cassii* verbis, paulo ante adlatis, quodammodo confirmata videatur.

Mihi, controversum istum Scriptoris nostri locum cum eo Fragmento conferenti, quod ex eiusdem Caesaris *Ephemeride* conceptissimis verbis adduxit *SERVIVS* in *Libro XI. Aeneidos* v. 743. (vide *Fragmenta Caesaris*, plerisque editionibus *Commentariorum* eiusdem subiecta, & confer *Rualdum, Observat. XXI. in Plutarchum*) cuius Fragmenti similiter nullum vestigium in his, qui ad nos pervenerunt, Caesaris *Commentariis* conspicitur; etiam atque etiam considerandum visum est, satisne certum atque evictum sit, (quod quidem praecise contendit *Davius* ad illud Caesaris *Fragmentum*, in edit. *Oudendorpii* p. 998 sq.) nullam umquam Caesaris scriptionem, diversam ab eiusdem *Commentariis*, exstitisse, quae *Ephemeris* vel *Diarium* fuerit inscripta, quam & *Servius*, & *Appianus*, & fortasse etiam *Plutarchus* ob oculos habuerint? Qualis si exstitit *Caesaris Ephemeris*, mirum esse non debet, si nonnulla ei inserta fuerint, quae a *Commentariis*, qui hodie supersunt, absint; aut si alia paulo aliter, quam in iisdem *Commentariis*, fuerint exposita. Observare etiam licet, *APPIANUM*, ubi *Augusti Caesaris Commentarios* citat, (vide infra, num. XII.) eos non Ἐφημερίδας aut ἰδίαις ἀναγραφὰς τῶν ἐφημέρων ἔργων sed Ὑπομνήματα, vocare; quemadmodum & apud *STRABONEM* (Lib. IV. ineunte, pag. 177.) superioris Caesaris *Commentarios* eodem nomine Ὑπομνημάτων citatos legimus.

suum de illo Pompeii instituto iudicium interposuerat, simile ei iudicio, quod ab eodem Caesare in *Commentariis de Bello Civili* repetitum hodieque legimus. *dd*) In eodem

dd) Suis praedixerat Pompeius, ut ad Caesaris incursum, neque se loco moverent, neque tela in hostem coniicerent, sed impetum hostium praetentis hastis exciperent. Καὶ τόδε τινὲς (inquit APPIANUS *de Bellis Civil.* Lib. II. pag. 477. b. c.) αὐτοῦ τὸ στρατήγημα ἐπαινοῦσιν, ὡς ἄριστον ἐν περικυκλώσει. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς καταμέμφεται· τὰς τε γὰρ πληγὰς ὑπὸ τῆς βολῆς εὐτονωτέρας γίνεσθαι, καὶ τοὺς ἄνδρας ὑπὸ τοῦ δρόμου προθυμότερους. ἰστώτας δ' ἀποφύγεσθαι τε, καὶ τοῖς ἐπιθέουσιν εὐβλήτους (sic enim cum Codice *August.* pro vitioso εὐκλήτους legendum esse, facile patet) δι' ἀτρεμίαν, οἷα σκοποὺς, εἶναι. ὃ καὶ τότε γενέσθαι· τὸ γὰρ δέκατον τέλος σὺν αὐτῷ περιδραμεῖν τὰ λαιὰ τοῦ Πομπηίου, ἔρημα ἱππέων γενόμενα, καὶ πανταχόθεν ἀτρεμοῦντας εἰς τὰ πλευρὰ ἐσακοντίζειν· μέχρι δορυβουμένοις ἐμπεσόντας βία τρέψασθαι, καὶ τῆς νίκης κατάρξαι. Quae quidem accurate satis cum eis consentiunt, quae apud CAESAREM *de Bello Civili*, III. 92. leguntur; excepto quod apud APPIANUM, in fine loci adducti, *initium victoriae a decima legione ortum* dicat Caesar; quam laudem in *Commentariis* suis l. c. cap. 94. illis sex cohortibus tribuit, diversis a decima legione, quas contra equitatum Pompeii in quarta acie locaverat. (Confer CAESAREM, *ibid.* cap. 89. PLUTARCHUM, in *Pompēio*, pag. 656. a. & in *Caesare*, pag. 728. f. & 729. a. APPIANUM, p. 475. c.) Sed nimirum ne ad *Commentarios* quidem CAESARIS, verum ad *Epistolas* eiusdem, videmus provocasse APPIANUM. Neque vero mirum videri debet, (quemadmodum paulo ante iam monuimus) si vel in *Ephemeridibus* suis, vel in *Epistolis*, nonnulla aliter retulit Caesar, quam in *Commentariis* ab eodem perscripta leguntur; neque culpandus Appianus, si in rerum a Caesare gestarum narratione, quas ipse Caesar in *Commentariis* illis suis exposuit, eorundem *Commentariorum* fidem neque unice, & ne praecipue quidem, est secutus.

Exstitisse autem, ac in vulgus editas fuisse, CAESARIS *EPISTOLAS*, cum *ad Senatum*, tum *ad Familiares*, Suetonius testis est, cap. LVI. Qui quamquam dicit, ad *Familiares de domesticis* potissimum rebus scripsisse Caesarem; tamen facile cogitari potest, atque etiam ex *Fragmentis*, quae supersunt, illarum *Epistolarum* patet, rerum a Caesare publice gestarum haud raro quoque fuisse in eisdem mentionem factam. Quod autem lau-

argumento rursus a PLUTARCHO ad idem Caesaris iudicium provocatum videmus; sed ita, ut ne hoc quidem loco cum ulla veri specie suspicari aliquis possit, ab APPIANO PLUTARCHUM esse compilatum; atque ut dubium esse nullum debeat, quin Scriptor noster, quae de ea re ex CAESARE retulit, ea ex ipso fonte, ad quem provocavit, in suam historiam derivarit. *ee*)

10. In eiusdem Pharfalicae pugnae descriptione disertis etiam verbis testatum facit APPIANUS, *se PLURIUM SCRIPTORUM, & quidem ROMANORUM, id est, LATINORUM, narrationes inter se contulisse; atque eos secutum esse Auctores, quos prae caeteris fide dignissimos iudicasset. ff*)

dem illam facti victoriae initii, quam laudem in *Literis* ad Familiares, re nuperrime gesta, decumanis suis tribuerat, deinde in *Commentariis* suis, ab his in alios transtulerit CAESAR; eius rei probabilis etiam causa intelligitur: nimirum quod eo tempore, quo *Commentarios* suos edidit, post excitatam illam, ab eadem decima potissimum legione, cum acerbis in Caesarem comminationibus seditionem, (de qua vide Appianum, *Civil. Lib. II. pag. 485 - 487.*) alienatum ab illa legione, quam olim reliquis omnibus semper praetulerat, animum haberet. Ac nescio, an in ipsa ea ratione, qua sex illas cohortes laudat Caesar, (de *Bello Civ. III. 94.*) aliquid etiam adfectionis quodammodo perluceat; tamquam si contrariam aliquam sententiam, qua laus ea alii parti aciei Caesarianae tribui consuevisset, datâ operâ e mentibus legentium voluisset evellere.

ee) Apud PLUTARCHUM in *Caesare* pag. 729. b. & in *Pompeio* p. 656. c. eadem Caesaris sententia, exceptâ posteriori parte, quae apud APPIANUM est, nescio, ex *Commentariis*, an ex *Epistolis* CAESARIS, relata legitur. Eadem autem PLUTARCHI loca, & quidquid ille de Pharfalica pugna, sive in *Caesaris Vita*, sive in *Pompeii*, retulit, qui cum his contulerit, quae de eodem argumento late & enucleate APPIANUS habet; nae is valde ridiculus fit, si quidquam in tota illa Historiae suae parte e PLUTARCHO, non dico *transcripisse* APPIANUM, sed vel *quoquo modo in usum suum convertisse*, pertinacius adfirmet.

ff) Noster, de *Bellis Civil. Lib. II. pag. 471. c.* Στρατιὰ δ' ἦν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, inquit, πολλῶν ἀμφίλογα εἰπόντων, ἐπομένῳ μάλι-

II. Ex illis autem *Latinis Scriptoribus*, quos ob oculos in ea parte *Historiae suae* habuit APPIANUS, non minimum tribuisse videtur ASINIO POLLIONI; quem quidem sub finem eiusdem descriptionis *Pharfalicae pugnae* nominatim etiam testem advocavit. gg) Is nobilissimus Scriptor, certatim plurimis suae proximaque aetatis scriptoribus laudatus, hh) *Historiarum Romanarum* septemdecim, ut SUIDAS ii) refert, Libros reliquerat; in quibus civile illud *Caesaris Pompeiique bellum*, in quo ipse sub *Caesaris auspiciis* ordines duxerat, in primis adcurate erat expositum. Quo minus mirum videri debet, si huius pariter Auctoris citationem, quem prae caeteris & consulere & sequi debebant quicumque aetate posteriores iisdem de rebus scri-

στα Ῥωμαίων τοῖς τὰ πιθανώτατα γράφουσι, κ. τ. λ. Et mox iterum *ibid. d. e.* Ὡς μὲν τοῖς τὰ πιθανώτατα λέγουσι δοκεῖ, μυριάδας ἐπὶ τὰ ἀνδρῶν Ἰταλῶν συμπεσεῖν ἀλλήλοις ἐς μάχην. οἱ δ' ὀλιγωτέρους ἑξακισμυρίων φασίν. (sic recte *Codex August.* pro οἱ δ' ὀλιγωτέρους, ἑξακισμυρίους φασίν.) οἱ δ' ὑπερεπαίροντες, τεσσαράκοντα μυριάδας γενέσθαι λέγουσι. In quibus postremis verbis, quoniam in toto eo loco non nisi *de Italicis* quaeritur, qui utraque in acie steterint; nescio, an vitiosum sit τεσσαράκοντα μυριάδας, qui numerus vix cuiquam in mentem poterat venire; videndumque puto, an pro τεσσαράκοντα forte τεσσαρσκαίδεκα, aut alium quempiam numerum, ponere debuerint librarii.

gg) *Civil. II. pag. 479. b. c.* Οἱ μὲν ἐπαίροντες φασὶ, δυσμυρίους ἐπὶ πεντακισχιλίοις· (sic cum *Cod. August.* legendum est, pro ἀμφὶ πεντακισχιλίοις.) Ἀσίνιος δὲ Πολλίων, ὑπὸ Καίσαρι τῆς μάχης ἐκείνης στρατηγῶν, ἑξακισχιλίου ἀναγράφει νεκροῦς εὐρεθῆναι τῶν Πομπηίου. Cum quo loco conferatur ille, quem paulo admodum ante, *nota ff.* citavimus.

hh) Hunc PLINIUS *Hist. Nat. Lib. VII. cap. xxx. §. 31. principem oratorem & civem* vocavit. Eidem VIRGILIUS *Eclogam quartam*, & HORATIUS *Oden I. Libri II. inscripsit*, quo loco & eiusdem *Historiam belli civilis* celebravit poëta. Alia de eodem Auctore testimonia, quorum pleni sunt tantum non omnes eius seculi scriptores, ex parte collegit VOSSIUS *de Histor. Latin. Lib. I. cap. xvii. pag. 80 sqq.*

ii) SUIDAS, voce Ἀσίνιος.

bere adgressi sunt, communem cum PLUTARCHO habet APPIANUS. *kk*)

kk) PLUTARCHUS in *Pompeio* p. 657. e. Στρατιώτας δὲ μόνους ἑξα-
κισχιλίους φησὶ πεσεῖν Ἀσίννιος Πολλίων, μεμαχημένος ἑκείνην τὴν
μάχην μετὰ Καίσαρος. Idem, in *Caesare* p. 730. a. b. ad eam-
dem POLLIONIS auctoritatem provocans, simul ex eodem au-
ctore alium locum refert: quem locum quum a SÜETONIO pari-
ter (in *Iulio* cap. 30.) adlatum videamus; nescio, cur non ea-
dem ratione hi, qui *Plutarchi* Compilatores *Appianum* faciunt,
etiam SÜETONIUM eam citationem PLUTARCHO suffuratum
esse, contendant? Sed desinant hi tandem, PLUTARCHUM nobis
obgannire; atque videant, Polygraphus ille, cuius scrinia com-
pilasse APPIANUM calumniantur, satisne ipse per se cognitum
habuerit aut etiam umquam inspexerit eum, quem citavit, au-
ctorem? ASINIUM hunc POLLIONEM dico, quem idem ille PLU-
TARCHUS, qui disertis verbis hunc auctorem testatus est, adeo
ignorasse videtur, ut ne quidem, quo sermone conscripta fuerit
eiusdem Historia, compertum habuerit. Nam *latine* conscriptas
fuisse *ASINII Historias*, cum ex aliis rationibus constat, tum
ex diserto VALERII MAXIMI testimonio, qui eo ipso loco,
(Lib. VIII. c. XIII. in *Externis* §. 4.) ubi *ad tertium Librum*
Historiarum eius provocat, ASINIUM POLLIONEM *non minimam*
partem Romani styli adpellat: cui accedit Fragmentum illud, ex
eiusdem *ASINII Historiis* a M. SENECA, *Suasoria VI.* (p. 41.
Ed. Paris. 1613.) relatum, quo loco nihil esse in *Historiis* eius
disertius, idem SENECA adfirmavit. Atqui *Plutarchus*, ubi illa
Caesaris verba ex *Afinio Pollione* retulit, quae ex eodem apud
Suetonium adlata legimus, ita pergit: Ταῦτά φησι Πολλίων Ἀσίν-
νιος τὰ ῥήματα ῥωμαῖστὶ μὲν ἀναφθέγγεσθαι τὸν Καίσαρα παρὰ
τὸν τότε καιρὸν, ἑλληνιστὶ δ' ὑπ' αὐτοῦ γεγράφθαι. Haec
verba, ASINIUS POLLIO memorat, *Latine* Caesarem eo tem-
pore dixisse, quae ipse (Afinius Pollio) *Graece* scripsit.

Cogitanti mihi quidem, ecqua ratione defendi PLUTARCHUS
posset, (nollem enim is ego videri, qui ex inconsiderata *Plu-*
tarchi accusatione gloriam aliquam *Appiano* captem) venit in
mentem, posse fortasse locum illum, sive prava scioli cuiusdam
sedulitate, sive librariorum hallucinatione, esse corruptum; ut
duo illa verba ῥωμαῖστὶ & ἑλληνιστὶ commutare invicem sedes
suas fuerint coactae. Adeoque videndum putaveram, an hoc
dixerit PLUTARCHUS: *Afinium Pollionem* Caesaris illa verba
Latine retulisse; sed simul hoc adnotasse, a *Caesare Graeco*

12. Denique & AUGUSTI CAESARIS Ὑπομνήματα, id est, *Commentarios de Vitâ suâ*, quorum *tredecim Libros* edi-

sermone ea fuisse prolata. Ac fieri quidem potuerat, ut *Graece* illa verba, in *Graeca* potissimum regione tum versans, eloqueretur Caesar; quemadmodum etiam in ipsa Romana curia *Graece* adlocutus esse M. Brutum perhibetur, καὶ σὺ εἰ ἐκείνων, καὶ σὺ τέχνην? referente SÜETONIO, cap. 82. Sed huic rationi refragari omnino videtur ipse *Suetonius*, qui idem illud Caesaris dictum, de quo quaerimus, ex eodem *Pollione* non solum *Latine* retulit, sed etiam ita, ut diserte indicare videatur, totidem plane verbis, adeoque & *Latino sermone*, illud fuisse a Caesare pronunciatum. Sic enim SÜETONIUS: *Quod probabilius, inquit, facit ASINIUS POLLIO, - - hoc eum ad verbum dixisse referens: Hoc voluerunt: tantis rebus gestis C. Caesar condemnatus essem, &c.* Superest ergo, ut dicamus, numquam inspectam a PLUTARCHO, ac non nisi ex *Graeco* quodam Scriptore cognitam fuisse eam, ad quam provocavit, POLLIONIS *Romanam Historiam*: nisi forte *Graeca* quadam versione eius Libri usus sit, eaque deceptus, eodem sermone librum istum ab auctore fuisse conscriptum, putaverit. Atque hoc, quod de *Graeca POLLIONIS* versione dixi, probabile quodammodo ex SUIDA fieri possit videri; quum is (voce Πωλίων) *Asinium* quemdam *Pollionem*, genere *Trallianum*, adeoque *Graecum* hominem, praeter alia, scripsisse, dicit, περὶ τοῦ Ἐμφυλίου τῆς Ῥώμης πολέμου, ὃν ἐπολέμησαν Καίσαρ τε καὶ Πομπήϊος. In qua relatione si quid veri inesset; cogitare possemus, ab illo *Tralliano Pollione* Librum eum, quem *Romanus* ASINIUS POLLIO ediderat, in *Graecam* linguam fuisse conversum; atque *Graecum* illum interpretem a PLUTARCHO cum ipso Romano auctore fuisse permutatum. -- Sed fateor, quae de *Tralliano* illo *Pollione* apud SUIDAM leguntur, ita esse turbata ac suspecta omnia, ut vix ullam eorum rationem habere debeamus. Nam (ut ea taceam quae sunt a VOSSIO, de *Hist. Graecis* Lib. I. cap. 24. p. 154. & a KÜSTERO de erroribus eius loci adnotata) etiam illud turbatum atque contortum esse, quod eodem loco de *Timagenis schola* dicitur, in qua *Trallianus* ille *Pollio* *Timageni* successerit, facile sibi persuadebit quisquis ea conferre voluerit, quae de eodem *Timagene* atque *ASINIO POLLIONE* Romano apud L. SENECA de *Ira* Lib. III. cap. 23. atque apud M. SENECA *Controv. XXXIV. Lib. V. (pag. 217. extr.)* leguntur.

derat, teste SÜETONIO, Cap. LXXXV. vel *Memoriam Vitae suae*, (quo nomine eosdem libros SERVIUS citavit in *Virgilii Eclogam* IX. v. 47.) aliquoties ab APPIANO nostro laudatos deprehendimus. Primum quidem in historia praelii Philippenfis, quo Brutum Cassiumque Antonius ac Caesar debellarunt; ubi, *Caesarem*, ait APPIANUS, (*Civil.* IV. p. 653. e.) in *Commentariis suis hoc retulisse, se, quamquam morbo laboraret, somnio admonitum, cavisse ne eo die in castris maneret.* ll) Tum vero in *Illyrico Libro* eorundem *Commentariorum* his verbis mentionem fecit: *Ac ne in Commentariis quidem posterioris Caesaris, cui Augusto cognomen fuit, de vetustioribus Pannoniorum rebus quidquam reperi. . . . Non enim aliorum res gestas, sed suas dumtaxat, memoriae prodidit.* mm) Ad eosdem CAESARIS OCTAVIANI *Commentarios* provocavit Noster, ubi, relato Octaviani ad Perusiam cum Lucio Antonio colloquio, *Haec fere, ait, fuerunt utriusque verba, quoad ea quidem ex (Caesaris) Commentariis, e quibus sententiam eorum, quae utrimque dicta sunt, cognovi, in huius (Graeci) sermonis vim proprietatemque licuit transferre.* nn) Qui locus etiam eo potissimum notandus est, quod ex eodem discamus, *Orationes* eas, quibus hinc inde, non nimis tamen frequenter, *Historiam* APPIANI ornatam deprehendimus, non tam ex scriptoris ingenio fictas, quam ex earum rerum temporumque, de quibus agitur, monumentis ductas esse. Ac profecto, sicut nemo

ll) In eodem argumento, ne quid dissimulem, iterum apud PLUTARCHUM eosdem *Augusti Caesaris* *Commentarios* citatos video. Sed, utrum oculis suis umquam eos *Commentarios* usurpaverit, nec-ne *Chaeronensis scriptor*, non habeo dicere: *Alexandrinum* nostrum diligenter illos studioseque perlegisse, id quidem, quum duobus locis (vide not. mm. & praesertim not. nn.) ipse testatum faciat vir honestissimus ac minime gloriosus, non dubitare, opinor, debemus.

mm) Graeca apud HOESCHELIUM, p. 8 med. sic leguntur: Ἐν δὲ τοῖς Ὑπομνήμασι τοῦ δευτέρου Καίσαρος, τοῦ κληθέντος καὶ Σεβαστοῦ, παλαιότερον μὲν οὐδὲν, οὐδ' ἐν τοῖσδε περὶ Παιόνων εὔρον. . . . Οὐ γὰρ ἀλλοτρίας πράξεις ὁ Σεβαστὸς, ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ συνε-

aequus & intelligens Scriptoris nostri lector fuerit, quin cum voluptate videat, admirabili quadam ratione, ac raro in primis pro ea aetate, qua scripsit APPIANUS, exemplo, in illis *Orationibus* omnem germanae ac masculae eloquentiae vim esse coniunctam, argumentorumque pondera non magis nervosâ gravitate, quam lucidâ simplicitate, exposita; sic etiam puto fore neminem, qui quidquam in iisdem *Orationibus* dixerit reperiri, quod ostentandi magis ingenii causa scriptum, quam ad erudiendos lectores & ad adcuratam eis ac fructuosam rerum earum, de quibus agitur, notitiam adferendam adcommodatum debeat videri.

VI. In horum itaque Scriptorum numero, quos Auctores habuisse APPIANUM ex mentione eorumdem discimus, non fane ostentationis causâ, sed velut aliud agendo, ubi res poscebat, a Scriptore nostro iniectâ; in illorum igitur numero Auctorum nullus est, quin vel aequalis fuerit eis temporibus, atque etiam ipse interfuerit rebus eis, de quibus agitur, vel saltem aetate proximus & antiquissimus auctor fuerit, qui eis de rebus scripsisset. Ac posset quidem, si id nunc agere nobis vacaret, longa dehinc disputatio institui de reliquis, quos, praeter hos ab ipso nominatim citatos, secutus esse Auctores APPIANUS putandus sit. oo) Sed illud quidem & altioris indaginis est, neque ad eam rem, cuius causâ potissimum haec tota pars

γραφειν. Latina, ex P. CANDIDI versione, exhibentur in *Henr. Stephani edit.* pag. 762. col. b.

nn) Haec sine dubio sententia est verborum APPIANI, quae *Civil.* lib. V. p. 697. d. in hunc modum leguntur: Ταῦτα μὲν ἐλέξαν ἀλλήλοις, ὡς ἐκ τῶν Ὑπομνημάτων ἦν ἐς τὸ δυνατόν τῆσδε τῆς φωνῆς μεταβαλεῖν, τεκμαιρομένῳ (scil. ἐξ αὐτῶν τῶν Ὑπομνημάτων) τῆς γνώμης τῶν λελεγμένων. Quae verba, ad sensum, non male hoc modo expressisse GELENIUS videtur: *Haec propemodum utriusque verba in commentariis eorum temporum invenio. Vetus Interpres, suo more: Haec inter se locuti sunt, velut e commentariis quibusdam referentes elata voce, quoad licuit, quae dicturi fuerant ex animo prius meditati.* p. 370. ed. Mogunt.

oo) De THUCYDIDE, quem *Civil.* II. p. 452. b. citatum legimus,

disputationis nostrae a nobis fuscepta est, magnopere necessarium. Ex his ipsis interim, de quibus iam dictum est, Scriptoribus probabili admodum ratione *de Auctorum selectu*, quos in conscribendis Historiis suis secutus fuerit APPIANUS, iudicium ferre licebit. Illud unum praeterea hoc loco, ubi de *Auctoribus quos habuerit APPIANUS* quaerimus, ad conficiendum id, cuius causâ hanc instituimus quaestionem, debemus considerare: *IN ILLIS APPIANI LIBRIS, DE QUIBUS, QUIN GENUINI SINT, NULLUM DUBIUM EST, clara-ne vestigia aliqua deprehendantur, e quibus adpareat, etiam PLUTARCHO Auctore in suis Historiis usum esse Nostrum?* Ac non iam hoc quaero, *ad verbum-ne ac syllabatim*, quod a quibusdam Scriptori nostro obiectum vidimus, PLUTARCHUM, nusquam laudato eius nomine,

nihil dixi; quia ad huius auctoritatem non sane in aliqua historiae Romanae parte provocavit Noster, sed eo loco, ubi non nisi de usu nominis, *Epidamni*, agebatur; quo nomine a THUCYDIDE eandem urbem adpellatam refert Noster, quam Romani vulgo *DYRRACHIUM* vocabant. -- *Fragmentum XXVIII.* atque *XXIX.* apud URSINUM, p. 370 sq. quae ex *Numidico APPIANI Libro* decerpta sunt, ex *SALLUSTII Iugurthâ* sumta esse, ac partim ad verbum fere ex eodem translata, monuit *Ursinus*, in *Notis* ad ea *Fragmenta* pag. 125 sq. Quod quemadmodum minime male ab *Ursino* observatum videbitur ei, qui cum *Fragm. XXVIII. SALLUSTII Iugurtham* cap. 102. & cum *Fragm. XXIX.* eundem *ibid.* cap. 103. 105. & 108. contulerit; sic nemo facile fuerit, qui male in ea re APPIANUM fecisse, aut non satis probatum auctorem secutum esse, dicat. Sed ex ipso *Fragmento XVIII.* tum vero maxime ex alio eiusdem *Numidici Libri Excerpto*, quod apud VALESIUM p. 561. his verbis legitur: ὅτι Μέτελλος Βαγαίων ἀνῆρει τὴν βουλὴν ὅλην, κ. τ. λ. (collato *Sallustio* l. c. cap. 69.) satis adparet, non unum *Sallustium* in ea parte *Historiarum* suarum auctorem habuisse *Appianum*. -- Caeterum de *Thucydide* atque *Sallustio* non abs re fuerit, hoc loco adferre, quae CAELIUS SECUNDUS CURIO, cum *Appianum* a GELENIO *Latinitate donatum* ederet, in *Epistola Dedicatoria* opportune annotavit; cum, *Certum est*, inquit, *APPIANUM Thucydidis ac Sallustii filum & rationem sibi proposuisse: atque utriusque religiosam dictionem, immortalemque velocitatem, imitari voluisse.*

in suorum librorum aliquo exscripserit APPIANUS? Quod quidem si ostendi posset; fateor, me non videre, quo pacto, qui id sibi permiserit, *plagii crimine* posset absolvi: quamquam, si modo non puerili quadam ratione id fecisse, si ita callide PLUTARCHI verba suis intexuisse, deprehenderetur APPIANUS, ut apte saltem cohaererent omnia, neque nimis facile discerni ab APPIANI stylo possent panni aliunde adfuti; tum sane plurimum adhuc abesse huiusmodi genus plagii videri deberet ab eo perquam puerili instituto, quo illud *Parthici Libri* monstrum in lucem editum videmus. Sed nimirum hanc de PLUTARCHO quaestionem, *utrum eo Auctore usus sit ALEXANDRINUS noster?* ita a nobis moveri intelligitur, ut, si *unius Plutarchi auctoritatem* subinde in *Historiis suis* secutus esse deprehen-

Ex T. LIVIO multa passim descripsisse Appianum contendit DUKERUS, ad Livii librum XXXVI. cap. 42. (Edit. Drakenb. Tom. IV. p. 1090.) ubi, cum emendationem quamdam auctoris sui proposuisset DUKERUS, *Confirmat*, inquit, *hanc coniecturam Appianus, qui sine dubio hoc quoque, ut alia, ex Livio descripsit.* Ac non vereor, ne magnam virorum doctorum reprehensionem incursum foret Appianus, si quam plurima ex Patavinis illis voluminibus in suas *Historias* transtulisse deprehenderetur. Sed, verum si quaeras, in vetustioribus rebus (qualis ea fuit, de qua ibi agitur, quae bello adversus Antiochum Man. Acilio Cos. A. U. 563. gesta est,) quae *Livianae* narrationi consentientia habet Appianus, ea non continuo ex ipsius Livii voluminibus, sed ex iisdem potius, aut consentientibus cum his, e quibus sua Livius hauserat, *Annalibus illorum temporum*, de quibus agitur, hausisse putandus est: quemadmodum etiam, ubi dissentit a Patavino Scriptore Alexandrinus noster, non hunc continuo erroris condemnandum perspecte censuit eruditus Livii Editor, ARN. DRAKENBORCHIUS; sed in eis rebus potius existimandum esse, monuit, *alios Annales LIVIUM, alios APPIANUM esse secutum*; (Drakenb. ad Livium libr. XXXVII. cap. 30. §. 1. Tom. V. pag. 65. & ad libr. eumd. cap. 40. §. 8. pag. 87.) atque etiam alibi, (ad lib. XXXVIII. cap. 37. §. 6. Tom. V. pag. 229.) ubi cum Livio pugnare videbatur Appianus, conciliare inter se duos Scriptores idem Drakenborchius haud infelici conatu tentavit.

datur APPIANUS, pro *mediocri admodum* & exiguae auctoritatis Scriptore habeam atque ipse denunciem Nostrum; qui, cum e fonte haurire licuisset, proximo quoque rivo fuisset contentus; atque ut porro, si in iis rebus, quae ex eiusdem PLUTARCHI auctoritate in Historias suas transulisse APPIANUS deprehendatur, *ne nomen quidem Scriptoris, SIBI AEQUALIS*, cui sua debuerit, laudavit, non minus ultro equidem sim concessurus, recte *alienorum laborum fucum* fuisse a viris doctis adpellatum.

VII. Iam vero consentaneum videri debebat, ut hi, qui, *e PLUTARCHO plurima sua vel ad verbum descripsisse APPIANUM, vel saltem in suum usum convertisse*, non desinunt clamare, exemplis nonnullis satis claris atque planis accusationem illam suam confirmarent. At assidue equidem ea exempla atque testimonia apud accusatores Scriptoris huius requirens; non sine summa admiratione, universos, cognovi, adeo confessum sese reum habere, existimasse, ut ne verbum quidem, siue confirmandae accusationis causa, siue convincendi rei, adiiciendum putarent. Nimirum omnes id ipsum, quod primum omnium in quaestionem dubitationemque adduci debebat, pro confecto atque indubitato sumserant, *Parthicum illum Librum satis superque plagii arguere convincereque APPIANUM*. Quo posito, iam satis argumenti iisdem videbatur, si qua in re narratio eiusdem in reliqua Historia cum eis, quae de eadem re PLUTARCHUS habet, quodammodo consentiret; ut non amplius dubitandum esse iudicarent, quin in ea re PLUTARCHO auctore usus fuerit APPIANUS. Quod genus argumentandi, atque mira fane ratio quaestionem hanc *de PLAGIO, cuius reus agebatur APPIANUS*, iudicandi, quum mihi in eos magis iudices convenire videretur, qui infontem reum incognitâ & indictâ causâ condemnare secum decrevissent, quam in hos, qui sine ira & studio, sic ut ratio & ius & aequitas postularet, quaestionem illam instituerent; coepi ipse cum APPIANO PLUTARCHUM eis in locis, quibus de eisdem rebus ambo scripto-

res agunt, sedulo conferre. Ac fieri quidem potest, ut fallar, ut nondum singula satis adcurate inspexerim pensitarimque; sed mihi ad hunc quidem diem, non modo lineam nullam, quam e *Plutarcho descripsisse* convinci APPIANUS possit; sed ne unicum quidem APPIANI locum, ex quam plurimis, quos studiose conquisi, deprehendere contigit, de quo cum aliqua rationis aut veri specie adfirmari contendique possit, eum locum ex PLUTARCHO ab APPIANO in suam Historiam esse translatum, aut in ea re PLUTARCHI auctoritatem unice secutum esse Nostrum. Quare tantisper, donec nobis contrarium planis atque perspicuis documentis fuerit demonstratum, hoc pro certo atque perspecto sumere, ex communis iuris praescripto, licebit: In illis APPIANI libris, de quibus, quin genuini sint, nullum dubium est, vestigium nullum deprehendi, ex quo appareat, aut certa quadam ratione confirmari possit, PLUTARCHO auctore usquam in suis Historiis usum esse APPIANUM.

VIII. Haec cum sint de Auctoribus dicta, quos in conscribendis Historiis suis APPIANUS adhibuerit; nunc, quae de Ratione, qua horum scripta in usum converterit suum, monenda supersunt, ea paucis, quatenus ad id de quo quaeritur sufficiat, expediemus. Nimirum, quod si ex probatis illis & antiquis Romanae historiae fontibus, e quibus sua hausisse tantisper putandus erit APPIANUS, dum contrarium fuerit ostensum, longiora subinde loca ad verbum descripsisse deprehenderetur; si id commoda quadam ratione fecit, si luculento ordine, atque ita, ut apte cuncta cohaereant, res quasque digessit; non sane ob eam rem FUCUS alienorum laborum, per viruperium, vocari merebatur; sed cum melliferae potius aviculae ingenua ac solerti & laudabili assiduitate conferenda Scriptoris nostri industria videri debebat. Ac, quod nomina eorum Auctorum, quos excerpfit, non in quaque Historiarum suarum particula figillatim & adcurate adscripserit; id nos quidem, quippe nostro quodam incommodo factum, qui scire averemus, quid ex quoque auctore desumptum fuisset, dolere posse-

mus: neque tamen idcirco culpandus magnopere APPIANUS fuerat futurus, nedum *plagii* arguendus; quippe qui ipse in *Praefatione* Operis sui non aliud sibi meritum tribuit, nisi id ipsum, quod illas rerum Romanarum Historias, ab aliis permultis, tam Graecis, quam Latinis scriptoribus expositas, in hunc potissimum ordinem, qui ipsi peculiarem aliquam & commoditatem & suavitatem utilitatemque videbatur Lectori adlaturus, digesserit. Arque ipsam illam admirabilem APPIANI artem, quam in ordinanda digerendaque amplissima universae Historiae Romanae materia demonstravit, luculentissimamque rationem, qua modicis quibusdam voluminibus infinitum paene argumentum inclusit, quisquis considerare ac paulo aequiore animo aestimare voluerit; nae is, dubium non est, quin, si vel omnes illi Auctores, e quibus suum opus congeffit APPIANUS, integri etiamnum nostris in manibus versarentur, nihilo secius iudicaturus esset, singularem quamdam gratiam ab omnibus Romanae historiae studiosis Scriptorem nostrum commeruisse.

IX. Iam vero, quod in antiquioribus Scriptoribus, sine reprehensione ac citra plagii culpam, facere potuerat APPIANUS, id eum ne in his quidem sibi permisisse facile ostendi potest. Nam primum, quum in eorum Auctorum numero, quibus APPIANUS usus est, POLYBIUS fuerit, de cuius Historiis magna pars ad nostram aetatem pervenit; (e quo eodem Scriptore Noster, si quidem ei solenne fuisset ex suis auctoribus maiores quasdam minoresve lacinias, non laudato auctoris nomine, suis historiis intexere, eadem ratione vel in primis multa in sua transferre scriinia debuerat;) ex eodem igitur POLYBIO nihil quidquam in ulla Historiarum suarum parte *ad verbum descripsisse* ALEXANDRINUS noster deprehenditur. Tum vero, quod ad eos APPIANI Auctores attinet, quorum ad nos monumenta non pervenerunt; in illis non magis ei placuisse *rationem eam*, quae ei exprobrari solet, *ad verbum alios describendi*, neque eam rationem usquam ab hoc Scriptore, in iis quidem Li-

bris, qui vere ei tribuuntur, esse adhibitam; id quidem unumquemque studiosum eius lectorem ipse *stylus dictionis-que ac narrationis totius forma ac color* satis superque poterat condocere. Nam quod si variorum Auctorum varium stylum ac dicendi habitum suae immiscuisset intexuissetque narrationi; fieri plane non potuerat, quin simile quidpiam eius rei APPIANO accidisset quam de sua scriptione ZONARAS fatetur, cum in *Praefatione Annalium* suorum: *Dictionem*, inquit, *esse variam, nec per omnia sui similem, nemo miretur; aut culpet orationem, aut me eius auctorem. Cum enim historiam ex variis Scriptoribus, veluti stipem, colligere me oporteat; in multis, illorum & dictione & compositione utendum erit.* (Pag. 6. edit. Paris.) Atqui APPIANI stylus, dictionisque color & habitus, sicuti suus est Scriptori nostro atque proprius; quem quidem stylum a PLUTARCHO praesertim minime ei necesse erat mutuare, neque cum huius genere dicendi commutatum vel ipse APPIANUS voluisset, vel APPIANI lectores magnopere cupere debebant; sic, in omnibus Historiarum ipsius partibus, atque etiam in deperditorum Librorum Fragmentis, ita *aequabilis* ac per omnia, quoad rerum varietas tulit, *similis sui* deprehenditur, ut in iis quidem Libris, qui nemine dubitante APPIANUM auctorem habent, adtento cuivis lectori non possit non adparere, nihil usquam alieni, nihil in quo ille nativus atque proprius APPIANI dicendi color desideretur, esse admixtum.

X. Hisce, de Fontibus, e quibus sua hausit APPIANUS, itemque de ratione, qua suis usus est Auctoribus, praemissis; iam, ad evincendum luceque clarius patefaciendum id, cuius causâ potissimum illa a nobis praeparata sunt, (scilicet, a cuiuslibet potius sive inepti Scioli temeritate, sive Librarii lucro inhiantis libidine, quam a gravissimi Scriptoris nostri erudita innocentissimaeque manu, PARTHICI illius LIBRI COMPILATIONEM esse profectam,) nihil aliud denique superest, nisi ut ipsum illum libellum, cuius ob flagitium immerito APPIANO plagii crimen impactum est, propius quo-

dammodo cognoscendum Lectoribus nostris demus, atque totius illius *Compilationis formam rationemque* paulo enucleatius sub eorum adspectum ponamus. Quod brevissimis quidem, quoad fieri poterit, verbis, ad finem quum properet oratio, sumus facturi.

1. Primum igitur, *Exordium* quod adinet libelli; quum in quoque eorum Librorum, quo populi alicuius res, quas cum Romanis habuerunt, exposuit APPIANUS, ab hoc incipere constanter consueverit, quod ipsa etiam ratio postulabat, ut eius populi, de quo agebatur, prae-viam aliquam notitiam lectori adferret, ac de origine eius gentis, si quid de ea memoratu dignum dicendum haberet, de eius sedibus, de superioribus eiusdem fatiis, denique de statu, quo fuerit ille populus eo tempore, quo primum bellis misceri cum Romanis coepit, nonnulla in ipso cuiusque libri exordio exponeret; *Parthicus* hic liber unus est ex omnibus, qui APPIANO tribuitur, in quo ne vestigium quidem ullum earum rerum occurrat. Sed nimirum *Exordii* loco nihil aliud ibi legitur, nisi lacinia quaedam, ex *Syriaco* APPIANI libro, (pag. 120. a. b. c.) ubi in *Parthorum* mentionem ille inciderat, huc transcripta. Iam, quum APPIANUS, ubicumque ordinis aut perspicuitatis ratio postulabat, ut ea, de quibus alio loco dixerat vel dicturus erat, sive brevibus verbis repeteret, sive in transcurso tangeret, numquam non ad locum eum ablegaverit lectores suos, quo vel antea de ea re dixisset vel deinceps fusius esset dicturus; hoc loco nullum indicium adiecit compiler, ex quo suspicari posset lector, laciniam eam esse ad verbum ex APPIANI *Syriaco* descriptam. Ni-

pp) Cum in *Syriaco*, pag. 120. a. in *impressis* vitiose sic legatur, καὶ πρῶτος ἐκ τῶνδε ἐπέμφθη Γαβίνιος μετὰ στρατιᾶς καὶ πολέμου ὁρμῶν. καὶ Μιθριδάτης μὲν χ. τ. λ. poterat quidem ille locus ex *Augustani* Codicis lectione, satis commode, ita emendari: ἐπέμφθη Γαβίνιος μετὰ στρατιᾶς. Καὶ πολέμειν αὐτὸν ὁρμῶντα Μιθριδάτης μὲν χ. τ. λ. Sed ex hac *Parthica* *Compilatione* videtur locus ille sic restituendus: Καὶ Ἀραψὶ πο-

mirum APPIANI stylo, qui in ipso compilationis illius initio conspicuus esset, capere lectores voluisse videtur callidus homo, ut ad APPIANUM auctorem referre hanc totam scriptionem ne dubitarent: verendum autem erat, ne non solum in dubitationem inciderent lectores, si scirent, ex alio APPIANI libro totum illud fragmentum esse ad verbum descriptum; sed etiam, ne quam maxime in eadem dubitatione confirmarentur, si ipsum locum *Syriaci* libri, unde illa lacinia decerpta est, inspexissent. Sed, ne non modo calliditatem suam, verum etiam rusticam plane imperitiam, iam inde ab initio suae compilationis proderet ineptus homo; initium totius libri, qui nullo modo cum fine praecedentis alicuius libri connexus erat, ecce, ab his verbis fecit mirus ille artifex: Μετὰ δ' ἐ τοὺς ἐκ Πομπηίου κ. τ. λ. *Post eos autem &c.* Neque tamen incommodo lectorum APPIANI accidit, quod ea lacinia ex *Syriaco* libro in compilatione ista repetita sit; quoniam ex eadem lacinia (quippe e meliori APPIANI Codice pluribus abhinc seculis transscripta) mendae nonnullae, quae vulgata Scriptoris nostri exemplaria in *Syriaco* Libro occuparunt, tolli commode possunt. pp)

2. *Sub finem* illius *Exordiū*, post verba ἀσχολουμένων ἐτι Ῥωμαίων ἐς τὰ ἐπ' ἀλλήλους ἐμφύλια, cum in *Syriaco* Libro illis verbis haec subiecta essent, ἀλλὰ τὰδε μὲν ἐντελῶς ἐν τῇ Παρθικῇ συγγραφῇ λέξω: horum loco, ut transitum sibi ad PLUTARCHI narrationem de *Crassi in Parthos expeditione* pararet compiler, haec verba adiecit: Καὶ ἐπραξαν μὲν

λεμεῖν αὐτὸν ὁρμῶντα: aut etiam, omisso verbo πολεμεῖν, legendum fuerit, καὶ ἐπὶ Ἀραβας αὐτὸν ὁρμῶντα Μιθριδ. κ. τ. λ.

Mox in verbis sequentibus nomen Parthorum regis rectius Ὀρώδης, ut est in *Parthico* Libro, quam Ἡρώδης scribetur.

Eadem pag. 120. b. post verba ἀντὶ Παρθυαίων ἐπὶ Ἀλεξανδρείας, ex *Parthico* Libro, addendum videtur verbum ὁρμῆσαι. - *Ibid.* pro verbis, ἐπὶ τῷ ἀνευ ψηφίσματος ἐς Αἴγυπτον ἐμβαλεῖν, ex Codicis *Augustani* in *Parthico* Libro lectione, in *Syriaco* etiam, omissis verbis ἐπὶ τῷ, reponendum est ἀνευ ψηφίσματος ἐς Αἴγυπτον ἐμβαλῶν.

οὐδὲν μέγα, ὃ τι καὶ ἄξιον λόγου, ληστεύουσι μᾶλλον ἢ πολεμοῦσιν ἐοικότες. Ἀλλὰ τάδε μὲν ὕστερον γενόμενα τῇ Κράσσου κακοπραγίᾳ τε καὶ συμφορᾷ, προαγαγούσῃ αὐτοὺς (haec enim lectio, ex *Augustano* Codice, restituenda est homini, ubi, quae *Impressi* habent, prorsus turbata sunt) ἐς θράσος ἀμήχανον, ὑπὸ Ἀντωνίου συνεστάλη. Quo adsummento, quod suo ex ingenio homo noster adiecit, & ignorantiae, & astutae simul impudentiae, nescio, utrius magis, sed utriusque certe satis luculentum documentum dedit. Dixerat scilicet in *Syriaca* Historia APPIANUS, » se ea, » quae *Crasso*, quae *Bibulo*, quae *Saxa*, Syriam provinciam administrantibus, a Parthis gesta sint, ea copiose & » *adcurate* (ἐντελῶς) in *Parthico* Libro esse expositurum. Atqui quae post *Crassi* interitum, *Bibulo* Syriae Proconsule, & praesertim, quae deinceps, *Saxa*, Antonii legato, eandem provinciam tenente, a *Parthis* adversus Romanos gesta sunt; de iis utique in *Parthico* Libro, pro instituta APPIANI ratione, proprius *adcurate* dicendi locus erat; eoque etiam magis, quod *Saxae* tempore Parthi, *Labieno* duce in Syriam irrumpentes, eiectione *Saxa*, eodemque in Cilicia profligato & occiso, ipsam Asiam usque ad Ioniam invaserant. (Cf. LIVII Epitomam CXXVII. DIONEM CASSIUM, Lib. XLVIII. cap. 24–26. VELLEIUM PATERCULUM, Lib. II. c. 78.) Iam vero quum neque eorum, quae *Bibulo* Syriam administrante a Parthis gesta fuissent, neque *Saxae*, Syriae Praefecti, mentionem ullam apud PLUTARCHUM suum invenisset Compiler noster, neque vero aliunde quidquam de iis rebus cognitum haberet: non modo in ea parte compilationis suae, qua illarum rerum historia, ex APPIANI quidem consilio, exponi debebat, ne uno qui-

99) Qui illa Auctoris nostri loca conferre voluerint, eis hasce ex *Augustano* Codice enotatas Emendationes non ingratas spero futuras. Pag. 432. a. pro ἐπεὶ μέντοι, lege, ἐπὶ μὲν τι, per aliquod tempus. Ibid. c. πομπὴν οὐχ ἐτοίμην, lege, ἐτοίμον. Ibid. δέόμενος τρέψαι, lege, ἐπιτρέψαι. Ibid. e. φθόνῳ δ' αὐτὸν, lege, φθόνῳ δ' αὐτῶν. -- Pag. 433. a. τὰς χρείας ἀλλήλοις συνεργάνιζον,

dem verbo vel *Bibulum* & *Saxam*, aut quid adversus hos gesserint Parthi, commemoravit; verum etiam multo ante cavere callidus homo voluit, ne illo loco aliquid earum rerum vel exspectarent vel quaererent lectores. Quo consilio, iam in eorum verborum locum, quibus promiserat APPIANUS, sese de rebus a Parthis adversus Romanos, sub *Bibulo*, atque dein sub *Saxa*, gestis in *Parthico* Libro accurate esse dicturum, Veterator noster non erubuit, haec potius verba, APPIANI menti atque consilio satis clare testificato ex adverso repugnantia, reponere: *sed nihil quidem magni, aut quod vel memoriâ dignum esset, gesserunt; quippe praedonibus magis, quam bellum gerentibus hostibus similes.* (Conf. que infra num. 5. observaturi sumus.)

3. Iam ab illo Exordio, quod partim ipsi APPIANO subreptum, partim etiam contra planam eius sententiam oppido adulteratum vidimus, ad *Crassi expeditionem contra Parthos*, cuius historiam e PLUTARCHO totam exscripsit, transiturus Compiler; quum ea, quae apud PLUTARCHUM praecesserant, in brevius contrahere vellet; turpiter rursus cum imperitiam suam inscitiamque, tum vero etiam negligentiam, prodidit. Primum enim, *Caesaris petitionem consulatus cum petitione Crassi & Pompeii*, quae in quintum annum post Caesaris petitionem inciderat, (quam eandem non minus PLUTARCHUS ipse in eadem *Vita Crassi*, p. 551. c. d. & *ibid.* e. f. quam APPIANUS *Civil.* II. pag. 432 sq. & *ibid.* p. 437. c. d. e. qq) satis accurate a Caesaris petitione distinxerat) confundens atque miscens homo noster, *Caesarem Pompeii & Crassi competitorem fecit.* (Vide p. 134 extr.) Deinde, quoniam PLUTARCHUS, de Caesaris

lege, *συνηράνιζον.* -- Pag. 437. c. καὶ σπουδῆς ἐς ἅπαντα, lege, ἐς ἅπαντας. *Ibid.* Καίσαρι δ' ἐς ἡγεμονίαν, lege, ἐς τὴν ἡγεμονίαν. *Ibid.* d. pro corrupto ἐψηφισθῆναι, quod religiose e prioribus editionibus TOLLIVS etiam conservavit, lege, ἐπιψηφισθῆναι. *Ibid.* d. τῶν ἀμφ' αὐτοὺς ἐρίδες, lege, τῶν δ' ἀμφ' αὐτ. ἐρίδ. - Pag. 438. a. πολλά τε ἄλλα ἀπαίσια, adde, ἐγίγνετο. *Ibid.* pro Παρθυῖνῃ, lege, Παρθυήνῃ.

petitione Consulatus & de priori Triumvirorum conspiratione verba faciens, *Ciceronem* cum Catulo & Catone nominaverat, tamquam viros qui libertatem reipubl. contra paucorum dominationem defendere solerent; nunc idem Compilerator noster, turbans alioque rapiens omnia, *Ciceronem*, ait, cum Catone adversatum esse Pompeio Crassoque consulatum illum petentibus. (Vide p. 135. a.) Istud autem neque a PLUTARCHO, neque ab APPIANO, nec ab alio quopiam Scriptore, umquam proditum est, atque etiam prorsus falsum esse satis adparet, quum constet, eo ipso tempore amicitiam Pompeii Crassique coluisse CICERONEM; qui etiam ipse scribit, se per id tempus, (ne scilicet vel Triumviros vel Senatum offenderet) a curia & ab omni parte reipublicae sese subtraxisse. Ad Q. Fratrem Lib. II. Epist. VI.

4. Post infelicem hunc, quem diximus, transitum, mox (pag. 135. lin. 3.) inde ab illis verbis, Καὶ ἐπέδοσαν Καίσαρι μὲν ἄλλην πενταετίαν, ipsissima PLUTARCHI verba, quae in *Vita Crassi* p. 552. c. leguntur, paulatim incipit adhibere Compilerator: qui, si impensius paulo callidus fuisset, aliquanto etiam ulterius potuerat APPIANI verbis uti; iis, quibus ipse Scriptor noster eandem provinciarum inter Pompeium Crassumque fortitionem, ac profectioem Crassi

rr) Sic, (ut statim ex principio huius Historiae exempla quaedam depromam) quod pag. 135. b. post verba, ὥς μόλις, omissa sint illa, quae PLUTARCHUS adiecit, ἐν ἀλλοτρίοις καὶ πολλοῖς, sine quibus sententia orationi vix constabat; id quidem, vereor, ne iniurius essem in Compileratorem huius libelli, si consulto ab eo factum esse iudicarem: sed per festinationem negligentiamque, siue ipsius Compileratoris, siue potius posteriorum librariorum, omissa illa verba putanda sunt. Eodem modo & alibi verba haec: Τούτων ἦν Κάσσιος, ὁ ταμίης: quae Plutarchus pag. 554. d. habet, quamquam ea in impressis Exemplaribus *Parthicae* huius compilationis (pag. 138. b.) frustra quaeras, non tamen ipsius primi Compileratoris culpā omissa sunt, sed subsequenter alicuius librarii, negligentia; in *Augustano* autem Codice non minus, quam apud ipsum Plutarchum, leguntur. Iterum, ubi pag. 135. b. post verba ἥχιστα κομπαστὴς in impressis sequitur importunum verbum ἦν, quod apud Plutar-

ad bellum Parthis inferendum, exposuit. *Civil. Lib. II. p. 437 extr. & sq.* Tum vero, abhinc verbis οἱ τε γὰρ πολλοὶ Πομπηϊῶν, quae eodem loco p. 135. a. proxime sequuntur, tota *Crassianae expeditionis Historia*, quae usque ad p. 155. e. perducitur, ex PLUTARCHO, (inde a pag. 552. d. usque ad finem *Vitae Crassi*, p. 565. b.) plane ad verbum transcripta est. Nam quamquam in hac eadem compilatione satis multa occurrunt, a PLUTARCHI verbis, prout ea in vulgatis huius Scriptoris exemplaribus leguntur, haud parum discrepantia; totum tamen discrimen non nisi in singulis vocibus aut brevibus phrasibus inest, quae librario- rum culpâ negligentiaque, mox in ipsa hac *Parthica* compilatione, rr) mox etiam in PLUTARCHI editionibus, sive omissae sunt, sive corruptae. Atque bonâ quidem PLUTARCHI fortunâ ita cecidit, ut plurimis in locis multo etiam emendatiora sint Compilationis huius exemplaria, quam ipsarum PLUTARCHI *Vitarum* editiones: quo fit, ut probae haud paucae lectiones, quae apud Plutarchum per librariorum editorumque negligentiam depravatae sunt, eidem legitimo domino ex Compilatoris nostri furto restitui postliminio possint debeantque. ss)

chum non invenitur; idem verbum ab *Augustano* etiam Codice recte abest. Pag. 156. a. post verba ἔρμησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι, idem *Augustanus* Liber, quatuor verba, καὶ μέχρι Φοινίκης προῆλθε, quae eo loco apud *Plutarchum* pag. 929. c. inserta leguntur, eodem prorsus modo expressa habet. Eâdem p. 156. b. verbis αὐτὸς δὲ χαρίζομενος idem Codex recte, sicut *Plutarchus*, vocem Καίσαρι insertam exhibet. Eademque ratione saepius aliâs, emendatiorem istum Codicem si inspicias, nullum inter fragmentum hoc *Plutarchianum*, atque inter ipsa *Plutarchi* exemplaria, discrimen adparet.

ss) Speciminis loco videamus, a media pagina 552. apud *Plutarchum*, qua initium huius fragmenti continetur, usque ad finem eiusdem paginae, quot sphalmata, quae *Plutarchi* exemplaria occuparunt, huius Compilationis ope tolli possint. Igitur primum, ubi apud *Plutarchum* pag. 552. c. est, Καίσαρι μὲν ἄλλην ἀπέδοσαν, lege ex hac *Parthica* compilatione, ἐπέδοσαν. *Ibid.* d. quum sit: Ἦν δὲ οὐκ ἀκούσιος ὁ κληρὸς ἅπασιν, mihi

5. Ad finem perductâ Crassi historiâ, sequitur (inde a p. 155 extr.) *Parthicae huius Compilationis pars altera*, qua *Antonii bellum Parthicum* continetur. Ea pars incipit ab iis rebus, quae, cum Parthi, Labieno & Pacoro ducibus, Syriam totamque paene minorem Asiam occupassent, a *Ventidio, Antonii legato, gesta sunt*, dum ipse Antonius adhuc vel civilibus turbis distinebatur, vel voluptatibus cum Cleopatra indulgebat. Tum vero a pag. 157. d. usque ad finem totius libelli, *ipsius Antonii adversus Parthos expeditio* exponitur. Ac de huius quidem *Antonianae expeditionis historia* nihil aliud magnopere habeo quod moneam, nisi quod tota quanta e *PLUTARCHI Vita Antonii*, paucissimis hinc inde omissis vel contractis, aliis non nisi per librariorum errorem

paene nullum dubium est, quin, quod apud nostrum hominem (pag. 135. a.) legitur, ἀσπάσιος, potius *Plutarcho* debeat, eique auctori restituendum sit. *Ibid.* ad verba πολλά καὶ καὶ μειρακιώδη, *HENR. STEPHANUS* monuit, ex *Parthico* Libro ibi καὶ reponendum esse. Nescio tamen, an rectius retineatur καὶ, *mira multa, ac iuvenilia*. *Ibid.* e. ΠΑΡΘΙΚΟΣ πόλεμος. Lege, cum nostro Compilatore, ΠΑΡΘΙΚΟΣ. *Ibid.* ὅτι πρὸς τοῦτο Κράσσοις ἐπτόνται, lege, cum nostro homine, ἐπτόντο. *Ibid.* f. pro συμπροσπέμψαι, lege, συμπροπέμψαι. *Ibid.* in fine: σιωπῇ δὲ αὐτῶν προϊοῦσιν, lege cum compilatore, ex *Augustano* Codice, προϊοῦσιν. Quare, si eo potissimum consilio *H. Stephanus* operam illam suscepisset *Parthici* huius Libri cum *PLUTARCHI Crasso & Antonio* curatius conferendi, ut vidisset, quibus locis, quave ratione, ex hac Compilatione posset corrupti *Plutarchi* exemplaribus medela adferri; non nisi optime ac praeclare fuerat facturus. Nunc, quod illam collationem ita instituit, ut studiose interdum quaesierit, aut quaerendum esse monuerit, quo consilio quaedam *APPIANUS*, quem is sibi persuaferat esse huius compilationis auctorem, aliter, quam apud *PLUTARCHUM* leguntur, posuerit? atque uter istorum Auctorum uno alterove loco elegantiori dictione usus esse censendus sit? id vero non potest ingenio tanti Viri sagacitateque non indignum videri.

11) Prima verba huius posterioris partis Compilationis *Parthicae* (pag. 155 extr. usque ad pag. 156. a. lin. 4. Αἰωρουμένης δὲ - - - εἰς Ἀλεξάνδρειαν.) in *PLUTARCHI Antonio* pag. 927 extr. usque

mutatis, transcripta sit. *ii*) Unum tamen exemplum infra adponere liceat, *uu*) e quo adpareat, quam *imperitâ* etiam *ineptâque scrupulositate* Antonii illa historia ex PLUTARCHO in hanc *Parthicae historiae compilationem* fuerit translata.

6. Sed de ea ratione, non nimis quidem callidâ, qua a *Crassianae* calamitatis narratione ad illam *Antonii* historiam progressus est homo noster, pauca quaedam monenda supersunt.

Primo enim, numquam in ullius rei vel hominis mentionem, praesertim eiusmodi personae, cuius primariae quaedam partes essent in ea re, de qua agebatur, incidit APPIANUS, quin, quantum fatis est, doceat studiosum lectorem,

ad lin. 2. pag. 928. leguntur. Sequitur alia lacinia (pag. 156. lin. 4 - 10. ἐπάγοντα δὲ Πάρθους - - - εἰς τὴν Ἰταλίαν.) ex PLUTARCHO *ibid.* p. 929. b. c. desumpta. Iam illa verba Compilatoris nostri (pag. 156. lin. 10.) καὶ φίλος γενόμενος Καίσαρι καὶ Πομπηίῳ τῷ Σικελίας ἄρχοντι, προύπεμπε αὐτοῖς εἰς Ἀσίαν Οὐεντίδιον κ. τ. λ. ex illis eiusdem PLUTARCHI *ibid.* pag. 930. c. d. (Ἀντώνιος δὲ μετὰ τὰς διαλύσεις Οὐεντίδιον μὲν εἰς Ἀσίαν προύπεμπε κ. τ. λ.) ducta sunt. Denique abhinc his verbis reliqua, quae sequuntur, usque ad finem huius Compilationis, ex eodem PLUTARCHO, *ibidem*, continua serie descripta sunt.

uu) Scilicet cum *Plutarchus* pag. 936. insigne aliquod documentum reverentiae ac benevolentiae attulisset, qua Antonii milites in imperatorem suum fuissent adfecti; *ibid.* c. haec verba idem scriptor adiecerat: Τούτου δὲ αἰτίαι πλείονες ἦσαν, ὥς προειρήκαμεν· εὐγένεια, λόγου δύναμις, κ. τ. λ. *Complures autem erant causae, quemadmodum iam supra docuimus, cur ita adfecti essent milites: nobilitas, eloquentia, simplicitas, crebra largaque munificentia, & in iocis ac colloquiis comitas.* Haec igitur verba qui cum iis contulerit, quae haud ita multo post initium *Vitae Antonii* pag. 917. c. d. e. apud eundem *Plutarchum* leguntur; is plane videbit, ad eum locum referenda esse verba illa ὥς προειρήκαμεν. Atqui quamvis neque eundem locum, neque alium quempiam, quo eadem Antonii dotes exponerentur, suae compilationi inseruisset Artifex noster; tamen *bona fide* iam eadem illa verba, ὥς προειρήκαμεν, quibus ad eum, quem dixi, locum lectores suos ablegaverat *Plutarchus*, simul cum reliquis verbis transcribere non dubitavit, p. 163. e.

quae aut qualis illa res sit? qui homo? & qua ratione, quibus causis, factum sit, ut in eum locum statumque, quo quisque in historiae scenam primum inducitur, pervenerit? Sed in hac *Parthicae compilationis* parte plane contrarium eius rei factum videmus. Subito, ac velut de coelo delapsi, & *Labienus*, (p. 155 extr.) & mox *Antonius*, (p. 156. a.) inducuntur. Quis mortalium *Labienus* ille fuerit? quove casu *vir Romanus* eo devenerit, ut *Parthorum dux* & imperator contra Romanos eligeretur? quod mirum sane videri debebat legentibus; id ne uno quidem verbo monetur. Neque magis declaratur, quid factum sit, ut *Antonius* potius, quam quilibet alius Romanorum, bellum istud contra *Parthos* suscepit; ubi saltem uno verbo commonefaciendus erat lector de *persona ANTONII*, & de illa partitione imperii inter *Triumviros*, de qua *APPIANUS Civil. V. p. 709.* dixerat. — Qui vel summis labiis *APPIANI historias* degustavit, eum non poterit profecto proprius sensus non condocere, quam sit haec ratio, historiam aliquam ingrediendi, a luculenta eademque constantissima *APPIANI* ratione alienissima.

Deinde, quamquam ante dixerat *Compiler noster*, (vide supra, num. 2.) quae *Saxae* tempore gesta a *Parthis* sunt, ea tam exigui momenti esse, ut ne memoria quidem digna sint; tamen earumdem rerum mentionem hoc loco brevissimam quidem, sed sane talem fecit, ex qua adpareat, non minimi momenti eas res fuisse; nam (p. 156. a.) ex *PLUTARCHO* suo nobis narrat, *Parthos, Labieno duce, totam Asiam, inde ab Euphrate & Syria usque ad Ioniam & Lydiam, in potestatem suam redegit.* Sed nimirum nesciebat homo noster, illam ipsam *Parthorum in Asiam expeditionem, LABIENO duce susceptam, esse eandem, quae SAXA Syriam tenente accidit.* Iam vero, quamvis & *Labieni* & expeditionis ab eo cum *Parthorum copiis* adversus Romanos susceptae, hoc loco, ut dixi, mentio fiat; tamen id ipsum rursus plane aliter factum videmus, atque ratio ab *APPIANO* instituta postulabat. Nam cum non modo in *Syriaco Libro*, ut iam

saepius monuimus, ille professus sit, se *copiose & adcurate* ea de re in *Parthico Libro* verba facturum; verum etiam iterum, de *Bellis Civil.* Lib. V. p. 709. e. conceptis verbis sic scripserit: *quae autem LABIENUS & Parthi cum fecerint, tum vero passi sint, ea PARTHICUS LIBER declarabit*: nunc a Compilatore nostro vix, ac ne vix quidem, unum verbum amplius de *Labieno*, ac de his quae cum *Parthico exercitu* ille in *Syria Asiaque* gesserit, commemoratum legimus, quam iis ipsis locis APPIANUS commemoraverat, ubi promissit, se hoc loco copiosius atque enucleatius easdem res esse expositurum.

Denique, ipsum initium totius huius posterioris Partis Compilationis istius, Αἰωρουμένης δὲ Παρθικῆς στρατιᾶς - - φερόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐς Ἀλεξάνδρειαν (pag. 155 extr. usque ad pag. 156. lin. 4.) quam *imperitissime absurdissimeque* e PLUTARCHO huc raptum, & quam *monstrose* (ut nullam plane medicinam valeas loco illi adferre) *distortum* sit; id ne ipse quidem elegantiarum illarum, quibus hinc inde in hac compilatione APPIANUS (si Deo placet) usus sit, Admirator, HENRICUS STEPHANUS, sibi potuit dissimulare: qui ad extremum non aliam rationem, nodum istum, quem ipse sibi nexerat, solvendi invenit, nisi ut ad quaestionem illam, quam sibi movet, *Unde autem profectum hunc errorem suspicabimur?* his verbis respondeat: *Ego certe ab eo ortum esse crediderim, cui APPIANUS ista ex Plutarcho excerpenda dederat, paulo longius, quam iussisset Appianus, progressio in his, quae ex eo excerpenda loco erant.* Sed tota STEPHANI adnotatio ad eum locum (p. 41. *Adnotationum* in ipsius editione; vel p. 264 sq. in *editione Tolliana*) perlegenda est, & cum ipso illo PLUTARCHI loco, unde haec transumpta sunt, conferenda; ut plane videas, quam turpiter pueriliterque hoc eodem loco Compilator noster sese prodiderit.

CONTENTORUM

S U M M A C A P I T A.

Epistola ad Lectorem. pag. 3.

SECT. I. *APPIANI persona & aetas.* pag. 9.

SECT. II. *Quam Rationem secutus sit in conscribenda Romana Historia APPIANUS.* pag. 11.

SECT. III. *Recensetur series XXII. librorum, per quos olim distributa erat APPIANI Romana Historia.* pag. 15.

SECT. IV. *Testimonia de APPIANO, atque ex eius opere Excerpta ab aliis confecta.* pag. 29.

SECT. V. *Recensentur Libri ex universa APPIANI Historia Romana hodie superstites.* pag. 42.

SECT. VI. *Demonstratur, PARTHICUM LIBRUM, qui inter Appiani scripta hodie legitur, nihil ad APPIANUM pertinere; falsoque plagii culpam in Scriptorem nostrum fuisse collatam.* pag. 54.

In eadem Sectione, §. v. - ix. disputatur de Fontibus, e quibus sua hausit Appianus, itemque de Ratione qua suis usus est auctoribus.

II.

DE IMPRESSIS AC MANUSCRIPTIS
HISTORIARUM APPIANI CODICIBUS. *

CAPUT I.

*De antiqua Versione Latina Codicibusque Graecis
Vaticanis Historiarum Appiani.*

§. I. *Notitia Literaria antiquae Versionis Appiani.*

IAM inde a primo fere exordio renascentium in occidentalibus Europae partibus literarum, celebrari in Italia coeperunt *Appiani Alexandrini Romanae Historiae*. Medio namque seculo post C. N. quinto decimo, quum in Graecorum numero librorum, Nicolai V. Pont. Rom. auspiciis Romam deportatorum, Codex esset novem aut decem Historiarum Appiani libros continens; mox id egit summus ille literarum Patronus, ut, quemadmodum aliorum antiquitatis monumentorum, quibus Bibliotheca ipsius instructa erat, sic & Appianeus illius operis fructus cum hominibus bonarum literarum studiosis, procuranda latina versione, communicaretur. Id negotium PETRO CANDIDO DECEM-

[* Olim sic: *Commentationem Historico - Criticam De impressis ac manuscriptis Historiarum Appiani Alexandrini Codicibus, cum specimine novae Editionis, praeside Ioh. Schweighaeuser, Graec. & Orient. Liter. Prof. in Universitate Argentoratensi solenni Eruditorum examini subiicient, Ioh. Daniel Lenz capita tria priora d. XXV. Septemb. Ioh. Simon Herrensneider caput quartum cum novae Editionis Specimine, die XXVI. Septembris MDCCCLXXXI. Nunc quidem Novae Editionis specimen, quoniam editio ipsa iam pridem in publicum prodiit, consulto refecimus.*]

BRI a) datum; qui duabus partibus opus illud complexus est; quarum prima parte, ipsi Nicolao V. inscripta, adeoque ante annum MCDLV. edita, praeter *Prooemium Appiani*, *Libyca* eiusdem Historia, tum *Syriaca*, *Parthica*, (cui quidem falso *Appiani* nomen inscriptum esse, nuper b) demonstravimus) ac *Mithridatica* continebatur. Alteram partem, *libros quinque de Bellis Civilibus*, cum Historia *Illyrica* & *Gallicae* historiae *Epitomâ* complexam, c) mortuo demum Nicolao absolvit interpres, eandemque Alfonso, Arragonum & utriusque Siciliae regi, quem constat anno MCDLVIII. e vivis excessisse, dicavit. Tanta autem fuit huius latine redditus Appiani celebritas, ut, postquam calamo primum per aliquod tempus multiplicata fuerant eius exempla, d) dehinc, ex quo typis etiam coeperunt vulgari, novem, quoad equidem sciam, eiusdem *latini Appiani editiones* e) partim in Italia, partim in Germania, partim in Gallia,

a) Hunc eo tempore *Ministrum Nicolai Pontif. ab Epistolis* fuisse, VOLATERRANUS testis est, *Commentar. Urban. Lib. XIII. pag. 150.* Eundemque Mediolani deinde, praestanti eruditionis ac eloquentiae famâ, Graece Latineque docuisse, PAUL. IOVIUS commemorat, in *Elogiis virorum literis illustrium*, pag. 28.

b) *Exercitat. in Appianum*, Sect. VI.

c) In impressis autem exemplaribus, consilio an casu, nescio, sed in omnibus quas vidi editionibus, perperam pars *posterior*, Historiam *Bellorum Civilium* cum *Illyricâ* historiâ complectens, ante priorem partem exhibetur.

d) Illorum plura, quae in publicis Bibliothecis adhuc adservantur, in eisque nonnulla etiam membranacea exemplaria, apud MONTFAUCONIUM, in *Bibliotheca Bibliothecarum Msstorum*, passim commemorantur.

e) Primam editionem non *Romae*, sed *Venetiis*, an. 1472. prodiisse, recte monuit MAITTAIRE *Annal. Typogr. Tom. IV. pag. 313.* neque enim in *specimine historico Typographiae Romanae*, Romae an. 1778. a. P. Franc. Xav. LAIRE edito, ad illum annum 1472. ullam Appiani *Romae* impressi mentionem factam videmus. Praeter reliquas editiones, sive *Maittairio* sive FABRICIO in *Biblioth. Graec.* commemoratas, ultima vice Appianus ex *Petr. Candidi* versione, *Lugduni* apud Seb. Gryphium forma 16ma, an. 1551.

prodierint priusquam primum suâ linguâ loquens Scriptor noster in lucem ederetur: ne de variis in varias recentioris aevi linguas ex eadem P. CANDINI interpretatione confectis conversionibus dicam. f)

§. II. *Conditio atque usus illius Versionis P. Candidi.*

Quod si ex tam saepius repetita huius *latini Appiani* editione liceret de pretio ipsius interpretationis iudicare; sane eam, si non optime, saltem fatis probabiliter, confectam pronunciares. Sed quamcumque fere libri evolvas paginam, mire frustratam expectationem tuam deprehendas. Nimirum infinitis in locis toto coelo ab auctoris sententia aberrat; plurimis in locis ita obscura & contorta atque intricata est haec versio, ut nihil aliud, nisi hoc, clarum esse videatur, interpretem hunc, cum quid ipse dixerit, tum

elegantibus typis excusus est. Equidem editione *Moguntina* 1529. in 4to, soleo uti, ex eademque, quam & vulgatissimam & commodissimam puto, paginas ubi opus erit citabo; neque tamen omitto quin splendidissimam & copiosissimis Adnotationibus marginalibus instructam *Venetam* editionem, an. 1477. (quam possidet publica Universitatis nostratis bibliotheca) quibusvis in locis, quae paululum dubitationis habent, cum *Moguntina* conferam.

De editione illa, quae partim *Regii*, partim *Scandiani* prodit, in cuius calce annus impressionis vitiose exhibetur M. CCCCLXV. IV. *Iduum Ianuarii*, monere in transitu liceat, tam recte, quam acute, coniecisse MAITTAIRIUM, cum sibi videri dixit, reponendum fuisse annum MCCCCXCV. (*Annal. Typ. Tom. IV. pag. 595.*) Potuerat cum certitudine ita pronunciare peritissimus Bibliographus, si amplius aliquid, quam frontem atque calcem voluminis, inspexisset: nam in fine prioris Partis, eodem volumine comprehensae, quae libros de *Bellis civilibus* continet, declaratur, illam partem absolutam esse Anno Domini M. cccc. LXXXVIII. die XXII. mensis Octobris.

f) Earum versionum notitiam aliquam *Fabricius* atque *Maittairius* suppeditant. *Gallicam* versionem a Claudio de SEYSSEL ex *Candidi* Latina versione primum fuisse confectam, antequam Graecum exemplar nansciceretur, ipse profitetur interpres.

quid dicere ex mente Appiani debuerit, perinde nescivisse. g) Quod quum ita sit, perspecte tamen HENR. STEPHANUS, h) *minime abiiciendum hunc interpretem*, iudicavit; quandoquidem eius interpretatio *ad investigandam veram Appiani lectionem saepenumero conferat*. Certe, nisi ipsius Graeci exemplaris, quo usus est *Candidus*, usura concedatur novo Appiani editori; eo maioris momenti eidem interim haec *Candidi* versio esse debet, quo planius saepenumero, per ipsam Graeci sermonis imperitiam, lectiones exemplaris sui prodidit ac declaravit interpretes. Scilicet, quo minus bene *phrasium* Graeci sermonis ac *structurae* vim perceperat interpretes, eo clarius saepe singulorum *verborum* vestigia in eiusdem interpretatione perlucet.

§. III. *Codex P. CANDIDI in plurimis vitiosis Lectionibus cum Codd. Paris. & editis Appiani libris consentit.*

Pravarum Lectionum, quae propriae ac privatae sunt illius Codicis, e quo *Candidus* versionem suam confecit, nihil magnopere adtinet specimina hoc loco proferre. Sed ut intelligatur quodammodo, quamnam ad classem aut

g) Excusare bonum *Candidum* PAULUS IOVIUS nititur, quum (*Elog. pag. 28.*) *manci*, inquit, *passimque corrupti exemplaris Graeci vitio, vel laboriosus interpres in eo opere se candidum praestare non potuit, quum alia multo felicius perscripserit*. Sed quantumvis depravatum fuerit illud exemplar; facile tamen apparet, praecipuam causam peccatorum illorum, quae huic versioni merito obiiciuntur, in Graeci sermonis imperitia, qua laborabat interpres, tractandorumque Codicum ea lingua scriptorum insuetudine, esse quaerendam. Quo magis mirum esse debet id, quod ipsum hunc interpretem, in *Epistola ad Alfonso regem*, de se Appiani historias legente videmus profiteri: *Ego medius fidius*, inquit, *dum haec lego, non audire Romanorum gesta, ut haecenus consueveram, verum intelligere; nec intelligere tantum, sed interesse, mihi videor*.

h) In *Praefatione* ad Appianum p. 2. eodem loco, quo non solum horridam atque rusticam hanc *Petri Candidi* versionem esse dixerat, sed etiam *tam infidelem, ut multa non vertere, sed pervertere dicenda sit*.

quasi familiam referendum illud exemplar sit; haud abs re fuerit, si monuero, in quam plurimis ex illis locis, ubi in vitio cubant *editi* Appiani Libri ac duo *Regii Parisienses Codices*, quibus usi sunt primi Editores, eisdem vitiis laborasse illum *P. Candidi Codicem*. Ac huius quidem inter illos Codices consensus, perpetuique fere vitiorum aut lacunarum contagii, sexcenta adferre specimina possem. Sed ex his, satis fuerit, si pauca quaedam, nullo magno-pere delectu habito e schedis nostris enotata, cum Lectoribus nostris hoc loco communicarimus; e quibus de caeteris coniectura capi possit. i)

§. IV. *Specimina PROBARUM Lectionum, quas Petr. CANDIDI Versio suppeditat.*

Sed nec probatis Lectionibus caruit *P. Candidi* graecum exemplar; e quibus, quum in latina etiam versione satis

- i) *Historia Syriaca*, pag. 92. c. (*Henrici Stephani* editionem in citandis *Appiani* locis semper sequor, cuius editionis paginae ad marginem *Amstelodamensis* editionis ubique adnotatae sunt) In *Impressis* atque in *Codd. Regiis*, consentiente *Candido* pag. 557. (edit. Mogunt. 1529.) legitur: Ἀντίοχος . . . χρηματίας τοῖς Ῥοδίοις πρέσβεισι: ubi pro Ῥοδίοις necessario cum *Codice Augustano* Ῥωμαίοις legendum est; aut Ῥωμαίων, cum *PLETHONE* in *Excerptis ex Appiani historia Syriaca*. Conf. pag. 90 extr. & pag. 91 ineunte, atque adde quae locum eum, de quo agimus, proxime sequuntur, pag. 92. d.

Eadem *Hist. Syriacâ* p. 95. e. *Impressi* cum utroque *Regio Msto* ita habent: καὶ ὁ Ἀππίος ἀπὸ τῶν Τεμπῶν τὸν Ἀντίοχον καὶ παρακαθήμενον ἰδὼν. Pro καὶ ponendum erat Λαρίσση, quam vocem & *Codex Augustanus*, & *Pletho* exhibent: Ἀντίοχον Λαρίσση παρακαθήμενον ἰδὼν. Eamque emendationem textui esse adferendam acute vidit alter *Appiani* Interpres *Sigism. Gelenius*; qui rem, de qua eo loco agebatur, ex *Livii* libro XXXVI. c. 10. edoctus, locum nostrum his verbis Latine reddidit: *Appius ubi ad Tempe pervenit; visis in propinquo castris Antiochi, LARISSAM obsidentis*. Sed *Larissam* cum *Regg. Codicibus* hoc loco ignorans *Candidus*, pag. 561. Graeca cum his Latinis commutavit: *Appius circa Tempe Antiochum cum exercitu consedissee videns.*

clare eadem perluceant, vulgato graeco contextui passim, corruptis in locis, medela adferri possit. Et ex his quidem Lectionibus plerasque cum *Augustano* exemplari communes habuit *Candidi* liber: k) sunt autem & aliae, quae perspicua certissimaque ratione veram Appiani scri-

Ibid. pag. 104. c. post verba, quae Latine sic sonant: *Antiochus M. cognita clade, ad Myonnesum accepta, omnino perterritus est; Deum aliquem insidiari sibi existimans: omnia enim praeter opinionem sibi cadere; - - -* hoc modo pergunt *vulgata Graeca* exemplaria, cum *Codd. Regiis*: 'Ρωμαίων (adde μὲν ex *Cod. Aug. & Pleth.*) ἐν τῇ θαλάσῃ κρατούντων, ἐν ᾗ πολὺ προὔχειν αὐτὸν (potius αὐτὸς, ut est in *August.* & apud *Pleth.*) ἐνόμιζε, τὸν Ἀντίβαν εἰς Παμφυλίαν κατακεχλειχότων. Pro τὸν Ἀντίβαν *Augustanus Codex & Pletho* exhibent 'Ροδίων δ' Ἀντίβαν, quam quidem pro genuina Appiani scriptura nemo dubitabit habere, qui & hiulcam hoc loco in *Vulgatis* orationem considerarit, & id quod ipse Auctor noster paulo ante pag. 100. c. dixerat, contulerit. Sed *Candidus* pag. 570. non magis, quam *Parisienses* Codices, illud nomen 'Ροδίων agnoscit.

Ibid. pag. 107. b. *Vulgati* cum *Regg. Codd.* sic: Ἀντιόχῳ δ' ἦν - - - ἡ φάλαγξ ἡ Μακεδόνων, ἄνδρες - - - εἰς τὸν Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου πρότερον ἐπικοσμούμενοι. *Candidus*, p. 572. *Antiocho - - phalanx ex Macedonibus - - fuit, a Philippo primum, deinde ab Alexandro in ordinem posita.* Vides, *Candidi* Graecum exemplar eodem in mendo cum duobus *Regiis* cubuisse. Nullum vero dubium esse potest, quin recipiendum sit nomen τρόπον, quod *August.* loco vocabuli πρότερον praestat; sed fortasse & hoc una cum illo fuerit retinendum; ut Appianus scripserit: εἰς τὸν Ἀλ. καὶ Φιλ. πρότερον τρόπον ἐπικοσμ. secundum pristinum Alexandri & Philippi institutum instructi. LIVIUS XXXVII. 40. decem & sex millia peditum, more Macedonum armati.

Ibid. paucis lineis interiectis, verba illa, εἰς δὲ τὰ πλεονὰ ἐκάστου μέρους δύο καὶ εἴχασιν, mutila esse totiusque loci turbare sententiam, nemo non videt. Eodem autem modo *Candidus*, p. 573. in lateribus ab utraque parte duo & viginti. Scilicet post μέρους excidit vox ἐλέφαντες, ad sensum omnino necessaria, quam *August.* exhibet. Appiano convenit cum Livio, qui l. c. Haec acies, inquit, fuit in decem partes divisa; partes eas interpositis binis elephantis distinguebat. Ex ipsius tamen *Augu-*

pturam in eiusmodi locis ostendunt, ubi reliquos omnes, quos vidi, codices corruptos aut mutilos deprehendi. Cuius potissimum generis specimina nonnulla hoc loco protulisse iuvabit. 1)

stani Codicis lectione ambigua etiamnum quodammodo est oratio, ἐς δὲ τὰ πλευρὰ ἐκάστου μέρους, ἐλέφαντες δύο καὶ εἴκοσιν. Quare videndum, an & in ipso *Aug.* aliquid exciderit, scripseritque Appianus: ἐλέφαντες, ἀνὰ δύο, δύο καὶ εἴκοσιν.

Ibid. pag. 108. c. Πληγέντων γὰρ τῶν ἵππων ἀθρόως, καὶ τὰ ἄρματα ἐς τοὺς ἵππους περιφερόντων. Perspicuum est, veram esse Appiani scripturam, quam *Aug.* habet: ἐς τοὺς φίλους, in suos. *Candidi* autem Codex a vitiosa *Parisiensium* scriptura non recessit: *Vulneratis* (sic vetus interpres, p. 574.) *turmatim equis, & currus in equos deferentibus.*

Ibid. p. 115. d. Ante verba: Τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀλόχως πᾶμπαν, exciderunt sex verba ad sententiam plane necessaria, quae nec *Candidus*, pag. 581. agnoscit. Ea *Augustanus* noster suppeditat: τάδε μὲν καλῶς ἐπέπρακτο τῷ Μανίῳ: ubi quidem eodem vitio, quod saepius in Msstis nostris & in impressis occurrit, pro Μαλλίῳ (sic enim Graeci *Manlii* nomen in Μάλλιος flectere solebant) perperam Μανίῳ scriptum est.

k) Illius generis lectiones quasdam iam in *Exercitationibus in Appianum* adnotavimus. Sic *Libyc.* pag. 59. a. pro vitioso καταπλέομενον, *Aug.* καταπνεόμενον, & *Candidus*, p. 523. *perflarent.* (*Exercit.* p. 49.) *Hist. Syriac.* p. 127. c. pro corrupto προτιμότερον, *Aug.* προτιμώμενον, similiterque *Candidus*, p. 593. *ut mortem libens oppet at.* Sic item in aliis multis veteri illi Interpreti cum optimo Augustano Codice Graeco recte convenit. En unum praeterea ex *Bellorum civilium* Historia locum: Lib. IV. pag. 597. b. in historia proscriptionis a Triumviris editae, *impressi* cum *tribus Regiis* Codd. haec habent: 'Ο δὲ λοιπὸς ὄμιλος, οἱ μὲν τὰς οἰκίας τῶν ἀναιρουμένων διήρπαζον, καὶ τὸ κέρδος αὐτοὺς ἀπὸ τῆς συναινέσεως τῶν παρόντων κακῶν ἐψυχαγώγει. *Candidus*, pag. 264. *Ex reliqua autem multitudine quidam ad occisorum domos spoliandas accurrebant; quae utilitas a consideratione praesentium malorum eos avertebat.* Vides, pro absurdo συναινέσεως interpretem legisse συνέσεως, quam lectionem, citra dubium genuinam *Augustanus* habet.

l) *Bell. Civil.* Lib. II. p. 465. e. Ἐδεῖμαινεν οὖν ὁ στρατὸς αὐτῷ, καὶ τὴν πόαν ἤρτοποίουν. In hac scriptura *Augustanus* cum *Regiis*:

§. V. *De Codicibus Msstis Appiani Vaticanis.*

Graecum exemplar, quo in convertendo Appiano usus erat *Candidus*, ex Nicolai V. Pont. bibliotheca in *Vaticanam* tandem transisse videtur; in qua ad hunc diem duo *Codices Mssti Appiani* conspiciuntur, qui *eadem serie eosdem Appiani Libros*, quos *latine convertit Candidus*, & in his *Illyricum Librum integrum*, continent. Illorum Codicum notitiam aliquam benevolentiae Cel. BANDINI, Bibliothe-

Msstis consentit. Ex herbarum radicibus (cf. CAESAR de *Bell. Civ.* III. 48.) panem conficiebant Caesariani; sed non tam, opinor, *formidine compulsi*, quam *fame pressi*. Ita pronus est literae Λ in Δ transitus, tamque frequens in Msstis diphthongi $\epsilon\iota$ cum vocali ι commutatio, ut pro certissima emendatione corrupti loci ad marginem exempli mei editionis Stephanianae iam adnotavissem $\epsilon\lambda\iota\mu\alpha\iota\nu\epsilon\nu$, quum a *Candido* pag. 125. illam emendationem confirmatam viderem, his verbis: *exercitus quippe eius fame premebatur.*

Civil. Lib. III. pag. 531. a. Antonius, quum Dolabellae Syriam provinciam a populo decerni cuperet, quamquam tribunus pl. in comitiis malum augurium obnunciabat, tamen $\tau\alpha\varsigma\ \kappa\epsilon\phi\alpha\lambda\alpha\varsigma\ \epsilon\chi\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\upsilon\epsilon\ \chi\epsilon\iota\rho\omicron\tau\omicron\nu\epsilon\acute{\iota}\nu\ \pi\epsilon\rho\iota\ \tau\omicron\upsilon\ \Delta\omicron\lambda\omicron\beta\acute{\epsilon}\lambda\lambda\alpha$. *Augustanus* cum *Regio Colbertino* $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa\alpha\varsigma$; quod quidem nihilo melius est, quam $\kappa\epsilon\phi\alpha\lambda\alpha\varsigma$, sed clariora verae lectionis vestigia continet, quam lectionem *Candidus* in suo exempl. invenit: $\tau\alpha\varsigma\ \phi\upsilon\lambda\alpha\varsigma\ \epsilon\chi\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\upsilon\epsilon\ \chi\epsilon\iota\rho\omicron\tau\omicron\nu\epsilon\acute{\iota}\nu$, *tribus de Dolabella sententiam iussit efferre.* (p. 193.) Quo loco Editor versionis Candidi in ea editione, quae Venetiis an. 1477. prodiit, vocabulum *tribus* (puto) pro numerali nomine habens, imperite in orâ libri haec verba adiecit: *malus sermo; vacat credo, tribus.*

Ibid. pag. 561. a. Cicero in oratione contra Antonium in Senatu habita, haec dicens inducitur: $\eta\gamma\epsilon\nu\ (\text{Ἀντώνιος})\ \epsilon\chi\ \beta\rho\epsilon\nu\tau\epsilon\sigma\iota\omicron\upsilon\ \kappa\alpha\iota\ \tau\omicron\nu\ \acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\nu\ \sigma\tau\rho\alpha\tau\omicron\nu\ \epsilon\varsigma\ \tau\eta\nu\ \pi\acute{o}\lambda\iota\nu$, $\acute{\alpha}\pi\alpha\nu\tau\alpha\ \sigma\upsilon\nu\tau\omicron\mu\acute{\omega}\tau\epsilon\rho\alpha\nu$, $\epsilon\phi\iota\acute{\epsilon}\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$, $\acute{\omega}\nu\ \epsilon\ \pi\acute{\epsilon}\nu\theta\epsilon\iota\ \text{Καίσαρος}$. *Καίσαρος* δὲ αὐτὸν τοῦ νέου &c. Corruptam esse Graecam phrasin, nemo non videt; neque *Augustanus* Codex laboranti loco ullam adfert medicinam; quam praesentem ex sui exemplaris praescripto exhibet *Candidus*, posteriora verba hoc modo exponens, p. 224. *cum ad ea adspiraret, quae Caesar concupisset*; quae verba quisquis confideraverit, non dubitabit, hoc modo illum locum esse

cae Laurentianae Mediceae Praefecti, acceptam refero; qui, quum proxima hieme Romae commoraretur, in ipsa Bibliotheca Vaticana brevem illorum Msstorum recensio- nem nostri caussa confici curavit, & ad nos pro sua hu- manitate transmisit. Alter, *Codex Vaticanus CXXXIV.* bombycinus est, satis emendate, nitidis, sed iis minutissi- mis literarum ductibus, Seculo XIVto, ut videbatur Vi- ro docto, qui istam notitiam perscripsit, conscriptus. Al- ter, *Codex Vaticanus CXLII.* chartaceus, seculo XVto

restituendum: ἦγεν ἐκ Βρ. καὶ τὸν ἄλλον στρατὸν εἰς τὴν πόλιν ἅπαντα, συντομώτρην ἐφιέμενος ὧν ἐπὶ ὁθεὶ Καῖσαρ. Dixerat paulo ante de Antonio Cicero: *cohortem regiam Brundusii sibi adscivit. Iam subiicit: reliquum omnem exercitum Brundusio ad Urbem duxit; viâ magis compendariâ petens ea, quae Caesar concupierat.* Scilicet Caesar regiam dignitatem non palam, sed furtim & per subdolas artes adfectaverat: Antonius bre- vissimâ viâ, apertâ vi, & infesta ipsi patriae signa inferens (ut est in *Philippica quinta*, cap. 8.) eandem ad se rapere conatus est.

Ibid. p. 570. a. ubi pugna Antonii cum Panfa & Hirtio ad Forum Gallorum inter Mutinam ac Bononiam commissâ expo- nitur, praeter alia, haec in vulgatis exemplis turbata legun- tur: οἱ δ' Ἄρειοι, περιειλημμένοι πάντοθεν, καὶ οὐδαμῶς δια- δραμεῖν ἔχοντες, ἐκέλευον, εἰ παραγένοιντο, μὴ συνάπτε- σθαι σφίσι τῶν πόνων, id est: *Legionis Martiae milites, circum- venti undique, nullo patente effugio, iusserunt, si adessent, abstinere a conflictu.* Facile intelligitur, excidisse nomen, quo declaretur, quosnam tandem Martii a conflictu iusserint absti- nere. Illud nomen peropportune suppeditat *Candidus*, p. 234. eos qui aderant, inquit, *noviter electos* (edit. Venet. *nuper electos*) nullam laboris partem subire admonent. Quod verba εἰ παραγένοιντο ita vel legerit vel interpretatus sit *Candidus*, tamquam scriptum esset οἱ παρεγέγοντο, id quidem nos morari minime debet, neque illa verba sollicitanda puto. Sed qui to- tum locum, in quo versamur, respexerit, eundemque cum *Candidi* versione contulerit, ei vix dubium esse poterit, quin scripserit Appianus, ἐκέλευον νεήλυδας, εἰ παραγένοιντο, μὴ συνάπτεσθαι σφίσι τῶν πόνων: *praeceperunt, ut tirones, ubi ad- venissent, a conflictu abstinere.* Panfa, alter Consul, ex castris ad Mutinam in Italiam delectus habendi caussâ profectus erat:

scriptus videbatur. *m*) Utro ex his exemplaribus usus sit antiquus Interpres, ac sit-ne alterum ex illis emendatius multo & castigatius, quam id e quo Versionem suam *Candidus* confecit, definire in praesentia non valeo. *n*) Sed uberiores eorum Codicum notitiam, cum variarum Lectionum ex iisdem excerptarum speciminibus quibusdam, ab amicitia atque studio politissimorum eruditorumque Iuvenum, Cl. ADLERI Altonensis, BIRCHIIque Hafnienfis, qui studiorum causa Romae peregrinantur, propediem exspecto. *]

CAPUT II.

De Graeca Appiani Editione Parisiensi, itemque de Codicibus Manuscriptis Regiis, Mediceo, & Veneto S. Pauli.

§. I. Editionis Parisiensis brevis descriptio.

Medio demum seculo XVI. primum *graece* APPIANUS in lucem prodiit. Ea editio hanc inscriptionem praefert: Ἀππιανοῦ Ἀλεξανδρέως Ῥωμαικῶν Κελτικῇ, Λιβυκῇ ἢ Καρχηδονικῇ, Ἰλλυρικῇ, Συριακῇ, Παρθικῇ, Μιθριδάτειος, Ἑμ-

(p. 568. d.) isque iam cum *tironibus*, quos saepius Appianus νεήλυδας, *Candidus* autem *nuper electos* adpellat, aderat. Eos autem magis impedimento, quam usui, sibi fore existimabant veterani, si pugnae illi sese immiscerent.

- m*) De aliis Codicibus *Vaticanis*, quibus *Hispanica & Hanniballica Appiani Historia* continetur, infra cap. III. §. II. dicetur.
- n*) Stephanus GRADIUS, qui superiori seculo Bibliothecae Vaticanae custos interpres fuerat, in *Praefatione* ad novam suam *Illyricae Historiae Appiani Versionem*, quae Ioh. LUCII libris de Regno Dalmatiae & Croatiae adiecta est, Codicem *Vaticanum* commemorat, quem a se cum Day. HOESCHELII editione libri illius *Illyrici* collatum, atque illa haud paulo diligentiores, & pluribus locis castigatiores inventum esse, profitetur. Idem eodem loco alius Msti Appiani ex Bibliotheca *Vaticano-Palatina* meminit; cuius nullam mentionem in recensione Manuscriptorum a Cel. BANDINIO mecum communicata (in qua

φυλίων ε'. *APPIANI ALEXANDRINI ROMANARUM HISTORIARUM* Celtica, Libyca vel Carthiginien-
sis, Illyrica, Syriaca, Parthica, Mithridatica; Civilis, quin-
que libris distincta. Ex Bibliotheca Regia, Lutetiae, typis Re-
giis, cura ac diligentia Caroli Stephani. MDLI. Eâdem for-
mâ, iisdemque nitidissimis typis, quibus Roberti Stephani
Dionysius Halicarn. & Dio Cassius, expressus est Grae-
cus iste Appianus. Nullum verbum praefandi causâ ad-
iecit Editor. Appiani Libri eodem ordine, quo in inscri-
ptione enumerati sunt, sese consequuntur. o) Accedunt
in fine duae paginae, tribus columnis quaeque distincta,
quibus praefixus titulus est: *Locorum, qui aliter, quam
impressi sunt, in aliis codicibus leguntur, aut legendi videntur,
annotationes.*

§. II. Editores Editionis Pariensis.

Qui in Titulo huius editionis memoratur CAROLUS
STEPHANUS, frater erat Roberti, Henrici patruus; qui,
quum Medicam artem ad id tempus Parisiis esset professus,
scriptisque etiam de ea arte editis inclaruisset, p) fratri
Roberto, cum is in eo esset, ut Genevam habitatum con-
cederet, in administranda Regia Typographia successit. q)

tamen Codices Vaticani a Vaticano-Palatinis distinguuntur)
factam reperio.

[* De Vaticanis istis Codicibus, aliisque nonnullis eiusdem Appiani
Msstis libris, quos possidebat tunc Vaticana Bibliotheca, (quo-
rum nonnulli dein, ut audio, Parisios translati sunt) conferenda
sunt ea quae in Praefatione ad nostram Appiani editionem pag.
xxv - xxix. diximus.]

o) Praemittitur autem Appiani Prooemium; cui subiecta illa Ano-
nyni cuiusdam Adnotatio, qua de selectis Appiani libris, in
duo volumina olim distributis, differitur. Celticae s. Gallicae
Historiae non nisi Epitoma exhibetur; eadem, quae a Candido
erat Latine conversa. Nec vero Illyrica Historia tota adest;
sed breve eius Fragmentum, quo Exordium illius libri, ac ne
illud quidem integrum, continetur.

p) Vide MAITTAIRE, in *Historia Stephanorum*, p. 174.

q) Quonam tempore Parisiis Genevam demigravit Rob. Stephanus,

Quamvis autem non nisi *Carolus* Editorem inscriptio libri declaret; haud nullas tamen, neque postremas, partes in ea editione procuranda ipsius ROBERTI STEPHANI fuisse, filio huius *Henrico*, diserte illud testatum facienti, credere fas est. r)

§. III. *Duo Codices Manuscripti, ad eam adornandam Editionem adhibiti.*

Primam hanc Appiani graecam editionem quum corruptarum mutilarumque Lectionum incredibili multitudine intellexissem scatere, in quarum singulis minime probabile erat duos diversos Codices consensisse; facile inducebar, ut cogitarem, non nisi *unici Exemplaris* usum Editoribus fuisse concessum: s) illudque ipsum eo magis mihi persuaseram, cum quod de singulari illa diligentia non subierat dubitare, quam *Rob. Stephanus* (cuius auspiciis hanc prodiiſſe editionem cognoveram) ad libros a se editos ab operarum erratis purgandos adtulisse perhibetur; tum quod memineram id quod de eiusdem *Rob. Stephani* cautione in edendis eis Auctoribus, quorum non nisi unicum exemplar ipsi suppeteret, commemoratur, ea

non nimis quidem accurate constat: sed hoc certe *Maittairius* (*Hist. Stephan.* p. 69 sq.) ostendit, eodem anno MDLI. quo Appiani editio illa procurata est, *Robertum Stephanum* adhuc, suo nomine, *Typis Regiis*, Iustini Martyris opera edidisse; atque etiam sub finem eiusdem anni Corderii libello, de corrupti sermonis emendatione, prid. Calend. Decemb. quo die Parisiis absoluta est eius libelli repetita editio, nomen suum cum titulo *Typographi Regii* subscripsisse.

r) *Henr. Stephanus* in Epistola ad Lectorem, Annotationibus suis in Appianum a se editum praemissa: *Appianus*, inquit, *primum ROBERTI STEPHANI patris mei & patrui CAROLI STEPHANI opera* (etiamsi patrui tantum nomen frons libri praeferat) *in lucem prodiit Parisiis*. Idem, in Praefatione ad Lectorem, contextui Appiani praefixa: *Hinc factum est*, inquit, *ut quum Dionem pater meus Rob. Stephanus edidisset, APPIANUM postea patruus meus Carolus Stephanus, paucis post annis, patris mei auspiciis, sicut etiam ex eiusdem officina, in publicum emisserit.*

religione fuisse eruditum illum Typographum, ut omnes & singulas sui Codicis Lectiones, quamquam corruptissimas & facile emendandas, studio exhibuerit. t) Ac licet ad calcem huius eiusdem editionis diversae Lectiones ex alio Exemplari adferantur; satis tamen caussae mihi videbar habere, cur mihi persuaderem, si quod aliud diversum exemplar in manus Editorum incidit, illud non nisi absoluto iam opere, ac leviter quidem & negligentius, fuisse ab eis inspectum. u)

Sed ex quo duos *Parisienses Appiani Codices*, utrumque hodie *Regium*, cum impresso exemplari conferendi potestas mihi otiumque datum est; cognovi demum, id quod in Editorum saltem laudem vellem secus possem adfirmare, Editionem illam *Parisiensem* ex his iisdem duobus Codicibus, inter se collatis, esse confectam. Eorum Codicum alter, quem literis *R. a.* (id est, *Regium primum*) designabo, hodie *Codex Regius Graecus MDCLXXXI.* numeratur, atque in Catalogo Codd. Mss. Biblioth. Reg. *Fonteblandensis* cognominatur, seculoque *XVIto Christoph. Aweri* manu exaratus proditur. x) Alter, quem literis *R. b.* deno-

s) Quam sententiam quum in *Praefatione ad Exercitat. in Appianum* pag. 7. professus sim; quae ibi dicta sunt, ea ex hoc loco erunt corrigenda.

t) Id de Dionis Cassii quidem editione totidem verbis affirmavit *Reimarus*, in *Praefat. ad Dionem*, §. 2. pag. ix. atque ita plerisque vulgo persuasum esse video. Sed vereor, ne paulo secus eam rem se habere deprehensus sit, si quis laborem denuo conferendi Codicem illum Dionis, quo *Robertus* usus est, suscepit.

u) Subinde etiam nata mihi suspicio erat, diversas illas lectiones non nisi ex ea varietate fortasse ductas esse, quae ad marginem *Mssorum* saepe adnotata deprehenditur.

x) Codex ille, quemadmodum paulo ante *Dionysii Halic. & Dionis Cassii* exemplaria, ex *Regia Bibliotheca*, quae eo tempore *Fonteblandi* (vel *Fonte Bliandi*) custodiebatur, cum *Stephanis* fuerat communicatus. Idem regium exemplar *Florentiâ* ad *Ludovicum XII.* Galliae regem, *Reipublicae* nomine, fuisse olim trans-

tabo, olim *Colbertinus* fuerat, hodie *Regius MDCLXXXII.* est; nec ipse seculo XVI. antiquior. y) Uterque pariter eosdem plane *Appiani* libros, quos *Parisiensis* Editio, cum eâdem *Celtici* libri Epitomâ, eodemque libri *Illyrici* fragmento, cum eâdem denique *Anonymi* de *selectis Appiani libris* Adnotatione, quae Prooemio Auctoris subiecta est, continet. Ordo quidem, quo hae res in illis Msstis sese excipiunt, paululum differt ab eo, quem Editores *Parisienses* tenuerunt: nam in utroque Msto post *Celticae* historiae Epitomen, *Syriaca* historia ponitur ante *Punicam*, tum *Illyricae* Fragmentum, *Parthica*, *Mithridatica*, de *Bel- lis Civilibus Libri V.* In utroque autem exemplari praeter- ea inter *Celtici* libri Epitomen & *Syriacam* historiam inserta est illa alterius *Anonymi* de *XXII. Historiarum Appiani Li-*

missum, testis est *Claudius de Seyssel*, in Epistola ad Ludovi- cum XII. *Gallicae Versioni* historiarum *Appiani* praemissa.

- y) Hoc eodem exemplari, diu ante quam *Colberti* ornasset Biblio- thecam, usus erat olim *Lazarus* ille *Baysius*, qui de *re Vestia- ria*, ac de *re Navali* veterum Graecorum ac Romanorum pe- culiares edidit libellos, pluraque similis argumenti partim scripsit, partim scripturus erat, ni morte fuisset praeventus. Is *Venetius*, qua in urbe circa an. 1530. Orator regis Galliae apud Rempubl. fuerat, Codicem illum Lutetiam adtulisse videtur. Nam in Epi- stola ad Franciscum I. Galliae regem, Libello de *re Navali* praefixa, profitetur, se, *Venetius* quum esset, e Graecorum Latinorumque monumentis, quidquid ad rem navalem pertine- ret, collegisse: quorum in Auctorum numero *Appianum* fuisse, nondum eo tempore typis vulgatum, ex eo constat, quod in eodem quem dixi libello, an. 1536. edito, complura loca ex hoc scriptore, adpositis ipsius auctoris Graecis verbis, addu- xerit. Esse autem illa loca ex hoc ipso, quod dico, exemplari citata, non solum inde intellexi, quod lectiones nonnullae cum lectionibus huic msto propriis conveniunt, sed & quod in eo- dem exemplari omnia ea loca, quae passim in *Bayfii* libellis citantur, cum plurimis aliis similis argumenti, peculiaribus signis (velut, quae de *re navali* agunt, litera *N.* quae de *vestimenti* cuiusdam genere, literis *Vest.* quae de *re militari*, literis *Mil.* &c.) in margine denotata sunt. Eodem exemplari, forte quod commodato a *Bayfio* acceperit, usus est *Guil. Budaeus*; qui

bris Adnotatio, de qua alio loco dixi; γ) cui, nescio quo casu, quove consilio, locum nullum Editores in Impressionis concesserunt.

§. IV. *Conditio illorum Msstorum, atque Editionis ex iisdem confectae.*

Codex *Fonteblandensis* non modo elegantiori manu, verum etiam maiori fide ac diligentia, sed ex paulo depravatori exemplari, descriptus videtur. *Colbertini* codicis scriba insignem ubique negligentiam prodidit, ac praesertim in illud fatale librorum vitium, tantum non quavis occasione, incidit, ut, ubi aliquot verbis aut etiam lineis interiectis idem vocabulum recurrit, ibi omnia intermedia omiserit; α) sed hic ex castigatiori paulo emen-

etiam sua manu, eleganti scriptura, pallidiusculo colore, plura loca ex sua coniectura, satis saepe felici, in eodem emendavit; quarum emendationum specimina etiam nonnulla in Indice variarum lectionum ad calcem edit. Paris. literis *Bud.* notata adferuntur. Scilicet idem doctissimus *Budaeus*, quum in priorum *Commentariorum linguae Graecae* editione, quae an. 1529. prodierat, Graecos Appiani libros nondum cognitos habuisset, in altera dein eiusdem libri editione, quae post mortem eius an. 1548. ex ipsius *Budaei* schedis multo auctior prodiit, frequentia Scriptoris nostri loca citavit. Denique non diversum videtur hoc exemplar ab illo esse, quod ex Catalogo Librorum Msstorum eruditi Praefidis *de Mesmes* in *Bibliotheca Bibliothecarum* Tom. II. pag. 1326. his verbis commemoravit *Montfauconius*: *Appianus Alexandrinus, Graec. in fol. sur papier.* Sane nisi hoc ipsum illud exemplar est; scire vehementer cuperem, quorsum illud evaserit.

γ) Exercitat. in Appian. Sect. III. not. d.

α) Eae lacunae, maximam partem, praesertim inde a medio fere Codice usque ad finem Lib. II. *de Bellis Civil.* ex Codice *Fonteblandensi* in margine huius Codicis completae sunt. Atque plurimis insuper locis, praeter illa quae a *Budaeo* sunt emendata, lectiones *Colbertini* huius Codicis ad eiusdem *Fonteblandensis* praescriptum, satis infeliciter saepius ac praeter rationem, mutatae sunt; quae quidem mutationes ab ipsis *Stephanis*, aut eorum iussu, cum *Appiani* editionem pararent,

datiorique exemplari suum Appianum videtur descripsisse. Caeterum quemadmodum omnia eadem (tam *Appiani Libros*, librorumque five *Excerpta* five *Fragmenta*, quam duorum *Anonymorum* quas dixi *Adnotationes*) pariter uterque Codex, ac singula quidem *eâdem prorsus serie*, continet; ita & in quam plurimis five mutilis lectionibus, five quovis modo corruptis, mire inter se ambo Codices consentiunt. *b*) Eiusmodi autem locorum in utroque exemplari pariter corruptorum tanta copia est, ut parum utique dixerim, si sexcentos & ultra esse dicam. Quibus eisdem in locis contagium lacunarum caeterarumque depravationum similiter etiam occupasse Editionis Parisinae exempla, id quidem neque mirandum magnopere est, neque vitio verti primis illis Editoribus ullo modo debet. Vellem, alia veriori graviorique culpa liberare eosdem Edi-

factae videntur. In *Fonteblandensi* exemplari multo rariores lacunae sunt: & quae in eo occurrunt, eas, paucis exceptis, cum illo communes habet *Colbertinus* Codex.

b) Quare, quamquam non ex uno eodemque exemplari immediate, ut aiunt, ac proxime hi Codices descripti sunt; tamen ambo non nimis longe a *communi* pariterque corrupto *fonte*, e quo manarunt, remoti esse videntur.

c) Ex tota omnino ratione, qua haec editio procurata est, facile intelligitur, neque *Robertum Stephanum*, utpote gravissimis turbis per ea ipsa tempora implicitum atque iactatum, neque *Carolus* fratrem, qui novus tunc ad eam administrandam provinciam vocatus, atque etiamnum fortasse Medicae artis occupationibus districtus erat, non eam curam ac diligentiam in hanc adornandam *Appiani* editionem contulisse, quae a *Stephanorum* nomine alioquin exspectari solet.

d) Ac promiscue quidem mox unius, mox alterius Codicis lectionem, prout quaeque magis probanda videbatur, selegerunt editores: sed tamen in priori parte operis, ab *Exordio* usque fere ad finem libri secundi *de Bellis civil.* exemplaris *Fonteblandensis* potissimum auctoritatem sunt secuti; in reliqua parte, *Colbertini* vestigiis (puto, quod in progressu operis intellexissent, complures probatiores lectiones eum offerre) pressius inhaeserunt.

e) Specimina quaedam *pravarum mutilarumve lectionum*, quae ex

tores possem; quam culpam nimis saepe ab iis commissam esse, ex collatione eorundem Codicum, quos illi ante oculos habuerant, abunde intellexi. *c*) Scilicet, quamquam ad feligendas ex utroque Codice lectiones, quas in contextum reciperent, probatum plerumque iudicium adhiberunt; *d*) tamen incredibile est, quam multis in locis, in quibus differebant Codicum lectiones, operam dedisse videantur, ut eam feligerent lectionem *Appianoque* tribuerent, quae perspicue falsa ac corrupta erat, posthabita ac ne in *Indice* quidem *variarum Lectionum* indicata altera, quae vel citra omnem dubitationem tamquam vera in contextum recipienda fuerat, vel quae verae lectionis vestigia saltem clarissima ostendebat. Saepe etiam *ab utriusque exemplaris consentiente* atque proba scriptura, sive consilio, sive casu, temere certe ac praeter rationem, discessum est. *e*)

utriusque Codicis consensu in *vulgatum* contextum receptae sunt, supra cap. I. §. III. & IV. a nobis adlata sunt; alia nonnulla eiusdem generis deinceps Cap. IV. ubi de *Augustano* Codice dicetur, breviter commemorabuntur. En ex magno numero pauca quaedam eiusmodi locorum specimina, in quibus corrupta alterius *Msti* lectio nullo negotio ex altero potuerat emendari; aut ubi ab *utriusque Cod.* proba lectione temere discessum est.

Histor. Lybic. pag. 13. b. lectio mente cassa, ἐλκίζετο ἐς τὰς ἄλλας τροφάς, ex *R. a.* expressa est. Veram lectionem offerebat *R. b.* ἐλκίζετο ἐς τὰς τροφάς: *commeatus causa praedas agebat, commeatum ex praeda sibi comparabat.*

Ibid. pag. 19. a. Ναύαρχον . . ὁρμῶντα περὶ τὴν Ἀπόλλωνος ἄκραν. *R. b.* ὁρμῶντα dabat: quam scripturam *Henr. Stephanus* ex ingenio recepit. Commutandis inter se duobus illis verbis, ὁρμᾶν & ὁρμεῖν, saepius halucinati sunt Editores nostri.

Ibid. p. 22. d. Οὕτω μὲν οἱ διετετάχατο τῷ Σκιπίωνι. Nomen πεζοὶ, quod post οἱ excidit, suppeditare poterat idem *R. b.*

Ibid. p. 59. a. eo loco, cuius emendationem in *Exercit.* p. 49 sq. proposuimus, pro vitioso κοινὸς, *R. b.* perspicue κυνὸς habet, atque eodem modo in *R. a.* ex κοινὸς emendatum est.

Histor. Mithrid. p. 180. d. Πολλὰ καὶ αὐτῆς Ἰταλίας, ὅσα . . πολεμεῖν νῦν πόλεμον ἀπιστοῖν. Illud πολεμεῖν in edit. *Paris.*

§. V. *De Codice Manuscripto Appiani Mediceo, itemque de Veneto SS. Ioh. & Pauli.*

Exstant praeterea in Italia duo manuscripta Appiani exemplaria, alterum Florentiae, alterum Venetiis, omnia eadem, quae Parisienses Codices habent, eadem prorsus se-

operarum erratum est, pro quo recte *Henr. Stephanus* πολεμεῖ posuit. Posteriora verba *Candidus* pag. 648. h. m. convertens: *indefinente vobiscum proelio decertant*, satis declarat, se in suo exemplari quidvis potius, quam ἀπιστον legisse. *Augustanus*: πολεμεῖ νῦν ὑμῖν πόλεμον ἀσπιστον. Bene quidem, quod ὑμῖν inferat; sed postrema vox ex *R. b.* emendanda: πόλεμον ἀσπειστον, *irreconciliabile bellum, nullas amplius spoudas admittens.* Eadem voce & alibi, & hoc ipso libro *Mithrid.* pag. 217. c. usus est idem Appianus.

Civil. IV. p. 592. a. ἀδελφοί τε καὶ θεῖοι προγραφόντων, operarum vitio expressum poterat videri; ni ex *R. b.* receptum viderem. Recte vero *R. a.* προγραφόντων, *proscribentium*: conf. *Nostrum*, p. 595. d.

Ibid. p. 615. b. Proscriptus aliquis clam in Urbem ad suos redire tentans, haud procul a porta cum abesset, vidit armatorum cohortem procurrere, καὶ πρὸς τὸ σύγκριμα τοῦ τόπου καταπλαγείς, συγκεκρύφθαι . . . ἐν τάφῳ. Sic ex *R. a.* editum. At, pro συγκεκρύφθαι, verum indicare potuerat *R. b.* qui συνεκρύφθαι dat, ex συνεκρύφθη leuiusculè corruptum. Pro σύγκριμα, *Aug.* συγκήρημα: unde συγκύρημα scripsisse Appianum intellexeram, quum eandem denique scripturam in *R. b.* perspicue expressam invenirem. Συγκύρημα autem non simpliciter est casus quidam, aut id quod accidit; sed momentum aut circumstantia, ut vulgo dicimus, cum alia re concurrens, ad eam rem de qua agitur accedens. Conf. *Nostrum* in *Prooem.* p. VIII. a. (Edit. Toll. p. 10 med.)

Ibid. p. 634. d. In Xanthi obsidione quidam adnexos restibus uncus eiaculabantur in moenia, ac quoties uncus aliquis infixus haereret, ἐς αὐτοὺς ἀνίμων. Recte *R. a.* εἰ αὐτοὺς, se ipsos sursum trahebant. Ea quidem lectio ad calcem edit. *Paris.* adnotata est.

Ibid. pag. 653. a. ἐσέπεμψε λόχους ὀρθίους. Sic male ex *R. b.* editum, neglecta vera lectione ὀρθίους, quam offerebat *R. a.* Ὀρθίους λόχους esse agmen longis ordinibus, exigua serieram

rie continentia. *Florentino-Medicei* Codicis, qui seculo XV. scriptus perhibetur, notitia satis ampla in MONTEFALCONII *Bibliotheca Bibliothecarum manuscriptorum* f) reperitur; plenior etiam ampliorque BANDINIUS V. Cl. in *Catalogo Codicum Graecorum Bibliothecae Laurentianae* de-

latitudine, procedens, Tactici docent; Aelianns c. 29. Arrianus cap. 36. Conf. Suidam voc. ὀρθιος & voc. ἐπιχαίρων.

*Ibid. p. 633. c. Xanthiorum urbs fossâ latissimâ altissimâque erat munita. Hanc fossam Brutus ἔχων βιαζόμενος. Sic sine sensu verba ex R. a. expressa. Quam pronum fuerat, ἔχου ex R. b. reponere! sic omnia plana fuissent. Fossam illam vallo cinxit Brutus. Quo opere incredibili celeritate perfecto, iam Xanthii, ut mox Appianus declarat, obsidione clausi tenebantur. Sed & saepe alias verbum illud χῶν fefellit Editores nostros. Eodem Libro, pag. 624. c. καὶ δεδιὼς (scil. Cassius ad Laodiceam) μὴ αὐτὸν ὁ Δολοβέλλας διαφύγοι, τὸν ἰσθμὸν ἔχων, διοτάδιον ὄντα. Ibi neuter Codex mendosam istam scripturam praeferbat; sed illud sensu casum ἔχων in locum parcius detorti ἔχον, quod erat in R. b. substituere maluerunt Editores, quam alterius Codicis R. a. perspicuam ac verissimam lectionem, ἔχου, adoptare. Alibi (*Pun. pag. 74. e.*) iterum vitiose ἔχον pro ἔχου, consentientibus quidem msstis expressum est; sed mox eodem loco, ubi pro ἔχου δὲ uterque Codex alio errore ἔχει δὲ habet, illud in ἤρειδε mutaverunt Editores.*

Civil. V. p. 693. e. Codex R. a. recte ἐπειρώμην habebat; R. b. levi errore ἐπιρώμην, ex quo praeter omnem rationem ἐπὶ ῥώμην editum est.

*Ibid. p. 720. a. Recte uterque Regius ἀνεδήσατο, id est, captam navim religavit; id perperam in ἀνεδύσατο mutatum est. Eadem pag. d. Πομπήϊον ἐπὶ Μεσσήνην κατελήφει. At uterque Reg. recte περὶ dabat. Iterum p. 735. a. ἐπὶ δείλην ἐσπέραν: ubi uterque Mstus liber recte περὶ exhibebat. Idem vitium saepe aliàs commissum est. Sed huiusmodi exemplorum copia, non solum eorum, ubi ex altero Codice emendari prava alterius Codicis scriptura potuerat, verum etiam ubi in locum probae scripturae, in quam uterque Codex consentiebat, pravam posuerunt *Parisienses Editores*, iusti libri in molem posset cumulari. Plura autem hoc loco colligere, nec instituti nostri ratio postulat, nec libelli modus concedit.*

f) Tom. I. pag. 377.

dit. g) Alterius exemplaris, quod & ipsum seculo XV. (sub finem eius seculi) a *Caesare Stratego* scriptum est, & *Venetiis* in *Bibliotheca Dominicanorum SS. Iohannis & Pauli* servatur, MONTEFALCONIUS in *Palaeographia graeca* meminit; h) sed eiusdem curatorem paulo notitiam studio ac benevolentiae eruditi Iuvenis *Iohannis Pauli BLESSING*, Ulmenfis, qui *Venetiis* hodie commoratur, acceptam refero. i) Ex *Mediceo Codice*, pro sua humanitate & literas iuvandi studio, Cel. BANDINIUS *Prooemium Appiani* & paginas aliquot ex *Libro III. de Bellis Civilibus*; k) ex *Veneto Codice* BLESSINGIUS idem *Prooemium Appiani*, cum impresso exemplari collatum, mecum communicavit. Quorum ex locorum collatione intellexi, emendatiores quidem paulo *Parisiensibus* esse *Italicos* illos *Codices*; l) caeterum in plerisque cum eisdem convenire, atque ad eandem cum his familiam esse referendos. Quum *Fonteblandensis Codex Florentiâ* olim fuerit a *Medicis* *Lutetiam* transmissus, *Colbertinus* autem *Venetiis* eodem pervenerit; cui rei illud accedit, quod uterque *Italicus Codex* paulo vetustior sit utroque *Parisiensi*; suspicatus eram, ex *Mediceo* fortasse *Fonteblandensem*, ex *Veneto SS. Ioh. & Pauli Colbertinum* fuisse transcriptum: sed ex collationum spe-

g) Tom. II. col. 659 sqq.

h) Pag. 82. Conf. ib. p. 96.

i) Ab hoc, ut cum ea in re, tum in aliis, bene de *Appiano* nostro vellet mereri, impetravit Vir mihi antiqua amicitia ac fide coniunctissimus *Christ. Fridr. SCHNURRER*, in *Acad. Tubing. Graecae & orientalium linguarum Professor*, cuius olim auditor *Blessingius* fuerat.

k) Is locus est, *Civil. III. p. 569. c. d. usque ad p. 572. b.* narrationem pugnae *Hirtii* ac *Pansae* cum *Antonio* inter *Mutinam* atque *Bononiam* complectens. Eundem locum simul ex alio *Mediceo Codice*, qui non nisi tres posteriores libros *de Bellis civil.* complectitur, nostri causâ, ut neque illius *Codicis* specimine careremus, idem Vir doctissimus conferendum curavit.

l) Inter probas tamen lectiones, quas ex illis *Codicibus* enotatas reperi, nulla est, quam non eandem, cum larga aliarum probatarum lectionum segete, suppeditet *Augustanum* exemplar.

ciminibus, quas ex illis nactus sum, nihil certi de ea re adhuc quidem audeo definire.

CAPUT III.

De Editionibus ac Codd. Mss. singulorum quorundam Appiani librorum, aut ex scriptis eius Excerptorum.

§. I. *HISPANICA & HANNIBALICA Appiani Historia, ab HENR. STEPHANO primum edita.*

Praeter alios *Historiarum Appiani* libros iamdiu deperditos, *Parisiensis* illa Editio (cum Regiis Codicibus & omnibus, quotquot hodie exstant, quae reliquos Appiani Libros continent, manuscriptis exemplaribus) caret *Libro Iberico* atque *Hannibalico*: quorum alter exsequebatur historiam rerum a Romanis in Hispania gestarum; alter belli ab Hannibale in ipsa Italia Romanis illati historiam exposnebat. Duo illi libri primum ab HENR. STEPHANO, Roberti filio, An. MDLVII. in forma *octava* in lucem editi atque *Historiis ex Ctesia, Agatharchide & Memnone excerptis* subiecti sunt. *m*) Exemplar mstum, ex quo illos libros edidit Stephanus, ita mendosum misereque depravatum erat, ut de illo emendando atque de editione eorum Librorum ex illo Ms. adornanda diu prorsus desperaverit Editor. *n*) Tandem vero pertinaci studio ac labore, va-

m) Ἐκ τῶν Κτησίου, Ἀγαθαρχίδου, Μέμνονος, ἱστορικῶν ἐκλογαί. Ἀππιανοῦ Ἰβερικὴ καὶ Ἀννιβαϊκὴ. *Ex Ctesia, Agatharchide, Memnone excerptae historiae. Appiani Iberica. Item, de gestis Annibalis. Omnia nunc primum edita. Cum Henr. Stephani castigationibus.* Ex officina Henr. Stephani Parisiensis typographi. An. M. D. LVII. Idem libellus, an. 1594. eadem forma *octava* recusus prodiit.

n) Multis atque gravibus verbis miseram conditionem illius exemplaris depinxit Stephanus in Praefatione huius editionis; atque iterum in fine *Castigationum* libello subiectarum p. 235. Quaecumque, inquit, corrumpendae scripturae ratio ab ullo homine fingi aut excogitari potest, a nostro librario nequaquam praetermissam fuisse existimato.

ria *Appiani* loca inter se conferendo, reliquisque criticae artis praesidiis adhibitis, effecit, ut satis emendatos eosdem libros, quoad quidem sine melioris cuiusdam Codicis subsidio fieri poterat, ederet. Potiorum ex iis emendationibus, quas graeco contextui adtulit Stephanus, rationem ipse reddidit in *Castigationibus*, quas ad calcem libelli adiecit, in quibus iisdem aliorum quorundam locorum emendationem ex coniectura proposuit. Sed sexcenta praeterea (quod in fine earumdem *Castigationum* proficitur) in contextu emendavit errata, de quorum singulis & valde longum ac taediosum & supervacaneum ei visum erat mentionem facere.

§. II. *Subsidia ad emendationem istorum Librorum quaerenda. Codices Vaticani, & Mediceus.*

Quamquam illo *Henr. Stephani* studio effectum est, ut minus vitiose editi sint hi *duo Appiani Libri*, quam illi, qui *Car. Stephani* editione continebantur; largam tamen emendationum messem, ex earum etiam numero, quae citra melioris codicis subsidium, ex sola criticae artis ratione, his iisdem Libris adferri possint, futuri editoris sive diligentiae sive ingenio reliquam fecit *H. Stephanus*. Quo accedit, quod ea loca, quorum ad emendationem necesse fuerat aliorum veterum Scriptorum loca conferre, plane intacta Stephanus reliquerit. Sed quoniam in denuo edendis libris, ex tam depravato codice primum vulgatis,

o) Video quidem, *Caelium Secundum Curionem*, qui Basileae an. 1554. *Gelenii* novam versionem Latinam Appiani edidit, Graecum exemplar habuisse *Hispanicae* Appiani historiae, cuius Latinam versionem versioni *Gelenii* adiecit; sed quorsum illud pervenerit exemplar, multum licet passim percontatus, non potui comperire.

p) Tom. II. col. 685. Est Codex xxvi. Plutei lxx.

q) Huius atque reliquorum *Vaticanorum* Appiani Codicum notitiam Cel. BANDINII humanitati me debere, iam supra monui cap. I. §. v. Sunt autem, praeter hunc, *Codices Palatino-Vaticani* LI. LXI. & LXX. eosdem Appiani libros continentes, sed

haud postrema novi editoris cura haec esse debet, ut meliora circumspiciat Mssta exemplaria, e quibus tutius, quam ex coniectura, emaculari corruptus textus possit; minime posthabendum illud subsidium duxi. Ac eis Alpes quidem nullum vestigium manuscripti cuiusquam Codicis, qui quidem hodie exstet, quo duo illi Appiani libri contineantur, deprehendere mihi contigit. o) Sed *Florentiae* in *Medicea* Bibliotheca servari Codicem membranaceum, seculo XV. nitide scriptum, qui eosdem libros complectitur, ex *BANDINII Catalogo* illius Bibliothecae constat. p) *Romae* item, in *Vaticana* Bibliotheca, praeter recentiores nonnullos ac minoris momenti Codices, qui in *Palatino-Vaticana* servantur, est *Codex Vaticanus CXLI*, membranaceus, Seculo XIII. conscriptus, qui *Appiani Prooemium*, eiusdemque historiam *IBERICAM* s. *Hispanicam*, *HANNIBALICAM*, & *Punicam* continet. q) Ex illo *Vaticano* antiquo exemplari *Varietatem Lectionum* diligentia doctorum Adolescentium *ADLERI BIRCHII*que, quorum promptissimum de *Appiano* nostro bene merendi studium iam supra r) laudavi, enotatam propediem exspecto. s)

§. III. *Excerpta ex Appiano de Legationibus. Bavaricum Exemplar Ms. illorum Excerptorum.*

Anno M. D. LXXXII. Antwerpiae ex officina Plantini inter *Excerpta de Legationibus* ex Polybio aliisque scripto-

ii seculo demum XVII. satis negligenter scripti. Est denique alius, *Ottobano-Vaticanus*, num. XLV. seculo XVI. haud male descriptus.

r) Vide Cap. I. §. v.

s) Illam ex antiquissimo exemplari, quod quidem de ulla parte *Historiarum Appiani* hodie superesse constat, excerptam lectionum *Varietatem* ubi obtinuero; tum vero cognoscam, opus-ne etiam tum futurum sit, ut eiusdem, quem saepius iam officii ac honoris causa nominavi, *BANDINII V. Cl.* benevolentia abutar, qui exemplaris *Medicei* collationem se ad me, si ita videretur, transmittendam curaturum esse, mihi recepit. ---

[* De *Vaticani codicis* collatione vide Praefationem nostram ad

ribus selecta, similia *Excerpta ex Appiani novem prioribus Libris*, quorum librorum plerique interciderunt, ex *Fulvii Ursini* Bibliotheca, cum eiusdem *URSINI Notis*, in lucem prodierunt. ^t) Illa *Excerpta*, quae ad hunc diem nulli Editioni Appiani adiecta sunt, minime negligenda arbitror novo illius Scriptoris editori. Quorum in *Excerptorum* editione *Ursinus*, quum nonnisi uno eoque non satis emendato usus esset codice, multas quidem exemplaris sui mendas erudite ac feliciter fustulit, emendationumque suarum in *Notis* adiectis saepius reddidit rationem. Sed multos etiam errores intactos reliquit; multa item sic mutavit, ut vehementer dolendum sit, quod ipsam exemplaris manuscripti lectionem, quam mutandam putaverat, saepius non indicaverit lectoribus, quo possent ipsi per se iudicare, opusne omnino mutatione aliqua fuerit? aut anne commodior forte alia veriorque corrupto loco emendatio fuerit adferenda? Quo maiori studio equidem occasionem antiquisivi, *Excerpta* illa ad vetusti alicuius *Codicis manuscripti* fidem, si quis hodie exstaret, conferendi: neque irritum fore illud meum studium confido. Nam cum in SE-

Appian. p. xxviii. De BANDINII collatione, quam dein nactus sum, eorundem Appiani librorum cum *Mediceo codice*, dixi in eadem Praefatione p. xxii seq.]

^t) De illis *Excerptis* dixi in *Exercitat.* Sect. IV. §. v.

^u) In *Catalogo Graecorum manuscriptorum Codicum Bibliothecae Serenissimi Bavariae Ducis* pag. 75. num. cciv. his verbis Codex ille commemoratur: *De Legationibus variarum gentium ad Romanos, ex diversis Historicis, Arriano, Appiano, Malchio Rhetore Philadelphiorum, & aliis. Chart. fol.* Eiusdem mentionem fecit *Montfaucon* in *Biblioth. Biblioth.* Tom. I. p. 591. Idem videtur Codex esse, e quo *Eclogas de Legationibus*, post *Ursinum*, edidit *Dav. Hoeschelius*, omissis illis quae ab *Ursino* iam edita fuerant. *Hoeschelius* certe in Praefatione declarat, illas suas *Eclogas* partim ex Serenissimi Maximiliani Boiorum Ducis Bibliotheca in lucem a se esse protractas. -- [* De illo *Bavarico Codice manuscripto Excerptorum de Legationibus*, (qui mox deinde ipsius Seren. Bavariae Electoris tunc imperantis iussu ad me transmissus est, dixi in Praefat. ad Appian. p. xxx - xxxii. & paulo

RENISSIMI ELECTORIS AC DUCIS BAVARIAE Bibliotheca *Monachii* exstet manuscriptum Exemplar, quo illa ipsa, de quibus quaerimus, ex *Appiano Excerpta* continentur; u) eius Codicis usum gratiose mihi concessum iri, spes mihi certa ostensa est.

§. IV. *Illyrica Appiani Historia.*

Exeunte seculo XVI. an. M. D. IC. Augustae Vindelicorum DAVIDES HOESCHELIUS *Illyricam* Appiani historiam ex eodem Codice msto Bibliothecae Augustanae, cuius usura nobis concessa est, Graece primus integram edidit. x) Satis emendate hic liber ex optimo illo Codice edi poterat. Sed & in hocce libello me iuvit, quod *illud ipsum Exemplar*, ex quo editus est, cum *Impresso* licuit conferre. Caeterum quum vel sic loca in eodem libro nonnulla parum sana occurrant, quibus medicinam ex aliorum Codicum collatione adferri posse speravi, nisi ad eundem, quem supra (Cap. II. §. 5.) laudavi, BLESSINGIUM *Venetias* exemplum huius libelli manu mea ex Hoescheliana editione descriptum; quod exemplum ille, cum *Codice msto Bibliothecae S. Marci* y) ipsius studio collatum,

etiam uberius in Praefatione ad Polybium, Tomo II. editionis nostrae Polybii, p. xxiv - xxvii. Eiusdem etiam Codicis paulo superius mentionem feci in *Exercitat. in Appianum*, Sect. V. num. III. in his quae ad not. h. nunc primum adiecta sunt, p. 48.]

- x) *Appiani Sophistae Alexandrini Illyrica*, quorum haecenus non nisi fragmentum exstabat, e Codd. Mss. Reipubl. Augustanae a Dav. Hoeschelio Aug. Graece nunc primum edita. Aug. Vindel. MDIC. Libellus non amplius novem foliis in forma quarta constans. Quod autem Codd. Mss. in multitudinis numero dicat *Hoeschellius*, id non ita interpretandum, tamquam pluribus huius libri exemplaribus Mss. usus sit; nihil aliud nisi hoc dicit, ex *Bibliotheca CODICUM MANUSCRIPTORUM* Reip. Augustanae illum libellum esse a se editum.
- y) De illo Codice, qui cum *Augustano* potissimum exemplari convenire videtur, cap. IV. §. 4. ubi de *Augustano* agam, paucis monebo.

propediem ad me rediturum esse nuperrime mihi significavit. 2) Eiusdemque libri collationem cum alterutro ex *Vaticanis Msstis* se nostri causâ instituturum BIRCHIUS recepit.

§. V. *Excerpta Peiresciana ex Appiano.*

De *Excerptis περὶ Ἀπερῆς καὶ Καρίας*, quae ex APPIANI novem prioribus Libris ab HENR. VALESIO, cum Polybii aliorumque Scriptorum de eodem argumento Fragmentis, *Parisiis* An. MDCXXXIV. ex *Codice Peiresciano*, adiectâ *Latina* versione *Valesii*que *Adnotationibus*, edita sunt, nihil habeo potissimum quod hoc loco commemorem. a) Adcurate atque emendate *Excerpta* illa a *Valesio* sunt edita; ac ubi ab Exemplaris manuscripti scriptura discessit Editor, ibi vel in margine vel in *Adnotationibus* lectionem Exemplaris indicavit. Quorsum evaserit ipse *Peirescianus Codex*, nec satis scio; nec illum, quoniam tam adcuratum Editorem nactus est, admodum requiro. Alium antiquum manuscriptum codicem, quo eadem *Excerpta* contineantur, non memini in ulla Codicum msstorum recensione memoratum legere.

2) In eo labore, nostri causâ suscepto, quum *Marcianae* Bibliothecae doctissimi Custodis, Cel. Abb. IACOBI MORELLI, nec non VILLOISONII Viri Clar. consiliis atque operâ mirifice se adiutum praedicet *Blessingius*; eo nomine Viris humanissimis nos gratissima illius promeriti memoria obstrictos publice profiteamur. -- [* Nec vero in *Illyrici libelli* cum *Veneto* illo codice collatione substiterunt BLESSINGII in Appianum nostrum merita: sed eiusdem diligentissimi Viri benefico deinde reliquorum etiam *Appiani librorum*, eodem Codice comprehensorum, cum impresso Appiani exemplo Collatio ad me transmissa est. De quo in Praefat. ad Appian. pag. xx. dixi. Sed & WYTTENBACHII, Viri clarissimi, in Appiani *Historiam Illyricam* a nobis editam singulare meritum exstitit; quod grata mente praedicavi cum in introitu *Adnotationum* in eundem libellum, Vol. III. nostrae editionis, pag. 660 seq. tum in Praef. ad Appianum, p. xxix.]

a) De iisdem *Excerptis Peirescianis* in *Exercit. in Appianum*, Sect. IV. §. v. dictum est. -- [* De iisdem conferri potest Praefatio

§. VI. *Excerpta ex Syriaca Appiani Historia.*

Lectioes ex GEORGII GEMISTI s. PLETHONIS *Excerpto ex Syriaca Appiani Historia* ab erudito L. B. DE LOCELLA ex duobus Codicibus Msstis Bibliothecae Caesareae Vindobonensis ad me esse transmissas, iam in *Exercitationibus* dixi. b) In illis plurimae sunt Lectiones, quibus emendationes eae, quas ex *Augustano* Codice enotaveram, confirmantur; nonnullae etiam citra dubium non minus probae, & *Appiano* restituendae, quas in iis, quos equidem contuli, Codicibus non deprehendi. c)

§. VII. *Regius Codex, ex Appiani Libris de Bellis Civil. nonnulla continens.*

Codex Regius Graecus MDCXLII. seculo XVto nitide atque adcurate exaratus, praeter plura Xenophontis, Platonis, aliorumque veterum Scriptorum opera, continet *Appiani* nonnulla: scilicet *Comparisonem Iulii Caesaris cum Alexandro M.* quae Librum secundum de *Bellis Civilibus*

nostra ad Polybium, Tomo secundo *Historiarum Polybii* praefixa, pag. xxvii seq.]

b) Sect. IV. §. viii. pag. 42. In Codice *Regio MMLXXX.* exhiberi *Excerpta ex Appiani Syriacis*, monetur in Catalogo Codicum Msstorum Bibliothecae Regiae. Ea *Excerpta* non dubito esse eadem, quae sunt a *Plethone* confecta. Eorundem *Excerptorum* exemplum exhibet Codex cxxciii. Bibliothecae *Bavaricae*.

c) Ex his eam lectionem hoc loco liceat commemorare, quam ad pag. 99. e. habet *Pletho*; ubi pro vitioso Φωχίδα recte Φώχαιαν legit. Monuerat *Wesselingius*, Vir doctissimus, ad *Diodorum Sic.* Tom. I. pag. 623. *PHOCIDEM & PHOCAEAM* ab *Appiano* confundi: sed illum *librariorum*, non *Appiani*, errorem esse, *Plethonis* hoc *Excerptum* docet: caeterum & vulgati *Appiani* libri idem iam docere potuerant, in quibus paulo deinceps pag. 102. b. Φώχαια recte expressum est. -- [* Eadem *Plethonis Excerpta* deinde etiam cum Codice Bibliothecae *Leidenfis* nostram in gratiam a WYTTENBACHIO Viro clariss. esse collata, in Praefat. ad *Appian.* pag. xxx. cum ea qua par erat grati animi significatione commemoravi.]

claudit; d) & *Librum quartum de Bellis Civilibus*, non quidem integrum, (ut in *Catal. Biblioth. Reg.* proditum est) sed ne dimidium quidem; scilicet *Historiam potissimum proscriptio- nis a Triumviris, Antonio, Octaviano Lepidoque, editae e)*. Atque illa etiam *Appianeae*, liberalissime mecum ex *Regia Bibliotheca* communicato illo *Codice*, cum *Impressis* conferre mihi licuit; neque me operae in illam collationem impensae ullo modo debuit poenitere. f) Hunc *Codicem*, ubi ad eum provocare occasio dabitur, literis *R. c.* designabo.

CAPUT IV.

De duabus posterioribus Appiani Editionibus, & de Codice Ms. Augustano novae Editionis praecipuo subsidio.

§. I. *Henr. Stephani Editio Appiani, cum Gelenii Latina versione, ipsiusque Stephani Adnotationibus.*

Quadragesimo anno post quam Graece primum in lucem editus esset *Appianus*, *Parisiensem* illam patris patruique sui

- d) Illi Fragmento haec inscriptio praefixa est: Παρεκβολὴ ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀππιανοῦ, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Ῥωμαϊκῶν 1ε', Ἑμφυλίων β'. Σύγκρισις Ἀλεξάνδρου καὶ Καίσαρος. Eadem *Comparatio* etiam in *Codice MDCLXXII.* una cum pluribus *Plutarchi* scriptis continetur. Mirum vero est, quum *PLUTARCHI Comparatio Alexandri & Caesaris* interciderit, hanc *APPIANI Comparisonem* non solum inter reliqua huius auctoris scripta, sed & separatim passim, esse conservatam. Ea autem ubique *Appiano* nostro tribuitur; neque cuiquam in mentem venisse reperio, ut eamdem *Plutarcho* auctori vellet vindicare; & si quis in eam incideret cogitationem, erroris facile posset convinci.
- e) Incipit ab ipso libri quarti initio, ac definit in verbis καὶ περὶ Σικελίαν Πομπηίου. pag. 619. e.
- f) Cum probatas plurimas *Codicis Augustani* lectiones eiusdem *Regii Codicis* auctoritate confirmatas deprehendi, tum alias nonnullas in eodem *Emendationes* inveni, quas nullus alius, quem vidi, *Codex* dabat. Velut p. 619. a. in lamentabili illa *Lepidi oratione*, pro κάτω δέ εἰμι τῶν προγραψάντων, quod

editionem repetiit HENR. STEPHANUS, & quas seorsim iam olim iuvenis ipse ediderat, *Hispanicam atque Hannibalicam Appiani Historiam*, Latinamque totius operis interpretationem adiecit. *Genevae* altera haec Appiani editio, an. MDXCII. in fol. excusa est. Eis *Appiani libris*, quos *Parisiensis* complexa erat editio, *Latinam Versionem* illam, antiquâ longe doctiorem & accuratiorem elegantioremq; , quam SIGISM. GELENIUS g) paucis post annis quam *Parisiis* prodiisset Graecus Appianus confecerat, addidit *Henricus Stephanus*. *Hispaniensem atque Hannibalicam Historiam* per *Franc. Be-roaldum* in Latinum sermonem converti curavit. Graeco fragmento *Illyricae Historiae* antiquam *Petri Candidi* versionem integri illius libelli iunxit. Denique suas *Adnota-*

vitiose *August. & tres Regii & Candidus* (p. 287.) in contextu habent, in *tertii* huius *Regii* margine adnotata vera lectio est: γρ'. προγραφέντων. (conf. *Civil. Lib. V. pag. 743. e.*) Et mox ibidem, pro δεδεμένω, quod itidem reliqui omnes habent, in ipso contextu idem Codex *R. c.* exhibet δεομένω: recte; nam id quidem orationis series & structura requirit, quae h. m. intelligenda est, χάρισαί μοι, ἐγγυομένω τὴν γυναῖκα ἀπαντήσσειν ἐς Καίσαρα, ἢ δεομένω ἀπελθεῖν μετ' ἐκείνης. Probabile est autem, eo tempore sine singulari venia non licuisse Lepido Româ, nedum Italiâ, excedere.

- g) *Sigism. Gelenius*, nobilis Bohemus, optimis literis a puero innutritus, quum florenti fortuna potuisset in patria uti, mauerat cum *Erasmio* vivere, atque *Basileae* sedes suas figere; ubi per triginta annos & amplius poliendis emendandisque antiquis auctoribus, qui ex *Frobeniana* officina in publicum mittebantur, operam suam tribuit. Is igitur cum has recens tunc editas *Appiani Romanas historias* in Latinum sermonem transferendas sumisset, non servilis imperitique interpretis functus est vice; sed criticae artis usu diuturno pollens, ac cum Graecarum Romanarumque literarum, tum & historiarum potissimum Romanarum, haud vulgari cognitione imbutus, depravatis Graecis, quae in edito Appiano legebantur, medicam manum solerter atque caute adhibuit; infinita *Appiani* loca, misere in Graeco exemplari deformata, felicissime restituit; & in plerisque veram auctoris sententiam perspicuo ac terso sermone Latino expressit. Qua re effecit disertissimus interpretes, ut, quamvis non omnia potuerit hariolari, atque etiam in eius-

tiones in quasdam Appiani historias, & in conciones per totum opus sparsas, h) adiecit.

§. II. *Conditio textus Appiani in hac H. Stephani Editione.*

Ad hanc adornandam alteram Appiani Editionem nullius manuscripti Exemplaris subsidio usus est *Herr. Stephanus*; quod eo magis mirari subit, cum, quod miserrime deformatum fuisse in superiori Editione nobilissimum Scriptorem non poterat ignorare, tum quod aliàs de sua in conquirendis

modi locis, quae satis sana erant, humani interdum aliquid passus sit, tamen dubitare possis, STEPHANI-ne, misere deformatum Graecum edentes Appianum? an GELENIUS probatiorem multo Latinum producens in lucem, melius de nobilissimo Scriptore meruisse censendus sit?

Latina illa Gelenii versio, post obitum Gelenii in lucem primum prodit Basileae, an. M. D. LIIII. in fol. cura Caelii Secundi Curionis, qui & suam Hispanicae Appiani Historiae versionem, & Candidi versionem libri Illyrici addidit. Recusa est apud Ant. Gryphium. M. D. LXXVI. in 16mo.

Quum in Epistola ad Amerbachium, priori editioni praemissa, Curio dicat, Rob. Stephani exemplari usum esse Gelenium; putari possit, alterutrum eorum Codicum, quibus usus erat Robertus Stephanus (Colbertinum scil. Codicem, cuius possessor fortasse eo tempore Stephanus fuerat) fuisse cum Gelenio communicatum, ex eodemque codice plures ex illis Emendationibus, quas Gelenius corruptis Appiani locis in sua versione adtulit, fuisse ab interprete depromptas. Atque ego etiam in hanc eandem veneram cogitationem; sed ut eam iterum repudiarem, cum aliae rationes mihi suaserunt, tum plane persuasit collatio plurium lectionum ex illo Codice cum versione Gelenii instituta. Nam quod si in illo, quem dico, Codice Gelenius v. c. in Hist. Pun. pag. 59. a. vidisset lectionem κυνός pro vitioso κοινός, si in Mithr. pag. 180. d. vidisset πόλεμον ἀσπείστον pro ἀπίστον, si Civil. IV. pag. 633. c. vidisset ἔχου pro corrupto ἔχων, ut taceam plurimas alias eiusdem generis lectiones; dubitari non debet, quin eas probandas & in versione Latina fuisse sequendas praeclare visurus fuerit doctissimus ac sagacissimus ille interpres.

Quare ille Rob. Stephani Codex, quem Curio dixit, non alius

potissimum *veterum Codicum lectionibus cura ac diligentia* confueverit gloriari. i) *Ac Hispanicum* quidem & *Hannibalicum* Libros quod adtinet, quum in prima illorum Librorum editione pessima quaeque de lamentabili conditione exemplaris, quo ad illos edendos usus erat, dixisset; mirum fane videri debet, cur intra trigesimum quintum annum, ex quo illos primum ediderat, non operam dederit *Stephanus*, ut istam suam priorem editionem, priusquam eam repeteret, cum emendatiori aliquo exemplari, quod non

intelligendus erit, nisi exemplum aliquod *editionis Parisiensis*, quam *Roberti Stephani* auspiciis prodiisse noverat *Curio*. Quod *Gryphius* in fronte repetitae suae editionis *versionis Gelenianae* posuerit: *Appiani - - Libri XII. ex collatione Graecorum exemplarium restituti & emendati*; id, nisi unice ad fucum emtoribus faciendum a bibliopola adiectum est, non aliter intelligi debet, nisi quod interpret usus sit exemplo editionis *Parisensis*, in qua editione procuranda duobus Graecis exemplaribus usi erant Editores.

h) In librum *Parthicum*, *Ibericum* & *Annibalicum*, perpetuae sunt *Henr. Stephani Adnotationes*; cum ex reliquis libris non nisi *Orationes*, passim in eis occurrentes, suscepit illustrandas. Quibus in Adnotationibus partim corrupta auctoris loca restituere studuit *H. Stephanus*, & ex his quidem non pauca satis etiam feliciter restituit; plurima autem pars earumdem adnotationum levioris est momenti, ac nonnisi in verbosiori quadam recensione & examine variae rationis versatur, qua in convertendis eis locis, de quibus agitur, usi sunt interpretes. Quod autem praeter librum *Ibericum* & *Annibalicum*, quos iam olim cum eisdem Adnotationibus ediderat, nunc etiam *Parthicum* illum librum, falso Scriptori nostro tributum, prae caeteris selegerit perpetuo commentario illustrandum; ea re quam parum bene de *Appiano* meritis sit *H. Stephanus*, immo quam parum digne egerit gravitate illa ac iudicio, quae a tam erudito ac perspicaci editore poterant expectari, monui in *Exercitat. in Appian. Sect. VI. §. 11. p. 55. & §. x. not. ss. p. 92.*

i) Sic in Epistola ad Lectorem, priori editioni *Thucydidis* praemissa, *hoc tibi primum*, inquit, *persuade, me in conquirendis, more meo, veterum Codicum lectionibus curam ac diligentiam quantam potuerim maximam adhibuisse.*

difficile fuerat in Italia reperire, *k)* conferendam curarit; quo vidisset, quaenam ex emendationibus suis auctoritate meliorum Codicum confirmarentur, aut quaenam alia medicina posset eis locis, quos ipse sanare non potuerat, ex iisdem Codicibus adferri. Reliquos autem quod adtinet, *Appiani* libros, ex *Fonteblandensi* saltem atque altero *Parisiensi* Codice, quum saepe ac multum & *Fonte Bliaudi* & *Parisiis* versaretur *H. Stephanus*, ac multorum in illis locis doctorum virorum familiaritate uteretur, largam emendationum messem potuerat colligere, si tanti ei fuisset, emendatiorem *Appianum* edere. *l)* Neque vero idcirco nulla eiusdem *Stephani* in *Graecum Appiani contextum* merita exstare putanda sunt. Nam praeter Emendationes in Adnotationibus passim ex critica coniectura propositas, non solum operarum vitia, quae in *Parisina* editione commissa erant, haud pauca fustulit; verum etiam bene multas alias corruptas lectiones partim ex *Petri Candidi* versione, partim ex suo ingenio ac doctrina, sed plerumque praeunte sagacissimo *Sigism. Gelenio*, feliciter emendavit; nonnullas

k) *Carolus Sigonius*, quo familiariter usus est *Henr. Stephanus*, & cui eidem ipsorum horum librorum priorem editionem inscripserat, ad *Livii* Lib. XXIII. cap. xi. scribit, se *Appiani historiam Annibalis manuscriptam* saepius apud *Ludov. Beccatellum* legisse.

l) Aliunde etiam fortasse potuerat *Henr. Stephanus*, si id curasset, subsidia *Appiano* suo, de quo mirifice iactat, quanta sint in eum *Stephanicae* stirpis merita, comparare. Certe *Dav. Hoeschelius*, sicut ex antiquo *Aug. Codice Thucydidis Excerpta Scholiorum*, quae in aliis editionibus desiderabantur, cum variae Lectionis Adnotatione ad *H. Stephanum* miserat, (vide *HOESCHELII Catalog. Graecorum Codd. Mss. Bibl. Aug.* p. 45. num. LXXXVI. & *H. Stephani Epist. ad Lectorem*, posteriori *Thucydidis* editioni praemissam) sic vix dubium esse debet, quin idem Vir ad iuvandas *Graecas* literas miro candore atque studio semper paratus, si de consilio recudendi *Appiani* certior fuisset ab *H. Stephano* factus, lubens cum eo ex *Augustano* Codice non solum *Emendationes* in *Appianum*, sed & *Graecum* contextum libri *Illyrici*, fuerit communicaturus.

etiam probas lectiones, quas *Variarum Lectionum Index* ad calcem editionis *Parisiensis* exhibebat, in contextum recte reposuit. *m*) Sed iterum alia nonnulla, partim praeter rarionem, partim plane infeliciter, ne indicatis quidem eis lectionibus quas locis suis moverat, mutavit. *n*) Tum vero non solum pleraque corrupta loca (prudenter id quidem, quoniam Codicum subsidio carebat) intacta reliquit, ne *Indice* quidem illo *variarum Lectionum*, e quo complura adhuc loca corrigi poterant, ex *Parisiensi* editione suae editioni adiecto; sed etiam *operarum errata*, quorum multa ex *Parif.* editione in suam propagavit, magno cumulo, longe maiori certe, quam sibi persuaderi facile patientur *Stephanicarum* editionum admiratores, auxit. *o*)

§. III. *Editio Amstelodamensis, Alexandri Tollii.*

Tertia editio, eademque *novissima* quam quidem ad hunc diem nactae sunt *Appiani Romanae Historiae, Amstelodami an. MDCLXX.* apud bibliopolas Ioh. a Waesberg & Ioh. a Sommeren, Graece & Latine, duabus partibus in forma *octava* prodiit. Ea editio ex *Henr. Stephani* editione ad ver-

m) Sic v. c. in *Hist. Pun.* pag. 1. a. *Henr. Stephanus* αὐτῆς pro αὐτοῖς, p. 3. b. τέλει pro πέλει, p. 3. d. ἀπείρητο pro ἀπῆρητο, p. 4. a. ἐπὶ Ῥωμαίους pro ἐπὶ Ῥωμαίοις, p. 9. d. ἐπικαρσίας pro ἐπὶ καρδίας, p. 19. a. ὁρμῶντα pro ὁρμῶντα, p. 24. d. ὁρμῶν pro ὁρμουν, *Syr.* p. 115. b. Τολιστοβίους pro τοὺς ληστοβίους, quod *Civil.* I. p. 349. d. contra Codicum fidem in *Parif.* edit. positum erat, μύσει pro μίσει, & id genus plura alia recte reposuit.

n) Sic *Punic.* pag. 26. c. idem *H. Stephanus* Θεὸν pro Θών. *Civ.* I. p. 349. a. συνερχόμενος pro στρατευόμενος, quod est in msstis & in edit. *Parif.* (conf. *Livius* II. 32.) *Ibid.* pag. 363. b. τῷ τε γὰρ δικάζειν pro τό τε &c. male posuit. Illud praeterea facile intelligitur, corruptas editionis *Parisiensis* lectiones ab *Henr. Stephano* saepe satis quidem docte aut ingeniose, sed ita, mutatas esse, ut alias verioresque emendationes suppeditare possuissent Mssti codices.

o) De *operarum erratis*, quorum non exiguus in hac *H. Stephani* editione numerus est, mox ad §. seq. verbulum adiiciam.

bum expressa est: nam quod in fronte libri *Alexander* quidam *Tollius p)* perhibetur utrumque *Textum multis in locis emendasse & correxisse*, id non aliter intelligendum videtur, nisi quod ei homini negotium plagularum ab operarum erratis purgandarum fuerit commissum. In quo munere, a bibliopolis ipsi imposito, ita fideliter versatus est *Tollius*, ut, quoniam Stephanicam editionem repetitam voluerant bibliopolae, longe plurima quoque ex eis, quae operarum errore in illa editione peccata erant, a quovis licet tirone facile corrigenda, summa religione conservaverit, *q)* atque ut eosdem Stephanicae editionis errores non nimis magnâ copiâ propriorum erratorum, quantum ego quidem animadverti, auxerit. Ceterum editioni huic accessere *Excerpta ex Appiano*, a *Valesio* olim edita, cum ipsius *Valesii Adnotationibus*; at nomen *VALESII* adiicere, docereve Lectorem, quis primus ediderit illa *Excerpta*, aut quisnam auctor

- p)* Eum Traiectinum fuisse, fratrem *Iacobi & Cornelii Tolliorum*, Lugduniquae Batav. Philosophiam esse professum, docet *Joecherus* in *Lexico Eruditorum*. Nihil praeterea de illo homine memoriae proditum mihi licuit reperire.
- q)* Itaque ne *Parisiensem* quidem editionem consuluit, neque per se vidit, v. c. in *Prooem.* pag. III. b. (*Toll.* p. IV. lin. 5.) pro vitioso *Εὐξείνων*, *Εὐξείνων*; *Punic.* p. 21. b. (*Toll.* p. 33. l. 16. a fin.) pro *φράζειν*, *φράζειν*; *Syriac.* p. 89. b. (*Toll.* 146. 5.) pro *Ἡγισιάναχτα*, *Ἡγισιάναχτα*; pag. 90. a. (*Toll.* 146. l. 3. a fin.) pro *ἀγοράς τε*, *ἀγορᾶς τε*; p. 130. a. (*Toll.* 209. l. 12. a fin.) pro *ἐμπληθῆναι*, *ἐμπλησθῆναι*; *Civil.* I. pag. 360. a. (*Toll.* 614. 19.) pro *ἐρρήσαν*, *ἐρρίσαν*; p. 387. b. (*Toll.* 652. 7.) pro *ἐπιδημοῦντο*, *ἐπιδημοῦντα*; *Civil.* II. pag. 470. b. (*Toll.* 770. 9.) pro *τὸν αὐτὸν ἀναπειθόντων*, *τῶν αὐτ. ἀναπ.* p. 503. c. (*Toll.* 819. 18.) pro *ὕψ' ἀγνοίας*, *ὕπ' ἀγνοίας*; pag. 550. c. (*Toll.* 894. 4.) pro *ἀπιστουμένοις*, *ἀπιστουμένης*; pag. 572. e. (*Toll.* 928 med.) pro *ἐχεπεξιόνα*, *οὐκ ἐπεξιόντα* fuisse reponendum, sexcentaque eiusdem generis alia, corrigenda fuisse, quae, cum in *Parisiensi* editione recte essent posita, in *Henrici* demum *Stephani* officinâ corrupta sunt. In *Hist. Syriac.* edit. *Henr. Steph.* pag. 90. a. (*Toll.* 146. l. 4. a fin.) καὶ τῇ Ἑλλάδι pro ἐν τῇ Ἑλλάδι; & pag. 96. d. (*Toll.* 157. l. 11.

esset illarum *Adnotationum*, non dignatus est Batavus editor. r) Alia ex *Appiano Excerpta*, multo etiam uberiora, iam pridem ab URSINO fuisse edita; *Illyricamque Appiani Historiam integram* iam ante septuagesimum annum fuisse ab HOESCHELIO in lucem emissam; id quidem perinde ignotum & inauditum novo illi *Appiani* editori videtur fuisse. s) *Henr. Stephani Adnotationes* textui Appiani subiecit, eisque *selectas* alias, oppido paucas, addidit aliorum *doctorum Virorum*; quorum quidem nomina addere, ut sciret lector, cuiusnam Viri legeret adnotationem, non nisi rarissime consultum duxit *Tollius*. Eas autem adnotationes, si non omnes, plerasque saltem, partim ex *Palmerii Exercitationibus*, partim ex *Rutgersii variis Lectionibus*, partim ex *Ios. Scaligeri* scriptis, excerptas esse intellexi. De *subsidiis ad emendandum Graecum contextum comparandis* non magis solli-

a fin.) μενομένων pro γενομένων, erratorum editioni *Amstelodamensi* propriorum sunt specimina.

r) Conf. not. sq. s. in fine.

s) Post mutilum *Illyrici* libri exordium, cui, sicut in *H. Stephani* editione, *Petri Candidi versio latina* totius libri adiecta est, haec eadem ipsissima verba ex *Henr. Stephani* editione repetere non erubuit *Amstelodamensis* editor: *Graecum exemplar, Lector, unde Illyrica transtulit Interpres, nondum nacti sumus integrum; sed tantum eius fragmentum, quod & ipsum tibi exhibemus. Interea faciendum duximus, ut saltem versionem interpretis, qualiscumque ea esset, adiiceremus.* Longe melioris fideliorisque illius versionis *Illyricorum Appiani*, quae *Stephano Gradio* auctore quarto anno ante quam haec editio *Amstelodamensis* Appiani prodiret, in ipsa urbe *Amstelodamo* edita fuerat, ne mentionem quidem facere consultum duxit *Tollius*. Quod autem *Excerpta ex Appiano ab Ursino edita* adinet, de illis homini illi unum tamen verbum saltem fando fuisse auditum reperio. Scilicet famam acceperat *Tollius*, edita esse ex Appiano *Excerpta de Legationibus*; sed nimirum hoc praeterierat virum doctum, alia esse *Excerpta de Legationibus*, ab URSINO edita; alia *Excerpta περὶ Ἀρετῆς καὶ Κακίας*, a VALESIO in lucem emissam. Itaque illa cum his confundens, iisdem *Valesianis Excerptis*, quae *Parti alteri Appiani* sui adiecit, in ipsa *Inscriptione* illius *Partis*, nomen *Excerptorum de Legationibus* imposuit.

citus fuit novus editor, quam si nihil quidquam in eo genere desiderandum reliquisset *Stephanorum* diligentia.

§. IV. *Codex AUGUSTANUS, novae editionis Appiani praecipuum subsidium. Brevis notitia Codicis Veneti S. Marci.*

Augustanum Exemplar Manuscriptum, quo praecipuo novae Appiani editionis subsidio, ex Inclyti SENATUS REIPUBL. AUGUSTANAE indulgentia iam per octodecim menses ad hunc diem nobis licuit uti, non nimis quidem illud vetustum est, neque Seculo XVto multo esse antiquius pronunciare ausim. t) Est spissum volumen, eâ formâ quam folio adpellare consuevimus; charta bombycina, polita, nitidissima; scriptura perspicua, fatis elegans, calamo, non penna, a Graeco homine exarata; rariora sunt scribendi compendia; literae passim maiusculae vel quadratae reliquis interspersae. u) Non ea ἀκριβείᾳ liber ille scriptus est, quin & incogitantiae & inscitiae librarii satis frequentia documenta in eo occurrant; immo nonnulla huius generis ita solennia illi homini fuerunt, ut nobis certo argumento esse possint, quae probatae lectiones aut quae locorum mutilorum complementa x) in eo Codice reperiuntur, ea sane

- t) Videtur ex illo Codicum Graecorum numero esse, quos circa an. MDXLV. *Venetius de Antonio Eparcho*, Episcopo Corcyraeo, octingentis ducatis emendos curavisse Ampl. Reipublicae Aug. Senatum, *Reiserus* refert in Epistola ad Duumviros Reipubl. Augustanae, *Indici Msstorum Bibliothecae Aug.* praefixa.
- u) Sic saepe Θ pro ϑ, Δ pro δ, C pro σ vel ς, N pro ν positum est; saepissime & initio vocis & in medio & in fine υ per Y exprimitur. Praeterea pro litera β haud raro occurrit illa figura, inter μ & υ intermedia, quae saepe aliâs & librarios & editores Graecorum librorum in errorem induxit.
- x) Emendationum quae sive mutilis, sive alia ratione corruptis locis *Appiani* ex *Msto Augustano* adferri possunt, iam supra (Cap. I. §. 3. 4.) plura quaedam specimina adlata sunt. Illis si alia nonnulla etiam hoc loco addidero, gratum fortasse lectoribus quibusdam fecero. Igitur in *Hist. Mithr.* pag. 215. e. in *Aug. Cod.* est, τήνδε προαγόρευσιν ἐρῶν. *Ibid.* 216. b. καὶ ἐκ Ῥώμην ἐπεμπε τοὺς συγγραψ. quod iam suspicatus erat *Car.*

non a librarii emendatione ingenioque esse profecta. Quo magis probatum emendatumque fuisse intelligitur illud exemplar, e quo *Augustanus* hic Codex descriptus est. Et quum innumeris probatissimis lectionibus differat idem *Augustanus* Codex a Codicibus *Parisiensibus*, cum quibus iisdem *Parisiensibus* mire consentiunt *Florentinus* & *Venetus* SS. *Ioh. & Pauli* & *Vaticanus Petri Candidi*; hinc adparet, ad *diversam* plane ab his *familiam* referendum esse *Augustanum* nostrum, & longe antiquius, certe emendatius fuisse exemplar, e quo *Augustanus* descriptus est, quam *communis* ille *fons*, e quo fluxerunt caetera omnia *Appiani* exemplaria, quae ad hunc diem supersunt. Sed dolendum est, ex superioribus etiam temporibus depravatas passim, aut mutilatas etiam fortasse, lectiones in *Augustanum* hunc Codicem, haud secus ac in caeteros recentiores *Appiani* codices, fuisse propagatas.

Augustanus ille Codex eadem omnia, quae erant in *Candidi* exemplari, exceptâ *Celtici* Libri Epitomâ, eâdemque serie cuncta, complectitur, a *Prooemio* *Appiani* & *Punica* historia usque ad *Illyricum* Librum, qui integer hoc volumine continetur, ipsumque volumen claudit. γ) *Au-*

*Stephanus. Civil. I. p. 379. a. διὰ φθόρον τὸ πλῆθος. Cīv. II. pag. 443. b. ἀνεκάλυπτε, τὰς πληγὰς εἶναι ξενίας σύμβολον. Civil. IV. p. 611. d. καὶ ἐναυάρχησεν Ἀντωνίῳ, διαλλαγὰς τε πολλάκις Ἀντωνίῳ καὶ Καίσαρι ἐς ἀλλ. ἐπορθμ. Ibid. p. 634. c. μόλις ἐς τὴν ἀγορὰν ἐγγύς οὔσαν διέδραμον. Κἀνταῦθα τῶν μὲν συμπλεκόμενων σφίσι κρατοῦντες, τοξεύόμενοι δὲ χαλεπῶς &c. Sed liber fuerit conscribendus, si omnia huiusmodi exsequi vellem; quae in nova *Appiani* editione suis locis singula exponentur.*

γ) Post librum *Punicum*, peculiari folio exhibetur Tabula Librorum hoc volumine comprehensorum, a Libro *Syriaco* usque ad *Illyricum*. Illud folium hanc habet inscriptionem:

Ἀππιανοῦ συγγραφῆς, ῥωμαϊκῶν ἱστοριῶν βιβλίον δεύτερον.

Tum sequitur:

Πίναξ ἐναργῆς τοῦ παρόντος βιβλίου.

Ἀππιανοῦ ῥωμαϊκῶν ἱστοριῶν, Συριακή. ιά. ἥ εἰς ἡ ἀρχή. Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου τοῦ Ἀντιόχου, Σύρων καὶ Βαβυλωνίων.

gustano exemplari prae caeteris coniunctum atque adfinem esse *Venetum Codicem Bibliothecae S. Marci*; (cuius primam notitiam, cum serie librorum quos ille continet, VILLOISONII Viri Cel. benevolentiae debeo) ex *specimine Lectionum* illius Codicis e *Prooemio Appiani* a diligentissimo BLESSINGIO excerptarum, ad meque perhumaniter transmissarum, intellexi. ζ)

Τοῦ αὐτοῦ Ἀππιανοῦ ῥωμαϊκῶν Παρθικῆ. ιβ'. ἢς ἡ ἀρχή. &c.

Τοῦ αὐτοῦ ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτειος ιγ'. &c.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀππιανοῦ ῥωμαϊκῶν ιδ'. Ἐμφυλίων πρώτη.

Et sic porro. Denique

Τοῦ αὐτοῦ ῥωμαϊκῶν ιδ'. Ἰλλυρικῆ. ἡ ἀρχή. Ἰλλυριοῦς Ἕλληνες ἡγούνται.

Ceterum duas *Adnotationes Anonymorum* de XXII. itemque de *selectis Appiani libris*, non nisi a recentiori manu huic volumini adiectas esse, iam in *Exercitat. Sect. III. not. d. p. 16.* monui.

- ζ) Scriptus est ille Codex a Gedeone quodam, an. Chr. MCDXLI. --
[* Cuius integri codicis lectiones cum impresso Appiani exemplo collatas ab eodem BLESSINGIO ad me deinde transmissas esse supra commemoravi, in fine notae ζ. ad Cap. III. §. 4.]

CONTENTORUM SUMMA.

CAP. I. De antiqua Versione Latina, Codicibusque Graecis Vaticanis Historiarum Appiani. pag. 97.

CAP. II. De Graeca Appiani Editione Parisiensi, itemque de Codicibus manuscriptis Regiis, Mediceo, & Veneto S. Pauli. pag. 106.

CAP. III. De Editionibus ac Codicibus manuscriptis singulorum quorundam Appiani Librorum, aut ex scriptis eius Excerptorum. pag. 117.

CAP. IV. De duabus posterioribus Appiani Editionibus, & de Codice manuscripto Augustano, novae Editionis praecipuo subsidio. pag. 124.

III.

EMENDATIONES ET OBSERVATIONES IN SUIDAM. [*]

P R A E F A T I O.

IN copia ista varietateque & Fragmentorum ex Graecis Scriptoribus & Animadversionum ex antiquis Scholiastis collectarum, quas in Lexico suo complexus est SUIDAS, fieri non potuit, quin multa, multis de causis, vario atque vario modo depravata in isto Graecarum literarum thesauro ad nostram aetatem pervenirent. Quare vix ullus est Editor Graeci cuiuspiam Scriptoris, qui quidem cum cura aliqua suum tractaverit auctorem, & adnotationibus eum illustraverit, quin, sicut subinde a Suida remedium corruptis auctoris locis paratum acceperit, sic rursus ea, quae apud Suidam deformata vulgo leguntur, sive ex melioribus veterum auctorum exemplaribus restituendi, sive ex certa vel probabili coniectura corrigendi invenerit occasionem. Alii etiam ex professo in emendandis erroribus,

[* Commentatio ista in duos olim fasciculos distributa prodiit anno *MDCCLXXXIX*, eo consilio scripta, (quod & titulus indicabat) ut *speciminis Academici loco* a duobus adolescentibus philosophiae & philologiae studiosis, *Phil. Iac. Heisch*, & *Ioh. Dan. Wagner*, nostro sub praesidio, prior Fasciculus d. *xvii. Iunii*, alter die sequente, in publico Academiae & civium Academicorum consensu defenderetur. Pauca exempla nudo hoc titulo, *Emendationes & Observationes in Suidam*, conscripsit *Iohannes Schweighaeuser*, *Graecar. & Orient. Liter. Prof. Argent.* eodem tempore exteras in regiones missa sunt.]

quibus obfitum est utilissimum Grammatici opus, laudabile atque fructuosum posuere studium. In his *Ludolphus Küsterus*, doctissimus Suidae editor, immortaliter utique de isto opere promeruit. Nostra aetate, *Iohannis Toupü*, viri & Graecarum literarum in primis peritissimi & κριτικωτάτου, eminuit in eodem genere cum exquisita diligentia, tum mira quaedam ac felicissima sagacitas. Nos illorum veluti coryphaeorum vestigia, quamquam non passibus aequis, tamen ut nostrarum patietur virium modulus, atque feret occasio, legentes; quae nobis, aliud quidem plerumque agentibus, in Suida occurrerunt, quae vel emendatione indigere vel animadversionem aliquam mereri visa sunt, siue brevibus commentationibus, siue paulo etiam longioribus quibusdam excursibus exposita, in lucem edere atque doctiorum subiicere iudicio, decrevimus. Caeterum quum in Poëtarum potissimum illustrandis Fragmentis versata sit Toupüi industria; nostra haec opella intra eos maxime Suidae locos sese continebit, qui ad prosaicos Scriptores, & in his ad Historicos praesertim, pertinent: ac fere nonnisi ea comprehendet, quae vel olim in *APPIANO*, vel nunc in expoliendo *POLYBIO* occupati, (cuius primum Volumen nuperrime in lucem emissum est, alterum propediem prodibit, tum reliqua quatuor iusto tempore sequentur) * per eorum occasionem Fragmentorum, quae ex istis Scriptoribus ducta apud Suidam leguntur, observavimus passim adnotavimusque. Scribebam mense Maio, MDCCCLXXXIX.

[* Nec mora fuit: nec interquievit, quamvis difficillimis temporibus, nostra industria. Eodem adhuc anno alterum *Polybii* volumen in lucem emissum est: & sexto post anno absolutum erat bono cum Deo totum opus, octo aut novem voluminibus constans; quorum priores quatuor *Graeca Polybii cum Latina nostra versione*, quatuor aut quinque reliqua (nam octavum in duas Partes, iustae quaeque molis, distributum est) *Commentarios nostros & Indices* complectitur.]

I.

VOLUSIUS PROSCRIPTUS, ISIACI HABITU
CELATUS EVADIT.

» **Α**ΓΕΙΨΕΙ, συνάγει. καὶ ἈΓΕΙΨΟΥΣΙ. Ὁ γὰρ τρόπος ἱερὸς
 » ἦν καὶ οὐδὲν ἑοικὼς τοῖς ἀγείρουσιν. καὶ αὐθις. Ὁ δὲ λα-
 » θεῖν θέλων, « &c. Iſtis Suidae verbis *Ludolphus Küſterus*
 hanc verſionem adiecit: » Ἀγείρει. Colligit. Et ἀγείρουσι.
 » Ille enim pecuniae colligendae mos ſacer erat, & nullo
 » modo ſimilis mendicantibus. Et rurfus: *Ille vero latere*
 » *volens* « &c. Satis adparet, ad verbum ἈΓΕΙΨΟΥΣΙ deſide-
 rari interpretationem ἐπαιτοῦσι, προσαίτοῦσι, aut
 aliam in eamdem ſententiam; ſive quod ex librariorum culpa
 intercidiſſet, ſive quod ipſe Lexicographus, (quod ei inter-
 dum uſu venit) oblitus eſt eam adiicere. Scilicet, verbum
 ἀγείρειν, quod proprie colligere denotat, ſpecialim de *mendi-*
cantibus, ſtipemque petentibus & colligentibus uſurpari, do-
 cent ipſa exempla a Suida ad verbum ἀγείρουσι prolata;
 quibus alia addi poſſunt, ab Henrico Stephano in Graecae
 Linguae Theſauro ad idem verbum collecta. Quare etiam
 vocabulum ἀγύρτης, quod a verbo ἀγείρειν derivatum do-
 cent Grammatici, apud eundem Suidam per πτωχὸς &
 ἐπαίτης, a) id eſt, *mendicus*, exponitur. Itaque quum
 proxime ante illa verba, de quibus dicere aggreſſi ſumus,
 legantur haec alia: » Ἀγείρας ὁ χωλός. « Küſterus, cum
 Aemilio Porto, ὁ πτωχὸς pro ὁ χωλός legendum ſu-
 ſpicatus erat. Quod tamen neceſſe non eſt. Poſſe enim
 Ἀγείρας ὁ χωλός, *claudus ſtipem petens, claudus mendicans*,
 eſſe exemplum e Graeco quodam auctore prolatum, ad
 eamdem ſignificationem verbi ἀγείρειν pertinens, ad quam

a) Ibi quum vulgo coniuncta legantur verba ἐπαίτης φιλοκερδής,
 diſtinctione interpoſita ſeparanda haec duo eſſe monuit Hemſterh.
 ad Lucian. Tom. I. p. 236.

pertinent duo illa quae sequuntur. Quorum in primo verbum ἀγείρειν de vulgari mendico usurpatur, qui opponitur ei, qui Dei vel Deae nomine stipem petit. ὁ γὰρ τρόπος ἱερὸς ἦν, καὶ οὐδὲν ἑοικὼς τοῖς ἀγείρουσιν. » Ille enim pecuniae colligendae mos sacer erat, & nullo modo similis mendicantibus.« Verba ista Latina debuerant a Küstero ea forma literarum excudenda curari, quam *currentem* vel *Italicam* vulgo vocamus, qua constanter alias perquam commodo consilio uti consuevit hic Editor in interpretatione locorum ex veteribus Scriptoribus prolatorum; quo facilius aliorum auctorum verba ab eis, quae de suo adposuit Suidas, discernere lectores. Sunt enim ista non ipsius Grammatici verba, ut Küsterus putasse videtur; sed sunt vetustioris cuiusdam auctoris, quae exempli loco a Suida proferuntur: quod & per se facile adparet, & confirmatur verbis καὶ αὐθις, quibus uti solet Grammaticus noster, ubi uni exemplo, ex auctore quodam adlato, aliud adiicit, sive eiusdem auctoris, sive etiam diversi.

Est autem alterum, quod adiicitur, Fragmentum suo argumento satis notabile, ut non pigeat totum hic adponere: » Ὁ δὲ λαθεῖν θέλων, ξυρεῖται τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ γένειον, καὶ στολὴν Αἰγυπτίαν ἀναλαβὼν, ἦν οἱ τῆς Ἰσιδος θραυστικῆς ἡσθινομένης, καὶ σεῖστρον ἐπισείων, καὶ πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβων, καὶ τῇ θεῷ ἀγείρων, καὶ ἀναγκαίας τροφὰς, λιμοῦ φάρμακα, ἀγαπητῶς λαμβάνων. » Ille vero, latere volens, caput barbamque rasit, & Aegyptia veste assumpta, qualem Isidis cultores gestant, & sistrum quatiens, de urbe in urbem profectus est, Deae stipem colligens, b) & necessaria alimenta ad propulsandam famem libenti gratoque animo accipiens.« Cuiusnam auctoris sint ista verba, non habeo dicere. Virum, de quo agitur, & quidnam fuerit, quod ad istam personam suscipiendam illum commoverit, de

b) De usu sacerdotum Isidis & Idaeae Matris, stipem Deabus suis corrogandi, plura ad hunc locum tam opportune quam docte monuit eruditus Suidae editor.

quo nihil apud Küsterum adnotatum video, Appianus declarat in memorabili illa historia proscriptionis, a Triumviris, Antonio, Octaviano & Lepido institutae, quam libro quarto de Bellis Civilibus persecutus est. Scilicet ubi exempla nonnulla colligit eorum ex proscriptis, qui saevitiam Triumvirorum atque imminens supplicium, praeter spem, mira quadam ratione evaserunt, illud ipsum etiam exemplum, de quo agit Fragmentum nostrum, his verbis refert: c) Οὐολούσιος ἀγορανομῶν προεγράφη· καὶ φίλον ὀργιαστὴν τῆς Ἰσιδος ἔχων, ἤτησε τὴν στολὴν, καὶ τὰς ὀθόνας ἐνέδυν τὰς ποδῆρεις, καὶ τὴν τοῦ κυνὸς κεφαλὴν ἐπέθετο, καὶ διήλθεν οὕτως ὀργιάζων αὐτῷ σχήματι ἐς Πομπήϊον. Id est: *Volusius*, aedilis cum esset, proscriptus est. Is amicum habens, *Isiacorum* sacrorum sacerdotem, petito huius amictu, talarem vestem lintheam induit, personamque imposuit, caninum caput referentem; atque ita pro *Isiaco* sacerdote se gerens, eodem habitu ad *Pompeium* usque evasit. Consentit *Valerius Maximus*, hoc uno discrepans, quod pro *Sexto Pompeio*, qui *Siciliam* tunc cum classe & exercitu tenebat, *M. Brutum* ponit, in *Macedonia* atque *Asia* bellum contra Triumviros parantem. *M. Volusius*, inquit, aedilis plebis proscriptus, assumpto *Isiaci* habitu, per itinera viasque publicas stipem petens, quisnam revera esset, occurrentes dignoscere passus non est. Eoque fallaciae genere tectus, in *M. Bruti* castra pervenit. d)

Pari fere ratione *Domitianus*, ut auctor est *Suetonius*, e) bello *Vitelliano*, *Isiaci* celatus habitu, inter sacrificulos vanae superstitionis, cum se trans *Tiberim* ad condiscipuli sui matrem comite uno contulisset, ita latuit, ut, scrutantibus qui vestigia subsecuti erant, deprehendi non potuerit. Ad quem *Suetonii* locum nonnulla de *Isiacorum* habitu, scitu haud iniucunda, ex variis auctoribus congeffit *Torrentius*, cuius commentarius *Graevianae* insertus est editioni. Caeterum circa id ipsum tempus, quo arte ista usus *Volusius* supplicium a

c) Cap. 47. Lib. IV. de Bellis Civil.

d) *Valerius Max.* VII. 3, 8.

e) *Suetonius* in *Domitiano* cap. 1.

Triumviris intentatum effugit, Isiacis sacris, quae variâ fortunâ Romae adhuc fuerant culta, neque fere publica nisa erant auctoritate, *f*) nuperrime ab ipsis eisdem Triumviris, plebi puto gratificaturis, quae istarum superstitionum religione tenebatur, honos fuerat restitutus, templo Serapidi Isidique decreto, ut docet Cassius Dio, Historiarum Romanarum libro XLVII. cap. 15. Quo factum est, ut tanto facilius, qui Isiaci habitu incederet, ab inquisitoribus, irae & cupiditatis trium tyrannorum ministris, tutus maneret.

II.

HERACLIDES DECIPIT RHODIOS.

»'ΑΝΑΔΕ΄ΞΑΣΘΑΙ. ὑπενεγκεῖν. ὑπομεῖναι. Πολύβιος-
 » Πάνυ γὰρ βουλευθῆναι τὸν Φίλιππον ἀναδέξασθαι, ἢ κα-
 » ταφανῆ γενέσθαι Ῥοδίοις τὴν ἐν τούτοις αὐτοῦ προαίρεσιν,
 » ἢ καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἀπέλυσε τῆς ὑποψίας. « Haec Kü-
 sterus, superioris Suidae editoris Aemilii Porti vestigia
 secutus, Latine sic expressit: »'Αναδέξασθαι. Sustinere,
 » Patienter exspectare. Polybius: *Philippum enim omnino*
 » *patienter potius exspectare voluisse, quam in his rebus confi-*
 » *lium suum Rhodiis manifestum fieri; quod etiam Heraclidem*
 » *suspicionem liberavit.* « Iam primo quidem verbum ὑπομεῖ-
 ναι, quod verbo ὑπενεγκεῖν tamquam synonymum adiecit
 Suidas, perperam exposuerunt *patienter exspectare*; quae
 notio non est huius loci, quoniam nullo modo convenit
 alteri verbo ὑπενεγκεῖν. Quare & ab ipsius verbi ἀναδέ-
 ξασθαι vi, quam hoc loco declaratam voluit Gramma-
 ticus, prorsus aberrarunt. Tum vero, turbatam esse Grae-
 cam orationem in priori Fragmenti parte, quamquam diffi-
 mularunt interpretes difficultatem, facile adparebat. Ex
 msstis Codicibus nullam lectionis varietatem ad hunc locum
 adfert Küsterus; qui, si diligentius eos inspexisset, forsan
 pretium operae fuerat laturus. Certe princeps Mediola-

f) Confer Io. Alb. Fabricii Adnotat. ad Dionem, XL. 47.

nenfis editio Suidae, quae ab illo editore, qui Aemilii Porti in ea consulenda negligentiam perstrinxit, diligentius debuerat perlustrari, paratam certissimamque offerebat medicinam, quam eandem Aldina pariter exhibet editio: Πᾶν γὰρ βουλευθῆναι τὸν Φίλιππον ἀναδέξασθαι. Etenim *QUIDVIS sustinere maluisse, vel QUIDVIS aequiore animo fuisse laturum Philippum, quam &c.* Sic etiam convenit interpretatio Grammatici, verbum ἀναδέξασθαι exponentis ὑπενεγκεῖν, ὑπομεῖναι: quo pacto Polybius lib. IV. c. 70. ἀναδέχεσθαι ταλαιπωρίας dixit, *subire molestias*; nec multum absimili sententia apud eundem, in Excerptis Valesianis, πᾶν ἀναδέχεσθαι est *omnia recipere, quamlibet conditionem inire.* g) Sic πᾶν ὑπομένειν, Polybius apud Suidam in προσ-
ἀνέχων.

Sed nec postrema pars Fragmenti vel mendo vel saltem difficultate vacat. Cum enim ait ἢ καὶ τὸν &c. nihil habet habet pronomen ἢ, ad quod referatur: nam ad vocabulum προαίρεσιν quidem nullo modo refertur, ad quod per errorem relatum a librariis effectumque videri potest. Itaque Isaacus Casaubonus, h) quem secuti sunt posteriores Polybii editores, pro ἢ posuit ἦ, *quare*: commodius quidem, sed nec id satis commode, quoniam sic verbum ἀπέ-
λυσε casu recto caret, cui respondeat. Nisi igitur ante ista verba a Grammatico alia nonnulla praeterita sunt, videtur potius δ rescribendum, quod & Küsterus cum Porto expressit: *quod (vel quae res) Heraclidem suspicione liberavit.* At quoniam apud eundem Suidam in vocab. ἀπέλυσεν, ubi repetitur posterior pars nostri Fragmenti, rursus & editiones omnes & scripti libri in eandem lectionem ἢ καὶ consentiunt, non temere ab illa est discedendum: sed su-

g) Polyb. in Eclogis de Virtutibus & Vitiis, Tom. II. p. 1473. Polybii Gronoviani; Tom. III. p. 135. edit. Ernest. [* Nostr. edit. in Reliquiis libri XXXIX. cap. 1. segm. 6.]

h) In Fragmentis ex Suida collectis, pag. 1018. edit. ipsius Casauboni. (In edit. Gron. Tom. II. pag. 1528. num. 8. Edit. Ernest. Tom. III. p. 248.)

spicari nempe debebimus, nonnulla Polybii verba praetermissa apud Grammaticum esse, in quibus commemorabatur illa *Philippi epistola*, cuius potissimum ope (ut mox ex Polytaeno videbimus) Rhodios decepit Heraclides; atque ita pronomen illud ἡ in integra Polybii oratione ad vocabulum ἐπιστολῇ, quod praecedebat, relatum fuisse videtur.

Haec ad verba huius Fragmenti. Ad rem ipsam & argumentum quod adtinet, monuerat Casaubonus, *Heraclidem*, de quo hic agitur, esse Tarentinum illum, unum ex ducibus Philippi, cuius opera (ut legimus in Excerptis ex Polybii libro XIII. cap. 2.) usus est Philippus ad naves Rhodiorum corrumpendas. Ac, verum si quaerimus, haud procul ab eis verbis, in quae definit caput secundum Excerptorum ex libro decimo tertio, locum olim suum obtinuerant illa, quae a Suida conservata vidimus. Erant autem duo etiamnum alia Fragmenta interiecta, quae pariter apud Suidam reperiuntur. Alterum in voce Πρυτάνεις, huiusmodi: Διαπιστοῦντες δὲ οἱ Πρυτάνεις ἤδη τῷ Φιλίππῳ διὰ τὴν περὶ τὰ Κρητικὰ κακοπραγμοσύνην, καὶ τὸν Ἡρακλείδην ὑπώπτευσον ἐγκάθετον εἶναι. Id est: *Sed Prytanes* (Rhodiorum magistratus) *quum Philipppum ob perfidiam, qua in rebus Creticis usus erat, suspectum iam haberent;* (puta, quod rumore acceperant, eum Cretenses ad belli societatem adversus Rhodios sollicitasse;) *Heraclidem quoque dolose ab eo submissum esse, suspicabantur.* Tum sequebantur illa verba, quae in verbo Ἀπελογίζετο conservavit Lexicographus: Ὁ δὲ, εἰσελθὼν, ἀπελογίζετο τὰς αἰτίας, δι' αἷς πεφευγὼς εἶν τὸν Φίλιππον. Id est: *Ille vero, ingressus, causas exposuit, cur Philipppum fugisset.* Denique, paucis interiectis, sequi debuerunt haec ipsa, quae ad verbum Ἀναδέξασθαι a Suida adnotata vidimus. Quorum trium Fragmentorum connexionem, quam dixi, perspicte iam olim Henr. Valesius indicavit in Fragmentis Polybii, quae Excerptis de Virtutibus & Vitiis adiecit hh) p. 201

hh) At in ipso tamen eo Fragmento, a quo haec egressa est dis-

fq. Quo loco non bene fecit Iac. Gronovius, quod in sua editione Polybii, ubi Fragmenta Polybiana exhibet a Valesio collecta, Tomo II. pag. 1555. quae opportune coniunxerat Valesius, ea rursus separavit: in quo eum, sicut in reliquis, editio Lipsiensis, quae Ernesti nomen in fronte gerit, pressio pede secuta est Tom. III. p. 279. [*]

Qui autem vel sic etiamnum supersunt in ista narratione hiatus, eos percommode ex Polyaei Strategematum libro V. suppleri posse monuit idem doctissimus Valesius in Notis ad Fragmenta Polybiana. i) Scilicet, ut mandatum Philippi de navibus Rhodiorum corrumpendis exsequeretur Heraclides, semet ipse nescio quomodo laceravit, quo nimirum σημεία ἀδικίας, (ut ait Polyaeus) id est, signa acceptae a Philippo iniuriae, posset ostentare: atque sic regiam egressus, ad aram supplex confugit, suisque lamentis Macedonibus etiam nonnullis persuasit, indigna se a rege esse passum. k) Hinc conscensa navi, Rhodum se contulit, a Philippo se indigne habitum conquestus, quod eum impedire voluisset, ne bellum Rhodiis inferret. Simul,

putatio, idem Valesius loc. cit. pag. 202 sq. & in Graecis verbis & in Latina versione a Polybii sententia (si quid video) prorsus aberravit. Nam quum errorem, qui in voce πάνυ commissus erat in Suidae editione Basileensi, & ex hac in Porti editionem migraverat, non animadvertisset; alio loco inesse errorem ratus, pro ἢ καταφανῆ γενέσθαι, posuit καὶ καταφ. γεν. & Latinam hanc versionem adiecit: *Philippum enim, aiebat, suum in ea re consilium ostendere Rhodiis maxime voluisse, quo Heraclides ab omni suspicione liberatus est.*

[* Nos tria ista Fragmenta rursus iuncta dedimus in Reliquiis libri XIII. Polybiani cap. 5.]

i) Polyaeus Strateg. V. 17. pag. 387 sq. edit. Is. Casaub. Ac perspecte suspicatus est Valesius, ex ipso Polybio Polyaeum istam historiam, quemadmodum & alias multas, quas libro suo inseruit, hausisse.

k) ὥστε ἦσαν τῶν Μακεδόνων, οἷς ἐδόκει ταῦτα μὴ δίκαιως. Adde πεπονθέναι, verbum ad supplendam sententiam necessarium, quod librariorum incuria interciderit apud Polyaeum.

quo facilius fidem inveniret, literas monstrat, Philippi manu ad Cretenses scriptas, in quibus de belli societate adversus Rhodios agebatur. Ad istas igitur literas respicere utique videntur verba Fragmenti illius, a quo haec disputandi occasionem cepimus. Scilicet, ut Rhodiis persuaderet veterator, se serio Philippo esse iratum, demonstrat illis, *quidvis potius passurum Philippum, quidvis aequiore animo laturum, quam ut ipsius consilia cum Cretensibus communicata* (quae hisce literis, quas Heraclides regi subripuisset, aperirentur) *Rhodiorum ad notitiam pervenirent.* Rhodii, (sic pergit, praedicto loco, Polyaeus) his rebus persuasi, recipiunt Heraclidem, eumque sibi usui fore contra Philippum arbitrantur. Heraclides paulo post, nactus occasionem, navalibus Rhodiorum ignem immittit; quo incendio magna pars navium periit: ipse, fuga salutem petens, incolumis in Macedoniam ad Philippum est reversus.

III.

GERRAEI ARABIAE POPULUS.

» ἈΞΙΟΥΣΙ, ἀντὶ τοῦ παρακαλοῦσι, ἢ ἄξιον κρίνουσι.
 » Πολύβιος. Οἱ δὲ γεραῖοι ἄξιουσιν τὸν βασιλέα, μὴ κα-
 » ταλῦσαι τὰ παρὰ τῶν Θεῶν αὐτοῖς δεδομένα. τοῦτέστιν,
 » αἰδίων εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν. Ὁ δὲ, ἐρμηνευθείσης οἱ τῆς
 » ἐπιστολῆς, ἔφη συγχωρεῖν τοῖς ἄξιουμένοις. « Interpres:
 » Ἀξιουσιν, rogant, vel dignum iudicant. l) Polybius: Se-
 » niores vero regem rogant, ne res a Diis datas sibi eriperet.
 » Id est, aeternam pacem & libertatem. † Ille vero, epistolā
 » per interpretem sibi explicatā, respondit, se postulatis illorum
 » annuere. « — Quamquam diligenter Küsterus Fragmenta
 Polybiana, a Polybii editoribus collecta, inspexit; prae-
 teriit eum tamen medela huic loco iam olim ab If. Ca-
 saubono adlata; qui perspecte in Fragmentis Polybii ex
 Suida collectis Γεράῖοι pro γεραῖοι reposuerat; m)

l) Rectius dixisset: »vel, aequum censent.«

m) Polyb. edit. Casaub. pag. 1014. Edit. Gronov. Tom. II. pag. 1523. num. 29. & 30. Edit. Ernest. Tom. III. pag. 242.

non *seniores* aliquos, sed *GERRAEOS* intelligens; populum, *Gerra* oppidum cum adiacente regione, ad finum Persicum, in *Felici* quae vocatur *Arabia*, incolentem. *n*) Simul vero in eiusdem Fragmenti interpretatione alia nonnulla ab eodem docto viro errata sunt. Primum levius illud, quod verba *τουτέστιν αἰδίων εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν*, quae haud dubie ex eodem Polybii loco duxit Suidas, pro ipsius Lexicographi verbis habuit, interpretationis causâ adiectis. Deinde, quod verba quae sequuntur, 'Ο δὲ ἑρμηνεύθειστος οἱ &c. quae ad eandem rem pertinent, & continuo nexu cum superioribus cohaerent, novum esse Fragmentum, ex alio auctore aut ex alio saltem loco ductum, arbitratus est, illudque interposito eo signo, quo in talibus uti solet, a praecedentibus separavit. *o*)

Recte vero a Casaubono *GERRAEORUM* nomen Polybio apud Suidam esse restitutum, evincit aliud Fragmentum Polybianum ab eodem Suida ad vocem *Στακτὴ* conservatum, quod opportune priori illi proxime subiecit loco

n) Quidquid continentis inter utrumque maris Erythraei finum, Persicum & Arabicum, interiectum erat, ad *Felicem Arabiam* veteres Geographi referebant. Sed *Gerraeorum* regionem Danvillius in *Géographie ancienne* Tom. II. p. 226 - 228. Desertae Arabiae accensere maluit; soli magis naturam, quam veterum Scriptorum usum, secutus. Populi *Gerraeorum* apud complures auctores, Agatharchidem, Diodorum Siculum, Strabonem, Plinium, Ptolemaeum, aliosque, mentionem factam reperimus. Sed praecipue consulendus Strabo Lib. XVI. pag. 766. & 778. edit. If. Casauboni.

o) Eodem loco gravius etiam & paene ridicule erraverat superior Suidae editor, Aemilius Portus; qui verba *Πλάτωνος ἐπιγέγραπται*, quae ad sequentem apud Suidam articulum (ubi de Aeschinis Socratici *Axiocho* agitur) margini a non nemine olim fuerant adscripta, ac temere deinde in contextum recepta sunt, in Graecis quidem sequenti illi articulo in fine adiecit, in Latina autem versione cum hoc nostro Fragmento coniunxit tali modo: „Ille vero epistolâ sibi per interpretem explicatâ, & „intellectâ, respondit, se postulatis ipsorum annuere. *Haec autem „epistola* Platonis nomine inscribitur.“

citato eruditus Polybii editor. Et in altero quidem hoc Fragmento apud Suidam recte Küsterus cum Casaubono (nescio, an manuscriptorum etiam Codicum auctoritatem secutus, quorum nullam certe mentionem fecit) Γερραίωνς, *Gerraeos*, expressit; quum ibidem superiores omnes Suidae editiones Γερραίωνς, simplici rursus litera ρ, at penacuta tamen voce, non ὀξύτόνω, ut in priori loco, dedissent. Quae scriptura, Γερραῖοι, quum apud Ptolemaeum pariter inveniatur; Samuel Bochartus, memor *Gerraeos* istos ab Eratosthene apud Strabonem origine *Chaldaeos* perhiberi e *Babylonia profugos*, p) hanc scripturam Γερραῖοι per ρ simplex propius accedere monuit ad vulgatum nomen *Ger*, quo apud Chaldaeos non minus, quam apud Hebraeos, *advenae* adpellantur. q) Potuerat adicere, ne Arabum quidem idioma ab eodem eiusdem vocabuli usu abhorreere. Sed de ista quidem nominis etymologia quidquid statueris; r) usus certe apud graecos latinosque Scriptores constans obtinuit, ut Γερρραίωνς, *Gerraeos*, duplici litera ρ scriberent. Atque, ut ipsum Polybium eodem modo scripsisse credamus, suadet Stephani Byzantini auctoritas, apud quem duobus locis, ubi diser-

p) Strabo, Lib. XVI. p. 766. edit. Casaub. ἐν βαθεῖ κόλπῳ κεῖται πόλις Γέρρα, Χαλδαίων φυγάδων ἐκ Βαβυλῶνος, οἰχομένων τὴν ἀλμυρίδα. In profundo sinu situm est oppidum *Gerra*, *Chaldaeorum* e *Babylonia profugorum*, qui loca salsa habitant. Quorum verborum Strabonis si recordatus esset Lucas Holstenius in eruditis Notis ad Stephanum Byzantinum, ubi eadem verba recitantur, nimis quidem ab Epitomatore decurtata, Γέρρα· πόλις Χαλδαίων, *Gerra*, oppidum *Chaldaeorum*; non monuisset „fuisse etiam *Gerrha* Arabiae Felicis oppidum, „ quod respexisse Nicandrum ait in *Alexipharmacis*, *Gerraeorum thura* laudantem; sed vidisset, ipsum hoc oppidum, quod Stephanus dicit, cuius incolae origine Chaldaei erant, idem illud esse Arabiae Felicis, Nicandro aliisque Scriptoribus memoratum.

q) Bochartus in *Geographiae Sacrae Parte I. Lib. IV. cap. 8.*

r) Illam Bocharti rationem calculo suo probavit Wesselingius ad *Diodorum Siculum*, Lib. III. cap. 42.

re ad Polybium provocatur, *Τεppαῖοι*, non *Τεραῖοι*, scriptum legimus. *s)* Multo enim curatius in propriis nominibus apud Stephanum Byzantinum, quam apud Suidam, conservatam esse genuinam veterum auctorum scripturam, facile animadvertere potuerit quisquis in hoc genere vel mediocriter est versatus: & in literarum praesertim duplicandarum ratione (codicum fortasse culpâ, quibus usus est) ita negligenter versatum Suidam videmus, ut, quamquam ad collocandos singulos Lexici sui articulos secundum literarum seriem, quibus quodque constat vocabulum, summam curam adhibuit, duplicatarum tamen literarum in serie articulorum nullam prorsus habuerit rationem. In Ptolemaei autem codicibus misere deformata esse plurima oppidorum populorumque nomina, fatis constat: at, *Τεppα* tamen & *Τεppαῖους* apud hunc etiam Geographum per duplicem literam *ρ*, in codice Palatino efferri, monuit editor Bertius. *t)*

Sed, ut a verborum singularumque literarum consideratione ad res ipsas paulisper redeamus, ex collatis inter se fragmentis Polybianis, partim a Suida, partim a Stephano Byzantino conservatis, intelligimus, Polybium Historiarum libro decimo tertio iter ab Antiocho in Babyloniam, indeque expeditionem in eam Arabiae partem, quae Persico sinui adiacet, susceptam exposuisse, eaque occasione de ipsa Arabia, aut de ista saltem Arabiae parte, copiosius differuisse. Et ex ipsius quidem libri designatione, quo de his rebus egisse hunc Scriptorem Stephanus monet, collato reliquo eiusdem libri argumento, tempus etiam definire licet, quo istam expeditionem suscepit Antiochus. Totus enim ille liber XIII. Polybii versatus erat in exponendis rebus anni a Roma condita quingentesimi quinquagesimi, Marco Cornelio Cethego, Publio Sempronio Tuditano consulibus, quem annum quartum Olym-

s) Stephanus Byzant. in *Χαττηνία*, & in *Λάβαι*.

t) Ptolemaeus in *Geograph. Lib. VI. cap. 7. p. 177. edit. Bertii, Amstelod. 1618.*

piadis CXLIII. numerat Polybius. Gesta igitur ea res est ab Antiocho biennio postquam pacatis rebus superioris Asiae, imperio omni a Tauro monte ad Baetrianam usque partim recepto, partim confirmato, ex diuturna gravique bellorum mole, magna cum gloria victor domum reversus, *Magni* cognomen commeruerat; quem reditum Polybius libro XI. cap. 32. in rebus anni secundi Olympiadis CXLIII. a Roma condita DXLVIII. exposuit: rursusque biennio ante initam cum Philippo Macedoniae rege societatem adversus pupillum Aegypti regem, Ptolemaeum Epiphanem, Philopatoris filium; de qua societate agitur lib. XV. cap. 20. Cuius *expeditionis Antiochi in Arabiam* quum apud neminem, quod sciam, alium ex veteribus Scriptoribus conservata memoria sit; age, disiecta illa quidem ac mutila, nec non per se (uti vereor) non nihil deformata membra, quae de ista Polybii narratione supersunt, colligamus, atque iunctim unum sub conspectum lectoribus subiiciamus. En igitur ipsa Fragmenta, quorum duo sunt geographica, tria historica.

*

1. Χαττηνία, u) χώρα τρίτη Γεργαίων. Πολύβιος ιγ'. Ἔστι δ' ἡ Χαττηνία τᾶλλα μὲν λυπρὰ, κώμαις δὲ καὶ πύργοις διεσκέυασται διὰ τὸ εὐκαιρον x) τῶν Γεργαίων. οὗτοι γὰρ

u) *Attenen* vocat Gerraearum regionem Plinius lib. VI. cap. 28. sect. 32. qui tamen ibidem, paulo ante, a *Gerraeis* distinguit *Chattenos*. *Attenen* ab Ἀττα χώρα Ptolemaei nomen habere, monuit Harduinus ad Plin. l. c.

x) Cum δια τὴν, non διὰ τὸ εὐκαιρον dent mssti libri; poterat pariter διὰ τὴν εὐκαιρίαν corrigi, quoniam praesertim non tam facile τὸ & τὴν a librariis permutantur, quam in terminatione nominis confusio oriri poterat; ubi postremas literas superscribere praecedentibus & mire plerumque intricare vel decurtare solebant librarii. [* Sic Polyb. XI. 16, 6. msti dant τὴν δυσχρηστον. unde Cas. τὸ δύσχρηστον: nos cum Urfino τὴν δυσχρηστίαν, quo vocab. frequenter utitur Polybius. Parique ratione, in nostra Polybii editione (in *Reliquiis libri XIII. cap. 9.* ubi istas de *Arabia* eclogas collectas dedimus) vellem τὴν εὐκαι-

αὐτὴν νέμονται. Ἔστι δὲ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. γ) Id est: *Chattenia*, regio tertia *Gerraeorum*. *Polybius XIII*. Habet autem *Chattenia* caeteroquin sterile solum: vicis vero & turribus instructa est, propter *Gerraeorum*, qui eam incolunt, opulentiam. Est autem maris *Erythraei*. (Steph. Byz. in Χαττηνία.)

ρίαν, non τὸ εὐχαιρον, posuissē; quum τὸ εὐχαιρον nusquam apud *Polybium* ea notione, quae huius loci est, occurrat, εὐχαιρία vero (scil. ἡ τοῦ βίου εὐχαιρία) frequentissime; ut Index noster Graecus in *Polybium*, five *Lexicon Polybianum*, hac voce num. 2. declarat.] Sed id quidem perinde est. Sive autem τὸ εὐχαιρον, five τὴν εὐχαιρίαν legas; a sententia auctoris aberrasse videtur interpres *Stephani Abrahamus Berkelius*, cum propter *Gerrhaeorum situs commoditatem* scripsit. Immo opulentia *Gerraeorum* frequentiam generaverat hominum; unde illorum regio, sterilis licet, vicis tamen erat frequentata: eademque opulentia turrium usum necessarium fecerat, quibus, si ita res ferret, in tuto collocarentur opes ac divitiae. Divitiarum, quibus abundabant *Gerraei*, documentum habemus in *Fragmento quinto* ex eodem *Polybio* ducto; quas divitias ex commercio sibi parasse hunc populum, ex *Strabone* discimus, locis paulo ante laudatis; (Lib. XVI. p. 766. & 778.) quum nimirum aromata aliasque pretiosas merces, ex fortunatioribus *Arabiae* partibus pedestri itinere quaesitas, mari in *Babyloniam*, & adverso *Euphrate* ad *Syriae* usque confinia transveherent distraherentque. Confer *Diodorum Sic.* III. 42. & *Agartharchidem* apud *Photium* pag. 746 sq. edit. *Hoeschelii*. Frequenter autem apud *Polybium* & nomen εὐχαιρίαν & verbum εὐχαιρεῖν ista notione opulentiae ac divitiarum occurrit.

- γ) Quod ad *Erythraeum mare* habitare *Gerraeos* ait, quos ad *Persicum Sinum* & *Strabo* & *Plinius* & *Ptolemaeus* ponunt, atque etiam *Polybius* in *Fragmento quinto*, quum *Tylon* insulam ex adverso sitam commemorat; id quidem turbare neminem debet: *Erythraei* namque maris cognomen non ad *Arabicum* modo sinum, sed ad omne mare quod *Arabiam* undique adluit, pertinebat; ut *Persicus* aequae sinus, atque is, quem *Arabicum* vulgo vocamus, *Erythraei maris* esse censeretur: quod & *Strabo* docet libro XVI. p. 765. & *Plinius* lib. VI. cap. 23. & sq. sect. 28. Qua tamen ex communione nominis, ad utrumque sinum pertinentis, vereor, ne magna subinde apud *Scriptores* orta sit confusio.

*

2. Λάβαι πόλις, ὡς Σάβαι, Χαττηνίας πόλις. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. τὸ ἐθνικὸν Λαβαῖος, ὡς Σαβαῖος. τῆς αὐτῆς χώρας ἀμφοτέραι· ἡ γὰρ Χαττηνία, τῶν Γεῤῥαίων ἐστὶ χώρα. ζ) Id est: *Labae oppidum, ut Sabae, oppidum Chatteniae. Polybius XIII. Gentile Labaeus, ut Sabaeus. Eiusdem regionis utrumque est oppidum: nam Chattenia regio est Gerraeorum.* (Stephanus Byz. in Λάβαι.)

*

3. Οἱ δὲ Γεῤῥαῖοι ἀξιοῦσι τὸν βασιλέα, μὴ καταλύειν τὰ παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς δεδομένα, τοῦτ' ἐστὶν αἰδῖον εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν. Ὁ δὲ, ἐρμηνευθείσης οἱ τῆς ἐπιστολῆς, ἔφη συγχωρεῖν τοῖς ἀξιουμένοις. *Gerraei vero Regem rogant, ne res a Diis sibi tributas (aeternam pacem dicebant & libertatem) everteret. Ille vero, per interpretem sibi explicatâ epistolâ respondit, se postulatis eorum adnuere.* (Suidas in 'Αξιοῦσι.)

*

4. Αὐτὸς μὲν παρήγγειλε, φείδεσθαι τῆς τῶν Χαττηνῶν χώρας. *Iussit ipse, ut parceretur Chattenorum regioni.* (Steph. Byz. in Χαττηνία.)

*

5. Κυρωθείσης δὲ τῆς ἐλευθερίας τοῖς Γεῤῥαίοις, ἐστεφάνωσαν παραχρῆμα τὸν Ἀντίοχον τὸν βασιλέα πεντακοσίοις

ζ) Hoc quale sit, ut *Sabae oppidum, Chatteniae regionis atque Gerraeorum* fuisse, dicatur, planius fortasse intelligeremus, si, quae de ista regione ac de variis Gerraeorum districtibus Polybius scripsit, integra ad nos pervenissent. Latissime patuit apud veteres Scriptores nomen *Sabaeorum*, & pluribus Arabiae nationibus tribuebatur; ac videtur interdum, quod uni istarum nationum conveniebat, ad aliam aut ad omnes fuisse relatum. Et de oppido *Saba* vel *Sabae*, Arabiae felicis, minime in liquido res esse videtur. De Homonymia nominis *Sabaeorum*, quamquam multum abest ut in planum rem omnem deduxerit, multa tamen diligenter collegit & acute monuit Bochartus in *Geogr. Sacrae* Parte I. Lib. II. cap. 26. & Lib. IV. cap. 7. & 8.

ἀργυρίου ταλάντοις, χιλίοις δὲ λιβανωτοῦ, καὶ διακοσίοις τῆς λεγομένης στακτῆς. Καὶ ἐποίησε τὸν πλοῦν ὥς ἐπὶ Τύλον τὴν νῆσον, καὶ ἐποίησε τὸν ἀπόπλουν ἐπὶ Σελευκείας. Ἦσαν δὲ τὰ ἀρώματα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ. a) *Libertate Ger- raeis confirmata, Antiochum regem illi statim quingentis argenti talentis, thuris mille, guttae autem, quam Staeten vocant, du- centis donarunt, coronae nomine. Rex vero inde in Tylum in- sulam navigavit; unde Seleuciam navibus est reversus. Erant autem illa aromata ad Erythraeum mare. (Suidas in Στακτῇ.)*

IV.

ΒΟΡΙ'ΑΝΘΟΣ, VIRIATHUS.

» ΒΟΡΙ'ΑΝΘΟΣ. Ὅτι βάρβαροί τινες κτείνουσι Βορίαν-
» θον τυραννήσαντα, ταύτῃ προσάγεσθαι τὸν τῶν Ῥωμαίων
» στρατηγὸν ἡγούμενοι ἐς εὐνοίαν. καὶ δὴ ἀφικόμενοι τῶν τοῦ
» Βοριάνθου αὐθεντῶν τινες, ἄθλα τῶν περὶ τὸν ἄνδρα πεπραγ-
» μένων ἡξίουσιν παρὰ Σκιπίωνος κομίζεσθαι. ὃ δὲ Σκιπίων
» ἀποκρίνεται, μηδαμῶς εἶναι Ῥωμαίοις ἐννομον, ἐν ἐπαίνῳ
» ποιεῖσθαι τὰς κατὰ τῶν στρατηγῶν τοῖς ἀρχομένοις ἐπι-
» χειρουμένας ἐπιβουλάς. α) Küsterus: » Βοριάνθος. Borian-
» thus. Barbari quidam Borianthum tyrannum interfecerunt,
» hac ratione putantes se ducis Romanorum benevolentiam sibi
» conciliaturos esse. Quidam igitur percussorum, Scipionem ad-
» euntes, caedis perpetratae praemia ab eo postularunt. Quibus
» Scipio respondit, non solere Romanos probare insidias, quas
» milites contra duces suos moliti essent. α) — Posterior pars
huius fragmenti, inde a verbis Ὁ δὲ Σκιπίων, repetitur
apud eundem Suidam in Ἐπιβουλή: b) quod ἀποσπασ-

a) Postrema verba, Ἦσαν δὲ τὰ ἀρώματα &c. a Suida utique ad-
futa videntur; sed ex ipsius Polybii verbis, quae superius
alicubi fecerat, desumpta. *Erythraeum* autem *mare* hoc loco non,
ut supra in Fragmento primo, Persicus finus, sed Oceanus
Arabiam a meridie adluens, una cum Arabico finu, intelligi
debebit.

b) Secundum literarum quidem seriem ad Ἐπιβολὴν ibi relatum
videri potest. Sic in fine legendum fuerit ἐπιβολὰς, *adgressio-
nes, invasiones*. Sed praestat ἐπιβουλάς, *insidias*. Et mox in ve-

μάτιον, licet non magis, quam maius illud fragmentum, quod retulimus, nomen Polybii praefixum habeat, If. Casaubonus inter Fragmenta Polybiana num. 60. retulit: monuitque ibidem Gronovius, multum augeri illud fragmentum ex hoc ipso, in quibus versamur, loco posse. Mirum autem profecto debet videri, ne verbum quidem nec a Gronovio, nec a docto Suidae Editore, adiectum esse, sive explicandi causa, sive saltem dubitationis significandae. Certe inauditum in Romana historia monstrum nominis *Borianthi*! — *VIRIATHUM* pone pro *Boriantho*, & *CAEPIONEM* pro *Scipione*: omnia in plano erunt. *Viriathum* illum Lusitanum, ex latrone ducem belli adversus Romanos per complures annos feliciter gesti, ad extremum a suis, atque adeo a barbaris, interfectum esse, consentiunt auctores. Caeterum plerique quidem caedem illam consilio atque fraude Caepionis consulis, corruptis Viriathi satellitibus, esse patrata confirmant: Livius Epit. Lib. LIV. Velleius Paterc. II. 1. Valerius Max. IX. 6. 4. Auctor de Viris Illustr. in Viriatho. At cum auctore Fragmenti nostri, quisquis ille sit, ad verbum paene consentit Eutropius IV. 7, 16. *Viriathus*, ait, *a suis interfectus est Cum interfectores eius praemium a Caepione Consule peterent, responsum est, numquam Romanis placuisse, imperatorem a suis militibus interfici.* Neque vero ita pugnare haec sententia cum illa superiori videri debet, quin facile conciliari cum eadem possit; ita quidem, ut res ea fere ratione gesta cogiterur, quam Appianus exponit Historiâ Romanorum Hispaniensi cap. 74. Ad nomen quod adinet *Viriathi*, illud apud Graecos Scriptores, Appianum, Dionem Cassium, Diodorum Siculum, variis modis, Οὐρίαθος, Οὐρίαθος, Οὐρίατθος, Οὐρίατθος scriptum legitur. c)

teribus omnibus Suidae editionibus, uno verbo Ἐπίβοον interiecto, inseruntur haec verba: Ἐπιβουλή καὶ ἐπίβουλος. καὶ ἐπιβουλεύω σοι, δοτικῇ. ad quae verba, a Küstero quidem omissa, pertinebat illud fragmentum.

c) Vide Appiani Hist. Hispan. cap. 60. & Reimarum ad Dionem

Sed quemadmodum Romanorum literam *V.* consonam in nominibus propriis ab aliis quidem librariis Graecis per diphthongum *Ov*, ab aliis vero per literam *B* expressam saepenumero videmus: *d*) sic in codice, e quo fragmentum nostrum in suum Lexicon Suidas transcripsit, *Βιρίατθος* vel *Βυρίατθος* scribi debuerat; ex quo, duarum literarum mutatione, *υ* vel *ι* in *ο*, & *τ* in *ν*, inauditum nomen *Βορίανθος* est exortum. De permutatione vero haud infrequenti nominum *Σκιπίων* & *Καιπίων*, qui error in eiusdem Viriathi historia etiam Diodori Siculi codices occupavit, dixi ad Appiani Hist. Hispan. cap. 70. aliaque exempla congeffit Perizonius in Animadv. histor. cap. x. pag. 426. *e*) quem laudavit Wesseling. ad Diodorum Tom. II. pag. 524. Caeterum quod ad Polybium auctorem Fragmentum hoc retulit Casaubonus, id sicut confirmare non lim recte factum, sic nec negare ausim. Peculiari sane libro *Bellum Numantinum* scripsisse Polybium Tullius auctor est, ad Familiar. Lib. V. Ep. 12. In cuius libri introitu commodus locus erat breviter saltem perstringendi belli Viriathici, quoniam a Viriatho concitati arma ceperant Numantini, ut docet Appianus Hisp. cap. 66. & 76. *]

V.

*ΟΤΡΒΙΟΣ, AN FULVIUS?

Aliud apud Suidam reperio ex Historia Romana portentum nominis, quod diu incassum me exercuit, neque

Tom. I. pag. 32 seq. ubi de varia nominis *Viriathi* scriptione laudantur interpretes ad Aurelium Vict. de Viris Illustr. cap. 71, 1. & ad Silium Ital. X. 220. Apud Photium p. 626. edit. Hoefschelii, in Excerpto ex Diodori Siculi libro XXXII. ter deinceps *Υρίατθος* scribitur.

d) Sic apud eundem Suidam *Βαλεριανός*, *Valerianus*; *Βενεβεντός*, *Beneventum*; *Βήρος*, *Verus*; *Βιτέλλιος*, *Vitellius*; & sexcenta alia.

e) Pag. 435 seq. edit. ab Harlesio procuratae Altenburgi 1771.

[* Confer quae monuimus ad Fragmentum Historicum LXX. in edit. nostra Polybii, Tom. V. p. 74 sq.]

quidquam inde satis certi extundere adhuc quidem potui.
 » Ὁ ΤΡΒΙΟΣ ὄνομα κύριον. ζήτει ἐν τῷ Πραξικοπήσας. «
 Id est: » Urbius, Nomen proprium. Quaere in voce Πρα-
 » ξικοπήσας. « Ad ipsum autem hoc verbum Πραξικοπή-
 σας, haec leguntur: » Ὁ δὲ Οὐρβιος πραξικοπήσας νυκτὸς
 » κατέλαβε τὸ μέρος τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοὺς Ῥωμαίους
 » εἰσήγαγε. « Id est: » *Urbius autem, proditorum opera*
usus, partem arcis noctu occupavit, & Romanos in eam in-
troduxit. « — Et hoc pariter Fragmentum, licet sine au-
 ctoris nomine adferatur apud Suidam, inter Fragmenta
 Polybiana num. 112. retulit Casaubonus; idemque & in
 Commentario ad Polyb. lib. I. cap. 18. (coniecturâ uni-
 ce ex usu verbi *πραξικοπεῖν* ductâ) satis compertum se
 habere ait, Fragmentum hoc e Polybio esse petitum. Ac
 sane non solum praecedens Fragm. quod apud Suidam ad
 idem verbum *πραξικοπήσας* adfertur, ex Polybio est lib.
 I. cap. 18. f) verum etiam alterum illud, quod nostrum
 Fragm. proxime excipit, ex eodem Polybio (ut Küste-
 rus, non ad hunc quidem locum, sed ad Ἐξηνδραποδισ-
 μένον, monuit) scil. ex Excerptis Peirescianis p. 21. edit.
 Vales. decerptum est. g) Neque in nostro Fragmento quid-
 quam inest, quod dictionis Polybianae colori repugnare
 videatur.

Sed quis intelligendus sit ille *Urbius*, Οὐρβιος, altum
 est cum apud Casaubonum tum apud Küsterum silentium.
 Cogitaveram *Vibius*, Οὐίβιος, praesertim quum haud in-
 frequenter, in Polybianis quidem codicibus, invenerim
 literarum ι & ρ permutationem, librariorum incuriâ ad-
 missam. Sed in Romana Historia *Vibium* nullum reperire
 mihi contigit, ad quem ea res, de qua in Fragm. nostro
 agitur, referri posset. Proximum erat de *Fulvio* cogitare,
 quod quidem nomen promiscue Φολούιος, Φουλούιος &
 Φούλβιος a Graecis librariis efferri solet. Et ex Φούλ-

f) Non cap. 19. ut Küsterus ait.

g) In Polybio Gronoviano Tom. II. p. 1376. Edit. Ernesti Tom.
 III. p. 19. [Nobis, Polyb. VIII. 11, 3.]

βίος quidem si intercidisse *literam initialem* statuamus, nihil sumemus, nisi quod satis frequenter nominibus propriis in codicibus msstis accidisse videmus: qua de re exempla nonnulla collegimus ad Appiani Hist. Annibal. cap. 36. quibus facile plura adiici possunt. Restat, ut literam λ in ρ corruptam fuisse suspicemur: quae literae sicut ex dialecti usu interdum inter se permutantur, h) sic & a librariis passim perperam confusae reperiuntur. i) Quibus ita sumtis, coniectura haud improbabili (donec certius aliquid aut verisimilius adferatur) colligere licebit, agi de M. Fulvio Consule, A. U. DLXV. Samen Cephalleniae oppidum capiente; qua de re Livius XXXVIII. 29. nullā quidem proditiōis mentione factā, his verbis exponit: *Romani NOCTE per ARCEM, quam Cyatidem vocant, muro superato, in forum pervenerunt. Samaei postquam captam urbis partem ab hostibus senserunt, cum coniugibus & liberis in maiorem confugerunt arcem.* Sic τὸ μέρος τῆς ἀκροπόλεως, *arcis pars illa*, quam a Romanis captam graecus Scriptor dicit, fuerit eadem, quam Cyatidem Livius vocat & a

h) Qua de permutatione conferri potest Lucianus in Iudicio Vocalium cap. 4. Tom. I. pag. 86. edit. Hemsterhus. tum Scholiastes Aristophanis in Plutum v. 1. &, quem ad eum locum Hemsterhusius laudavit, Henricus Stephanus in Animadv. in Lib. de Dialectis p. 57. Apud Lucianum autem loco citato cum vulgo edatur ἐπολέμει μέχρι νῦν τὸ Λάμβδα τῷ Ῥῶ διαμφοβητοῦν περὶ τῆς κισσῆρεως καὶ κεφαλαλγίας, recte nuperrime quidem monuit doctus Interpres Gallicus, pro κεφαλαλγίας cum Regio Codice scribendum esse κεφαλαργίας: sed eam lectionem, ex Codice Vossiano etiam adnotatam, in margine reliquit Hemsterhusius.

i) De illa literarum λ & ρ librariis solenni confusione monuit Gisb. Koen, ad Gregorii Corinthi Episc. libellum περὶ Διαλέκτων p. 124. & Reiskius ad Polybium, Tom. IV. Animadversionum in Graecos auctores p. 722. Eodem modo in Appiani Codicibus πλὴν & πρὶν, & in Polybianis παρῆν & πάλιν permutata a librariis vidimus. Quae permutatio facile nostro in loco accidere potuit, postquam capite truncatum atque deformatum semel fuerat nomen.

maiori arce distinctam facit. Quod satis convenit cum Graeco: nam si pars arcis capta est ab hostibus, consentaneum est, reliquam partem ab hac fuisse muro ac munitione separatam, & tutum adhuc perfugium potuisse civibus praestare.

VI.

VERBUM ἘΠΙΣΤΑΘΜΕΥΕΣΘΑΙ.

» ἘΠΙΣΤΑΘΜΕΥΟΜΕΝΟΙ. κρίνοντες. ὑπονοοῦντες. Οἱ
 » δὲ Φωκεῖς, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀπολειφθέντων Ῥωμαίων ἐν
 » ταῖς ναυσὶν ἐπισταθμεύομενοι, τὰ δὲ τὰς ἐπιταγὰς δυσ-
 » χερῶς φέροντες, ἐστασίαζον. « Küsterus: » Ἐπισταθμεύο-
 » μενοι. Iudicantes. Suspicientes. Phocenses, partim quidem
 » ex iis Romanis, qui in navibus relictī fuerant, de reliquis
 » iudicium facientes, partim vero imperia eorum iniquo animo
 » ferentes, seditionem excitarunt. « Ista si ita scripsit Suidas,
 non minus hallucinatus Grammaticus graecus est, quam
 latinus huius loci interpret. Vim verbi σταθμαῖσθαι cum
 significatione satis obvia verbi σταθμεύειν & ἐπισταθμεύειν
 misere confudit Graeculus, quisquis fuit, qui istam inter-
 pretationem κρίνοντες, ὑπονοοῦντες, verbo ἐπισταθμεύο-
 μενοι adiecit. Quod si alter articulus, qui hunc proxime
 excipit in Lexico nostro, ab ipsius Suidae manu est pro-
 fectus; superior ille vel saltem absurda ista & alienissima
 interpretatio ab imperito sciolo intrusa debebit videri. Nam
 mox satis adposite Ἐπισταθμεύομενοι exponitur εἰς τοὺς
 εἰς αὐτῶν οἴκους δεχόμενοι, quamquam nec hoc vim illius
 verbi prorsus exhaurit: adferturque locus nescio cuius
 auctoris: Ἐπισταθμευομένους τε ὑπ' αὐτῶν καὶ διαρπαζο-
 μένους. Sed hoc rursus loco cum a vi verborum ex anti-
 quo Scriptore prolatorum, tum ab ipsius graeci Gram-
 matici interpretatione, plurimum aberravit interpret la-
 tinus, articulum istum ita ponens: » Ἐπισταθμεύομενοι.
 » Qui in domos a quibusdam recipiuntur. Qui hospitio
 » excipiuntur. Hospitio ab illis exceptos & spoliatos. « Me-
 liora iam olim dederat Henricus Stephanus, in Thesauro

linguae Graecae T. I. col. 1740. verba ista ἐπισταθμευόμενοι ὑπ' αὐτῶν recte exponens, quibus, ut hospitium iis praeberent, impositum erat; seu a quibus ad stativa ibi habenda designati erant. Pariterque, in superiori Fragmento, verba illa, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀπολειφθέντων Ῥωμαίων ἐν ταῖς ναυσὶν ἐπισταθμευόμενοι, idem Stephanus perspecte his latinis verbis interpretatus erat, *partim quod hospitium recipere iussi essent relictos in navibus Romanos; seu, quod relictis in nave [rectius dixisset cum navibus vel cum classe] Romanis mansiones apud eos designatae essent. Poterat brevius dicere: quod stativis essent ab illis gravati.*

Ipsam autem hoc Fragmentum, de quo verba facere exorsus sum, quamquam absque auctoris nomine proferatur apud Grammaticum, tamen non dubitabo cum Henr. Valesio ad Polybium auctorem referre. *k)* Ductum autem est ex eadem parte Historiarum Polybii, ex qua excerpta est Ecloga XVIII. de Legationibus: & brevi intervallo verba ista, a Grammatico conservata, praecesserant apud Polybium narrationem de Phocaeensium legatione ad Seleucum Antiochi filium, quae in praedicta Ecloga exponitur. Fragmentum nostrum opportune illustrat Livius XXXVII. 9. *l)* ita quidem, ut simul connexio eiusdem fragmenti cum illa Legatione satis adpareat, intelligaturque quid sit quod ex Polybii narratione interciderit. *Inter haec, inquit, Phocaeae seditio orta, quibusdam ad Antiochum multitudinis animos avocantibus. Gravia hiberna navium erant; [hoc est, quod Polybius dicit τὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀπολειφθέντων Ῥωμαίων ἐν ταῖς ναυσὶν ἐπισταθμευόμενοι.] grave iri-*

k) Vide Valesii Fragmenta Polybiana post Excerpta de Virt. & Vit. p. 214. In editione Gronov. Polybii Tom. II. p. 1562. num. 26. (edit. Ernest. Tom. III. p. 288.) [* Conf. in nostra Polybii editione *Reliquias Libri XXI. cap. 4.*]

l) Satis notum est, in illorum temporum historia Livium presso fere pede Polybium esse secutum; ita tamen, ut, quae res ad externos populos magis quam ad Romanos pertinerent, vel praeterierit, vel in brevius contraxerit.

butum, quod togae quingentae imperatae erant, cum quingentis tunicis: [Polybius: τὰ δὲ τὰς ἐπιταγὰς δυσχερῶς φέροντες. Alia, quae apud eundem Polybium sequebantur, non excerpfit Grammaticus.] gravis etiam inopia frumenti; propter quam naves quoque & praesidium Romanum excessit. Tum vero liberata metu factio erat, quae plebem in concionibus ad Antiochum trahebat. Senatus & optimates in Romana societate perstandum censebant: defectionis auctores plus apud multitudinem valuerunt. Lege nunc legationem illam XVIII. ex Polybio excerptam; & plana erunt omnia, neque dubitabis, Fragmentum nostrum ex eadem Polybii narratione fuisse depromptum.

Sed vim illius verbi ἐπισταθμεύεσθαι & graecum Grammaticum & latinum interpretem pariter fugisse, eo magis etiam mirum videri debet, quod vocabulum etiam ab eodem verbo derivatum, ἀνεπιστάθμευτος, in quo eadem notio manifeste inest, plus semel in eodem Lexico occurrat. Sic in ἈΝΕΠΙΣΤΑΘΜΕΥΤΟΥΣ. ΠΟΛΥΒΙΟΥΣ ΣΥΓΧΩΡΕΪΝ Τὸν βασιλέα Φίλιππον Θασίους ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπιστάθμευτους. Ubi recte etiam vocabulum hoc exponitur σταθμὸν vel σταθμὰ μὴ δεχομένους, id est, ut perspicue Guil. Budaeus in Comment. Gr. Ling. pag. 472. (ed. Rob. Steph.) & cum eo Hen. Stephanus interpretatur, *immunes ab hospitibus praebendis exercitui vel principis comitatu*: quamquam hoc loco intelligi hospitia putarim, non tam *comitatu principis*, quam *militibus & exercitui praebenda*. Quod autem apud Suidam eodem loco ad σταθμὸν μὴ δεχομένους adiicitur ἦτοι ἀγγαρείαν, rursus res aliena miscetur. Nam licet vocabulum ἀγγαρεία latiore quadam notione denotet ἀνάγκην ἀκούσιον, καὶ ἐκ βίας γινομένην ὑπηρεσίαν, *necessitatem invitis impositam*, & *ministerium vi impositum*, ut est apud eundem Suidam in Ἀγγαρεία; tamen satis notum est peculiare illud genus ministerii vi impositi, quod Ἀγγαρείας, *Angariae* vocabulo proprie designatur, scilicet, *quum quis ad currendum, baiulandum, vel iumenta cursoribus publicis praebenda, adigi-*

tur. Itaque in Pandectis Iuris, ubi de Excusatione munerum agitur, diserte distinctum ἀγγαρείας onus ab ἐπισταθμείᾳ videmus. *m*) Quare quum fragmentum illud Polybianum apud Suidam in Ἀνεπισταθμεύτους latine sic reddiderit interpres: *Regem Philippum Thasius concedere immunitatem a praesidiis, tributis, angariis: pro angariis rectius dixisset hospitii praebendi necessitate.* Quod si vero quaerat aliquis, quidnam igitur differat inter ἀφρουρήτους & ἀνεπισταθμεύτους, praesertim quoniam ἐπισταθμείαν militum intelligimus, quae videri possit haud procul a φρουρᾷ, id est praesidio militum, abesse? respondebimus, minus esse ἐπισταθμείαν, sive adsignationem σταθμῶν, id est, stativorum, quam φρουράν. Praesidium perpetuum; stativa ad tempus sunt, sive brevius, (puta, reficiendi militis causā ex itineris molestia;) sive longius, veluti hibernandi causa, quo pertinet exemplum illud, quod in superiori Fragmento de Phocaeensibus vidimus. Tum praesidium, urbi nuper in potestatem redactae impositum, pertinet ad cives in obsequio tenendos; stativa, militibus in urbe quadam adsignata, possunt quidem, si callide id agere voluerit imperator, revera eandem vim habere, quam habet praesidium; atque ideo maxime suspectum illud institutum est civitati, quae fidei regis vel populi extranei ea conditione sese tradidit, ut libera maneret suisque iuribus uteretur: sed nomine tamen, atque etiam ipsum per se, non nisi ad militum pertinet commoditatem; & molestiam quidem creare civibus potest, libertati illorum obstare non debet.

Sed ut ad idem Fragmentum de Thasius & Philippo red-

m) Lib. L. tit. v. num. 10. Angariarum praestatio, [haec est ἀγγαρεία] & recipiendi hospitis necessitas [ea est ἐπισταθμεία] & militi & liberalium artium professoribus, inter caetera (onera) remissa sunt. Rursusque ibid. n. 11. distinguuntur praediorum collatio, viae sternendae angariarumve exhibitio, hospitis suscipiendi munus. Quae loca ab Henr. Stephano in Indice Thesauri Gr. linguae voce Ἀγγαρεία laudata sunt.

eamus; eadem fere verba, quae in voce Ἀνεπισταθμεύ-
 τους habet Suidas, repetita videmus in ἈΣΤΑΘΜΕΥ-
 ΤΟΥΣ. » Συγχωρεῖν τὸν βασιλέα εἶναι Θασίους ἀφρουρή-
 » τους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύτους, καὶ νό-
 » μοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. « Ubi, quamquam in verbis Po-
 lybianis, sicuti in superiori fragmento legitur vocabulum
 ἀνεπισταθμεύτους, dubium tamen movere debet vocab.
 ἀσταθμεύτους in titulo positum, & in legitima serie
 literarum ante ἀστάθμητος suam sedem occupans; ita qui-
 dem, ut videri utique debeat, Grammaticum nostrum si-
 ve in ipso Polybii contextu, sive in ora libri pro varie-
 tate lectionis, invenisse vocab. ἀσταθμεύτους, eadem
 quidem notione quam habet alterum ἀνεπισταθμεύτους.
 Neque vero Analogia respuit illud ipsum vocabulum;
 quod etiam ex Plutarcho Budaeus in Comment. Gr. Ling.
 pag. 471. hac notione citavit, ut sit *immunitatem habens*
 ἀπὸ τῶν ἐπισταθμειῶν.

Iam vero rursus idem locus Polybianus, immutatis
 quidem nonnullis, sed multo caeteroquin plenior apud
 eundem nostrum legitur Grammaticum in ἈΦΡΟΥΡΗ-
 ΤΟΥΣ, hoc modo: » Θάσιοι εἶπον πρὸς Μητρόδωρον, τὸν
 » Φιλίππου στρατηγὸν, παραδοῦναι τὴν πόλιν, εἰ διατη-
 » ρήσει αὐτοὺς ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύ-
 » τους, νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ἐπισημηναμένων δὲ μετὰ
 » κραυγῆς πάντα τὰ ρηθέντα, παρήγαγον τὸν Φίλιππον εἰς
 » τὴν πόλιν. « Qui locus apud Küsterum latine his verbis
 redditur: » *Thasii ad Metrodorum ducem Philippi dixerunt, se*
urbem dedituros ea conditione, ut immunes sint a praesidiis,
tributis, & angariis, suisque legibus vivant. Cum autem om-
nia dicta clamore confirmassent, Philippum in urbem introdu-
xerunt. « Quae verba mendo atque turbis non vacare,
 satis adparet. Primum enim ista, νόμοις χρῆσθαι τοῖς
 ἰδίοις, secundum graeci sermonis genium stare non pos-
 sunt cum eis quae praecedunt, εἰ διατηρήσει αὐτοὺς ἀφρου-
 ρήτους. Nam, si his respondere velimus illa, dicendum fue-
 rat νόμοις χρῆσάμενους (vel χρωμένους) τοῖς ἰδίοις.

Contra vero recte stat verbum infinitum χρῆσθαι eo loco, ubi, quemadmodum in vocabulo Ἀσταθμεύτους apud Suidam, praecesserunt verba συγχωρεῖν τὸν βασιλέα, εἶναι Θασίους ἀφρουρήτους — καὶ νόμοις χρῆσθαι &c. aut etiam absque coniunctione καὶ, si in praecedentibus omittatur verbum εἶναι, quemadmodum legitur in vocab. Ἀνεπισταθμεύτους. Sic enim fuerit συγχωρεῖν τὸν βασιλέα Φίλιππον, Θασίους ἀφρουρήτους — νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. quamquam haec concisior loquendi formula non tam convenit stylo Polybii, quam altera illa εἶναι Θασίους ἀφρουρ. — καὶ νόμοις χρῆσθαι. Deinde vero quae sequuntur, ἐπισημηνάμενων δὲ μετὰ κραυγῆς &c. plane cum prioribus non cohaerent. Ἐπισημαίνεσθαι, frequentatum in primis Polybio verbum, est *cum plausu & adprobatione excipere dicta alicuius, adplaudere dicenti*. Itaque, » *Thasii*, inquit, » *dicebant Metrodoro, — — & dicta sua omnia plausu excipiebant.* « Id quidem dicunt verba ista, prouti apud Suidam vulgo leguntur: quod quam sit inconcinnum, non opus est, ut explanemus. Quod si esset ἐπισημηνάμενου, ut ad *Metrodorum* referretur hoc verbum, *probantem ea quae Thasii dixerant*; satis cohaereret oratio, ac ferri utcumque posset: quamquam maior videtur esse vis graecae dictionis, praesertim quum addatur μετὰ κραυγῆς, quam ut de legato Philippi commode usurpari posset: neque etiam illud satis commodum videtur, quod ait πάντα τὰ ρηθέντα, quandoquidem non multa neque varia sunt, sed brevia atque ad eandem rei summam pertinentia, quae a Thasiis dicta referuntur.

Opem hinc nullam fert Livius, apud quem Thasiorum, a Philippo iniuriâ adfectorum, nonnisi in transcurso fit mentio, libro XXXI. 31. & XXXIII. 30. & 35. Sed mihi, tria ista loca, quae ex Suida *n*) retuli, & inter sese, & cum brevi Excerpto, quod inter Eclogas Valesianas legitur, conferenti, visum est, posse ratione quadam satis probabili intelligi, quonam fere modo *Iniuriam Thasii a*

n) In Ἀφρουρήτους, in Ἀνεπισταθμεύτους, & in Ἀσταθμεύτους.

Philippo factam exposuerit Polybius. Scilicet postquam Historiarum libro decimo quinto, ut legimus in Excerptis de Virtutibus & Vitiis, o) dixerat: Φίλιππος κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ παρασπόνδημα μεταχειριζόμενος, προσέσχε περὶ μέσον ἡμέρας πρὸς τὴν τῶν Θασίων πόλιν, καὶ ταύτην φιλίαν οὔσαν ἐξηνδραποδίσατο. id est, Valefio interprete: *Philippus, per reditum, alios subinde atque alios contra foederis leges violans, circa meridiem Thasum appulit; eamque, licet amicam ac sociam, in servitutem redegit: his praemissis, rationem exposuit, qua perfidiam illam adversus Thasios exsecutus est Philippus. Scilicet Metrodorum legatum in urbem misit, qui cum Thasiis de deditioe ageret.* p) Tum vero sequebantur verba, quae Suidas recitavit in Ἀφρουρήτους. Sed in ipso illo loco apud eundem Suidam post verbum ἀνεπισταθμεύτους hiatus utique inesse censendus est, inde ortus, quod librarius, verborum similitudine deceptus, ex uno versu in alium inferiorem aberraverit. Verba autem, quae ibi interciderunt, sunt ea ipsa, quae duobus aliis locis ab eodem Suida referuntur;

o) Pag. 65. edit. Valef. In edit. Gronov. Tom. II. pag. 1404. In edit. Ernest. Tom. III. pag. 52. [* Vide *Reliquias Libri XV. Polybiani a nobis collectas*, cap. 24. Tom. III. pag. 541. ubi quidem lin. 7. eiusdem paginae, ante verba τὴν τῶν Θασίων, operarum nostrarum errore, tria verba omissa sunt, μέσον ἡμέρας πρὸς, de quibus supplendis in Adnotat. ad l. c. Tom. VII. p. 216. monuimus.]

p) Suspiciari etiam licet, post verba προσέσχε περὶ μέσον ἡμέρας πρὸς τὴν τῶν Θασίων πόλιν, progressum statim esse Polybium ad exponendam rationem, quam iniit Philippus ut Thasios specie amicitiae deciperet. Nam quoniam ita particulatim hanc rem narrare adgressus est Scriptor, ut horam etiam diei, qua advenit Philippus, notaverit; videtur continuo ad ea, quae ibi instituit, particulatim pariter persequenda transiisse. Adeoque intelligendum fuerit, verba illa, καὶ ταύτην φιλίαν οὔσαν ἐξηνδραποδίσατο, vel ex fine narrationis, omissis eis, quae interiecta erant, fuisse ab Excerptore superioribus adiecta, vel omnem reliquam narrationem, quae apud Polybium sequebatur, in breviam ista verba fuisse ab illo contractam.

paucis verbis exceptis, quae ex facili coniectura licet supplere. Itaque totum locum tali quodam modo restituendum putaverim: Θάσιοι εἶπον πρὸς Μητρόδωρον, τὸν Φίλιππου στρατηγὸν, παραδοῦναι τὴν πόλιν, εἰ διατηρήσει αὐτοὺς ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύτους, νόμοις χρησάμενους *q)* τοῖς ἰδίοις. [Καὶ ἀπεκρίνατο ὁ Μητρόδωρος·] Συγχωρεῖν τὸν βασιλέα, εἶναι Θασίους ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀσταθμεύτους, *r)* καὶ νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. Ἐπισημηναμένων δὲ μετὰ κραυγῆς πάντων *s)* τὰ ρηθέντα, παρήγαγον τὸν Φίλιππον εἰς τὴν πόλιν. Post haec denique narraverat Polybius, Philippum nihilominus contra fidem datam praesidium Thasiis imposuisse, ut partim ex Excerpto Valesiano, partim ex Ecloga IX. de Legationibus adparet.

VII.

ἘΠΙΤΡΙΒΕΙΝ. CONCITARE, INSTIGARE,
SOLICITARE.

» ἘΠΙΤΡΙΒΕΙΝ. ἐντριβῆς γένοιτο. ἔμπειρος ὑπάρξοι. ἢ
» παρορμηθεῖν. σημαίνει δὲ καὶ ἀπολεσθεῖν. « — Ἐπι-
» τριβεῖν. Exercitatus fiat, peritus evadat. Vel incitetur.
» Item perdatur. «

» ἘΠΙΤΡΙΒΟΜΕΝΟΙ. ἐπερχόμενοι. « Küstlerus: » Ἐπι-
» τριβόμενοι. Qui conteruntur. «

Ad ista verba repetere ea fere liceat, quae ad Appiani

q) Χρησάμενους vel χρησομένους hoc loco, ut supra docui, scribendum omnino videtur pro χρῆσθαι. Et in his ipsis verbis librarium in isto fragmento, quod ad vocem Ἀφρουρήτους refertur, aberrasse puto ad verba similia, quae post aliquot versus sequebantur.

r) Ἀσταθμεύτους, ut est apud Suidam in hac voce, commode hoc loco variationis causa scribere pro ἀνεπισταθμεύτους potuit Polybius.

s) πάντων puto scribendum pro vulgato πάντα, ut sententia sit: Cuius (scil. Metrodori) verba quum omnes laeta adclamatione exceperint.

Historiam Romanorum Punicam cap. 50. (pag. 364, 32.) olim adnotavimus. Scilicet, praedicto loco apud Appianum, ^{t)} legati Carthaginiensium, post Hannibalis cladem ad Scipionem victorem missi, in miserabili illa oratione, qua supplices pacem a Romanis, quibuscumque legibus dare vellent, petunt, primum deprecantur culpam, anno superiori in Romanos, post ictum cum Scipione foedus, a Poenis admissam; quum per id ipsum tempus, quo ad solenne accipiendum iuramentum & sancendam pacem legati Poenorum Romam, Romanorum legati Carthaginem erant profecti, plebs Carthaginiensis commeatum Scipionis, vento Carthaginem delatum, diripuit, moxque deinde advenientes Romam legatos Romanos prehensura erat, ni eos Hanno Magnus, & Hasdrubal Haudus (iidem qui nunc ad Scipionem missi sunt) furori multitudinis eripuissent. Illam itaque culpam in plebem conferentes, & in perditos nonnullos plebis instigatores, dicunt: Εἰσὶ δ' αἱ πόλεις ἐπὶ τὸ χεῖρον εὐεπίστρεπτοι, καὶ τὸ πρὸς χάριν αἰεὶ παρὰ τοῖς πλῆθεσιν ἐπικρατεῖ. Id est: *Omnis autem populus facile in deterius convertitur: & quidquid ad gratiam dicitur, id apud multitudinem valet plurimum.* Quod & nos (sic pergunt) experti sumus, qui in ordinem cogere cohibereque plebem non potuimus, propter nonnullos, qui & domi nos calumniantur, & apud vos etiam libere loquendi facultatem ademerunt. Tum, paucis interiectis: Ἀλλ' εἰ τῷ καὶ τὸ πεισθῆναι τοῖς ἐπιτρίβουσιν ἀδίκημα εἶναι δοκεῖ, τὸν λιμὸν ἐπίδεσθε, καὶ τὴν ἀνάγκην, ἣ γέγονεν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ πάθους. Quod si cui vero etiam hoc ipsum in crimine videtur ponendum, quod concitatoribus illis paruit multitudo; famem, quaeso, spectate, necessitatemque ab illo malo nobis incumbentem. Eodem deinde libro, cap. 55. ^{u)} postquam narravit Appianus, Quum conditiones a Scipione propositas, quas accipiendas esse censebant optimates Poenorum, pertinaciter repudiaret multitudo, minasque intentaret eis, qui istis con-

^{t)} Pag. 27 sq. editionis Henr. Stephani.

^{u)} Pag. 31. edit. Henr. Stephani.

ditionibus pacem suadebant, placuisse ad extremum, ut ipse Hannibal in consilium vocaretur; his, inquam, expositis haec verba subiicit Scriptor: ὁ δ' ἦκε, καὶ, τῶν μετρίων δεδιότων μὴ φιλοπόλεμος ἀνὴρ ἐπιτρίψῃ τὸ πλῆθος, πάνυ σεμνῶς ἐκέλευε τὴν εἰρήνην δέχεσθαι. Id est: *Venit ille: & , quum moderati ex civibus timerent, ne vir bellicosus populum concitaret, gravi oratione pacem suavit. Ad ista igitur Appiani loca iam olim monuimus, verbum ἐπιτρίβειν nihil aliud ibi denotare posse, nisi incitare, concitare, instigare. Simulque provocavimus ad Excerpta ex Historia Macedonica eiusdem Scriptoris, x) ubi pariter haec phrasis occurrit, τοῖς ἐπιτρίβουσιν ἐς τὸν πόλεμον ὑμᾶς, qui ad bellum vos concitant.*

Tum vero de isto verbi huius usu hasce observationes ibidem adiecimus: » Quam significationem, rariorem quidem utique, silentio non praeterierunt veteres Lexicographi. Certe quum apud Hesychium legimus: Ἐπιτρίβόμενοι ἐπερόμενοι: & Ἐπέτριψαν ἦραν: haec interpretatione si inter se conferamus, probabile sit admodum, » altero loco ἐπαιρόμενοι scribi debuisse, altero ἐπῆραν. » Ἐπαίρειν autem pariter incitare, stimulare, significat. y) » Et quum eandem vocem Ἐπιτριβόμενοι apud Suidam » per ἐπερχόμενοι expositam videmus; rursus hoc ipsum » ἐπερχόμενοι (quod, quid huc faciat, nemo facile dixerit) ex eodem verbo ἐπαιρόμενοι esse corruptum, satis » indicare videtur alia glossa, apud eundem Suidam oc-

x) Tomo I. nostrae editionis pag. 525. 12. Conservatum est illud fragmentum in Eclogis de Legationibus ex Appiano excerptis, quae, neglectae a superioribus Editoribus, primum a nobis cum caeteris Historiarum Appiani Reliquiis coniunctae sunt. Rursus vero apud eundem Scriptorem in Historia Bellor. Civil. V. 19. legimus: Τότε δὴ γυναικὸς τι παθοῦσα ἡ Φουλβία, τὸν Λεύκιον ἐπέτριβεν ἐς τὴν διαφοράν. Tunc Fulvia, muliebri quodam affectu commota, Lucium concitavit ad discordiam.

y) Apud eundem Hesychium Ἐπαίρας exponitur ἐπεγείρας. Et mox deinde Ἐπαῖραι vel Ἐπαῖραι, προτρέψασθαι. Et Ἐπῆρεν, ἀνέπεισεν. Sic apud Suidam Ἐπάρας· πείσας. Et Ἐπῆρας· ἀνέπεισας.

» currens: Ἐπιτρίβειν παρορμηθεῖν. quandoquidem idem
 » sonant παρορμῶν & ἐπαίρειν. Auctorum loca, unde glos-
 » sae istae in Glossaria translatae sint, doctioribus investi-
 » ganda pandendaque relinquo.«

Iam contra nostram illam suspensionem de interpretatio-
 ne, quam verbo ἐπιτρίβόμενοι adiecit Suidas, dubitatio-
 nem iniicere, scripturamque ἐπερχόμενοι defendere
 aliquis poterit, eandem Suidae glossam cum alia Hesy-
 chiana conferens, qua ἐπιτρίβεται per ἐπιφέρεται ex-
 ponitur. Quod qui nobis voluerit opponere, videri qui-
 dem is poterit, rei obscurae ex aequae obscura lucem fir-
 mitatemque velle conciliare. At habebit tamen, quo se
 rueri quodammodo possit. Nam quamquam a neutro ex
 nostris Grammaticis, neque etiam a doctis viris, qui Le-
 xica ista suis adnotationibus illustrarunt, exemplum ul-
 lum vel locus ullus ex graeco Scriptore adfertur, neque
 vero aliunde perspicuum aliquod exemplum nobis quidem
 innotuit, ubi verbo ἐπιτρίβειν vel ἐπιτρίβεσθαι notio ali-
 qua eiusmodi subiecta sit: tamen ex illis Suidae & He-
 sychii interpretationibus inter se collatis colligi posse vi-
 detur, verbum illud ἐπιτρίβειν, de quo quaerimus, apud
 veteres nonnullos scriptores eodem modo fuisse usurpa-
 tum, quo cognata verba ἐντρίβειν & προστρίβειν: quae si
 adiecta habent nomina κακὸν, βλασφημίαν, κόνδυλον, πλη-
 γὰς, τιμωρίαν aut similia; ζ) idem sonant quod ἐπάγειν,
 ἐπιφέρειν, id est, *incutere, infligere, inferre, impingere, in-*
gerere. Atque ita, si ἐπιτρίβόμενοι idem esse velimus ac
 ἐπερχόμενοι, & ἐπιτρίβεται idem quod ἐπιφέρεται, intelli-
 gi debet, nomen aliquod ex eorum genere, quae pau-
 lo ante adtulimus, in casu recto adiectum verbo fuisse
 apud eos scriptores, e quibus exempla illa a Grammaticis
 enotata sunt: v. c. *malum illatum; crimen alicui impactum*
& quasi adfrictum vel infriictum; pugnus incussus; poena infli-
cta. Quid autem spectarit Küsterus, quum illud ἐπερχό-

ζ) Plura huc facientia exempla collegit Henr. Stephanus in The-
 sauro Gr. linguae, ubi de praedictis verbis agit.

μενοι apud Suidam reddidit *qui conteruntur*, difficile dictu fuerit. Puto, non nisi ipsum verbum ἐπιτριβόμενοι ita latine redditum voluisse interpretem; verbi autem ἐπερχόμενοι interpretationem omisisse, quum nullam, quae locum hîc habere posset, inveniret. Neque quidquam lucis adfundit id, quod hoc loco Aem. Portus habet: » Ἐπι-
» τριβόμενοι. Invadentes. Attriti. Contriti. «

Sed ut redeam ad illam significationem verbi ἐπιτρίβειν, de qua dicere ingressus sum; eadem rursus obtinet in alio Appiani loco, ubi tamen ipsum verbum, per unius cuiusdam librarii & primi Editoris culpam, corruptum fuerat atque obscuratum. Scilicet in Historia Mithridatica cap. 16. a) ubi, *Pelopidam, Mithridatis legatum, castris Romanorum excedere iussum esse*, narravit Scriptor, *eique edictum, ut, nisi rex iussa fecisset, non amplius rediret*; haec deinde vulgo legebantur verba: Οὕτω μὲν ἀπεκρίναντο. καὶ ἀπιόντι φυλακὴν συνέπεμψαν, ἵνα μὴ τίνα ἐπιτρέψειε παροδύων. Sed illud verbum ἐπιτρέψειε ex uno Regio codice in Appiani orationem erat invecum: alter Regius & probatiores reliqui Codices omnes in ἐπιτρίψειε consentiunt; quod, uti par erat, auctori in editione nostra restituimus. Itaque sententia est: *Hoc responsum ei dederunt: utque abiit, custodiam cum eo miserunt, ne quos in via concitaret vel sollicitaret.* Et aliàs quidem pariter confusa inter sese atque perperam a librariis permutata reperiri verba τρίψαι & τρέψαι, horumque composita, passim monuerunt viri docti, & in his Wesselingius ad Diodorum Siculum T. II. pag. 6. Quo pertinet & ipsum hoc verbum ἐπιτρέψαι apud Hesychium: nam cum ibi ἐπιτρέψαι non solum exponitur ἐπιτροπὴν δοῦναι, sed etiam ἀπολέσαι, satis adparet, notionem τοῦ ἀπολέσαι non ad ἐπιτρέψαι pertinere, sed ad ἐπιτρίψαι, cuius verbi usus iste est tritissimus.

Similem verborum ἐπιτρέπειν & ἐπιτρίβειν permutatio-

a) Vol. I. Part. II. pag. 663. nostrae edit. Editionis H. Stephani pag. 182.

nem Polybianos codices lib. IV. cap. 84. invasisse, & olim & nuper etiam adhuc eram suspicatus. Narrat ibi Polybius, Appellem, Philippi Macedoniae Regis olim tutorem, deinde subdolum perfidumque amicum atque ministrum, Aratos Achaeos, patrem & filium, Philippi amicos, calumniatum esse apud regem, hos in causa esse perhibentem, quod Eleorum populus a Philippo esset alienatus. Tum sic pergit: Καθ' ὃν γὰρ καιρὸν Ἀμφίδαμον ἐξ Ὀλυμπίας εἰς Ἡλιν ἀπέστειλε, τούτους, ἔφη, κατ' ἰδίαν λαβόντας ἐπιτρέψαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ λέγειν, ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον συμφέρει τοῖς Πελοποννησίοις τὸ γενέσθαι Φίλιππον Ἡλείων κύριον. Id est: Quo enim tempore Amphidamum *b)* Philippus Olympia Elidem misisset, Aratos privatim convenisse hominem & in aliam traduxisse sententiam; (sic verbum ἐπιτρέψαι interpretatus est Is. Casaubonus) cum dicerent, nullo modo expedire Peloponnesiis, ut Eleos Philippus in potestate haberet. Satis adparet, Is. Casaubonum corruptum putasse verbum ἐπιτρέψαι, & ἐπιστρέψαι substitutum maluisse, quod verbum in versione sua expressit: atque etiam in notis marginalibus ad exemplum impressum Polybii, quod Oxoniae in Bibliotheca Bodleiana conservatur, diserte adscripsit: » melius ἐπιστρέψαι vel πρό- » τρέψαι. «

Sed Reiskius, in eruditis sagacissimisque Animadversionibus in Polybium, *c)* verbum ἐπιτρέψαι h. l. defendendum suscipiens, primum quidem, ait, hortandi notione illud accipi posse, si cum codice Peiresciano, cuius scripturam ad istum locum expromsit Valesius, *d)* omit-

b) Is praetor fuerat Eleorum, & bello captus a Philippo in Olympiam erat abductus. Deinde eundem Philippus sine pretio domum dimisit, addito mandato, ut (quemadmodum ipse spem fecerat regi) cives suos, multis magnisque promissis nomine Philippi factis, ad societatem cum rege ineundam permoveret. Confer Polyb. IV. 75, & initium cap. 84.

c) Vol. IV. Animadversionum ad Graecos auctores p. 362 sq.

d) Valesius in Notis ad Excerpta de Virtutibus & Vitiis p. 123. In Polybii edit. Gronov. Tom. III. p. 382. (Ernest. Tom. III.

tamus coniunctionem καὶ ante λέγειν, ut ἐπιτρέψαι τὸν ἄνθρωπον λέγειν fit *adhortatos esse hominem ut diceret*. Sed illius notionis, verbo ἐπιτρέπειν subiectae, quam apud Scriptores Historiae Byzantinae crebrius occurrere ait, e) ex omni antiquitate non nisi unicum exemplum, quod proferret, invenit vir doctissimus, ex Fragmento Dionis Cassii petatum, quod in Codice Peiresciano inter Eclogas de Virtutibus & Vitiis conservatum est; ubi haec verba leguntur: f) ὁ δὲ ἀρκεῖσθαι ἱκανοῖς οὖσι τοῖς οἰκείοις πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπέτρεπεν. quae sic interpretatus est Henr. Valesius: *Cineas vero praesenti rerum statu, ut qui ad felicitatem sufficeret, contentum esse illum (Pyrrhum Macedoniae Regem, Italiae bellum illaturum) iubebat*. Ac sane, si vera illa scriptura est; (de qua dubitavit Reimarus, g) προέτρεπεν scribendum ratus;) verbum ἐπιτρέπειν isto loco apud Dionem ea fere notione, quam expressit Valesius, iubendi, hortandi, commendandi alicui aliquid, utique fuerit capiendum. Eademque notione verbum illud ἐπιτρέψαι in praedicto Polybii loco cepisse videtur Valesius, quum lectionem codicis Peiresciani, quam supra retulimus, optimam sibi videri testatus est. At videns Reiskius, in codicibus omnibus Polybianis verbum λέγειν non ab ἐπιτρέψαι pendere, sed cum hoc verbo per particulam καὶ coniungi; intelligensque fortasse, ipsam illam sententiam, *hortatos esse hominem ut diceret*, non satis convenire

p. 325.) Quod autem ἐπιτρέψαι ibi apud Valesium, non ἐπιτρέψαι, legitur, id operarum errore factum videri, recte monuit Reiskius loc. cit.

e) In Du-Cangii tamen Glossario mediae & infimae Graecitatis, quod ad Scriptores Historiae Byzantinae in primis adcommo- datum est, ille verbi ἐπιτρέπειν usus non est adnotatus.

f) In Excerptis Valesianis p. 589. In edit. Reimari Historiarum Dionis Tom. I. p. 18. num. xxxviii.

g) Reimarus loc. cit. & in Indice Graecitatis ad Dionem. Suspi- cari autem licet, nisi a librariis corruptum sit illud verbum, saltem Epitomatori fortasse deberi, non ab ipsius Dionis manu esse profectum.

isti loco; dimissa ratione a Valesio proposita, vulgatae lectioni ait suam constare videri rationem, ita quidem, ut ἐπιτρέψαι idem sit ac ἐπιστρέψαι καὶ διαφθεῖραι, *ad aliam mentem & in partem suam traduxisse, corrupisse*. Atque, » Rarissimi, ait, huius usus verbi ἐπιτρέπειν pro τρέπειν τὴν » τινος διάνοιαν ἐπὶ γνώμην ἄλλην καὶ ἐφ' ἑαυτὸν, *aliquem » corrumpere oratione, ad aliam mentem traducere*, occurrit » apud Appianum pag. 181, 9. (edit. H. Steph.) ἀπιόντι » φυλακὴν συνέπεμψαν, ἵνα μὴ τινὰς ἐπιτρέψῃς παρο- » δεύων, *addiderunt abeunti custodes vel observatores, ne quos » obiter corrumpere*. «

Igitur quemadmodum in hoc Appiani loco, ex quo insolitum istum verbi ἐπιτρέπειν usum probare conatus est vir doctissimus, per errorem, ut supra demonstravimus, irrepsit ipsum illud verbum ἐπιτρέψῃς, in cuius locum ἐπιτρέψῃς erat restituendum; sic proclive erat, ut suspicaremur, apud Polybium pariter scripturam ἐπιτρέψαι ex ἐπιτρέψῃς esse detortam. Neque tamen citra dubitationem quidem id adfirmare ausim. Nam quum vis verbi ἐπιτρέβειν in eis quidem exemplis, quae ex Appiano protulimus, non tam *in trahendo ad suas partes*, quam *in concitando, irritando, stimulando* sita sit, quam vim & Suidae interpretatio, atque etiam Hesychianae glossae (ni fallit nostra coniectura) confirmant; non tam concitandus atque stimulandus ab Aratis Amphidamus erat, quam comprimendus atque retinendus, ne Philippi mandata, quae lubens atque ultro susceperat ille homo, ad Eleos deferret. Itaque videndum est, an verior sit Casauboni coniectura, quae & Ernestii calculo comprobata est; ut ἐπιστρέψαι τὸν ἄνθρωπον scriptum a Polybio statuamus, hac sententia, *inhibuisse, retinuisse hominem Aratos, & in aliam sententiam conatos esse eum traducere*. Permutatio autem verborum τρέψαι & στρέψαι in solennibus quam maxime est librariorum erroribus. *]

[* In editione tamen nostra Polybii, IV. 84, 8. non dubitavimus quin ἐπιτρέψαι corrigeremus.]

Iam priusquam verbum ἐπιτρίβειν dimittam, aliam adhuc phrasin, qua de morbo usurpatum legimus, ἐπιτρίβειν τὴν νόσον, notatam velim. Huius φράσεως exemplum ex Chrysostomo adferens Henr. Stephanus, δικασταὶ αὐτοὶ τὸν χειμόνα ἐπιτείνουσι, καὶ τὴν νόσον ἐπιτρίβουσι, postrema verba ita interpretatur, *morbum infligunt seu invehunt*. De qua interpretatione, quum ipsum auctoris locum, unde exemplum illud ductum est, non habeam in promptu, ne satis quidem valeo iudicare; sed ex ipsis tamen adiunctis (scilicet ex verbo ἐπιτείνουσι, quod huic ibi respondet, quod & ipsum aliàs de morbo usurpatur, hac notione, *intendere, augere vim morbi*) colligi posse videtur, verba τὴν νόσον ἐπιτρίβουσι non exponenda fuisse, *morbum infligunt, vel invehunt, sed morbi vim augent*. Certe hac notione phrasis illa manifeste accipienda apud Appianum est, qui duobus locis libri V. de Bellis Civilibus eandem usurpavit. Scilicet cap. 59. (pag. 706. ed. H. Steph.) de Fulvia, M. Antonii uxore, haec legimus: Γενομένων δὲ τούτων, ἀγγέλλεται Φουλβία τεθνεῶσα· λεγομένη μὲν ἐπὶ ταῖς Ἀντωνίου μέμψεσιν ἀθυμῆσαι καὶ εἰς τὴν νόσον ἐμπεσεῖν, νομιζομένη δὲ καὶ τὴν νόσον ἐκοῦσα ἐπιτρίψαι διὰ τὴν ὀργὴν Ἀντωνίου. νοσοῦσάν τε γὰρ αὐτὴν ἀπολείπει, καὶ οὐδὲ ἀπολείπων ἑώρακει. Id est: *Dum haec geruntur, nunciatur mors Fulviae, quae in morbum quidem incidisse dicebatur ex aegritudine, qua animum eius adfecissent Antonii reprehensiones; sed sponte etiam auxisse (vel irritasse) putabatur vim morbi, propter Antonii iram, qui aegrotam illam deseruerat, ac discedens ne inviserat quidem*. Quo loco, certe non modo auctoris sententiam non satis expressit superior interpres, minime indoctus caeteroquin nec indifertus, Sigismundus Gelenius, sed & multum ab ea aberravit, cum verba illa λεγομένη μὲν & seqq. usque ἐπιτρίψαι tali modo est interpretatus: *quae dicebatur, Antonii querelas aegre ferens, ultro sibi morbum accivisse*. Eadem fere verba repetuntur cap. 62. ὅτι πρὸς τὴν ὀργὴν Ἀντωνίου δυσχεράνασά τε νοσήσειεν, καὶ τὴν

νόσον ἐπιτρίψειεν ὑπὸ τῆς δυσθυμίας. Neque valde aliena videtur haec verbi ἐπιτρίβειν significatio ab ea, de qua superius diximus: utrobique enim a *fricando terendoque* ducta est *irritandi, concitandi, acuendi, stimulandi, notio.*

VIII.

ἙΡΓΑΣΤΙΚΟΣ.

» ἙΡΓΑΣΤΙΚΟΣ. Πολύβιος· Ἰδίως δὲ τῶν πολιτικῶν
» καὶ τῆς τῶν ἐργαστικῶν κατασκευῆς. « Küsterus : » Ἑργα-
» στικός. Opifex. Operarius. Polybītus: [*Congesta in fo-*
» *rum*] *supellectile & civium & opificum.* « — Scilicet apud
Polybium Lib. X. cap. 16. in historia captae a Scipione
Carthagini Novae in Hispania, verba haec leguntur,
ἀθροισθείσης εἰς τὴν ἀγορὰν — τῆς τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν
ἐργαστικῶν κατασκευῆς. Quem locum cum ante oculos
non habuisset Aemilius Portus, mire se torserat in ver-
tendis illis verbis a Suida recitatis. Küsterus, cum Gro-
novio, ad praedictum Polybii locum ablegans lectorem,
difficultatem diffimulavit, quae in verbis, prouti a Sui-
da proferuntur, inest. Gronovius autem, in Notis ad Fra-
gmenta Polybiana a Casaubono ex Suida collecta num.
LXIX. a) aut abiiciendum apud Suidam verbum ἰδίως ait,
aut intelligendum, hoc modo scripsisse Suidam: Ἑργαστι-
κός, ἰδίως. Πολύβιος· τῶν πολιτικῶν &c. ut nempe moneat
Lexicographus, *propria & naturali significatione* accipi isto
Polybii loco vocabulum ἐργαστικός. At nusquam, quod
sciam, verbum ἰδίως hoc modo usurpavit Suidas; neque
aliam vim metaphoricam vocabuli ἐργαστικός, ab illa
naturali distinctam, videmus. Immo vero, si de nativa &
propria vocabuli origine loquuntur Grammatici, κυρίως
(non ἰδίως) accipi vocabulum dicunt: ἰδίως vero *peculia-*
rem potius ac *singularem* vocabuli usum indicaverit. *] Mi-

a) Tomo III. Polybii Gronoviani p. 458. (Edit. Ernest. Tom. III. p. 316.)

[* Sic v. c. idem Suidas, voc. Ἀλαζών, in fine monet: ἰδίως δὲ
(id est, *figillatim* vero) ἀλαζόνας τοὺς ψεύστας ἐκάλουν: quae

hi igitur probabile fit, ita scripsisse Grammaticum nostrum: » Ἐργαστικός. ἰδιώτης. Πολύβιος τῆς τῶν πολιτικῶν &c. « Scilicet Polybius, verba faciens de Carthagini Novae in Hispania incolis, qui, capta per Scipionem urbe, in Romanorum pervenerunt potestatem, distinguit inter τοὺς πολιτικούς & τοὺς ἐργαστικούς, quos eosdem cap. seq. χειροτέχνας dicit. Illi sunt cives nobiliores & cultiores, ac praecipue qui rempublicam administraverant; hi sunt ignobiliores & rudiores de plebe opifices.

IX.

ΚΑΤΑΒΟΛΗ.

Quae ad hoc vocabulum apud Suidam adnotata leguntur, ea tribus articulis vulgo distincta exhibentur. In his mire nonnulla confusa sunt; alia emendatione quadam indigent; ad alia animadvertisse nonnihil iuvabit. Sunt autem tres articuli huiusmodi:

I. Primus. » ΚΑΤΑΒΟΛΗ. περιοδικὴ λήψις πυρετοῦ. » Τῶν δὲ Μακεδόνων ἐκ καταβολῆς συνερισάντων τοῖς βαρβάροις, εὐθέως ἐκκλίναντες ἔφευγον. « Quibus verbis hanc latinam interpretationem adiecit Küsterus: » Καταβολή. » Febris per certa temporis intervalla in orbem rediens. » [Et ἐκ καταβολῆς, denuo, de integro.] Macedonibus autem pugnam cum Barbaris integrantibus, confestim ex acie fungere coeperunt. «

II. Alter. » ΚΑΤΑΒΟΛΗ. Δημοσθένους Δ'. Φιλιππικῶν. » Ὡς περ περίοδος, ἢ καταβολὴ πυρετοῦ. Ἐν ταῖς περιοδικαῖς νόσοις λέγεται τις καὶ καταβολή, διὰ τὸ ἐν ἀποδεδειγμένῳ προϊέναι χρόνῳ καθάπερ οἱ ἐρανισταὶ τὰς καταβολὰς ποιοῦνται τῶν χρημάτων. « Küsterus: » Καταβολή. » Demosthenes Philippica IX. Quemadmodum febris statis temporibus in orbem rediens. De morbis periodicis enim dicitur etiam καταβολή, quod statim tempore in orbem

verba ex Schol. Aristoph. ad Nubes 102. ducta sunt. Et frequens est ille usus vocis ἰδίως apud Grammaticos.]

»redeant: sicut eranistae [statim tempore] symbolas suas
»conferre solent.] «

III. Tertius. »ΚΑΤΑΒΟΛΗ'. καινούργησις. Ἐκ καταβο-
»λῆς πεντήκοντα ναῦς ναυπηγήσασθαι. πεντήκοντα δὲ ὑπαρ-
»χουσῶν κατελθεῖν ἐκ τῶν νεωρίων. Πολύβιος. Οἱ δὲ πει-
»ραταὶ, θεασάμενοι τὸν ἐπίπλουν τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοίων, ἐκ
»καταβολῆς ἐποιοῦντο τὴν ἀναχώρησιν. Λέγεται δὲ καὶ θυ-
»σία, περίοδος, τελετή. « Interpres: »Καταβολή. Novi ope-
»ris fundamentum. *A fundamento quinquaginta naves aedifi-*
»*cari [iussit:] cum iam ante quinquaginta paratae essent, quae*
»*ex navalibus in mare deduci poterant.* Polybius: *Piratae ve-*
»*ro, conspicati classis Romanae adventum, cursu retro converso*
»*se receperunt.* Dicitur etiam καταβολή sacrificium, circui-
»tus, initiorum ritus. «

Iam quod de *confusione* dixi, quae in his obtinet, id qui-
dem in promptu est. Adparet enim, interpretationem περιο-
δικὴ λῆψις πυρετοῦ, quae est articulo primo, pertinere ad
Articulum II. & ad exemplum ex Demosthene prolatum.
Fragmentum autem illud: Τῶν δὲ Μακεδόνων &c. quod eo-
dem articulo I. recitatur, utique ad articulo III. videtur refe-
rendum, & verba ἐκ καταβολῆς eandem prorsus ibi vim
habere videntur, quam habent in fragmento illo, Οἱ δὲ
πειραταὶ &c. quod articulo III. adfertur: quae Küsteri pari-
ter fuit sententia. b) Nisi fortasse verba ἐκ καταβολῆς ex
illa phrasi explicanda putemus, καταβάλλειν τὰς σαρίσσας,
qua saepius Polybius utitur, potissimum, ubi de Macedo-
nicae phalangis pugna verba facit, veluti V. 85. XI. 13
sq. XVII. 20. Quam phrasin Is. Casaubonus in Dedicac-

b) Eiusmodi confusiones, quae admodum sunt frequentes in hoc
Lexico, duplici via irrepere potuisse, iam pridem docti viri
monuerunt: partim, quod ea, quae ab ipso primo collectore
harum glossarum, Suida, in margine fortasse reliquis iam col-
lectis erant adiecta, iniquo loco a librariis deinde in contextum
inlata sunt; partim, quod eis, quae ab eodem Suida collecta
erant, alia deinde ab aliis sunt adiecta, mox consentientia eis,
quae ille notaverat, mox eisdem repugnantia.

tionē Polybii ad Henricum IV. (T. III. operum edit. Ernesti p. 671.) his verbis exponit : » Est autem *καταβολή*, » *hastae* (quae in itinere super humerum posita fertur aut » erecta) *aptatio ad inferendum ictum, & protensio.*« Poterat brevius dicere, *hastae demissio ac protensio.* Sed prior sententia potior videtur; ut phrasin ἐκ καταβολῆς eādē notatione accipiendam h. l. statuamus, quae in reliquis exemplis obtinet, quae paulo inferius adferuntur. *]

De *Emendationibus* nonnullis, quibus verba prolata indigere videntur, deinceps videbimus, ubi in enodanda vi vocabuli, de quo agitur, ad ipsa loca, in quibus nonnihil parum emendate positum putamus, perveniemus.

Duas igitur potissimum notiones, vocabulo *καταβολή* subiectas, declarat Grammaticus noster, & exemplis ex veteribus auctoribus prolatis confirmat. Nam quae in fine adiiciuntur interpretationes, λέγεται δὲ καὶ δυσία, περίοδος, τελετή, hae quidem ex Hesychio c) aut alio quodam glossatore postmodum Suidae adsutae videntur. Ac praepostere inter *δυσία* & *τελετή*, quae pro parallelis, ut aiunt Grammatici, ac fere synonymis habenda sunt, medium interferitur nomen *περίοδος*, cuius diversa prorsus vis est; nempe ea, quae initio articuli I. apud Suidam adnotata, & articulo II. exemplo ex Demosthene prolato confirmata, uberiusque deinde exposita est. De duabas autem reliquis interpretationibus, *δυσία* & *τελετή*, quas easdem pariter apud Hesychium legimus, difficile quo-

[* Nam verbum quidem *καταβάλλειν*, adiecto nomine τὰς σαρίσσας, utique eā notione, quam interpretatus Casaubonus est, saepius apud Polybium occurrit; dictio vero ista, ἐκ καταβολῆς, nunquam aliter nisi ita ut *a fundamento, a prima origine, ab initio*, significet. Vide loca in Lexico Polybiano (voc. *Καταβάλλω* & voc. *Καταβολή*) a nobis indicata.]

c) Apud Hesychium in *καταβολή*, vel potius forma Ionica *κατηβολή*, (ut ex serie literarum adparet) hae adferuntur vocabuli illius interpretationes: τὸ ἐπιβάλλον. . . καὶ ἡ τοῦ πυρετοῦ περίοδος. καὶ ὁρμή. καὶ μερίς. καὶ ἱερὰ νόσος. καὶ τέλος τῶν χρεῶν. τὸ καθῆκον. *δυσία*. *τελετή*.

dammodo dictu est; quandoquidem nec locus ullus veteris scriptoris adfertur, ubi tali quadam notione usurpetur vocabulum *καταβολή*, neque ex derivatione evidens utique est notionis illius ratio. Nam proclive quidem erat, ut cum Salmasio, quem laudavit doctus Hesychii editor, *d*) de phrasi *καταβάλλειν ἱερεῖα* cogitaremus: at ea phrasi non figillatim *maclare hostias* denotat, sed etiam, *quodvis animal* (sive comedendi causa, sive etiam ex venandi voluptate) *caedere, conficere, sternere*: *] quod vero idem Salmasius perhibet, *καταβόλους* figillatim dictos esse *victimarios* vel *confectores victimarum*, id unde arripuerit, mihi non liquet. Tum vero etiam adiectum nomen *τελετή* videtur indicare, significationem istam vocabuli *καταβολή*, ubi illud aequivalet nominibus *θύσια* vel *τελετή*, non tam a *caesa* vel *prostrata hostia*, quam ab alia notione verbo *καταβάλλειν* subiecta derivari debere. Ac videri quidem debebit a *deponendo* potius derivanda, quod Deo *munus offeratur, deponaturque*: qua ratione *καταβολή*, vulgo etiam, *pensio, solutio* (puta, *mercedis, tributū, debiti, symbolae*) dicitur: *e*) eademque ratione, ἀπὸ τοῦ καταβάλλειν, καταβολήν denotare τὴν δέσιν ἥτοι δόσιν monuit Eustathius ad Iliados Ψ. v. 125. Sed rem, ni fallor confectam dabunt ea, quae ex Athenaeo, *f*) ut perspicite Küsterus monuit, protulit Sui-

d) Salmasius ad Scriptores Historiae Augustae Tom. I. p. 142.

[* Sic v. c. apud Athenaeum in Plutarchi historici verbis, IV. 150. f. θύματα καταβάλλεσθαι ταύρων καὶ συῶν καὶ προβάτων τε καὶ λοιπῶν κτηνῶν, de animalibus ponitur unice in cibi usum caesis. Plura loca, quibus *καταβάλλειν* generatim *sternere, caedere, occidere* significat, ex Polybio collegimus in Lexico Polybiano, p. 325. col. 2.]

e) Quo etiam pertinent nonnullae ex Hesychii interpretationibus supra adlatis; scilicet, τέλος τῶν χρεῶν, id est *solutio debiti*; tum, ex metonymia, τὸ ἐπιβάλλον, *pars contingens* vel *rata*, quam quisque confert; τὸ καθήκον, quae interpretatio eodem videtur respicere; denique μέρος, *portio*.

f) Athenaeus Deipnosoph. Epit. Lib. II. p. 40. d. e.

das in voce τελετή : g) ex quibus satis adparet, a *pensione* five *collatione sumtuum*, qui in *maiora* quaedam ac *mysteriosa sacrificia* impendebantur, *sacra* eiusmodi καταβολὰς fuisse nominata: nam de *sumtibus in commune collatis* frequentari consuevit & verbum καταβάλλειν & nomen καταβολή, quemadmodum etiam in eodem Suidae loco, de quo suscepta est haec tota disputatio, articulo II. legimus: οἱ ἐρανισταὶ τὰς καταβολὰς ποιοῦνται τῶν χρημάτων.

Accedamus ad illas vocis καταβολή significationes, de quibus uberiori quadam ratione egit Grammaticus noster. Primum ergo ait: »Καταβολή. περιοδικὴ λήψις πυρετοῦ. « id est: *prehensio* five *impetus febris*, *ex intervallo rediens*. Ad quam interpretationem, ut initio monui, & locus ille Demosthenis pertinet, & reliqua, quae artic. II. leguntur; quae quidem omnia, ad verbum, ex Harpocratonis Lexico decem Oratorum transcripta sunt. Quaenam vero sit *nona* ista *Philippica*, cuius adfertur fragmentum, neque a Küstero ad Suidam, neque ad Harpocratonem ab editoribus video adnotatum. Quatuor tantum ex Demosthenis orationibus hodie *Philippicarum* nomine vulgo insigniri notum est, quum undecim vel duodecim eiusdem Oratoris Philippicae apud veteres scriptores passim laudentur. Sed pridem docuerunt viri docti, caeteras hodieque pariter superesse, alias autem inscriptiones in fronte gerere. Sic monuit Fabricius, in Bibl. Graeca Tom. I. pag. 924. quam Dionysius Halicarnassensis *nonam* numerat Demosthenis Philippicam, eandem esse, quae hodie περὶ τῶν ἐν Χερρόνῳ inscribitur. h) At in hac quidem frustra quae-

g) Nempe ibi haec legimus: Τελετή. θυσία μυστηριώδης. ἡ μεγίστη καὶ τιμιωτέρα. ἀπὸ τῶν γενομένων εἰς αὐτὰς δαπανημάτων. τελεῖν γὰρ φαμέν τὸ δαπανᾶν. Id est, interprete Küstero: »Τελετή. »Sacrificium mysticum, five [sacrificium] maximum & valde »solenne. [Sic dictum] a sumtibus, qui in id impendebantur. »Τελεῖν enim est sumtus facere, vel impendere.«

h) Scilicet apud Dionysium Halicarnassensem, in Epist. ad Am-
Pars II.

siveris verba illa, quae ex nona Philippica laudat cum Harpocrate Suidas: sed leguntur illa verba in ea oratione, quae *tertia Philippica* hodie numeratur p. 118. edit. Reiskii. i) Ibi scilicet Orator civibus suis, caeterisque Graeciae populis, crescentem semper Philippi potentiam & ulterius in dies progredientem oppressionem Graeca-

maeum de Demosthene & Aristotele, cap. x. (Tom. IV. operum ex edit. Reiskii pag. 738.) in Graeco quidem contextu *nona Philippica* illa ipsa, quam Fabricius dicit, numeratur. Sed turbatum aliquid esse in numeris, quibus ibi orationes Philippicae insigniuntur, satis adparet.

- 2) In edit. Hieron. Wolfii an. 1572. est pag. 47. Eademque orationem Andreas Schottus, in Latina versione praedictae Epistolae Dionysii Halicarn. pariter *nonam Philippicam*, ut Harpocrate, numerat; quum secundum vulgatam Graeci contextus scripturam *decima* haec sit. Neque vero hoc uno loco *nonam* hanc numerat Harpocrate; sed & saepius alibi. Sic, exempli causa, quae verba in voc. Ἐθνός ex *nona Philippica* laudat, ea in eadem nostra *Philippica tertia*, brevi intervallo ante haec verba, de quibus nunc quaerimus, leguntur, pag. 117. edit. Reiskii. Eademque ratione, quae *decima Philippica* numeratur apud Harpocratem in Καθήκοντα, hodie vulgo in Demosthenis editionibus *quarta* est; (vide Demosth. Reiskii p. 141. 11.) quae apud Dionysium, ex vulgata Graeca scriptura, *undecima* vocatur. Pariter, retrogrediendo, quam *octavam* vocat Harpocrate (vocab. Εἰσφρήσειν, Καβύλη &c.) illa est περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ, quae *nona* vulgo ponitur apud Dionysium: & sic porro. Quod autem eadem illa *tertia Philippica*, quam apud Harpocratem & Suidam *nonam* numerari diximus, tamen rursus apud eosdem in Ἐχίνος *quinta* nominatur; (quod & Reiskius monuit in Apparatu ad Demosth. Tom. II. p. 261.) id quidem errori librariorum utique est tribuendum. Nam, quam *quintam* aliàs numerat Harpocrate, velut in Ἐκδεξάμενος & Ἐπιχυρεία, ea est, quae hodie περὶ Εἰρήνης inscribitur. Praeter loca vero supra iam adlata, plura sunt alia apud eundem Harpocratem, verbi causa in Εὐφραΐος, in Λευκὰς, &c. ubi, quam ille *nonam* adpellat, nostra *tertia* est: quae loca collecta habes in Elencho Scriptorum ab Harpocrate laudatorum, apud Fabricium in Bibliotheca Graeca Tom. IV. pag. 596.

rum civitatum otiose atque secure spectantibus, neque quidquam contra molientibus, male sanum torporem, imprudentissimamque negligentiam exprobrans: *Quisque, ait, nostrum, dum alius perit, tempus illud sibi in lucro positum persuasus est: quod ad servandos Graecos pertineat, nemo cogitat, nemo quidquam agit.* Tum his verbis pergit: Ἐπεὶ, ὅτι γε, ὥσπερ περίοδος ἢ καταβολὴ πυρετοῦ ἢ τινος ἄλλου κακοῦ, καὶ τῷ πάνυ πόρρω δοκοῦντι νῦν ἀφεστάναι προσέρχεται, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. Quae verba ita interpretatus est Hier. Wolfius: *Atqui eum [Philippum puta] tamquam conversionem atque accessionem febris, aut alterius mali, etiam in illum qui sibi procul a periculo nunc abesse videtur, invasurum, nemo est qui nesciat.*

Iam, sicut in his Demosthenis verbis vocabula περίοδος & καταβολὴ fere pro synonymis usurpantur: sic & ipsum nomen καταβολὴ Suidas interpretatur περιδικὴ λήψις πυρετοῦ, atque etiam, uberius declarationis causa, ex Harpocrate rationem addit, unde istam notionem hoc vocabulum videri possit accepisse. Ἐν ταῖς περιδικαῖς νόσοις, ait, λέγεται τις καταβολή, κ) διὰ τὸ ἐν ἀποδείγμένῳ προϊέναι χρόνῳ [videtur utique περιιέναι scripsisse, quod & Küsterus in versione latina expressit, quod *stato tempore in orbem redeant:*] καθάπερ οἱ ἐρανισταὶ τὰς καταβολὰς ποιοῦνται τῶν χρημάτων. sicut eranistae [stato tempore] symbolas suas conferunt. Ad quae verba monuit Küsterus, eranistas, (id est, collatitorum conviviorum, quae statis temporibus celebrabantur, sodales) singulis mensibus symbolam suam in arcam communem contulisse; atque adeo vocabulum καταβολή, quod proprie ipsam *depositionem* vel *collationem pecuniae* significat, per metaphoram ab isto more ductam dici *de re*, quae *statis tem-*

κ) Sic legendum, λέγεται τις καταβολή, ut editum est apud Harpocratem; non, ut vulgo apud Suidam, λέγεται τις καὶ καταβολή, perperam abundante coniunctione: qui error ante praepositionem κατὰ frequenter committi solet a librariis.

poribus in orbem redit. Et haec quidem utique est Grammaticorum nostrorum, Suidae Harpocratonisque, sententia. Sed, quam illa frigida sit & ieiuna, quamque mira ista, atque dura sive metaphora sive metonymia, per se, nobis tacentibus, facile patet. Neque minus mira alienaque eadem interpretatio videbitur, si eam cum Demosthenis loco, ad quem illa adfertur, conferamus.

Nempe manifeste atque disertissimis verbis Orator periculum, Atheniensibus a Philippo imminens, cum *malo inopinato* confert, quod *subito irruit*, quo tempore *longissime ab illo remotum te putas*. Atqui periodica accessio febris plerumque non inopinata est; saltem non ita, ut eam longissime a te abesse arbiteris. Et, verum si quaerimus, licet vocabulum *καταβολή* de *accessione* vel *impetu febris* aliorumque morborum periodicorum, veluti epilepsiae, fuerit usurpatum; *l)* tamen in illa significatione, neque ex propria quadam vi vocis, neque ex translata, respectus ullus inesse videtur ipsius *periodicae revolutionis*, sive *circuitus*, quem servat morbus: sed quaelibet *accessio*, quaelibet *invasio* morbi, etiam prima omnium, aut maxime inopinata, *καταβολή* audit; sive *παρὰ τὸ καταβάλλειν τὸν πυρέττοντα*, *m)* id est, quod impetus morbi *deiciat at-*

l) Quo pertinet etiam, quod vocabulum *κατηβολή* Galenus in *Γλωσσῶν τῶν Ἱπποκράτους ἐξηγήσει*, id est, in Lexico Hippocratico, (laudatus a Foefio in *Oeconom. Hippocr.* pag. 326. & ab Iungermanno ad Polluc. I. 16.) exposuit *περιοδικαῖς ἀρχαῖς παροξυσμῶν*. Atque eodem modo intelligenda Glossa Hesychiana, ubi *καταβολή*, vel potius forma poëtica *καταβολή*, (ut ex literarum serie fit manifestum) exponitur ἡ *περιοδικὴ νόσος*: quibus verbis non utique denotatur totus decursus morbi periodici, sed quilibet *paroxysmus morbi ex intervallo recurrens*. De epilepsiae vero pariter ac de febris *paroxysmo* usurpatum esse vocabulum, diserte docet idem Hesychius in *κατηβολή*, ubi inter alias interpretationes hanc posuit, *ἰσχυρὰ νόσος*.

m) Quae est Hieron. Wolfii sententia, in *Adnotat. ad tertiam Philippicam*, pag. 55.

que *prosteruat* eum, qui ab illo corripitur; five potius, quod in eum veluti *coelitus demittatur*, & cum impetu in eum *incidat atque irruat*. Nempe eâdem prorsus ratione de eis, qui a Deo corripî putantur, in quos *divinus* veluti *spiritus subito demittitur atque invadit*, usurpatum idem vocabulum legimus; n) ut *καταβολὴ θεοῦ* idem fere sit, quod *κἀθοδος θεοῦ, ἐπιθειασμὸς, ἐπίπνοια, κίνησις ἐκ θεοῦ*. Itaque *καταβολὴ πυρετοῦ* idem prorsus fuerit, quod *εἰσβολὴ πυρετοῦ*, quod vocabulum non minus, quam alterum, in hac re frequentatur, & pariter *accessionem, invasionem, impetum febris* denotat, nulla ratione habita periodici recursus. Atque eodem pertinere utique videtur Hesychiana illa interpretatio, *καὶ ὁρμή: ο)* five per se positum hoc vocabulum statuamus; quemadmodum in Albertina editione, distinctione maiori interiecta, a praecedentibus separatur; five cum praecedentibus iunctum malimus, quod in superioribus editionibus commodius factum videtur, ut sit *ἡ τοῦ πυρετοῦ περίοδος καὶ ὁρμή*.

Sed quid tandem ad rationem suam verbis Demosthenis fervendam tuendamque, ut de *accessione inopinata febris* dixisse intelligatur, profecimus, quod a nomine *καταβολὴ* illam *circuitus* notionem, quam ei cum Harpocrate Suidas tribuit, sumus amoliti? quandoquidem ipsum vocabulum *περίοδος* diserte adiectum videmus; cuius vis, cum ex usu sermonis, tum ex ipsa vocis originatione in *circuitu* & in *accessione* *statis temporibus redeunte* proprie fita esse videtur.

Ad hanc obiectionem equidem non ausim cum Reiskio respondere, p) »fieri posse, ut duo illa vocabula *περίοδος* » ἢ non oratori, sed Scholiastae cuidam, debeantur.« Nam

n) Apud Pollucem in Onomastico, Lib. I. num. 16. Confer Salmasium loco supra citato; nempe, ad Scriptores Hist. Aug. Tom. I. p. 142.

o) Vide supra not. c. pag. 175.

p) Apparatus ad Demosth. Tom. II. pag. 252.

eadem verba non modo idem Harpocraton in vocabulo *Περίοδος* repetit, sed & Aristides, *q*) quem laudat ipse Reiskius, & Chrysostomus in Homilia 26. in II. Epist. ad Corinth. pag. 738. citatus a Valesio ad Harpocratonem pag. 63. Sed nimirum idem vocabulum *περίοδος*, quamvis proprie *circuitum* denotet, tamen ex usu sermonis ipsam etiam *invasionem*, ipsum *impetum* morbi *ex intervallo redeuntem* significat; ita quidem, ut, qui illo vocabulo ista notione utitur, non tam de *circuitu* cogitet, quo revolvitur morbus, quam de *ipso morbo obrepente irruenteque*. *r*) Denique, si vel maxime urgere quis velit nativam vocabuli *περίοδος* notionem; putari poterit id spectasse Orator, ut innueret, iam olim aliquando timorem Philippi invasisse Athenienses, & aliquantisper illos tenuisse: qui, si nunc nihil prorsus mali ab illo sibi imminere putent, meminerint, sicut febris interdum in eum, qui prorsus ab illa se liberatum & longissime eam a se abesse sibi persuasit, subito redit, eumque inopinantem rursus corripit; sic Philippum subito in hos, qui longissime eum a se abesse putant, irruere solere. Sed, quidquid sit: quoniam tamen in illo vocabulo *περίοδος* aliquid inest, quod reditum ex circuitu, adeoque non prorsus inopinatum, significare possit; per aliquam veluti gradationem sermonis alterum nomen, *καταβολή*, adiecit orator, a quo nomine notio illa accessoria prorsus seiuncta est.

Altera notio vocabulo *Καταβολή* subiecta, quam profert Suidas, & pluribus etiam exemplis illustrat, illa est,

q) De Dict. Civ. pag. 186.

r) Quo pertinet illa Hesychii interpretatio: *Περίοδος, τὰ ἐκ διαλειμμάτων ἐπιπείσδον νόσημα*. Nam sic, non *ὄνημα*, scribi debuisse, manifestum est. Eadem ratio est verbi *περιέρχεσθαι*, in illa phrasi *τοῦτο περιῆλθεν εἰς αὐτόν*, quae proprie quidem ac vi originis de ea re dicitur, quae veluti *ex circuitu* ad aliquem *redit*, sed ex usu sermonis frequentatur pariter de re quae *prima* etiam *vice* ad aliquem *pervenit*; verbi causa, de regno quod ad successorem devolvitur.

quam interpretatione καινούργησις declarat, id est, *novi operis molitio*. Scilicet istam notionem inesse vult Grammaticus illi nomini in phrasi ἐκ καταβολῆς, ad quam phrasin spectant omnia adlata exempla. Sed illa quidem notio non nisi secundaria est, & partim metonymica, partim metaphorica. Scilicet ex phrasi καταβάλλειν (vel καταβάλλεσθαι) θεμέλια, *fundamenta ponere vel iacere*, quam & alibi legimus & in Epistola ad Hebraeos VI. 1. s) orta est notio generalis verbo καταβάλλεσθαι subiecta, *fundare, instituere, incipere*. Sic Polyb. X. 24. [*] de Ecbatanis, regiā quondam Medorum, ait, τὰ βασίλεια — μεγάλην ἐμφαίνοντα τὴν τῶν ἐξ ἀρχῆς καταβαλλομένων εὐκαιρίαν. Id est, *tantam regia illa prae se fert magnificentiam, ut, quanta rerum omnium copia abundaverint, qui initio eam fundaverunt, facile sit aestimatu*. Et Callimachus:

Ἀρσινόης, ᾧ ξεῖνε, γάμον καταβάλλομ' αἰεῖδεν.

Arsinoës nuptias, hospes, canere ordior. t)

Atque hinc pariter nomen καταβολή & *fundamentum* notat, & cuiusque rei *foundationem, primam molitionem vel institutionem* atque *initium*. Sic frequens in sacris scripturis phrasis πρὸ καταβολῆς κόσμου, Ioh. XVII. 24. & alibi ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, Matth. XIII. 35. pro qua phrasi graecus Psalmorum interpret Ps. LXXVII. 2. ἀπ' ἀρχῆς posuit. Hinc item καταβολή ἱερῶν ἀγώνων apud Pindarum, u) *sacrorum certaminum initium*. Et Polybius XIII. 4. [*] κα-

s) Ibi ex aliis auctoribus loca nonnulla collegit Wetstenius: quibus addi potest id, quod Henr. Stephanus adfert ex Themistio in VI. Physicor. ὅτε τὰ θεμέλια κατεβάλλετο, ἐγένετο οἰκία.

[* Polyb. X. 27, 9. nostrae edit.]

t) Apud Scholiasten Pindari, ad Nemeenf. Oden II. v. 5.

u) Loco modo citato: ubi Scholiastes, τὴν καταβολὴν, inquit, τρυτέστι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν θεμέλιον τῶν ἱερῶν ἀγώνων ἀπὸ τοῦ Διὸς πεποιήται. Ὅτι δὲ καταβολὰς ἔλεγον τὰς ἀρχὰς οὐ τιμοσοῦν ἔπους, Καλλίμαχος φησὶν. Ἀρσινόης κ. τ. λ. Μετῆχται δὲ ἡ λέξις ἀπὸ τῶν τὰς οἰκίας κατασκευαζόντων καὶ βαλλόντων τοὺς θεμελίους.

[* Polyb. XIII. 6, 2. nostr. edit.]

ταβολὴν ἐποιεῖτο, ait, καὶ θεμέλιον ὑπεβάλλετο πολυχρονίου τυραννίδος, *initium fecit, fundamentumque posuit diuturnae tyrannidis*. Similiter Iosephus de Bello Iud. II. 17, 2. τοῦτο δ' ἦν τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου καταβολή. *Haec erat belli cum Romanis fundamentum atque primum initium*.

Itaque ἐκ καταβολῆς primum de rebus dicitur, quae de novo, ac veluti a primo fundamento construuntur. Sic de navibus, ἐκ καταβολῆς ναυπηγεῖν σκάφη, Polyb. I. 36. *navas* (veluti e fundamento, e carina) *exstruere naves*. Quo & pertinet fragmentum a Suida ex eodem fortasse Polybio prolatum, ἐκ καταβολῆς πεντήκοντα ναῦς ναυπηγήσασθαι. x) Quae verba bene habent, subintelligendo ἐψηφίσαντο, *decreverunt*, aut aliquid simile. Sed quae sequuntur, πεντήκοντα δὲ ὑπαρχουσῶν κατελθεῖν ἐκ τῶν νεωρίων, a librariis sunt corrupta. Nil huc facit κατελθεῖν, pro quo καθέλκειν haud dubie rescribendum. καθελκύειν ναῦς, *naves in mare deducere vel demittere*, apud Polybium habemus I. 21. & καθέλκειν τριήρεις saepius apud Demosthenem, cuius loca huc spectantia Reiskius in Indice collegit. [*] Sed vel sic etiamnum laborat oratio, & vel accusativus πάσας intercidiſſe ad verbum καθέλκειν putandus est, vel ὑπαρχουσῶν in ὑπαρχούσας mutandum; nisi leviori etiam medicinā πεντήκοντα τῶν ὑπαρχουσῶν scriptum malueris, quae mihi ratio potior videtur, hac sententia, *quingenta de eis, quas iam haberent, ex navalibus in mare deducendas*.

Tum vero ἐκ καταβολῆς ποιῶ vel ποιοῦμαι τι significat *incipio aliquid facere, nunc primum, vel nunc demum hoc facio*. Quae notio in illo obtinet exemplo: Οἱ δὲ πειραταί, θεασάμενοι τὸν ἐπίπλουν τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοίων, ἐκ

x) Ac videtur nomen Πολύβιος, quod post haec verba ponitur, non tam ad sequens Fragmentum, quam ad ipsum hoc quod praecessit, referendum; a quo etiam in antiquis Suidae editionibus non nisi minimā distinctione interiectā separatum est.

[* Conf. Lexicon nostrum Polybianum, voc. Καθέλκειν & Καθελκύειν.]

καταβολῆς ἐποιοῦντο τὴν ἀναχώρησιν. *Piratae, ubi Romanas naves viderunt advenientes, TUM DEMUM sese recipere coeperunt.* Parique modo primum illud Fragmentum, a Suida recitatum, videtur accipiendum: Τῶν δὲ Μακεδόνων ἐκ καταβολῆς συνερισάντων τοῖς βαρβάροις, εὐθέως ἐκκλίναντες ἔφευγον. id est: *postquam vero Macedones impressionem in barbaros facere coeperunt, atque ita novi veluti certaminis initium est factum, tum protinus fugam illi capeffiverunt.* Puta, contra mercenarios aut contra levem armaturam fortiter pugnasse barbaros; ubi vero res ad Macedonas pervenit, horum vim non sustinuisse. [*] Caeterum, quod ibi legitur, verbum *συνερισάντων*, haud satis emendate scriptum esse perspekte vidit Valesius in fragmentis Polybianis, & *συνερείσαντων* correxit: de cuius emendationis veritate non est, quod dubitemus. Nam *συνερίζω*, quod apud Suidam recte exponitur *φιλονεικῶ*, id est, *rixor, contendo*, non eam fane vim habet, quam locus iste requirit; ubi de *valida impressione* phalangis Macedonicae agitur, quae barbaros in fugam compulit. Apud Polybium V. 84. de pugna elephantum legimus, ὀλίγα τινὰ (θηρία) συνήρεισε τοῖς ἐναντίοις. id est: *nonnulli impressionem fecerunt, magnopisu coorti sunt in adversarios*: ubi unus quidem Augustanus codex pariter *συνήρεισε* habet, sed caeteri in *συνήρεισε* consentiunt. Moxque rursus ibidem legimus: βία διερειδόμενα (τὰ θηρία) περὶ τῆς χώρας, *quanta maxima vi pollent, con nituntur, de statione inter se contendentes.* Similiter in pugna navali apud Diodorum Siculum XIII. 46. ὁπότῃ δὲ συνερείσειαν αἱ ναῦς, *quoties naves inter se collisissent, vel impressione factâ alia in aliam esset impulsâ*: ubi quidem eodem errore, librariis solenni, pariter codex unus *συνερισάντων*

[* Iterum iterumque perpenſis deinde duobus istis fragmentis, non modo suspicari coepi, sed plane mihi persuasi, utrobique scripturam istam, ἐκ καταβολῆς, vitiosis ex Codicibus in Suidae Lexicon esse propagatam, cum ἐκ μεταβολῆς scriptum opportuisset, i. e. *converso agmine, conversione facta.* Vide notas nostras ad Polyb. I. 36, 8. & Fragm. Polyb. Tom. V. pag. 91 seq. nostrae edit. num. 83. & 84.]

habet. Sic & ad Hesychium, ubi *συνερίσαντα* exponitur *συνάψαντα*, recte monuerunt viri docti, *συνερείσαντα* fuisse scribendum.

Liceat his alium usum nominis *καταβολή*, in cuius expositione versamur, subiungere, non valde dissimilem illi, quo *fundamenti* notione accipitur: hunc dico usum, quo ad *hominum ortum* atque ad *generis originem* transfertur idem vocabulum. Veluti apud Plutarchum in libello Πότερον Ὑδωρ ἢ Πῦρ χρησιμώτερον. pag. 956. ἐξ ἀρχῆς καὶ ἅμα τῇ πρώτῃ καταβολῇ τῶν ἀνθρώπων, γ) *ab initio & a prima statim origine hominum*: & apud Arrianum in Dissertationibus Epicteti Lib. I. cap. 13. *Mancipium! non feres fratrem tuum, qui genus a Iove ducens, ὥσπερ υἱὸς ἐκ τῶν αὐτῶν σπερμάτων γέγονε, καὶ τῆς αὐτῆς ἄνωθεν καταβολῆς*: *ut filius ex eisdem tecum seminibus procreatus est, & ex eadem coelesti origine.* [*] Ac potest quidem ista dictio ab eadem illa, de qua supra dictum est, *δεμέλιον καταβάλλεσθαι*, *fundamentum iacere*, derivata translataque videri; praesertim cum, vulgatissima nominis transmutatione, in omnium fere populorum idiomatibus *domum* pro *familia* dictum videamus. Quo fere respectu Euripides in Hercule furente ζ) dixit:

Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

Id est: *Ubi fundamentum generis non iactum est recte, necesse est infelicem esse prolem.* Sed ista, quam nunc dico, acceptio nominis *καταβολή* ex alia potius ῥήσει proniori alveo derivata est: ex ea nempe, qua *καταβάλλειν σπέρμα*, & *καταβολὴν σπέρματος*, proprie de *semine in terram sparso*, translate vero de *prolis generatione* Graeci usurparunt; cuius locutionis in utramque partem exempla bene multa collegit Wetstenius ad Epist. ad Hebraeos XI. 11. Nec ab-

γ) Quem locum laudavit Wetstenius ad Matth. XIII. 35.

[* Vide Epicteti Dissert. I. 13, 3. & ad eum locum cum ab Uptono tum a nobis notata.]

ζ) Vers. 1264 sq. edit. Musgr. Tom. III.

horret ab eodem usu sermo Romanorum: quo pertinet *Hercules Iovis sattu editus*, apud Ciceronem de Officiis I. 32. & *caritas generis humani, nata a primo sattu*, quo a procreatoribus nati diliguntur, apud eundem de Finibus Bonorum. V. 23. & *ex hominum pecudumve conceptu & sattu orta ostenta*, de Divinat. I. 42. Atque ita etiam illa πρώτη καταβολή τῶν ἀνθρώπων apud Plutarchum, loco supra citato, propius quodammodo ad verbum *primus satus* vel *prima satio hominum* poterat latine dici; & τῆς αὐτῆς ἀνωθεν καταβολῆς, apud Epictetum, ex eadem de coelo satione.

X.

ΣΑΜΒΥ'ΚΗ. SAMBUCA.

» ΣΑΜΒΥ'ΚΑΙ. ὄργανα μουσικὰ τρίγωνα, ἐν οἷς τοὺς ἰάμβους ἤδον. — ἔστι δὲ εἶδος κιθάρας τριγώνου. Οἱ δὲ » προσεβοήθουν ἐπὶ τὸ διατείχισμα, καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ » λιμένος, ἀπὸ τῶν ὑπερείδόντων ἐπὶ τὸ τεῖχος τὰς » σαμβύκας. « Küsterus: » Sambucæ, instrumenta musica » triquetra, quibus Iambos canebant. — Est autem genus citharæ triquetrae. « Ad posteriora verò verba, quum versionem Latinam non adscripsisset editor, in subiecta adnotatione ait: » Fragmentum hoc est calx absque » arena, cuius proinde versionem consulto omisi. « — Nec tamen adeo difficile videtur, si non certâ atque invictâ ratione, tamen insigni cum specie veri, turbatum refingere locum. Post verba ἀπὸ τοῦ λιμένος, per oscitantiam, librarius aliquis duo verba ἀπὸ τοῦ repetierat; unde, quum semel turbata esset oratio, facile novae oriebantur turbae. Corrige καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ λιμένος ἐπερείδοντας ἐπὶ τὸ τεῖχος τὰς σαμβύκας. & verte: » Illi verò ad defendendum murum adcurrerunt, adversus eos, » qui a portu sambucas ad murum adplicabant. « a) Ac satis

a) A qua sententia non multum abit Aemilii Porti interpretatio, nisi quod in postrema parte a vero paulisper aberravit. » Alii » verò (ait) ad opem ferendum accurrebant ad interiectam mu-

adparet, Fragmentum hoc, quod Polybianum esse videtur, non spectare ad illam notionem primitivam vocabuli *σαμβύκη*, de qua dicere ingressus erat Suidas, monens instrumentum musicum triquetrum notari; *b)* sed ad alteram, quae post praedictum fragmentum his verbis exponitur: *Σάμβυκες, εἶδος μηχανήματος πολιορκητικοῦ, ὥς φησι Πολύβιος.* id est: »Sambyces, genus machinae, quae »ad oppugnandas urbes adhibetur, ut ait Polybius.«

Structuram, atque usum huius machinae, quae a similitudine illius instrumenti musici nomen invenit, Polybius docuit in Marcelli rebus ad Syracusas gestis, Historiarum Lib. VIII. cap. 5. 6. 7. ad cuius praescriptum figuram satis commode delineatam dedit Iustus Lipsius, Poliorcet. Lib. I. Dialog. 6. *c)*

Recteque ibidem monuit idem Lipsius, apud veteres scriptores, qui quidem ante Vegetium scripserunt, non nisi in maritimarum urbium oppugnatione mentionem huius machinae fieri; ubi scilicet navibus, in quibus erecta stabat machina, aditus ad ipsa moenia patebat. Sic certe & Appianus in Rhodi oppugnatione, a Mithridate suscepta, *σαμβύκην, μηχανήμα μέγιστον ἐπὶ δύο νεῶν φερό-*

»nitionem, & ad eos qui *veniebant* a portu, ab illis qui *Sam-*
»bucas supra murum iam collocabant, *ut eum quassarent ac de-*
»molirentur.«

b) Illud cum *Harpa* nostra rectissime conferri, post Turnebum *Adversarior.* XX. 1. monuit Marcellus Donatus ad Livii librum XXXIX. cap. 6. in edit. Drakenb. & in Gruteri *Thesauro Critico* Tom. VI. Part. II. pag. 78.

c) Est etiam apud *Bitonem* (quem hoc nomine laudat Athenaeus in *Deipnosoph.* XIV. pag. 634. a. edit. Casaub.) in *Κατασκευαῖς πολεμικῶν ὀργάνων καταπελτικῶν*, quae in *veteribus Mathematicis* Lutetiae an. 1693. editae sunt, *Sambucae* descriptio: quae tamen & differt a Polybiana, & nobis quidem, cum ob ipsius argumenti rationem a nostra cognitione remotioris, tum & librariorum fortasse culpâ, obscurior est; quum praesertim ipsius schematis delineatio, ad quam refertur, tam in edito libro, quam in msto Codice quem possidet Bibliotheca Aca-

μενον, commemorat; d) & Athenaeus ille Mechanicus, cuius libellus περὶ Μηχανημάτων inter *Veteres Mathematicos* Parisiis A. 1693. editus est, postquam de Helepoli aliisque machinis ad urbium oppugnationem spectantibus verba fecit, satis perspicue indicat, quas machinas *Sambucas* vulgo vocant, *eas e navibus semper erectas esse*. e) Itaque in Fragmento illo, quod ex Suida retulimus, *a portu ad murum adplicantur Sambucae*. Verbum autem ὑπερείδειν, cuius vis in *fulciendo, suffulciendo*, inest, locum utique obtinere ibidem non posse videtur: sed, quod saepissime factum deprehendimus, ut initiales syllabae ἐπ & ὑπ perperam inter se permutatae sint, (quoniam scripturae compendium, quo vocalis ε connecti a librariis cum litera π solet, eandem fere speciem refert, quam habent iunctae literae υπ) idem accidisse hoc loco probabile est. Habet autem phrasis ἐπερείδειν ἐπὶ τὸ τεῖχος eandem vim, & paulo etiam maiorem, quam habet προσερείδειν τῷ τείχει, qua Polybius alibi utitur in urbium oppugnationibus, cum de scalis muro adplicandis, tum de ipsis sambucis. f)

Quod autem Suidas, ubi a primitiva vocabuli σαμβύκη significatione ad alteram hanc translatam notionem progreditur, alia subito utitur forma nominis, &, quum antea σαμβύκαι scripserit, nunc σάμβυκες scribit, tamquam a singulari σάμβυξ, id mirum utique debet videri; quandoquidem & apud Polybium, g) ad quem provocat Grammaticus, αἱ σαμβύκαι, τῆς σαμβύκης, τῇ σαμβύκῃ, τὰς σαμβύκας legimus, & constanter eandem formam apud caeteros pariter scriptores frequentatam videmus. At est tamen apud Polybium in eadem historia oppugnationis Sy-

d) Historia Mithridatica cap. 26 seq.

e) Pag. 7. Αἱ δὲ ἐκ τῶν πλοίων μηχαναὶ, ἃς τινες σαμβύκας προσαγορεύουσι, οὐκ ἔχουσι τι ἄξιον γραφῆς, διὰ τὸ πᾶσιν εὐγνώστους εἶναι.

f) Vide Polybium VIII. 5. IX. 18. [Conf. Lexic. Polyb. voc. Προσερείδειν.]

g) Lib. VIII. cap. 5. 6. 7.

racusarum, in qua saepius idem vocabulum repetitur, unus locus, quo non solum in editis omnibus, sed & in quatuor, quos vidi, manu exaratis libris, τὰς λεγομένας σάμβυκας scribitur, cum accentu in antepenultima, [*] quod indicium est tertiae declinationis, cuius primus casus in plurali numero fuerit σάμβυκες. Nisi quid igitur ab iis librariis turbatum est, qui Lexicon Grammatici nostri descripserunt; suspicari licebit, in eodem codice Polybiano, ex quo illa apud Suidam glossa derivata est, iam eandem scripturam σάμβυκας, pro σαμβύκας, eo quo dixi loco obtinuisse, atque inde a Grammatico nominativum σάμβυκες esse formatum. Turbatum autem apud Suidam in hac regione aliquid esse, iam supra docuimus, cum moneremus, fragmentum illud, de *sambuca a portu ad murum admota*, perperam adfuturum esse illi articulo, qui de instrumento musico agit. Ac fortasse monuerat hoc loco Grammaticus, nomen istud apud Polybium non solum eâ formâ, quae est primae declinationis, sed & alterâ inveniri, quae tertiae est. h) Nescio vero, an illud quoque adnotari hoc loco mereatur, quod in superiori fragmento pro τὰς σαμβύκας (quod Küsterus, nihil de correctione monens, edidit) veteres editiones τοὺς σαμβύκας dederint: ubi quidem Portus monuerat, aut τὰς σαμβύκας esse scribendum, aut τοὺς σάμβυκας; scilicet tamquam a singulari ὁ σάμβυξ.

[* Polyb. VIII. 6, 2. quem ad locum vide quae a nobis notata sunt; ubi simul ad VIII. 7, 8. & ad V. 37, 10. provocavimus, quibus locis in eandem scripturam libri msssti consentiunt.]

h) Attamen HERO ille, cuius habemus *De repellenda Obsidione* libellum, (inter veteres Mathematicos editum) non σάμβυκας, sed σαμβύκας, videtur legisse. In illo enim libello, ubi tota ista Polybii narratio verbotenus inserta exhibetur, (p. 326.) mendose quidem expressum est τὰς λεγομένας σαμβύκκας; sed eiusmodi est mendum sive librarii, sive typothetae, ex quo saltem intelligatur, nomen primae declinationis, non tertiae, dari debuisse.

Sed quidquid huius rei sit, aliam eiusdem vocabuli significationem adnotasse iuvabit, quam silentio prorsus praeteriit Grammaticus noster; nisi forte in ipsa illa scriptura *σάμβυκες*, pro *σαμβύκαι*, latere suspicemur aliquid huc spectans, quod a librariis neglectum fuerit atque mutilatum. Scilicet Lib. V. Historiar. Polybii cap. 37. narratur, Cleomenem, Spartanorum olim regem, Alexandriae tunc in aula Ptolemaei Philopatoris exulem, quum in portus crepidine obambularet, adpellentem in portu vidisse Nicagoram Messenium, ex eoque quaefisse, quo consilio advenisset? i) Illum respondisse: *equos advehens veni*. Tum reposuisse Cleomenem: *Ἐβουλόμην ἂν σε καὶ λίαν, ἀντὶ τῶν ἵππων κιναίδους ἄγειν καὶ σάμβυκας*. Sic enim cum accentu in antepenultima, non *σαμβύκας* penacute, non solum in quatuor prioribus Polybii editionibus, sed in omnibus codicibus (quorum quatuor ipsi contulimus, ex tribus vero lectiones discrepantes excerptas habemus) scriptum legitur; a qua scriptura temere discessum est in editione Lipsiensi Ernestina. Hoc igitur dixit Cleomenes: *Quam vellem, loco equorum cinaedos ac sambucistrias potius advexisses! In his enim is, qui nunc rex est, studium omne suum ponit. Quo loco σάμβυξ, si veram statuamus istam scripturam, k) vel σαμβύκη, (quod eo-*

i) *Τί παρείη*. Sic scribendum cum Cod. Mediceo; non, ut vulgo, *τί παρήει*.

k) Non enim pertinaciter quidem contendam, veram esse istam scripturam; praesertim, quum apud alium nullum auctorem eadem forma *σάμβυξ* reperiatur: sed in re dubia discedi non debuit a consentiente Codicum scriptura. Caeterum, si vera fuerit illa forma *σάμβυξ*, non videtur idcirco necessario differre significatio duorum nominum *σάμβυξ* & *σαμβύκη*, licet usus sermonis differentiam aliquam potuerit invehere. -- [* Vocabulum *Σάμβυξ* primâ origine proprium fuisse nomen viri qui instrumentum istud invenerit, ex Scamonis Mitylenaei libro *περὶ Εὐρημάτων* adnotavit Athenaeus, XIV. 637. b. Caeterum, facile credas, ab eiusdem inventoris nomine ipsum etiam instrumentum, quod *σαμβύκη* vulgo vocabatur, *σάμβυκα* (a recto casu *σάμβυξ*) a nonnullis fuisse denominatum. Denique nil mirum est, eadem vo-

dem redire videtur,) non tam *Sambucam*, instrumentum musicum, quam *Sambucistriam*, quae pulsat sambucam, ut perspecte vidit Casaubonus, denotare consentaneum est. Cum quo convenit, quod apud Plautum in Stichos legimus Act. II. Sc. 2. v. 56 sq.

— — — — *fidicinas, tibicinas,*

sambucas advexit secum formâ eximiâ. — —

Nam quod *Sambucinas* ibi vulgo editur, id contra veterum Editionum & contra Codicum manuscriptorum (quoad quidem sciam) fidem est factum. Metri-ne ratio mutationem eiusmodi requirat, cum *u* in *Sambuca* longum esse constet ex Persii v. 95. Satyr. V.

Sambucam citius caloni aptaveris alto:

definiendum illis relinquimus, quibus Plautinum metrum magis, quam nobis, exploratum est. Nobis quidem ipsum metrum etiam *Sambucas* flagitare videtur. Eandem autem veterem scripturam, iam pridem defenderat Ioh. Bapt. Pius, in Annotationibus posterioribus cap. 3. Tomo I. Thesauri Critici Iani Gruteri pag. 393. & Marcellus Donatus ad Livii lib. XXXIX. 6. in eodem Thes. Critico Tom. VI. Part. II. pag. 78. [*]

cabula, ἡ σαμβύκη, & ὁ vel ἡ σάμβυξ, quae instrumentum significabant, per metonymiam interdum de iis etiam hominibus, qui instrumentum pulsabant, fuisse usurpata. Simillimâ quidem ratione vernaculo etiam sermone, verbi causâ, *un bon violon* dicimus, eum hominem intelligentes, qui instrumento, cui proprie id nomen, scite solerterque utitur.]

[* De Graecorum usu, quod ad quantitatem syllabae βυ in vocabulis de quibus quaerimus adtinet, haud satis constat. Apud Athenaeum, IV. 175. d. habemus quidem versum senarium Philemonis,

σὺ γ' οὐδὲ σαμβυκίστριαν. — — —

Ex quo tamen, quoniam syllaba βυ in tertia versus iambici fede posita est, ubi perinde & spondeo pedi & iambo locus erat, de quantitate illius syllabae iudicari non potest. Apud eundem Athenaeum, XIV. 636. b. σαμβύκαι in nominativo plurali penacuta scribitur: quae si vera scriptura, non producta syllaba βυ, sed correpta intelligi debet. Caeterum facile mihi

Ad eandem vero significationem vocabuli *σάμβυξ* & *σαμβύκη* manifeste adludere videtur iocus ille M. Marcelli, quum sinistro rerum suarum ad Syracusas successui ipse irridens, dixit: *ταῖς μὲν ναυσὶν αὐτοῦ κυαθίζειν ἐκ θαλάττης Ἀρχιμήδην· τὰς δὲ σαμβύκας*, (sic ibi, penacuta voce, omnes scribunt Codices) *βαπτιζόμενας, ὥσπερ ἐκσπόνδους, μετ' αἰσχύνης ἐκπεπτωκέναι.* l) *Navibus suis Archimedem potum infundere ex mari; m) sambucas vero, veluti ad societatem compotationis non pertinentes, ignominiose verberibus esse eiectas.* Quod frigide dictum & sine ullo sale foret, nisi ea esset vocabuli *Sambuca* ambiguitas, ut non

persuadeo, in huiusmodi vocabulis, quae non sunt Graecae originis, vocalem per se apud Graecos ancipitem promiscue ab aliis corripì potuisse, ab aliis produci.]

l) Polyb. VIII. 7. [* In nostra edit. vide Reliquias libri VIII. cap. 8. num. 6. & conf. quae ad eum locum notavimus, Tom. VI. pag. 455 sq. Quibus adde quae de verbo *βαπτιζόμενας* ad Athen. XIV. 634. monuimus.] Quod autem apud Athenaeum, Polybii verba referentem, Deipnosoph. lib. XIV. pag. 634. b. pro verbis *ὥσπερ ἐκσπόνδους*, quae sunt apud Polybium, *ἐκ πόντου* legitur; id vel interpretationis loco ab Athenaeo ita scriptum fuerit, vel ex memoria recitatum: nisi utramque dictionem coniunctam apud Polybium malis, *ὥσπερ ἐκσπόνδους ἐκ πόντου μετ' αἰσχύνης ἐκπεπτωκέναι.* Certe, exquisitius illud & significantius vocabulum *ἐκσπόνδους* Polybio h. l. eripi, aegre equidem patiar.

m) Namque, ut Livius ait Lib. XXIV. cap. 34. *quae propius subibant naves, in eas, tollenone super murum eminente, ferrea manus firmæ catenae inligata quum iniecta prorae esset, gravi libramento plumbi recellente ad solum, suspensâ prorâ navim in puppim statuebat: dein, remissa subito, veluti ex muro cadentem navim cum ingenti trepidatione nautarum ita undae adfligebat, ut etiamsi recta reciderat, aliquantum aquae acciperet.* Et significantius etiam Polybius, loco citato: *τινὰ μὲν τῶν πλοίων πλάγια κατέπιπτε, τινὰ δὲ καὶ κατεστρέφετο. τὰ δὲ πλεῖστα, τῆς πρόρας ἀφ' ὧν ῥιφείσης, βαπτιζόμενα, πλήρη θαλάττης ἐγίγνετο καὶ ταραχῆς.* Id est: *Pars navium oblique decidebat, ac nonnullae etiam prorsus subvertebantur; pleraeque vero, prorâ ex alto deiectâ, mari immersae, aquâ ac tumultu complebantur.*

Pars II.

modo *bellicam machinam & instrumentum musicum*, sed etiam *puellam sambucâ canentem*, denotaret.

XI.

RHODIORUM LEGATIO AD ANTIOCHUM.

»ΣΥΝΕΠΙΣΧΥΣΑΣ. συναγωνισάμενος. Δύναμιν παρα-
 »ρασχῶν κωλύειν τὸν Ἀντίοχον παραπλεῖν, οὐκ ἀπεχθείας
 »χάριν, ἀλλ' ὑφορώμενος μὴ Φιλίππῳ συνεπισχύσας ἐμπό-
 »διον γένηται τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίᾳ.« — Küsterus,
 fere cum Aemilio Porto: » Συνεπισχύσας. Copiis aliquem
 »adiuvans. Vires cum aliquo coniungens. Copiis datis ius-
 »sit eum Antiocho praeternavigaturo obsistere, non odio vel ini-
 »micitia adductus, sed quia metuebat, ne coniunctis cum Phi-
 »lippo viribus impedimento esset Graecorum libertati.« Misere
 hic locus in veteribus editionibus fuerat deformatus, quum
 & in titulo, & in Fragmento, quod tacito auctoris nomi-
 ne adfertur, *συνεπισχύσας* legeretur; quod in *συνεπισχύ-
 σας* (verbum Polybio frequentatum) mutandum esse,
 post Is. Casaubonum ⁿ⁾ Aem. Portus monuit; quos secu-
 rus est Henr. Valesius, qui in Fragmentis Polybianis ^{o)}
συνεπισχύσας edere non cunctatus est: atque id ipsum
 denique ex Parisiensibus Msstis Küsterus Suidae restituit.
 Sed ne sic quidem persanatus locus est. Primum enim,
 quod verba *δύναμιν παρασχῶν* cum sequentibus copulant,
 ac si verba essent auctoris eiusdem cuius sunt ea quae se-
 quuntur, male faciunt; quum satis adpareat, nihil esse
 aliud, nisi interpretationem a grammatico adiectam ad
 alterum interpretamentum *συναγωνισάμενος*, quo planius
 vis verbi *συνεπισχύσας* declaretur. Igitur hoc modo dis-
 tinguenda verba erant: *Συνεπισχύσας. συναγωνισάμενος.
 δύναμιν παρασχῶν. Κωλύειν τὸν Ἀντίοχον &c.* Atque ita

ⁿ⁾ In Fragmentis Polybianis, ad calcem Polybii, p. 1028. In edit. Gronov. Tom. II. p. 1540. Edit. Ern. Tom. III. p. 262.

^{o)} Ad calcem Excerptorum de Virt. & Vitiis pag. 218. In Polyb. Ern. Tom. III. p. 291. Edit. Gronov. Tom. II. p. 1564.

quidem distinctam orationem in Suidae codice msto, qui est in Collegio Corporis Christi Cantabrigiensi, invenit Iac. Gronovius; quemadmodum ille in ora exempli suae editionis Polybii adnotavit, quod ex Bibliotheca Universitatis Lugdunensis, cum reliquo copioso Adparatu Gronoviano ad Polybium, nobiscum communicavit Ill. Ruhnkenius.

Quod autem in eodem codice msto pro Κωλύειν scriptum esse Gronovius ait Κωλύει δὲ, id sententiam quidem, quae in verbo infinito κωλύειν suspensa haeret, haud absurde complet, & per se commodum videri poterat; ni res, de qua agitur in illo ipso Fragmento, a Suida adlato, refragaretur. Scilicet quemadmodum colore styli Polybiani, qui ex verbis istis quamvis abruptis fatis perlucet, commotus Casaubonus, pariterque Valesius, perspete fragmentum hoc ad Polybium auctorem retulerunt: sic Livius, Polybianarum Historiarum (in rebus praesertim Philippi & Antiochi) perpetuus interpret, declarat nobis, quid sit, de quo agebatur apud Polybium eo loco, unde verba ista decerpfit Suidas. *Multa egregia Rhodii (sic apud Livium legimus lib. XXXIII. cap. 20.) pro fide erga populum Romanum, proque universo nomine Graecorum, terra marique ausi sunt: nihil magnificentius, quam quod ea tempestate, non territi tanta mole imminentis belli, legatos ad regem [Antiochum] miserunt Nephelida: (promontorium Ciliciae est:) si eo non contineret copias suas, SE OBVIAM ITUROS; NON AB ODIO ULLO, SED NE CONIUNGI CUM PHILIPPO PATERENTUR, ET IMPEDIMENTO ESSE ROMANIS LIBERANTIBUS GRAECIAM.* Quibus ex verbis Romani Scriptoris, si quidem ea cum aliis Polybianae Historiae Reliquiis conferamus, intelligitur, in decimo octavo Polybii libro, paulo ante ea quae in Excerptis Peirescianis de obitu & de laudibus Artali leguntur, p) se-

p) Excerpt. de Virt. & Vitiis ex edit. Valesii pag. 101. Edit. Gron. Tom. II. p. 1428. Edit. Ern. Tom. III. p. 80. Eadem Livius persequitur eodem libro XXXIII. cap. 21.

dem suam habuisse Fragmentum nostrum: [*] in quo tenendum est verbum *κωλύειν*, quidquid tandem fuerit quod in oratione olim integra apud Polybium illi responderit; q) tum vero adparet, verbum *ὑφορώμενος*, perperam in singulari numero positum, cum *ὑφορώμενοι* in plurali esse mutandum.

XII.

Σ Τ' Ν Ν Ο Μ Ο Ι Λ Ι Θ Ο Ι.

» Σ Τ Ν Ν Ο' Μ Ω Ν. μεγάλων. ὁμοίων. Ἐξηριθμήσατο τοὺς
 » Δ Ο' Μ Ο Υ Σ. ἦν γὰρ ἐκ συννόμων λίθων ὠκοδομημένος. ὥστε
 » καὶ λίαν εὐσυλλόγιστον εἶναι τὴν ἀπὸ γῆς τῶν ἐπάλξεων
 » ἀπόστασιν. « — Küsterus: » Συννόμων. Magnorum. Si-
 » milium. (Caesorum. Quadratorum. Epithetum lapidum)
 » Numeravit domos, quae ex caesis lapidibus aedificatae erant:
 » ita ut pinnarum disantia a terra ratione facili colligi posset. «
 Quod vocabulum *συννόμων* per *μεγάλων* interpretatus est Grammaticus noster, id ex accidenti, ut aiunt, id est, pro ratione adiunctorum atque nexus orationis, in quo usurpatur illud vocabulum, verum esse poterat. *Σύννομοι λίθοι* sunt lapides quadrati, maiores praesertim, ad eandem legem atque mensuram caesi, adeoque inter se aequales. De qua notione, voci illi subiecta, recte Küsterus in notis ad hunc locum, provocavit ad ea, quae ad Strabonis Lib. XVII. p. 817. monuerat If. Casaubonus. Sed quas *domos* narrat interpres, ex *caesis lapidibus aedificatas*, eas & Suidas ignorat, & auctor Anonymus, cuius verba recitavit Lexicographus: ac facile adparet, a sententia Graecorum verborum longissime hoc loco aberrasse cum Aemilio Porto doctissimum Küsterum. Nempe *δόμοι*, quos numeravit, quisquis sit, de quo ibi agit Scriptor cuius hoc fragmentum est, quorum e numero facile erat alti-

[* Vide in nostra editione Polybii *Reliquias libri XVIII. cap. 24. segm. 11.* & Adnotat. ad eundem locum, Tom. VII. p. 379.]

q) Puta *δεδοχθαι Ῥοδίοις*, decrevisse Rhodios, aut aliquid simile.

tudinem aedificii colligere, non sunt *domus*: sed *δόμοι λίθων*, *ordines* sunt *atque series* sive *strata lapidum*, ex quibus murus erat exstructus. Quam significationem nomini isti vindicavit Iac. Gronovius ad Herodotum I. 179. & Wesselingius ad Diodorum Siculum I. 64. Idemque nomen eadem notione occurrit in illo Demetrii Phalerei dicto, *τ*) quod a Polybio relatum in Excerptis ex Historiarum Libro X. cap. 22. vulgo non satis emendate his verbis legebatur: Καθάπερ ἐν οἰκοδομίαις, ἐὰν κατὰ μίαν πλίνθον θῆς, καὶ καθ' ἓνα δεσμὸν, καὶ καθ' ἓνα δόμον ἐπιμελείας τύχη τὸ παραρῥαγὲν, οὕτως ἐν στρατοπέδῳ τὸ κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ λόχον ἀκριβοῦς, ὅλην ποιεῖ τὴν δύναμιν ἰσχυράν. Verbum θῆς perspectae emendationi H. Casauboni debetur, cum perperam θεῖς esset scriptum. Sed quae sequuntur quatuor verba, καὶ καθ' ἓνα δεσμὸν, temere ab eodem doctissimo Polybii editore sunt inventa; quum plerique libri δόμον, alii vero nonnulli δεσμὸν, quae illius est interpretatio, dedissent. *ς*) Quod autem paulo post sequitur παραρῥαγὲν, id quin mendosum sit, vix dubitari potest. Etenim non agitur ibi de *sarciendo* eo, quod *ruptum* sit, sed de *novo aedificio solide atque firmiter exstruendo*. At pleraque tamen scripta exempla, quorum magnum numerum ad hunc locum consulare nobis licuit, in παραρῥαγὲν consentiunt. Duo vero παραγὲν habent, & in eorum altero litera θ supercripta est literae γ. Denique in alio παρατιθὲν scribitur; quod a vero proxime abest. Omnino enim παρατεθὲν legendum videtur, ut haec sit sententia: *Sicut in aedificiis,*

τ) Demetrium Phalereum, praeter alia scripta, *libros duos Στρατηγικῶν* reliquisse docet Diogenes Laërtius V. 80. Quibus ex Libris ῥῆσιν illam retulisse videtur Polybius: quod notandum ad Fabricii Bibl. Gr. Tom. II. p. 768.

ς) Unus Codex Augustanus δόμον in contextu, & δεσμὸν in ora libri habet; ex quo clarius etiam adparet, quo pacto in alios irrepsit δεσμέν. Nullus autem Codex utramque phrasin in contextu coniungit.

si singuli lateres rite fuerint dispositi, & prout novus ordo adponitur, debita cura fuerit adhibita: sic in exercitu, ubi & viritim, & manipulatim, singula bene fuerint procurata, universum corpus firmitatem ac robur habebit. []*

Sed, ut ad Suidam redeamus, & ad Fragmentum ab illo prolatum: quodnam sit aedificium, de quo agitur, cum ex aliis adiunctis, tum ex *pinnis* sive *propugnaculis*, (ἐπάλξεων) quae ibi commemorantur, haud aegre intelligitur. Quaerebatur de *altitudine turris*; cui, puta, obsidente urbem hoste alia turris erat opponenda; t) quare mensura accurate fuit capienda. Erat autem turris illa ex *quadratis lapidibus*, ad eandem *mensuram caesis*, *exstructa*. Is igitur, qui ad explorandum erat missus, *mensurata in imo altitudine unius ordinis lapidum*, deinde, *inito numero subductaque summa singulorum ordinum sive stratorum*, *facili ratione totius turris ab imo ad propugnacula altitudinem colligebat. [*]*

[* Vide Polybium nostrum, X. 22, 7. & Adnotat. Tom. VI. pag. 635 - 638.]

z) Si ὁχοδομημένον scriptum esset, in neutro genere; posset *murus* (τὸ τεῖχος) intelligi, ad quem *scalae* essent adplicandae: de quarum iusta mensura capienda sedulo monuerunt veteres *Tactici*, & ipse etiam *Polybius* lib. V. cap. 97 extr. & sq. & IX. 18. Sed ὁχοδομημένος ad nihil aliud referri posse videtur, nisi ad nomen ὁ πύργος, *turris*, ex praecedentibus verbis, quae a *Lexicographo* praetermissa sunt, subintelligendum.

[* Vide *Spicilegium Reliquiarum ex Polybii libro Octavo*, Tom. V. nostrae edit. pag. 32 sq.]

IV.

NOVUS FASCICULUS

EMENDATIONUM ET OBSERVATIONUM

IN SUIDAM

a LUD. KÜSTERO editum.

TOMO I. p. 13. Ἀβροδιαίτη. In editione Mediolanensi est Ἀβροδαίαιτα: quam scripturam deferere non debuerant posteriores; mentionem saltem illius facere debebat Küsterus.

Pag. 20. Ἀγάθυρσα. πόλις Σικελίας, ὡς Πολύβιος. Haec sunt e Stephano Byz. h. v. excerpta. Vide Polybii Reliquias lib. IX. cap. 27, 10. & ad eum locum notata.

Pag. 35. lin. 8 extr. In voc. Ἀγωγή. — ἐφ' οὗ σημαινομένου ὁ ὀριζόμενος οὕτω τὴν γένεσιν, κέχρηται τῷ τῆς ἀγωγῆς ὀνόματι. Ille ὀριζόμενος, Aristoteles est; qui τὴν γένεσιν ita definivit, ut eam diceret ἀγωγήν εἰς οὐσίαν, Topicor. lib. VI. cap. 2. Verba autem Suidae ducta sunt ex Alexandri Aphrod. Comment. in sextum librum Topicorum; cuius ipsius verba adposuit Budaeus in Comment. Ling. Graec. p. 371. edit. Rob. Stephani.

Pag. 36. sub med. Ἀγωνάρχαι. — Καὶ παροιμία· Ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις. — Ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἀναμένει. Adagium illud in animo habens Polybius, lib. VI. c. 24, 7. ait, τῆς πολεμικῆς χρείας οὐκ ἐπιδεχομένης πρόφασιν. Alia auctorum loca adnotavit Berglerus ad Alciph. p. 190.

Pag. 71. lin. penult. Ὅτι Χάρμος ὁ Συρακούσιος &c. Temere in Latina versione Epicharmus Syracusius ponitur. Conf. Suidam, Tom. III. voc. Χάρμος, & Athen. I. 4. a.

Pag. 79. Ἀκας, ποιητῆς τραγωδίας. Conf. infra, voc. Σάκας: & vide Animadversiones nostras ad Athen. XIII. 610. c.

Pag. 81. l. 12. Ἀκεραίοις τε καὶ οὐ προσδεχομένοις ἐπιγινόμενοι, τῆς γῆς ἐκράτουν. Utique Ἀκέραιοί τε videtur legendum. Quum recentes viribus adgressi essent hostes nec opinantes, nec impetum ipsorum sustinentes, regione potiti sunt.

Pag. 86. l. 2. In voc. Ἀκμαῖος. — ἀκμαιότατος καιρὸς, ὁ πρωϊνός. Videtur respicere Polybii locum, III. 102. 1. At ibi ὁ ἀκμαιότατος καιρὸς τῆς ἡμέρας, si quid video, non est *matutinum tempus*, sed *meridianum*; quo scilicet maxime hinc inde per agros dispersi erant pabulatores. Atque ita etiam diserte Gregorius Nazianzanus (referente Henr. Stephano, Thes. Tom. I. col. 275. b.) ait: μεσημβρία, τὸ τοῦ φωτὸς ἀκμαιότατον.

Pag. 104. l. 9. In voc. Ἀλεξάνδρος ὁ Φιλίππου, sub fin. ὄμβρου καταρράγέντος. Scribe ὄμβρου πολλοῦ καταρράγέντος cum Codice msto Parisino, eodem quem Lud. Küsterus Parisiis olim contulerat, quem ille in Notis suis lit. A. insignivit. Quo ex Codice paucas quasdam lectiones, speciminis loco, nobiscum communicavit Godofr. Schweighaeuser.

Ibid. l. 10. ὑπὸ Κασάνδρου τοῦ ἰδίου φάρμακον δεξάμενος. Scribe, ὑπὸ Κασ. τοῦ ἰδίου στρατηγοῦ φαρμ. δεξ. cum eodem optimo Cod. msto, immo vero etiam cum edit. Aldina & Frob.

Pag. 119. l. 13 extr. In voc. Ἀλογία. — ἐξ αὐτῆς, οἶονεὶ παρεληλύθεισαν. Laudare debebat Küsterus doctam certissimamque emendationem, ab Isaaco Casaubono (in sua editione Polybii, pag. 1017 extr.) huic loco tacite adlatam, ἐξ αὐτῆς οἶονεὶ παρελύνθησαν: id est, statim velut attoniti, solutis corporis & animi viribus silentio defixi stabant. Vide Lexicon nostrum Polybianum, pag. 438. num. 3. Qua adlata emendatione, sana & integra est quae sequitur oratio: neque ad ista verba, οὐκ ἔτι συνέβαινε γίγνε-

σθαι τὴν ἀλογίαν, quidquam amplius desideratur. Nempe ἀλογία hîc non, ut imperite Suidas interpretatur, ἀταξίαν valet, sed ἀφωνίαν, *silentium*, ex stupore illo (qui verbo παρελύθησαν indicabatur) *natum*. Totum locum vide in Polybio nostro, lib. XXXVI. cap. 5. vs. 3 - 5. & confer Appiani Historiam Punicam, cap. 91 *extr.* nostrae editionis: nec fere ullus supererit dubitandi locus. Solummodo in fine eclogae, ad ista οἱ δὲ πρὸς τὰς πύλας τῆς πόλεως desideratur verbum ἔδραμον, *currebant*, aut aliud quoddam eamdem in sententiam.

Pag. 131. Ἄμα κνέφε' ὄρθρου. Distinctione interpositâ separandum a superioribus erat vocabulum ὄρθρου, quod est istorum interpretamentum. Sed vitiosa haud dubie scriptura est Ἄμα κνέφε'. Ἄμα κνέφεος corrigebat Vossius, ad Hesych. v. Κνέφας: quod invito viro docto excidit: non enim cum genitivo casu construitur vocula ἄμα. Aut Ἄμα κνέφει oportebat: (coll. Suid. in Κνέφει) aut Ἄμα κνέφα, quod est apud Xenoph. Cyropaed. IV. 2. 15. ubi κνέφας cave cum Zeunio βαθείαν ἐσπέραν intelligas, sed *primo diluculo*: quod ex proxime praecedentibus fit manifestum; ait enim, *postquam nox ingruit*, — *quum expediti & celeriter iter facerent*, *consequens erat ut multum viae emetirentur*; itaque, ἄμα κνέφα, *primo diluculo, ante lucem, ad Hyrcanorum castra pervenerunt*.

Pag. 140. l. 12. Ἀμίλκας, ὁ καὶ Φαβέας, Καρχηδονίων στρατηγός &c. Sic rursus infra sub lit. Φ. Tom. III. pag. 572. Φαβέας, ὁ καὶ Ἀμίλκας, Καρχηδονίων στρατηγός. Ζήτει περὶ τούτου ἐν τῷ Ἀμίλκας. Idemque *Amilcar Phabeas*, Suidam si audias, aut certe vulgatam si sequareis apud Suidam scripturam, *Hannibalis* illius pater fuit, qui bello cum Romanis gesto nobilitatus est. Sic enim paulo post legitur, τούτου τοῦ Ἀμίλκου παῖδα γεγενῆσθαι φασιν Ἀννίβαν &c. At dubitari vix potest, multis modis corrupta haec esse. Et quidem, primo, quod ait Ἀμίλκας ὁ καὶ Φαβέας, utrumque nomen vitiosum est, & totus articulus non huius erat loci. Nec enim Φαβέας scriptum oportuit,

quamquam eodem modo apud Zonaram etiam vulgo scribitur, IX. 27. cuius verba in Notis ad Appiani Punic. cap. 97. adposuimus: sed aut Φαμέας oportebat, ut est apud eundem Suidam, hac ipsa voce; cuius eclogam istam, ex Polybio (ut videtur) decerptam, exhibuimus in Reliquiis libri XXXVI. Polybiani, cap. 6. quem ad locum confer quae a nobis adnotata sunt in Polybii nostri Tom. VIII. Part. I. p. 138 sq. aut Φαμαίας, ut constanter apud Appianum, Punic. cap. 97. & 100. Nec vero *Amilcar* nomen illi Phameae vel Phamaeae fuit, sed *Himilcon*: quod cum ex Appiano, tum ex Zonara constat. Nam de eodem homine hic agi vix dubitabis, si Suidae verba, de quibus quaerimus, cum istis Appiani (Pun. cap. 100.) contuleris, καὶ Φαμαίας, ὁ ἵππαρχος ὁ τῶν Λιβύων, νέος τε ὢν ἔτι καὶ θρασύτερος ἐς μάχας, καὶ ἵπποις χρώμενος μικροῖς καὶ ταχέσι, &c. Igitur ea quae h. l. apud Suidam leguntur, quae definunt in verbis ἵππεὺς ἀγαθὸς καὶ τολμηρὸς, infra sub litera *Jota* hoc modo poni debuerant, Ἰμίλκων ὁ καὶ Φαμέας, Καρχηδονίων στρατηγὸς, &c. Et habent haec colorem ita prorsus Polybianum, ut recte haud dubie facturus fuisset, si eandem eclogam, eo quo dixi modo correctam, in Reliquiis ex tricesimo sexto libro Polybiano, initio capitis sexti, proxime ante istam, τὰς προφυλακὰς βλέπων ὁ Φαμέας &c. posuisset. Deinde vero illa, quae eodem hoc loco apud Suidam subiiciuntur, τούτου τοῦ Ἀμίλκου παῖδα &c. capite truncata esse adparet: quippe praeposendus erat titulus huiusmodi, Ἀμίλκας ὁ Βάρκας, aut Ἀμ. ὁ Βάρκας ἐπικαλούμενος.

Pag. 162. med. Ἀναδέξασθαι. — — Πολύβιος. Πάνυ γὰρ βουλευθῆναι τὸν Φίλιππον ἀναδέξασθαι &c. Corrige Πᾶν γὰρ ex edit. Mediolan. De tota autem ecloga vide Polybium nostrum, XIII. 5, 3. & ad eum locum notata, Tom. VII. pag. 147 sq.

Pag. 163. med. in voc. Ἀναδρομή. — οὕτω παρ' ὀλίγον σφάλλεται τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων ἀγομένων ἀκρίσια. Corrige ἡγουμένων (vel potius τῶν ἡγουμένων)

ἀκρισίᾳ. Vide Polybium nostrum, Tom. V. pag. 78 seq. num. XIV.

Pag. 168. l. 3. Ἀναλαμβάνειν. ἐπὶ τοῦ ἀνέχειν. Post ἀναλαμβάνειν, cum superioribus omnibus editionibus, inferre vocem αἰτιατικῇ, temere a Küstero omisſam. Pro ἀνέχειν autem, ἀμπέχειν lege cum Henr. Stephano, Thes. II. 560. a.

Pag. 170. l. 4 extr. Φιλύλλιος Αἰγεί. Corrige Αὔγη. Vide Animadv. ad Athenaeum, III. 110. f.

Pag. 172. Ἀνανεωσάμενος. &c. Conf. Suid. in Προσανεωσαμ. & vide Spicilegium nostrum Reliquiarum ex Polybii libro octavo, Tom. V. pag. 33 sq. num. II.

Pag. 180. l. 17. in voc. Ἀνασεῖεν. — ὁ δὲ τοὺς Συρακουσίους ἐρεθίζων. Rescribe cum Valesio ἀνασεῖων. Vide Polybium nostrum, Tom. V. pag. 73. num. LXVI. & ibi not.

Pag. 187. l. 17. in voc. Ἄνδρα τὸν φύσει. — καὶ τὸ εἰς τὰς μάχας προσπесδὲν &c. Immo προπесδόν.

Pag. 196. l. 5 extr. in voc. Ἀνεννόητον. — Πολύβιος· Πάντων δὲ ἦσαν τούτων οἱ στρατηγοὶ ἀνεννόητοι. Uberius habes Fragm. infra, in Στρατηγία, quod nos posuimus in Reliquiis libri XI. nostri Polybii, cap. 8, 1 - 3.

Pag. 215. l. 4 sq. in voc. Ἄνθρωπος. — τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ προσδεδοξοποιημένον. Vide Polyb. lib. XVII. cap. 15. segm. 15 sq. & Adnotationes nostras, Tom. VII. pag. 332. cum quibus conferenda sunt quae ad Epicteti Dissert. lib. I. cap. 28. vs. 27. monuimus.

Pag. 239. l. 18. in voc. Ἀξιωμένου. — Οἱ δὲ γεραιοὶ ἀξιοῦσι &c. Perspecte Οἱ δὲ Γερραῖοι correxit Casaubonus. Vide Polyb. lib. XIII. cap. 9.

Pag. 250. in voc. Ἀπαίρε. — καὶ Ἀπαίρειν, ἀντὶ τοῦ παραγενέσθαι. Vide quae ad Polyb. IX. 6, 2. notavimus.

Pag. 257. Ἀπέστησεν. — Πολύβιος· Ἐκεῖνον γὰρ οὔτε σκότος &c. Vide Polybium nostrum, Tom. V. p. 80. num. XXII. & XXIII.

Pag. 289. Ἀποπεπιστευκότες. — Ἦδη πάντα ἀναπεπτώ-

κασι &c. In adlato testimonio, de quo interpretando desperaverat Küsterus, corrige ἀναπεπτάκασι, aperuerunt: & omnia plana erunt. Vide notata ad Polyb. III. 71, 2.

Pag. 309. l. 10. in voc. Ἀρατος στρατηγός, in ipso fine. κοινῇ δὲ καὶ κατὰ πολεμικῆς ἐνίων συντάξεως ἀπρακτοί. Recte μετὰ πολεμ. editiones omnes ante Küsterum, quemadmodum apud Pólybium legitur, IV. 8, 9.

Pag. 326. sub fin. Ἀριστόνικος Ἀλεξανδρεὺς, γραμματικός. &c. De eodem conf. Tom. III. pag. 224. lin. 22 seq. unde discimus, fuisse hunc Ptolemaei Grammatici filium, & Romae docuisse. Nescio vero an idem sit *Aristonicus*, qui in Athenaei Epit. lib. I. p. 20. d. nominatur.

Pag. 328. post med. in voc. Ἀριστοφάνης. — ἅπερ δὲ πεπράχαμεν Ἀριστοφάνους δράματα, ταῦτα Ἀχαρνεῖς, Βάτραχοι, Εἰρήνη, &c. Verte: quae autem tractavimus *Aristophanis dramata*, haec sunt: &c. Ista notio, ex usu sequioris Graecitatis, subiecta erat verbo πεπράχαμεν, quod verbum suspectum habuerat Küsterus, nec quid significare hoc loco posset exputare valuerat. Vide Epicteti loca, in Indice nostro Graecitatis Epicteteae indicata. Ac potissimum quidem usurpatur id verbum de libellis, qui in scholis tractantur: quod ipsum perapte convenit ei loco, quem Suidas ex nescio quo auctore excerpfit.

Pag. 402. Ἀχέων. μετοχὴ &c. Σοφοκλῆς. Κρυπτῶ τ' ἀχέων ἐν ἡβᾷ &c. Est ex Sophoclis *Electra*, vs. 159. edit. Brunck. & ex Scholiis vetustis ad eundem locum.

Pag. 423. l. 1. Καὶ βάσταγμα δῆλον ἐγένετο. † Διότι μέγα τὸ βάσταγμα &c. Oratio sic distinguenda: καὶ Βάσταγμα. Δῆλον ἐγένετο διότι μέγα τὸ βάσταγμα &c. Vide Reliquias ex Polybii lib. XXXVI. 4, 7. & Adnotationes nostras, Tom. VIII. Part. I. pag. 138.

Pag. 450. Βῶλις. ὄνομα κύριον. Πολύβιος. Ὁ δὲ Ἀχαιὸς προσδεξάμενος — τὸν Βῶλιν &c. Ad ista verba, haec adnotavit KÜSTERUS: »Scribendum est τὸν Βῶλον, ut legitur »infra, v. Ἐκτενῶς, ubi fragmentum hoc repetitur.« — Immo recte habebat τὸν Βῶλιν: & errorem suum tacite

ipse correxit Vir doctus loco inferiore, ubi pro Βῶλον, quod erat in superioribus editionibus, Βῶλιν scripsit, monens esse fragm. ductum ex Polybii libro VIII. cap. 16. Vide Reliquias libri Octavi Polybii cap. 21. segm. 1. ex nostra edit. & omnino totam istam narrationem, quae eodem libro cap. 17. & seqq. exponitur.

Pag. 464. Γαλααδῆτις. χῶρα. Haud dubie Γαλααδῖτις scriptum oportebat.

Pag. 516. l. 8. in voc. Δαῖτας. — Καὶ οἶους Ἡσίοδος παρ-
εισάγει &c. Verba sic distinguenda erant. Καί· Οἶους Ἡσί-
οδος &c. Polybii verba sunt lib. V. cap. 2, 6.

Pag. 518. l. 5. Δεδοξοπεποιημένον. — τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων
γένος &c. Vide quae supra ad pag. 215. lin. 4 sq. notavimus.

Ead. pag. sub fin. Δεκαρχίαι &c. Ut apud Harpocrat. scribitur, sic & Suidam Δεκαδαρχίαι (non Δεκαρχίαι) scripsisse, ex ipsa literarum serie intelligitur. Sic igitur etiam mox deinde δεκαδαρχίας corrigendum. Denique pro δεκ-
άρχην, quod sequitur, aut δεκαδαρχίας legendum, ut apud Harpocrat. aut (quod equidem malim) δεκαδαρχίαν.

Pag. 557. Διαλαβών. — — Ὁ δὲ διαλαβὼν τὰς ὁδοὺς φυ-
λακαῖς. Est ex Polyb. IV. 67, 8. de quo iam Gronovius monuerat.

Pag. 568. Διατατικώτερον. Vide Polybii Fragmenta, Tom. V. nostrae editionis Polybii, p. 83 sq. num. 83.

Pag. 571 med. in voc. Διάφοροι. Ἐστρέβλωσαν δὲ πολλοὺς
&c. Est ex Polyb. IV. 18, 8. ubi vide, & confer nostras Adnotat. T. VI. pag. 28 sq.

Pag. 585. l. 5 extr. in voce Δικαιοπραγεῖν. — Καὶ μηδὲν
δικαιοπραγεῖν &c. Vide Polybium nostrum, VIII. 28, 9. & ad eum locum notata.

Pag. 606. in voc. Διφαλαγγία. — καὶ διφαλαγ-
γίαι, αἱ δύο φαλαγγαρχίαι. Corrige, καὶ διφαλαγ-
γαρχίαι, αἱ δύο &c. Vide Aeliani Tactici cap. 8. & Arriani Tact. pag. 31.

Pag. 637. l. 20. in voc. Δυσωπεῖσθαι. — καὶ οὐδὲν ἐπὶ
τῶν ὀφίων οὐχ ὑφορώμενον. Haud dubie οὐδὲν ἐστὶ τῶν ὀφίων

corrigendum. Ista confusione vocularum ἐπὶ & ἔτι nihil frequentius.

Pag. 638. l. 6. in voc. Δυσποτμότερον. — ἐν ταῖς πολυχρονίαις ἀρρώστιάις. πολυχρονίοις scriptum oportebat. Vide Lexicon nostrum Polybicum hac voce.

Pag. 651. Αἰμιλία. — διὸ τοῦ πρὸ τοῦ χρόνου ἀνακεχωρηκυίας αὐτῆς. Recte διὸ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ed. Mediol. ut in Excerpt. Vales. ex Polyb. XXXII. 12, 7. Operarum errore in ed. Ald. τὸν πρὸ τοῦ χρόνου legebatur, quod Basileensis editor imperite in τοῦ πρὸ τοῦ χρόνου mutavit; unde ea scriptura dein in editionem Porti & in Küsterianam propagata est.

Pag. 668. Ἐγκάθετος. δόλιος. κατάσκοπος. Exemplum huius significatus habes T. III. in voce Πρυτάνεις.

Pag. 670. Ἐγκείται. ἐπὶκείται. — τῶν Δαρεικῶν κατ' ὀλίγον τοὺς ἐγκειμένους [τοῖς ἐγκειμένοις corrige] μεθεῖς. Aureos nonnullos subinde humi spargens eis qui ipsum insequabantur.

Pag. 675. Ἐγγυον. — καὶ Ἐγγυος, ὁ ἐγγυητής. Conf. Hesych. h. v. & Polyb. V. 27, 1.

Pag. 679. Ἐδικαίου. — Ἀππιανός. Σύφαξ δὲ &c. Vide Appiani Punica, cap. 17.

Pag. 731. Ἐμφασις. ἐνδειξις. Πολύβιος, &c. Vide Polyb. XII. 13, 2. cum nostris Adnot. & Lexicon Polyb. voc. Τέγος.

Pag. 743. Ἐνεργόν. — Πολύβιος. Οἱ δὲ ἐξαναστάντες &c. Vide Polyb. VIII. 16, 7. nostrae edit. (olim cap. 11.)

Pag. 764. Ἐξεκέκλητο. — Ταχὺ δὲ ἐξεκέκλητο &c. Est ex Polyb. IV. 57, 4.

Pag. 767. Ἐξερῶ. ἐξώσω. Conf. Interpp. Hesychii ad hoc verbum.

Pag. 774. Ἐξοδία. ἡ ἐξοδος. Πολύβιος. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον &c. Vide Polybium nostrum, VIII. 26, 1. (olim c. 19.)

Pag. 775. Ἐξ ὁμολόγου. — Διὰ τὰς ἐξ ὁμολόγου καὶ συστάδην μάχας &c. In Polybianis Fragmentis retulimus, num. 54. T. V. nostri Polybii, p. 86. Certe eodem pror-

fus modo τὰς ἐξ ὁμολόγου καὶ συστάδην μέχας dixit idem Scriptor, XI. 32, 7.

Pag. 783. Ἐπαγωγή. πειρασμός. ἢ ζυμία, αἰχμαλωσία. Vide Varietatem lectionis & Adnotationes nostras ad Polyb. V. 27, 5.

Pag. 803. Ἐπιβολή. ἢ εἰσφορά. Ὁ δὲ Σκιπίων — — ἐπιχειρουμένας ἐπιβουλάς. Eodem modo ἐπιβουλάς scribitur supra, in voce Βορίανθος, recte: ac satis quidem adpareret, ad vocem Ἐπιβουλή, non Ἐπιβολή, spectare hoc fragmentum. Vide superiores nostras *Emendationes & Observat. in Suidam*, num. IV. notā b.

Pag. 822. Ἐπίνειον. — Πολύβιος· Οἱ Ῥωμαῖοι &c. Vide Polybii Fragn. 67. Tom. V. nostrae edit. pag. 73. ibique notata.

Pag. 830. Ἐπίστασις. — Πολύβιος· Ὁ δὲ Ἀσδρούβας πέφυκεν ἡμῖν ἄξιος ἐπιστάσεως εἶναι καὶ ζήλου. Ex Polyb. XI. 2, 4. ubi quidem πέφηνεν legitur, rectius quam πέφυκεν.

Pag. 905. in voce Εὐρεσιλόγος. Πολύβιος· — μὴ δόξω τισὶν ὑμῶν οὐκ ἀναγκαίωv εὐρεσιλογεῖν. Monuerat Aemil. Portus, ἀναγκαίως legendum videri. KÜSTERUS vero: »Puto, ait, addita praepositione περὶ legendum esse, περὶ οὐκ ἀναγκαίωv.« — Error ex Aldina Suidae editione propagatus erat. Principem Mediolanensem si diligentius inspexisset Küsterus, οὐκ ἀναγκαίως ibi scriptum reperturus erat: nam scripturae compendium, quod in vocabuli fine editio illa habet, nihil aliud nisi terminationem ωs significat. Quod deinde, (*Eadem pag. 905.*) post Εὐρήσεται, ponitur vocabulum Εὐρεσιλογίας, absque interpretamento, nulloque testimonio adiecto; id vocabulum superioribus istis, οὐκ ἀναγκαίως εὐρεσιλογεῖν, proxime subiici debuerat; quo intelligeretur, eundem Polybium isto substantivo nomine eadem notione usum esse atque verbo εὐρεσιλογεῖν. Ducta est vocabuli illius adnotatio ex nono Excerpto de Legationibus: ubi quidem εὐρησιλογίας ediderat Urfinus, nos autem ex vetere codice Bavarico veram scripturam εὐρεσιλογίας restituiamus, Polyb.

XVIII. 29, 3. quem ad locum vide Adnot. nostras T. VII. pag. 385. & conf. Wesseling. ad Diodor. Sicul. lib. I. cap. 37 sub fin. quem in Lexico nostro Polybiano (ad voc. εὐρεσιλογία) laudavimus.

Pag. 916. Εὐφυᾶ. — Πολύβιος· Ὁ δὲ ἦν ὑπηρετικὸν σκεῦος &c. Vide Excerpta Valesiana ex Polybio, pag. 61. In nostra Polybii editione, XIII. 5, 7.

Pag. 918. Ἐφεδρεία. — Παρὰ Ῥωμαίοις θάνατος &c. Vide Polyb. I. 17, 11. & conf. Suidam in Πρόστιμον.

Pag. 926. Ἐφ' ᾧ. — Πολύβιος· Ὁ δὲ Μάρκος &c. Vide Reliquias ex Polybii lib. IX. cap. 27, 11. ubi pro πορθεῖν τε Βρεττανήν, quod habent omnes Suidae editiones, πορθεῖν τὴν Βρεττ. correximus cum Urfino in Polybii Fragmentis, post Excerpta de Legationib. pag. 256. Et pro ὥς ἂν ἐκ τῆς πολ. posuimus ὧν ἂν, quod idem Urfinus ex nescio quo vetere codice commendaverat.

TOMO II. EDITIONIS KÜSTERI.

Pag. 6. in voce Ζηλοτυπία. Καὶ Πολύβιος λέγει· Τοῖς γὰρ πλείστοις ὑπερεγγόνει τις ζῆλος &c. Corrige ὑπεγεγόνει ex superiore loco, voc. Ἀλαζονεία. Posuimus hoc fragm. in Reliquiis ex Polybii lib. XI. cap. 8, 4.

Pag. 11. Ζιβύτης, ὄνομα κύριον. Solennis permutatio vocalium υ & οι. Ζιβοίτης scribe. Vide Adnot. ad Polyb. IV. 50, 1.

Pag. 54. Ἡλίκον. — Ὅτι Φάβιος ἐνετέλλετο &c. Est ex Polyb. III. 94, 9. Quod autem, ut alia multa, sic & hoc fragmentum a vocula Ὅτι inchoavit Lexicographus, id indicio est, non ex ipso Polybio haec talia ab illo descripta fuisse, sed ex Constantini Porphyrogenneti Excerptis.

Pag. 94. Ἰδισμα. λόγισμα. Ad haec KÜSTERUS adnotavit: »A verbo εἶδω, τὸ γινώσκω: unde aor. 2. ἶδον. « — Immo vero corrigendum; Ἰγδισμα. λύγισμα. de quo iam H. Stephanus in Indice Thes. monuerat. Conf. Iungerm. ad Polluc. IV. 101.

Pag. 140. Ἰππαφέσεων. — Πολύβιος· Παραπλήσιόν τι &c.

Et haesitationem nostram professi sumus, & coniecturam proposuimus, in Polybii Fragmentis, Tom. V. pag. 90. num. 76.

Pag. 150. Ἰσηγορεῖ, ἐπίσης λέγει.

Ἰσολογεῖ. Πολύβιος· Οὔσης δημοκρατίας &c.

Satis adparet, tali quodam modo edi ista ac suppleri debuisse. Ἰσηγορεῖ. ἐπίσης λέγει, ἰσολογεῖ. [καὶ Ἰσηγορία.] Πολύβιος· Οὔσης δημοκρ. Polybii fragmentum posuimus in Reliquiis libri IX. cap. 10.

Pag. 219. Καθαριώτερα. λαμπρώτερα. Καθαριώτερα ταῦθ' ὑπάρχει καὶ πολυτελέστερα. Desunt quinque postrema verba editioni Mediolanensi; sed exhibet ea Aldina Suidae editio. Sunt autem ex Polybio ducta. Vide Polyb. XI. 9, 5, ibique pro καθαριώτερα, quod ex Casauboni editione tenuimus, corrige καθαρειότερα. Conf. Adnot. nostras ad eundem locum, & ad Athen. II. 65. d. & VIII. 359. a.

Pag. 221. Καθεστῶτα. — ἤρξαντο τὰ καθεστῶτα κινεῖν. Polybii verba sunt, II. 21, 13.

Pag. 224. Καθιρόμενοι. καθιστάμενοι. Πολύβιος· Πάντες μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς &c. Unde interpretationem καθιστάμενοι arripuerit Küsterus, exputare non potui. Nihil quidem ille ad hunc locum adnotavit: superiores autem Suidae editiones omnes καθαλάμενοι dabant: recte: quod com- mode Aemil. Portus his verbis interpretatus est: Qui per- venerunt eo quo volebant: qui scopum attigerunt: qui facti sunt votorum compotes. Parique modo paulo ante apud eundem Suidam legitur: Καθίκετο. καθήλατο. Cui gemina Hesychius habet. De Fragmento Polybiano vide Polybium nostrum, Tom. V. pag. 91. num. 81.

Pag. 225. Καθυφεῖντο. — Πολλοὶ δὲ καθυφεῖντο ἑαυτοὺς &c. In edit. Mediol. Ald. & Bas. legitur Πολλοὶ δὲ καὶ καθυφεῖντο &c. prorsus ut apud Polyb. III. 60, 4. Particu- la καὶ primum in Porti editione temere omissa erat: inde etiam in Küsteriana desideratur.

Pag. 238. Κανθήλιος. — καὶ Πολύβιος· Ἐν γὰρ τοῖς ἐπι- δεδεμένοις &c. Vide *Spicilegium Reliquiarum* ex Polybii li-

bro VIII. Tomo V. nostrae edit. pag. 35. num. III. & ibid. not. i. Pro Ἐν γὰρ τοῖς nondum nos poenitet Σὺν γὰρ τοῖς ibi correxisse.

Pag. 274. Κατεξαναστάντες τοῦ μέλλοντος &c. Vide Polybii Fragmenta, p. 69. num. 53. ibique notata.

Pag. 303. Κέστρος. ξένον ἦν τοῦτο τὸ εὖρημα &c. Vide Reliquias ex Polybii libro XXVII. cap. 9. cum nostris ad illum locum adnotatis. Ibi pro σπιθαμαίαν, σπιθαμαῖον scripsimus: & pro κάλων, quod vocab. ter sic apud Suidam vulgo legitur, ubique κώλων posuimus, prae-eunte Lipsio.

Pag. 315. Κινδυνεύει &c. Pro eo quod sic vulgo scribitur, οὐσης τῆς ἐπιχειρήσεως, οὐκ ἀξιοῦντες ἐν ἀνδρὶς εὐγενοῦς ψυχῇ κινδυνεύειν τὸ κοινόν. post ἐπιχειρήσεως maiori distinctione interpositâ, ab istis verbis, Οὐκ ἀξιοῦντες, novi fragmenti initium indicandum erat.

Pag. 347. Κόορτις. — Ἄθρους ἄγων ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ τέτταρας κοόρτις. Polybii verba sunt, ex lib. XI. cap. 33, 1.

Pag. 361. Κωθωνίσαι. — κωθωνιζόμενος ἐφ' ἡμέρας. Recte ἀφ' ἡμέρας habent superiores editiones, quemadmodum etiam apud eundem Suidam in Δεινοκράτης, & in Excerpto Valesiano ex Polyb. XXIV. 5, 9.

Pag. 433. Λεύκιος, Δημαράτου τοῦ Κορινθίου υἱός. — — εἰς τοῦτο ἦλθε παραδοχῆς, ὥστε συνδιοικεῖν καὶ συγχειρίζειν τῷ Μαρκίῳ τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν. De verbo συγχειρίζειν commode monuit Küsterus, sicut in Excerpto Valesiano, (ex Polyb. VI. cap. 2, 14. nostrae edit.) sic idem verbum in duobus etiam codicibus msstis Suidae a se esse repertum. De συνδιοικεῖν vero nihil monuit: atqui hoc nec Peirescianus codex, nec superiores Suidae editiones, nec mssti codices Suidae agnoscunt; sed ab Aemil. Porto ex coniectura commendatum, suo arbitratu tacite in contextum recepit Küsterus. At nulla necessitas urgebat, ut a librorum scriptura discederetur, quae satis perspicue sic accipienda, quasi dixisset auctor, ὥστε συνοικεῖν τῷ Μαρκίῳ, καὶ συγχειρίζειν αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν:

id est, ut cum Marcio unà habitaret, & regni negotia cum eodem administraret.

Pag. 464. Λοιμεύεται. — — — Δυσκρασία αέρος καὶ τροπὴ, λοιμικὴ κατάστασις λέγεται. Vide Polyb. I. 19, 1.

Pag. 506. Μασανάσσης. — — — ἐγένετο καὶ δυνάμικώτατος. Scribe ἐγένετο δὲ καὶ δυνάμ., cum superioribus Suidae editionibus & Excerptis Valesianis.

Pag. 509. Μάτρης. ὄνομα κύριον. Vide Athen. lib. II. pag. 44. c. d.

Ead. pag. Μάτρωνος. ὄνομα κύριον. Μάτρων scriptum oportuit; ut intelligeretur *Matron* ille *Parodus*. cuius frequens apud Athenaeum mentio. Sed fortasse sic scripserat Lexicographus: Μάτρων, Μάτρωνος, ut vox posterior genitivum casum nominis indicaret.

Pag. 515. Μεγαλορρήμονος. καὶ μεγαλορρήμοσύνη. Exemplum posterioris vocabuli habes infra, in voc. Σεμνομυθοῦσιν.

Pag. 670. Οἰνωθήσεσθε μὲν, οὐ μέθυσεσθε δέ. Corrige: Οἰνωθήσεσθαι μὲν, οὐ μεθυσθήσεσθαι δέ. Vide supra, in Ἀπράγμων, & Laërtium VII. 118. a Küstero ibi laudatum.

Pag. 679. Ὅλος καὶ πᾶς. Ἦν δὲ ὅλος καὶ πᾶς πρὸς τὸ πολεμεῖν. καὶ, Πρὸς τὸ παραβάλλεσθαι καὶ διακινδυνεύειν ὅλος καὶ πᾶς ἦν. Non καὶ Πρὸς τὸ παραβαλλ. sed ἢ πρὸς τὸ παραβ. habent superiores editiones: a quibus cur discesserit Küsterus, nullam causam video, quum praesertim nullius codicis msti auctoritatem invocaverit. Prius exemplum, cuius eadem cum altero sententia est, suo nomine adposuisse Lexicographus videtur, vulgari verbo πολεμεῖν utens; alterum exemplum, quod a priori non differt nisi exquisitioribus verbis παραβάλλεσθαι & διακινδυνεύειν, ductum est ex Polyb. III. 94, 10. Perperam autem apud Suidam h. l. πρὸς τὸ πολ. & πρὸς τὸ παραβ. Pro quo, non modo apud Polybium, sed & apud eundem Suidam in voce Παραβάλλ. recte πρὸς τῷ παραβάλλεσθαι scribitur. Pari igitur ratione etiam πρὸς τῷ πολεμεῖν scriptum oportebat.

TOMO III. SUIDAE EX EDITIONE KÜSTERI.

Pag. 9. Παλιλογία. ταυτολογία. Sic & Hesychius: apud quem quidem rectius Παλιλλογία scribitur, literâ λ in medio geminatâ.

Pag. 31. Παρακατεῖχον. — — παρακατεῖχον ὡς συνάξοντες τὸν δῆμον. In versione, *tempus terebant, ut populum convocaturi.* Rectius, *retinuerunt, detinuerunt eos.* Conf. Lexicon Polyb. in Παρακατέχειν.

Pag. 49. Παρεῖτο. — — καὶ παρεῖτο, διελύετο. Conf. quae ad Polyb. XVI. 8, 6. notavimus.

Pag. 53. Πάρμη. Τῇ δυνάμει τῆς πάρμης καὶ τῶν Λιβυστικῶν βурсῶν ἀντεῖχον ἐρρώμένως οἱ Ῥωμαῖοι. Vide Reliquias ex Polybii lib. XXIX. cap. 6, 1. ubi probavimus Lipsii emendationem, Λιβυστικῶν.

Pag. 55. Παρῶναι. εἶδη πλοίων. Ὁ δὲ ἔπλει παρόπλους ποιησάμενος τοὺς Σιδητῶν παρῶνας. Vide Polybii Fragm. Tom. V. pag. 72 sq. num. 95. ubi παρὰ πλους correximus, haud dubiâ (ut nobis videbatur) coniecturâ.

Pag. 96. Περίστασις. — — — πολὺ τε διαφέρειν δοκῶν τῶν ἄλλων. Corrige πολὺ τι, quemadmodum non modo apud Polybium scribitur, III. 98, 2. sed & apud ipsum Suidam in edd. Mediol. Ald. & Basil.

Pag. 154. Πόπλιος Σκιπίων, Λουκίου κατὰ φύσιν υἱός, &c. Λευκίου corrige: sic Latinum nomen *Lucius* efferre consueverunt Graeci, & in his Polybius, e quo ista ducta sunt: sic vero etiam scribitur in Suidae editione Mediol. & Aldina; quae scriptura primum in edit. Basil. temere mutata est.

Pag. 161. Ποτάμων Ἀλεξανδρεὺς, φιλόσοφος, γεγωνὺς πρὸ Αὐγούστου, καὶ μετ' αὐτόν. Difficultas, quam istis verbis inesse haud immerito monuerunt viri docti, (vide Bruckeri Histor. Crit. Philos. Tom. II. pag. 194.) facillimo negotio ita levare posse videtur, si pro μετ' αὐτόν legendum μετ' αὐτοῦ statuas, ut hoc dixerit Suidas, *vixisse Potamonem ante Augustum & cum eo: id est, floruisse quidem iam*

ante Augusti aetatem, verum etiam per sat longum adhuc tempus sub Augusti imperio.

Pag. 176. Πρόβατα. πάντα τὰ τετράποδα. His subiici debebant ista, quae nunc praeposita sunt: καὶ παροιμία· Προβάτων οὐδὲν ὄφελος, &c.

Pag. 200. Προσκαθῆσθαι. — — πάντας εἰς ἑκπληξιν ἤγαγε τοὺς φοινικούς. hoc omnes caedis avidos terrore affecit. Immo vero τοὺς Φοινικούς: Ποῖνος omnes.

Pag. 213. Προυσίας βασιλεύς. — — ἐπιστήσας τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν Νικηφόριον. Sic perperam editio Küsteri. ἐπὶ τὸν Νικηφόριον, edit. Ald. & Basil. non melius, sed tamen paulo propius vero. Recte ἐπὶ τὸ Νικηφόριον edit. Mediol.

Pag. 221. Πτερίνης. — — ποτὲ δὲ κάλαμοι, καὶ πτέρεις. Nescio casu - ne, an consulto, hoc sic a Küstero sit positum. Superiores certe Suidae editiones omnes καὶ πτέρεις dabant, quemadmodum in optimis quibusque codicibus Polybianis scribitur. Vide Polyb. III. 71, 4. & ad eum locum notata.

Pag. 247. Πυρφόρος, ὃ ἐχρήσατο Πεισίστρατος &c. Vide Reliquias ex Polybii lib. XXI. cap. 5. ubi pro eo quod vulgo legebatur κοντοὶ προτείναντες τοῖς κύμασιν εἰς θάλασσαν, certa de coniectura τοῖς κέρασιν correximus. Verbum vero ἐκταράττεσθαι, quod in ἐπαράττεσθαι mutavimus, locum suum tueri fortasse potuerat.

Pag. 250. Ῥαδιουργός. In fine illius capitis, ubi legitur καὶ συλλήβδην διὰ τὰς εἰς αὐτοὺς ἀθεσίας, praepositionem διὰ, cum abesset a superioribus Suidae editionibus pariter atque a mssis codicibus, tacite inferuit Küsterus. Vetus istud mendum erat, quod optimos etiam ac vetustissimos Polybii codices invaserat: at non tam διὰ τὰς — — ἀθεσίας, quam ταῖς — — ἀθεσίαις corrigi debuit. Vide notata nostra ad Polyb. IV. 29, 4. Nec vero illa mutatione opus erat, quam eidem loco idem Küsterus adtulit, quod pro εἰς αὐτοὺς (quam in scripturam superiores omnes Suidae editiones cum Polybianis codicibus

consentiebant) εἰς αὐτοὺς s' scripsit. εἰς αὐτοὺς idem valet ac εἰς ἑαυτοὺς, quod idem sonat ac εἰς ἀλλήλους.

Pag. 413. Συστήσας. — συστήσας ἱππεῖς πεντακοσίους, δυναμένους ἐπιπνεῖν. Videri nobis ἐπιπνεῖν scriptum oportuisse, professi sumus in Polybii Fragm. p. 98. n. 122. Quod verbum ἐπιπνεῖν, quum nullo adducto veteris scriptoris testimonio positum esset in Henr. Stephani Thesaurο, auctoritate Xenophontis (ex Laced. 2, 5. Hellen. 6, 1. 4.) nuper firmavit doctissimus Schneider in Lexico Graeco critico.

Pag. 453. Τετραποδητί. ποσὶ, καὶ χερσίν. Οἱ δὲ τετραποδητὶ τρόπον τινὰ προσπλεζάμεναι, ἐβιάζοντο. Ad haec KÜSTERUS adnotavit: »Malim, τετραποδιστί.» — At nō mutatu opus: vide Polyb. V. 60, 7. unde ductum illud testimonium. In more hoc habuit Lexicographus noster, ut veterum auctorum testimonia, in quibus oratio obliqua quodammodo aut infinita esset, a verbis Οἱ δὲ inciperet; quo scilicet oratio recta prodiret, & verbum in indicativo modo poneretur, atque ita magis perspicua redderetur dictionis ratio.

Pag. 499. Τρέχειν τὴν ἐσχάτην. Ἐὰν τὸ δὴ λεγόμενον &c. Polybii verba sunt: vide Reliquias libri XVIII. 35, 6. & quae ad eum locum notavimus Tom. VII. pag. 397.

Pag. 555. Ὑποκαθέσθαι. — ἐνέδραν ὑποκαθέσθαι ἐπὶ τοῖς λαίοις. Proprium editionis Küsterianae erratum est istud ὑποκαθέσθαι, pro quo ὑποκαθέζεσθαι (uti consentaneum erat) scribitur in superioribus editionibus. Conf. Lexicon nostrum Polybianum, voce Ὑποκαθέσθαι, p. 636 sq.

Pag. 556. Ὑποκρούειν. Vide Adnotat. ad Polyb. XVII. 4, 3.

Pag. 572. Φαβέας: & pag. 577. Φαμέας. Vide quae supra ad Suidae Tom. I. pag. 140. diximus.

Pag. 643. Φύλαρχος, Ἀθηναῖος. — καὶ ἕως τοῦ θανάτου Κλεωνύμου τοῦ Λακεδαιμονίου &c. Κλεομένους corrige: & in Latina versione, ad mortem usque Cleomenis

Lacedaemonii : de quo vide Indicem nostrum Historicum & Geograph. in Polybium.

Pag. 662. Χαίρων, Λακεδαιμόνιος. De toto hoc capite vide Polybii Reliquias ex libro XXV. cap. 8. cum nostris Adnotatis, Tom. VII. pag. 566 sq.

Pag. 678. Χορηγία. δόσις. καὶ Πολύβιος. Μὴ οἶον &c. Ista in hunc modum haud dubie scripserat Suidas : Χορηγία, δόσις. καὶ Χορήγιον. Πολύβιος. Μὴ οἶον &c. Conf. Lexicon nostrum Polybianum, voce Χορηγεῖον.

COMMENTATIONUM CONSPECTUS.

- I. Exercitationes in Appiani Alexandrini Romanas Historias. pag. 3.
- II. De impressis ac manuscriptis Historiarum Appiani Codicibus. pag. 97.
- III. Emendationes & Observationes in Suidam. pag. 135.
- IV. Novus Fasciculus Emendationum & Observationum in Suidam. pag. 199.

Schweighäuser, Johann,

Opuscula academica scorsim illim edita, nunc recognita in unum volumen

Bd.: [2]. Commentationes philol. - 1806

Argentoratum 1806

Philol. 258 g-2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10765692-1